



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3121/2015. (VII. 9.) AB határozat	alkotmányjogi panaszok elutasításáról	920
3122/2015. (VII. 9.) AB végzés	bírói kezdeményezés visszautasításáról	955
3123/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	961
3124/2015. (VII. 9.) AB határozat	a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 34. Kpk.46411/2013/10. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	971
3125/2015. (VII. 9.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	981
3126/2015. (VII. 9.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	990
3127/2015. (VII. 9.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	993
3128/2015. (VII. 9.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	999
3129/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1003
3130/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1005
3131/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1007
3132/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1012
3133/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1014
3134/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1018
3135/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1020
3136/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1023
3137/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1026
3138/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1028
3139/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1031
3140/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1033
3141/2015. (VII. 9.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1036

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3121/2015. (VII. 9.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panaszok elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panaszok tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, továbbá *dr. Czine Ágnes* és *dr. Kiss László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény 1. § (1), (2) és (6)–(7) bekezdései, 3. §-a, 4. §-a, 6. §-a, 7–15. §-ai, a 7. § (2) bekezdése, a 7. § (7) bekezdésének *k*) pontja, a 8. § (1) és (4) bekezdései, a 10. § (3) bekezdése, továbbá a 11. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 5. § (2) és (3) bekezdései, a 6. § (3) bekezdése, a 21. §-a, 22. § (4) bekezdése, valamint 23. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat elutasítja.
3. Az Alkotmánybíróság a 2/2014. Polgári jogegységi határozat egésze, valamint a 2. és 3. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján több pénzügyi intézmény terjesztett elő alkotmányjogi panaszt a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.), a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási tv.), valamint a 2/2014. Polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: PJE határozat) egésze, illetve több rendelkezése kapcsán. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 34. § (1) bekezdése alapján az indítványokat egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.
- [2] 2.1. Az első indítvány arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Tv. 1. § (1) és (6)–(7) bekezdései, a 3. §-a, 4. § (1) bekezdése, 6. §-a, a 7. § (2) bekezdése, a 8. § (1) bekezdése, a 10. § (3) bekezdése, a 11. § (1) bekezdése, a 17. §-a, valamint a 19. §-a, továbbá a 2/2014. Polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: PJE határozat) 2. és 3. pontja alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat. Az indítványozók álláspontja szerint a Tv. támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, az E) cikkét, a Q) cikkét,

a T) cikk (3) bekezdését, a XIII. cikk (1) és (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit, és 26. cikk (1) bekezdését.

- [3] 2.2. A PJE határozat egészével, de különösen a III.1. pontjával és a Tv. egészével, kiemelten annak 1. § (1) bekezdésével összefüggésben az indítványozó a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának a sérelmét állította. Álláspontja szerint a 2004. május 1-je és a 2010. január 1-je között kötött szerződésekre irányadó a PJE határozat és a Tv. támadott rendelkezése is, ami „kétséget kizáróan visszamenőleges jogalkotást valósít meg”. A 2009. augusztus 1-je után kötött szerződésekkel kapcsolatban az indítványozó előadta, hogy ezek a jogszabályoknak minden szempontból megfelelnek, az ilyen „jogkövető magatartás viszont nem minősíthető utólag, visszamenőleges hatállyal jogsértőnek”.
- [4] Úgy vélte emellett, hogy a Tv. 1. § (1) bekezdése és a 4. § (1) bekezdése között ellentmondás van, mely jogbizonytalanságot eredményez abban a tekintetben, hogy nem állapítható meg egyértelműen, hogy a Tv. mely szerződésekre terjed ki, a jogszabálynak mi az időbeli hatálya és bizonytalan a Tv. által érintett címzettek köre is.
- [5] A Tv. egésze az indítványozó szerint az Alaptörvény E) és Q) cikkét is sérti, mivel az az uniós joggal is ellentétes, ugyanis az Európai Központi Bank is azt hangsúlyozta 2014. július 28-ai véleményében, hogy a Tv. „visszaható hatálya »nem tűnik« összhangban lévőnek a 2014/17/EU irányelvvvel”.
- [6] 2.3. A PJE határozat rendelkező részének 2. pontjával összefüggésben az indítványozó az alábbiakat adta elő. A PJE határozat álláspontja szerint a jogszabályi háttérrel figyelmen kívül hagyva túlmegy a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) rendelkezésein, valamint a szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) szabályain. Úgy vélte ugyanis, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.), a régi Hpt. és az R. fogalmi körét jelentősen meghaladó kiegészítést fogalmazta meg a PJE határozat, amikor hét új kritériumot állapított meg az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés tisztességtelenségére vonatkozóan. Álláspontja szerint a PJE határozat a hét kritérium megfogalmazásával jogalkotást valósít meg, új normát alkot, tételesen meghatározva a „megfelelőség” tartalmát. Az indítványozó szerint a PJE határozat ezzel megsérti a jogállamiság [B) cikk (1) bekezdés] és a hatalmi ágak elválasztásának [C) cikk (1) bekezdés] elvét is.
- [7] A PJE határozat 2. pontját az indítványozó az Alaptörvény E) cikkébe ütközőnek is véli, hiszen az uniós jogszabályok nem hatalmazzák fel az uniós jogra hivatkozással jogalkotásra a Kúriát.
- [8] A PJE határozat 2. pontjával, valamint a Tv. 4. § (1) bekezdésével és a 11. § (1) bekezdésével összefüggésben az indítványozó a visszaható hatály tilalmának a sérelmét állította. Emellett úgy vélte, hogy e rendelkezések az Alaptörvény E) cikkét és a tisztességes eljáráshoz való jogot garantáló XXVIII. cikk (1) bekezdését is sértik. Tekintettel arra, hogy a per tárgya kizárólag a törvényi kritériumoknak való megfelelés vizsgálata lehet, ezért a törvény kizárja minden más jogszabályi rendelkezés figyelembe vételét és alkalmazását. Emiatt sérül az Európai Unió Bírósága C-26/13 számú ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló 93/13/EGK irányelv is. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét az indítványozó abban látta, hogy az ügyben eljáró bíró kizárólag a Tv. kritériumrendszerét veheti figyelembe a döntés meghozatala során, más jogszabályra azonban nem lehet tekintettel, azaz a Tv. „az egész magyar jogrendszert ki kívánja zárni a jogvita eldöntéséből”. Ugyanezen indokból az indítványozó úgy vélte, hogy a jogalkotó a 4. § (1) bekezdésének és a 11. § (1) bekezdésének alkalmazásával joggal való visszaélést valósít meg, megsértve ezzel a jogbiztonság alaptörvényi követelményét.
- [9] Hasonló okból állította az indítványozó azt, hogy a bírói függetlenség alaptörvényi követelménye [Alaptörvény 26. § (1) bekezdése] sérelmet szenved azáltal, hogy a bíró „el van zárva attól, hogy a megítélése szerint releváns jogszabályok mindegyikére alapozza az ítéletét”. Mindezek miatt az indítványozó a Tv. 4. § (1) bekezdésének és a 11. § (1) bekezdésének a megsemmisítését indítványozta.
- [10] 2.4. A PJE határozat 3. pontjával és a Tv. 3. §-ával összefüggésben az indítványozó a tulajdonhoz való jog (Alaptörvény XIII. cikk) sérelmét állította, mely álláspontja szerint abban áll, hogy a pénzügyi intézmények vagyonaiban a szabályozás nyomán csökkenés következik be, anélkül, hogy annak bármilyen alkotmányos magyarázata lenne.

- [11] 2.5. Az indítványozó a Tv. 8. § (1) bekezdésével és a 10. § (3) bekezdésével összefüggésben a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét állította. Előadta, hogy a vélelem megdöntésére irányuló kereset benyújtására a határidő különösen rövid, valamint sérelmesnek tartotta, hogy amennyiben az alperes a tárgyaláson válasziratot nyújt be, arra a felperesnek annak tartalmának ismerete nélkül, a tárgyaláson, nyomban kellene reagálnia.
- [12] Az indítványozó azt is állította, hogy a jogalkotó által kifejezetten és egyedül a „devizahiteles perek lefolytatására kodifikált speciális eljárási szabályok”, különösen a rövid határidők és a bizonyítás korlátozott volta a tisztességes eljárás követelményét és ezen keresztül a bírói függetlenséget (és a jogállamiság követelményét is) sértik [Tv. 8. § (1) bekezdés, 10. § (3)–(4) bekezdések].
- [13] A Tv. 6. §-át (a bizonyítási teher megfordítását) az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogot és a bírói függetlenség követelményét sértőnek tartotta abból az okból, hogy a felperes hitelintézet ezáltal „egyoldalúan súlyos bizonyítási szükséghelyzetbe” kerül.
- [14] 2.6. A Tv. 1. § (6) bekezdésével összefüggésben az indítványozó előadta, hogy a Tv. nem állapíthat meg egy másik törvény (jelen esetben a Ptk.) értelmezésére vonatkozó szabályt, hiszen ebben az esetben törvénymódosításra volna szükség. A jogalkotó ezzel a megoldással a hatályos jogot megváltoztatva új szabályt alkotott, megsértve a jogállamiság és a bírói függetlenség elvét.
- [15] A Tv. 1. § (7) bekezdésével összefüggésben előadta, hogy mivel e rendelkezés egy jövőben megalkotandó külön törvényre utal, ezért a felperes el van zárva attól, hogy a kereseti kérelmét megalapozottan, teljes körűen előterjeszthesse. Mindez a tisztességes eljáráshoz való jogot sérti.
- [16] 2.7. A Tv. 4. §-át, 6. §-át, 11. §-át és a PJE határozat 2. pontját azért tartja az indítványozó a bírósághoz fordulás jogát és a tisztességes eljáráshoz való jogot [XXVIII. cikk (1) bekezdés] sértőnek, mert az a bíróság számára a szabad bizonyítás elvét megsértve a keresetről csak egyfajta tartalmú döntés meghozatalát teszi lehetővé. E rendelkezések a bírói függetlenség [Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdés] követelményével azért ellentétesek, mert a tárgyaláson felmerülő újabb bizonyítási igényeknek megfelelő bizonyítékok benyújtásának lehetőségét kizárják. A bizonyítás tárgyalás során történő igénybevételek kizártsága vagy egyetlen további tárgyalásig történő engedélyezése a jogállamiság követelményével is ellentétes, mivel az indítványozó szerint ez megfosztja a peres felet bizonyítékai teljes körű előterjesztésének lehetőségétől. Végül az indítványozó megemlítette, hogy a Tv. eljárási szabályai lényegében „statáriális eljárást kodifikálnak” úgy, hogy a különleges jogrend (Alaptörvény 54. cikk) bevezetésének feltételei – és ezzel az alapjogok korlátozásának a lehetősége – nem állnak fenn.
- [17] 2.8. Ezen túlmenően az indítványozó az Elszámolási Tv. egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérte.
- [18] Az Elszámolási Tv. 52. § (1) és (2) bekezdése változtatott a Tv. tárgyi hatályán [Tv. 1. § (2) bekezdése] anélkül, hogy a változtatásnak bármilyen indokát adná. Ezen túlmenően a módosítás alapján az indítványozó szerint nem egyértelmű, hogy ténylegesen milyen szerződést takar a „deviza alapúnak nem minősülő deviza” kölcsön-szerződés fogalma. Azzal is érvelt az indítványozó, hogy a Tv. megdönthető vélelmet állított fel a Tv. hatálya alá tartozó kikötések esetében, azzal, hogy a vélelem megdöntése jogvesztő határidőn belül benyújtott keresettel lehetséges. Mivel a keresetindítási határidő az Elszámolási Tv. hatályba lépésekor már eltelt, az Elszámolási Tv. által a Tv. hatálya alá utalt, módosított szerződésekben alkalmazott kikötések esetében a vélelem megdöntése már nem lehetséges, így ezekben az esetekben a megdönthető vélelem megdönthetlenné válik. Ez az indítványozó álláspontja szerint tiltott visszaható hatályú jogalkotást eredményez, mely a jogbiztonság követelményével ellentétes.
- [19] Az Elszámolási Tv. 52. § (10) bekezdését az indítványozó azért véli a jogbiztonság követelményével ellentétesnek, mert álláspontja szerint a jogszabály önkényesen határozza meg, hogy milyen típusú szerződések esetén érvényesül a tisztességtelenség vélelme. E rendelkezés értelmében ugyanis a 2010. november 6-át követően közzétett ÁSZF-ek, illetve azok módosításai tekintetében nem kell vélelmezni a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel a szerződéses kikötések tisztességtelenségét. E szerződések esetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalból dönti el, hogy közérdekű keresetet indít-e avagy sem. Ezzel összefüggésben az indítványozó úgy érvel, hogy csak azokra a szerződésekre kell alkalmazni e rendelkezést, melyben a lerovó és a kirovó pénznem különböző, amelyekben azonban a két pénznem azonos, nem esnek e rendelkezés hatálya alá.

- [20] Az Elszámolási Tv. 52. § (10) bekezdése az indítványozó szerint önkényesen határozza meg, hogy milyen időintervallumban érvényesül a tisztességtelenség védelme. Úgy vélte, hogy a módosítás hatályba lépését követően – más jogszabályok korábban bekövetkezett módosításai miatt – szinte teljesen azonos rendelkezések szabályozzák a létrejött jogviszonyokat, függetlenül attól, hogy az egyes szerződésekben milyen kikötések szerepelnek, amivel kapcsolatban a jogbiztonság követelményének sérelmét vetette fel.
- [21] 2.9. Az indítványozó szerint a Tv. egésze közjogilag is érvénytelen, ugyanis az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 127. cikkének (4) bekezdése értelmében az Európai Központi Bank (a továbbiakban: EKB) hatáskörébe tartozó valamennyi jogszabálytervezettel kapcsolatban konzultálnia kell a nemzeti hatóságoknak. Erre a konzultációra nem megfelelően került sor, azt ugyanis a magyar állam 2014. június 27. napján kezdeményezte, a törvény elfogadására viszont már július 4-én sor került, az EKB a véleményét (CON/2014/59) pedig csak július 28-án adta ki. Ennek megfelelően az EKB-nak a Tv.-nyel kapcsolatban a vélemény-nyilvánításra a törvény elfogadását megelőzően nem volt lehetősége.
- [22] 3. Két másik – egymással teljes mértékben megegyező – indítvány elsődlegesen a Tv. egészének, az Elszámolási Tv. 52. §-ának, továbbá a PJE határozat 2. és 3. pontjainak visszamenőleges hatályú megsemmisítését, valamint alkalmazási tilalmának kimondását, másodlagos kérelemként pedig a Tv. 1. § (1), (6) és (7) bekezdései, 3. §-a, 4. §-a, valamint 5–21. §-ai, az Elszámolási Tv. 52. §-a, valamint a PJE 2. és 3. pontjai alaptörvény-ellenességének megállapítását és visszamenőleges hatályú megsemmisítését, valamint alkalmazási tilalmának kimondását kéri az Alkotmánybíróságtól. Az alaptörvény-ellenességet az indítványok az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, C) cikkének, E) cikkének, M) cikkének, Q) cikkének, VI. cikk (1) bekezdésének, XII. cikk (1) bekezdésének, XIII. cikk (1) bekezdésének XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének, valamint 26. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapozzák.
- [23] 3.1. Az indítványozó álláspontja szerint a Tv. 1. § (1), (6) és (7) bekezdései, 3. §-a és 4. § (1) bekezdése sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményét és a visszamenőleges hatály tilalmát, valamint az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében írt bírói függetlenség követelményét is. A Tv. 3. §-a egyes kikötéseknek a hatálybalépéséig jogszabállyal nem rögzített, illetve jogszabályokból le sem vezethető tisztességtelenségének törvénybe iktatásával, valamint a Tv. 4. §-a a tisztességtelenség törvényi (megdönthetetlen) védelmének felállításával, továbbá a vélelem rendszerében létesített új törvényi tisztességtelenségi okokkal már létrejött jogviszonyokban idéz elő változást azzal, hogy a Tv. jogi felelősséget állapít meg olyan, a kihirdetését megelőzően tanúsított magatartásért, amely a törvény hatálybalépését megelőzően nem volt jogsértő.
- [24] Érvelése szerint visszamenőleges hatályú szabályozást valósít meg a Tv. azzal is, hogy minden, a tárgyi hatálya alá tartozó szerződéses kikötés vonatkozásában a tisztességtelenség jogkövetkezményeként a semmisséget rögzíti. A Ptk. azonban 2006. február 28-ig a fogyasztó részére is csak a tisztességtelen kikötés megtámadásának jogát tette lehetővé, a tisztességtelenség joghatásaként a semmisség a fogyasztói szerződésekben csak 2006. március 1-jétől jelenik meg. Mindezek alapján a 2004. május 1. és 2006. március 1. között kötött szerződésekben alkalmazott kikötések vonatkozásában a semmisség jogkövetkezményének alkalmazása, mint *ad malam partem* visszamenőleges hatályú jogalkotás a jogállamiság követelményébe ütközik, így alaptörvény-ellenes.
- [25] 3.2. Ellentétesnek tartja az indítvány a jogállamiság [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] részét képező kellő felkészülési idő követelményével a Tv. 6–15. §, 19. § és 20. §-át, amely rendelkezések a Tv. tanulmányozására, alkalmazására való felkészülésre az érintetteknek kirívóan rövid, mindössze 8 napos felkészülési időt biztosítanak, ami már a jogbiztonságot is veszélyezteti.
- [26] 3.3. A jogállamiság részét képező jogbiztonság és normavilágosság követelményébe ütközőnek tartja az indítvány a Tv. 3. §-át, 4. § (1) bekezdést, 11. § (1) bekezdését, valamint 5–21. §-ait, melyek nézete szerint önkényes jogalkotást eredményeznek, továbbá a jogbiztonság követelményét sértik azzal, hogy azonos tartalmú szerződéses kikötés olyan ismérv alapján való megkülönböztetés miatt tisztességtelen vagy nem tisztességtelen, amely ismérv semmiben nem kötődik az adott kikötés tartalmához. Így nem valósul meg ugyanis az a követelmény, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság sérelmét okozza

az indítványozó szerint az, hogy a Tv. 11. § (1) bekezdése alapján többféle értelmezés merülhet fel abban az összefüggésben, hogy a tisztességtelenség fennállásának megállapítása során a perben eljáró bírónak kizárólag a Tv.-t, vagy pedig a teljes magyar jogrendszert kell figyelembe vennie, azaz az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésével összhangban „a törvénynek”, tehát minden törvényi szintű jogforrásnak van-e alárendelve, vagy kizárólag a Tv.-nek. Ez utóbbi értelmezés – az indítványozó álláspontja szerint – nyilvánvalóan az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe és 26. cikk (1) bekezdésébe ütközik.

- [27] 3.4. A bírósághoz fordulás jogát – és ezáltal a jogállamiságot is – sértőnek tartja az indítvány a Tv. 1. § (1) bekezdését, 3. §-át, 4. § (1) és (2) bekezdését, 6. §-át, 8. § (1) és (4) bekezdését, valamint 9–11. §-ait. Álláspontja szerint a Tv. személyi hatálya alá tartozó pénzügyi intézmény a Tv. 6. §-a szerinti polgári per megindításával esik attól a jogától, hogy az egyes kölcsönszerződések vonatkozásában érdemi bírói ítélet állapítsa meg azt, hogy az azokban kölcsönvevőként szereplő fél fogyasztónak minősül-e, illetve a kölcsönszerződésekben alkalmazott egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési kikötés általános vagy egyedileg meg nem tárgyalta szerződési kikötésnek, vagy egyedileg megtárgyalta szerződéses kikötésnek minősül-e. Ily módon a pénzügyi intézmény el van zárva a bírósághoz fordulás jogától, annak materiális aspektusa sérül, a bírósághoz fordulás joga kiüresedik, polgári jogi jogvitáját a bíróság teljes mértékben nem bírálhatja el.
- [28] A perindításra megszabott – jogszabályi – határidő csak akkor tekinthető alkotmányosnak, ha az nem korlátozza a bírósághoz fordulás jogát. A hivatkozott rendelkezések az indítványozó szerint összességükben már egyértelműen akadályozzák a bíróságot, hogy a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket érdemben elbírálhassa, és így azok egyértelműen kiüresítik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított jogot.
- [29] 3.5. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményezően a szerzett jogok elvonásának tartja az indítvány a Tv. 1. § (6)–(7) bekezdésébe, valamint 4. §-ába foglalt rendelkezéseket. Véleménye szerint a fogyasztói szerződésekre a Tv. hatálybalépéséig alkalmazandó elévülési szabályok alapján mindkét félnek alkotmányjogi értelemben vett szerzett jogai álltak fenn, amely szerzett jogokat sértik meg a támadott rendelkezések azáltal, hogy felülírják a korábbi elévülési szabályokat, és felélesztik a bírósági úton egyszer már érvényesíthetlenné vált követeléseket.
- [30] 3.6. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütköző joggal való visszaélésnek tartja az indítvány a Tv. 3. §, 4. §, 6. §, 8. § (7) bekezdésének, 13. § (2) bekezdésének és 15. § (2) bekezdésének rendelkezéseit. Érvelése szerint a jogalkotó olyan magatartásokat nyilvánít tisztességtelennek, amelyek korábban nemhogy nem voltak tisztességtelennek, de a jogalkotó állam által szabályozottak, ellenőrzöttek és jóváhagyottak voltak, a tisztességtelenné minősítést visszamenőlegesen teszi, látszat-megdönthetőséget biztosít, de valójában megfosztja a jogalanyokat a bírósághoz fordulás jogától a törvényi vélelemmel összefüggésben, és a szerződések utólagos és indokolatlan jogszabályi módosításával beavatkozik a gazdasági folyamatokba. Mindezek alapján az állam a jogintézmények rendeltetésével ellentétesen gyakorolta jogalkotói hatalmát, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében nevesített jogállamiság követelményét sértve joggal való visszaélést valósított meg. A joggal való visszaélésnek minősülnek Tv. 6. §-a által előírt per szabályai is, mivel azokat az egyik peres fél maga alkotta meg, és a szabályok az azokat megalkotó fél pernyertességét garantálják. A szabályok visszamenőleges hatállyal olyan feltételek teljesítését követelik meg a pernyertességhez a felperesektől, amelyeket a korábbi, ugyanezen alperes-jogalkotó állam által alkotott jogszabályok nem követeltek meg, és amely feltételek meg nem valósulását az alperes-jogalkotó állam felügyeletre jogosult szerve nem tartott jogellenesnek felügyeleti eljárása során. A szabályok az eljáró bírói fórumot kötik, az alperes elleni döntés akkor sem születhet, ha a bíró megítélése szerint a Tv. alkotmányellenes, visszamenőleges feltételeket szab, vagy egyébként hibás. A pert az egyik peres fél által alkotott alkotmányellenes szabályok alapján kell lefolytatni, így a másik fél pernyertessége eleve kizárt. A Tv. hivatkozott rendelkezései által meghatározott eljárási illetékek – noha a per meg nem határozható pertárgyértékű pernek tekinthető – megegyeznek a polgári peres eljárásban megállapítható legmagasabb illeték összegével. Az indítványozó szerint a határozatlan pertárgyértékű perek köréből történő kiemelésük, és rendkívül magas illetékekkel történő megterhelésük nem egyeztethető össze a peres eljárások illetékének társadalmi rendeltetésével, a kiemelés célja kizárólag a Tv. személyi hatálya alá tartozó potenciális felperesek perindítástól való elrettentése, és így a törvényi vélelem megdöntésétől való tartózkodás elérése. Álláspontja szerint mindez a jogállamiság követelményéből levezetett joggal való visszaélés tilalmába ütközik.

- [31] 3.7. Az indítványozó szerint a PJE határozat 2. pontja sérti a jogállamiság és a hatalmi ágak megosztásának elvét, mivel túllépi a jogértelmezés kereteit, tartalmilag új normát alkot. A PJE határozat a fogyasztói kölcsönszerződésekben lehetséges egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kógens jogszabályi rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva, a szerződéses kikötések tisztességtelenségére vonatkozó, a kógens szabályokkal összhangban lévő kikötésekre nem is alkalmazható szabályainak „értelmezésével” az értelmezés fogalmi körét jelentősen meghaladó kiegészítést fogalmazza meg, amikor hét új, a jogszabályokban megjelenőknél túl, további konjunktív kritériumokat határoz meg az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés tisztességtelenségére vonatkozóan. Mindezzel pedig – az indítványozó álláspontja szerint – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és C) cikk (1) bekezdését súlyosan megsértve alkot jogot. Mindezeket túlmenően a Tv. 6. alcíme szerinti perben – a Tv. 4. és 6. §-ainak alkalmazásával – az eljáró bíró a jogalkotó által kialakított, egyértelműen az alperesnek kedvező jogszabályi keretek között kizárólag a jogalkotó, és egyben az alperesként is megjelenő állam javára tud csak ítéletet hozni, így az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében rögzített bírói függetlenség követelménye, ezen keresztül pedig a jogállamiság részét képező hatalmi ágak különválasztásának követelménye sérül. A perjogi szabályok következtében az eljáró bíró nem kap lehetőséget arra, hogy pusztán a törvényeknek alávetve, mindentől függetlenül ítélhessen meg az előtte folyamatban lévő polgári jogvita érdemét, valamint a rendelkezésre álló szűkös idő miatt tőle valódi érdemi ítélet hozatala nem várható, érdemi döntés hozatalára nem képes, miáltal megint csak sérül az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében rögzített bírói függetlenség.
- [32] 3.8. Az indítványozó szerint a Tv. 6. § (5) bekezdése, 8. § (5) bekezdése valamint 10. §-a sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot. Érvelése szerint a támadott rendelkezések folytán a szabályozás nem biztosítja a tisztességes eljáráshoz való jog lényegi elemét jelentő „fegyverek egyenlőségének elvét”. Ennek körében hivatkozik arra, hogy a Tv. 10. § (3) bekezdése szerint a felperesnek legkésőbb az első tárgyalásra elő kell készítenie minden olyan bizonyítékot, amelyet esetleg a keresetleveléhez nem csatolt. Az alperes érdemi ellenkérelmének előterjesztésére a Tv. határidőt nem szab, a felperes az alperes érdemi ellenkérelmét várhatóan az első tárgyaláson fogja kézhez kapni, amelyen arra felkészülési idő biztosítása nélkül a tárgyaláson kell nyilatkoznia. Így az alperesi érdemi ellenkérelemmel szemben tényleges és hatékony védekezési lehetőség nincs a felperes számára biztosítva. A felperesnek az érdemi ellenkérelem megismerésére rendelkezésre álló rendkívül rövid, a bíró pervezetési jogkörében engedett idővel szemben az alperesnek a felperesi kereset megismerésére a Tv. 10. § (1) bekezdése szerint legalább 3 napos határidőt kell biztosítani. Az egyenlő felkészülési idő biztosításának hiánya sérti a fegyverek egyenlőségének elvét. További sérelmét eredményezi a tisztességes eljáráshoz való jognak a bizonyítékok felhasználhatóságának indokolatlan korlátozása, valamint az a körülmény, hogy a szabályozás az alperesi mulasztás Pp. szerinti szankciójának alkalmazását kizárja, míg a felperesi mulasztást kiemelten erősen, a per megszüntetésével szankcionálja, ezzel az alperest jelentősen kedvezőbb eljárásjogi helyzetbe hozva sérti a fegyverek egyenlőségének elvét.
- [33] 3.9. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog sérelmét állítja az indítványozó a Tv. 16. §-a (az indítvány tartalma szerint helyesen 13–15. §-a) tekintetében. Álláspontja szerint a rendkívül széles spektrumú kereseti kérelmet elbíráló elsőfokú ítélet elleni fellebbezés benyújtására a Tv. a határozat közlésétől mindössze 8 napot enged a fellebbező félnek, a fellebbezés elbírálására a másodfokú bíróságnak 30 napja van. Ugyanígy a felülvizsgálati kérelem benyújtására a határozat közlésétől 8 nap áll nyitva, az elbírálásra pedig 30 napja van a Kúriának. A fenti rövid határidők alatt nincs lehetőség a jogorvoslati kérelmek érdemi kimunkálására, ami a bíróság rendelkezésére álló rendkívül rövid elbírálási idővel együttesen kizárja az érdemi jogorvoslat biztosítását, a szabályozás pusztán formai jogorvoslatra ad lehetőséget.
- [34] 3.10. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tulajdonhoz való jog sérelmét állítja az indítvány a Tv. 3., 4., 6. §-ai, valamint 7–15. §-ai kapcsán. Érvelése szerint a hatósági engedély alapján üzletszerűen végzett kölcsönnyújtási tevékenység alkotmányjogi értelemben vett tulajdonjognak minősül, amelynek korlátozása csak közérdekből és arányosan történhet. A kölcsönszerződések megkötésekor hatályos jogszabályi környezet megengedte a pénzügyi intézmények számára a kölcsönszerződések egyoldalú módosítását, illetve az árfolyamrés alkalmazását, így a hatósági engedély alapján gyakorolt, alkotmányjogi értelemben vett, védendő tulajdonnak minősülő kölcsönnyújtási tevékenység az egyoldalú szerződésmódosítás jogát és az árfolyamrés alkalmazását kifejezetten magában foglalja. A Tv. 4. § (1)–(2) bekezdései által utólagosan tisztességtelenné

minősített kikötések révén az elmúlt években a pénzügyi intézmények részben tényleges tulajdonjogot szereztek a befolyt pénzüsszegek felett, részben pedig jogot szereztek ezen összegek követelésére (tulajdonjogi váromány). A Tv. 3. és 4. §-a a pénzügyi intézmények működését, szerzett jogait, várományait érinti és azzal jár, hogy a kölcsönadó pénzügyi intézmény nem rendelkezhet azzal a pénzüsszeggel, amit a kölcsönszerződés alapján a hatályos jogszabályi rendelkezések szerint beszédhetett volna. Mindezek alapján az indítványozó szerint a Tv. 3., 4. és 6. §-a, 6. alcíme, valamint a PJE határozat 2–3. pontja a pénzügyi intézmények alkotmányjogi értelemben vett tulajdonjogát (ideértve a megszerzett tulajdont és a várományt) alaptörvény-ellenesen korlátozza.

- [35] 3.11. Az indítvány szerint a Tv. 3. és 4. §-a sérti az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésében és XII. cikk (1) bekezdésében rögzített vállalkozáshoz való jogot azáltal, hogy az egyoldalú kamatemelés lehetőségét és az árfolyamrés alkalmazását is lehetővé teszi, a szerződéskötéskor hatályos jogszabályi környezet által megengedett joggyakorlást minősíti jogellenesnek, ezáltal a pénzügyi intézmény hatósági engedély szerinti pénzügyi szolgáltató tevékenységét, és így a vállalkozáshoz való alapjogát korlátozza.
- [36] 3.12. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, valamint az M) cikk sérelmét látja az indítványozó abban, hogy a Tv. 4. §-a a szerződési szabadság megsértését eredményezi. Érvelése szerint azáltal, hogy a jogalkotó visszamenőleges hatállyal módosít olyan szerződéseket, amelyeket a felek annak idején egyező akarattal, az akkori kötelező jogszabályi környezetnek megfelelő tartalommal kötöttek meg, továbbá, hogy a szerződéseknek az elszámolásra vonatkozó rendelkezéseit is módosítani rendeli, korlátozza a szerződési szabadságot. Hivatkozik arra, hogy önmagában a szerződési szabadság, mint nem önálló alkotmányos jog korlátozása a jogszabályi keretek között nem alaptörvény-ellenes, azonban figyelemmel arra, hogy többek között a szerződési szabadság megsértésén keresztül is valósul meg számos más alapjog sérelme, álláspontja szerint a Tv. 4. §-a a szerződési szabadság korlátozása miatt is alaptörvény-ellenes.
- [37] 3.13. Az indítványozó szerint a Tv. 4. §-ában foglaltak sértik az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése által biztosított jó hírnévhez való jogát. Érvelése szerint a támadott rendelkezések valódi védekezés lehetősége nélkül jogszabályi szinten rögzítik azt, hogy a Tv. személyi hatálya alá tartozó pénzügyi intézmények éveken keresztül tisztességtelen szerződési feltételeket alkalmaztak kölcsönszerződéseikben. Részben a jogszabály erejénél fogva történő minősítés, részben a vélelem megdöntését ellehetetlenítő eljárásjogi szabályok miatt a jó hírnevükhöz való alkotmányos alapjoguk sérül a jogszabályban rögzített tisztességtelenség miatt. A pénzügyi intézmények ugyanis az árfolyamrésre vonatkozó kikötések miatt, illetve az egyoldalú szerződésmódosítás kapcsán a megdönthetetlen vélelem miatt mindenképpen abba a helyzetbe kerülnek, hogy – bár a szerződések megkötésekor jogszabályi környezet szerint egyértelműen a jogszabályoknak megfelelően jártak el – törvényben rögzített tények válik az, hogy tisztességtelen szerződéses kikötéseket alkalmaztak.
- [38] 3.14. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését, a diszkrimináció tilalmát sértőnek tartja az indítvány az Elszámolási Tv. 52. § (10) bekezdését (amely egyébként a Tv. 6. §-át módosította). Érvelése szerint a jogalkotó különbséget tesz egyes kölcsönszerződések szerződő felei között azon az alapon, hogy a kölcsönszerződések mikor kötöttek, azonban a szerződéskötés időpontja alapján nem állapítható meg érdemi különbség a szerződések között az ilyen okként a jogalkotó által megjelölt jogszabályi környezet tekintetében. Ezzel a jogalkotó azonos, homogén csoportba tartozó jogalanyok között tesz különbséget anélkül azonban, hogy ezen megkülönböztetésnek ésszerű indokát adná.
- [39] 3.15. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésében foglalt kötelezettség megszegésére utalva az indítvány az Európai Unió Alapjogi Chartája több rendelkezésének sérelmére is hivatkozik, valamint a megsértettnek állított alapjogok tekintetében az Emberi Jogok Európai Bíróságának több ítéletét is idézi.
- [40] 4. További indítványozó a Tv. 1. § (6) és (7) bekezdései, 3. § (1), (2) és (5) bekezdései, 4. § (1), (2) és (4) bekezdése, 5. §-a 6. §-a, 7–15. §-ai, valamint 16–18. §-ai alaptörvény-ellenességét állítja. Az alaptörvény-ellenességet illetően az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, M) cikk (1) és (2) bekezdésének, XIII. cikkének, XV. cikkének, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmére utal. Nézete szerint a Kúria a PJE határozat megalkotásával hatáskörén kívül járt el, mert nem jogszabályt értelmezett, hanem jogszabályt alkotott, a Tv.-t pedig az érdekel-

tekkel való minden egyeztetés nélkül, rendkívül rövid idő alatt, az Európai Unió által előírt előzetes egyeztetési eljárások lefolytatása nélkül fogadták el, minek következtében a Tv. és a PJE határozat is közjogilag érvénytelennek tekinthető. Hivatkozik az indítványozó arra, hogy a Tv. lényegét alkotó és mennyiségileg is jelentős részét kitevő rendelkezések sértik az alapjogait, a nem támadott rendelkezései pedig önmagukban értelmezhetetlenek és végrehajthatatlanok, ezért a Tv., az Elszámolási Tv. egésze, valamint a PJE határozat 2. és 3. pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását, és visszamenőleges hatályú megsemmisítését kéri az Alkotmánybíróságtól.

- [41] 4.1. Az indítvány szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság részét képező jobbiztonság követelményét sérti a PJE határozat azáltal, hogy mind az árfolyamrészre, mind pedig az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó előírásaival olyan, hosszú időn át egységesen és tömegesen alkalmazott szerződési kikötéseket minősít érvénytelenné, amelyek a kikötés idején általánosan érvényesülő szakmai és közfelfogás szerint érvényesek voltak, és amelyek érvényességét az illetékes hatóságok sem vonták kétségbe.
- [42] 4.2. A visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek tartja az indítvány a Tv. 1. § (1) bekezdését, amely szerint annak hatálya kiterjed a már teljesedésbe ment, valamint a bíróságok által már jogerősen elbírált szerződésekre is. Ez utóbbit illetően a hatalmi ágak elválasztásának sérelmét is megemlíti az indítvány. A visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek tartja a Tv. 1. § (6) bekezdésébe foglalt rendelkezést is, amely az elévülés általános szabályait megváltoztatva már elévült követeléseket tesz érvényesíthetővé, megfosztva a pénzügyi intézményeket az eddigi elévülési kifogáshoz való joguktól, ami pedig visszamenőleges jogvesztést eredményez. A Tv. 1. § (6) bekezdése ugyanakkor megkülönböztetést hoz létre a Tv. hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződésekre és a hatálya alá nem tartozó szerződésekre vonatkozó elévülési szabályok között, ezzel pedig sérti az Alaptörvény diszkrimináció tilalmát kimondó XV. cikkét is. Ugyancsak a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek tartja az indítvány az Elszámolási Tv. 5. § (2) bekezdésének rendelkezését is, amely szerint – érvelése szerint az irányadó polgári jogi szabályokat megváltoztatva – a törvény szerinti túlfizetéseket előtörlesztésként kel figyelembe venni.
- [43] 4.3. Az egyértelműség, kiszámíthatóság és az előreláthatóság követelményét sértőnek tartja az indítvány a Tv. 1. § (7) bekezdésében, 3. § (5) bekezdésében, 4. § (3) bekezdésében 16. §-ában és 17. § (3) bekezdésében írt rendelkezéseket, mivel a bennük foglaltakat olyan jövőbeni bizonytalan feltételhez kötik, amelyet a jogalkotó csak később, önállóan határozhat meg. Konkrét jogszabályi utalás nélkül hivatkozik még az indítvány a kellő felkészülési idő hiányára is.
- [44] 4.4. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatait idézve, de részletesebb indokolás nélkül alaptörvény-ellenesnek tartja az indítvány az Elszámolási Tv. 46. § h) pontjában rögzített, a Magyar Nemzeti Bank elnökének biztosított, jogalkotásra vonatkozó felhatalmazást.
- [45] 4.5. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzített tisztességes eljáráshoz való jog, valamint a bírósághoz való fordulás jogának sérelmét több rendelkezés tekintetében állítja az indítványozó. A Tv. 8. §-ában meghatározott 30 napos perindítási határidő – figyelembe véve a perelőkészületi teendőket – csak látszólag biztosítja a bírósághoz fordulás jogát. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét látja az indítványozó a Tv. 7. § (7) bekezdésében, 8. § (1) bekezdésében, 9. § (3) bekezdésében, valamint 10. § (1)–(5) bekezdéseiben szabályozott rendelkezésekben. Nézete szerint azok indokolatlanul rövid határidőt szabnak a tényállás felderítéséhez szükséges bizonyítási eljárás lefolytatására, mulasztás esetén az igazolási kérelem – az akadály megszűnésétől függetlenül – csak az elmulasztott határnapot követő első munkanapon lehet előterjeszteni, korlátozza a szabályozás a felek jogát arra, hogy a tárgyalás elhalasztását kérjék, valamint kizárja a hiánypótlás lehetőségét is, továbbá a tisztességtelenségi vélelem bevezetése önmagában is sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [46] Az indítványozó szerint sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot az Elszámolási Tv. 21. §-a, valamint 22. § (4) bekezdése is. A hivatkozott rendelkezések szerint a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti elszámolási vita esetén a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kell kezdeményezni, amely testület kötelezést tartalmazó határozata az érintett pénzügyi intézményt akkor is kötelezi, ha nem vetette alá magát a testület hatáskörének. Az Elszámolási Tv. 23. §-a szerint a döntés megváltoztatását nemperes eljárásban lehet kérni. Az indítványozó szerint a támadott rendelkezések sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot, mivel azzal, hogy a testület határo-

zata a pénzügyi intézményt alávetés hiányában is kötelezheti, megfosztja a feleket attól, hogy polgári jogvitájukat törvény által felállított bíróság bírálja el.

- [47] 4.6. A tisztességes eljáráshoz való jogot és a jogorvoslathoz való jogot egyaránt sértőnek tartja az indítvány a Tv. 13. § (1) és (4)–(7) bekezdéseit, 15. § (1) és (4) bekezdését, mivel olyan irreálisan rövid határidőket határoznak meg, ami lehetetlenné teszi a jogorvoslathoz való jog tényleges gyakorlását, illetve a jogorvoslati kérelem tényleges elbírálást.
- [48] 4.7. Az indítványozó szerint a Tv. 9. § (3) bekezdése, valamint 10. § (2) és (4) bekezdése sérti az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében meghatározott bírói függetlenséget, mivel ellehetetleníti a bírónak azt a jogát, hogy a hozzá benyújtott kereseti kérelmet a bizonyított tények és jogszabályok egybevetésével a lelkiismerete alapján, meggyőződése szerint eldönthesse. Mindez abban nyilvánul meg, hogy a Tv. határidőhöz köti a kereset elbírálását, a tárgyalást legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított nyolcadik napra kell kitűzni, az eljáró bíró fősabályként egyetlen tárgyalás megtartására jogosult, a tárgyalást legfeljebb egy alkalommal és legfeljebb hét napra halaszthatja el.
- [49] 4.8. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésben szabályozott tulajdonhoz való jog sérelmére hivatkozik az indítvány Tv.-nek az elévülés szabályait tartalmazó 1. § (6) bekezdését illetően. A pénzügyi intézmények az általános elévülési szabályok alapján jogszerűen számolhattak azzal, hogy az elévülés oltalmat jelent az elévülési időn túl a megszerzett tulajdonuk tekintetében, így az már utólag nem vonható el. Az elévülés szabályainak a hivatkozott rendelkezés általi módosítása azonban éppen ezt teszi lehetővé, a pénzügyi intézmények elévülési időn túl szerzett bevételeit teszi visszakövetelhetővé.
- [50] 4.9. Az indítvány általános jelleggel hivatkozik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének sérelmére, amennyiben a Tv. az alapjogok korlátozásának alátámasztásaként nem határoz meg semmilyen más alapjogot, vagy alkotmányos értéket, célt, a korlátozások nem felelnek meg a szükségesség és arányosság követelményének, továbbá a megvalósított korlátozások olyan mértékűek, hogy az érintett alapjogokat lényegében kiüritik, megfosztják azokat lényeges tartalmuktól.
- [51] 4.10. Az indítvány közjogi érvénytelenségre hivatkozva állítja a PJE határozat egyes rendelkezései, illetve a Tv. alaptörvény-ellenességét. Nézete szerint a PJE határozat 2. és 3. pontjában foglalt döntésével a Kúria az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében biztosított hatáskörét túllépve jogot alkotott, és emiatt – a tartalmi problémáktól függetlenül is – alaptörvény-ellenes. A Tv.-re vonatkozóan azzal érvel, hogy mivel az Európai Központi Bankkal való konzultációs kötelezettség és a Bizottsággal szembeni tájékoztatási kötelezettség az Európai Unió jogának sérelmét jelenti, így sérti az Alaptörvény E) cikkét és Q) cikk (2) bekezdését, ezért az – annak közjogi érvénytelensége okán – alaptörvény-ellenes.
- [52] 5. További indítványozó elsődlegesen a PJE határozat, valamint a Tv. egésze – azok közjogi érvénytelensége miatti – alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, másodlagosan pedig PJE határozat rendelkező része 2. és 3. pontja, valamint indokolása III. 2. és 3. pontja, továbbá a Tv. 1. § (1)–(1a), (6)–(7) bekezdése, 3. §, 4. § (1) bekezdése, 6. §-a, 7–15. §-a, 17. §-a és 19. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kéri. Az alaptörvény-ellenességet az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, T) cikk (3) bekezdés, XIII. cikk (1) és (2) bekezdés, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés sérelmére alapozza.
- [53] 5.1. Az indítványozó álláspontja szerint a PJE határozat teljesen új gazdaságpolitikai és jogpolitikai koncepciót alapul véve, annak kodifikálásával új szabályokat állapít meg, vagyis jogalkotást végez, így a jogalkotói hatáskör elvonásával sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság szerves részét képező hatalmi ágak elválasztásának elvét, egyúttal az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését is. A PJE határozat 3. pontja és a Tv. 3. §-a alapján a jegybank középárfolyamának alkalmazási kötelezettsége miatt részben visszamenőlegesen bolygat meg már lezárt jogviszonyokat a szabályozás, ami a jogbiztonság követelményét sérti anélkül, hogy ezzel szemben valamilyen alkotmányos elv érvényre juttatása állna, így az sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését. A PJE határozat 3. pontja és a Tv. 3. §-a folytán a hitelt nyújtó oldalán a jogszabályok betartásával megszerzett tulajdonában csökkenés következik be, a vagyonban beálló veszteség jogszabállyal történő

okozása anélkül, hogy ennek bármilyen alkotmányos magyarázata lenne, sérti az Alaptörvény XIII. cikke által biztosított tulajdonhoz való jogot.

- [54] 5.2. A Tv. személyi hatályának meghatározását illetően az indítványozó szerint az a diszkrimináció tilalmába ütközik, tekintettel arra, hogy a Kúria és a jogalkotó kizárólag a pénzügyi intézmények által megkötött szerződésekre alkotta meg a tisztességtelenség új fogalmát. Az új tisztességtelenségi fogalomnak más szektor (telekommunikáció, földgáz-, áramszolgáltatók stb.) szolgáltatói sem tudnának megfelelni, azonban az ő egyoldalú módosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezéseikre továbbra is a polgári jogi értelemben vett tisztességtelenség szabályai vonatkoznak. Ennek eredményeképp azonos módon megítélendő polgári jogi szerződések (ÁSZF-ek) tekintetében a gazdasági élet szereplői között a tisztességesség kategóriáját két különböző fogalom alapján kell megítélni, ami ellentétes az Alaptörvény XV. cikkében foglaltakkal.
- [55] 5.3. Az Elszámolási tv. több vonatkozásban módosította a Tv. tárgyi hatályát [Tv. 1. § (1a) bekezdés, 6. §], amely módosítások következtében a jogbiztonságot jelentős mértékben veszélyeztető illetve azt sértő – az indítványozó által részletesen taglalt – helyzetek jöhettek és jöttek is létre.
- [56] 5.4. Az indítványozó szerint a Tv. 4. § (1) bekezdése és az alkalmazását meghatározó 11. § (1) bekezdése szoros összefüggésük folytán együttesen sértik egyrészt az uniós jogot (93/13/EGK irányelv) és ezáltal az Alaptörvény E) cikkét, valamint az Alaptörvénynek a tisztességes eljáráshoz való jogot garantáló XXVIII. cikkét. Érvelése szerint az alapjogi sérelem amiatt áll fenn, mert a tisztességtelenségi vélelem megdöntését megkísérlő hitelintézetnek ebben az értelmezésben nincs módja másra, mint a 4. § (1) bekezdésében foglaltaknak való megfelelésre hivatkozni, holott egy jogvita eldöntése nem egy törvény által saját szövegében kijelölt egyetlen jogszabályi rendelkezés, hanem a jogrendszer valamennyi releváns jogszabályának alkalmazása révén történik. Mindezek mellett az indítványozó álláspontja szerint a hivatkozott két rendelkezés sérti a jogállamiság-jogbiztonság elvét és a bírói függetlenség alkotmányos követelményét is.
- [57] 5.5. Alaptörvény-ellenesnek tartja az indítványozó a Tv. 8. § (1) bekezdését, mivel az ott meghatározott 30 napos perindítási határidőt irreálisan rövidnek tartja, a 8. § (3) bekezdésében megfogalmazott rendelkezések (elektronikus adathordozó) a jogalkalmazók számára nem egyértelműek, a 10. § (3) bekezdését, amely a felperesre nézve hátrányosan korlátozza a bizonyítékok benyújtásának lehetőségét, valamint a 10. § (4) bekezdését, a tárgyalás elhalasztásának korlátozott volta miatt. Az alaptörvény-ellenességet az indítvány a tisztességes eljáráshoz való jog, a bírói függetlenség, valamint a jogállamiság részét képező jogbiztonság sérelmében látja.
- [58] 5.6. Az indítványozó álláspontja szerint a Tv. 4. § (1) bekezdése és 6. §-a a tisztességtelenség vélelmének megfogalmazásával és így a bizonyítási teher megfordításával sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és a bírói függetlenséget is.
- [59] 5.7. A Tv. 1. § (6)–(7) bekezdéseiben az elévülés általános szabályaitól való eltérés az indítvány szerint ellentétes a jogállamiság részét képező jogbiztonság és a bírói függetlenség alaptörvényi követelményeivel.
- [60] 5.8. Az indítványozó álláspontja szerint a Tv. 4., 6. és 11. §-ai, valamint a PJE határozat 2. pontja azzal az eredménnyel járnak, hogy az egyoldalú szerződésmódosításról szóló kikötések tisztességtelenségének *de facto* megdönthetetlen vélelmét állítják fel és csak a vélelem megdöntésére irányuló keresetet elutasító döntés meghozatalának lehetőségét biztosítják. Véleménye szerint a bírósághoz fordulás jogának lényeges tartalmát kiüresíti az olyan szabályozás, amely a bíróság számára a keresetről – a szabad bizonyítás elvét megsértve – gyakorlatilag csak egyfajta tartalmú döntés meghozatalát teszi lehetővé, mivel kizárja, hogy a bíróság az elé vitt jogvitát saját meggyőződésének megfelelően érdemben elbírálja. A hivatkozott rendelkezések ezáltal sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot valamint a bírói függetlenséget.
- [61] 5.9. Az Elszámolási Tv. 52. § (11) bekezdése a Tv. 7. § (7) bekezdését egészítette ki a *k*) ponttal, amely szerint a törvényben szabályozott perekben nincs helye perújításnak. Az indítványozó szerint ez a tilalom a már folyamatban levő eljárásokban fosztotta meg a feleket egy rendkívüli perorvoslat lehetőségétől, ami pedig sérti

a tisztességes eljáráshoz való jogot, és a visszamenőleges jogalkotás folytán ellentétes a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdésével, miáltal sérti a jogállamiság alaptörvényi követelményét is.

- [62] 5.10. A Tv. 8. § (7) bekezdése, 13. § (2) bekezdése és 15. § (2) bekezdése az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény által az egyes eljárásokra meghatározott illetékösszegek maximális mértékét határozza meg a felperesek által lerovandó illeték összegeként, ezáltal az általános, meg nem határozható perértékű eljárások illetéke sokszorosának megfizetésére kötelezi a pénzügyi intézeteket. Az indítványozó szerint a fenti rendelkezések is sértik a tisztességes eljáráshoz való alapjogot.
- [63] 5.11. Az indítványozó szerint a Tv. gyakorlatilag statáriális eljárást kodifikál úgy, hogy az Alaptörvény 54. cikkében említett különleges jogrend bevezetésének feltételei, és ezzel az alapvető jogok korlátozásának feltételei nem állnak fenn. A Tv. 7–15. §-ai tehát sértik az Alaptörvény 54. cikkét is.
- [64] 6. Egy további indítványozó a Tv. 7. § (7) bekezdés *k*) pontja, valamint az Elszámolási Tv. 5. § (2) és (3) bekezdése, valamint a 6. § (3) és (6) bekezdése alaptörvény-ellenessége megállapítását kérte. Álláspontja szerint ezek a rendelkezések az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, a C) cikk (1) bekezdésébe és a XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütköznek.
- [65] 6.1. Az indítványozó szerint a perújítás kizártsága azáltal sérti a jogállamiság követelményét és a tisztességes eljáráshoz való jogot, hogy a Tv. 7. § (7) bekezdésének *k*) pontját a Tv. hatályba lépése előtt indult peres eljárásokban is alkalmazni kell. Utalt arra, hogy a Tv. a hatályba lépésekor ezt a szabályt nem tartalmazta, azt az Elszámolási Tv. iktatta be a különleges eljárások szabályi közé, ami miatt az indítványozó úgy érzi, hogy a „perlési feltételei (eljárési jogai) érdemben” hátrányosan módosultak. Úgy vélte, hogy a változásról a felek kellő időben nem is szerezhettek tudomást. Utalt arra is, hogy a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseivel összefüggő, valamint egyéb magánjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi II. törvény az Elszámolási Tv.-t akként módosította, hogy nem minősül egyoldalú kamatemelésnek a referencia-kamatláb változásából eredő kamatváltozás. Emiatt a rendelkezés miatt azokban az eljárásokban, melyek már jogerősen lezárultak a rendkívüli jogorvoslat, a perújítás előterjesztésének lehetősége lenne indokolt. Ezekben az esetekben a perújítás intézménye lenne alkalmas arra, hogy biztosítsa: a jogerős ítélettel lezárt ügyekben is érvényesüljön a jogalkotó megváltozott (egyértelművé tett) álláspontja. Az indítványozó azt is sérelmesnek tartotta, hogy a Pénzügyi Felügyelet által indított közérdekű kereset alapján folyamatban levő perekben a jogszabály megengedi a perújítást, ami álláspontja szerint hátrányos megkülönböztetést eredményez a pénzügyi intézmények és a Felügyelet között. Ezzel összefüggésben az Elszámolási Tv. 36/D. §-át támadva hivatkozott a fegyverek egyenlősége elvének sérelmére is.
- [66] 6.2. Az indítványozó az Elszámolási Tv. 5. § (2) és (3) bekezdését is támadta azon az alapon, hogy a fogyasztó túlfizetését visszaható hatállyal átminősítette fogyasztói előtörlesztéssé. Ennek megfelelően a korábbi kedvező árfolyamból származó nyereség az adósoknál jelenik meg. Mindezek miatt az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét látta megvalósulni.
- [67] 6.3. Az indítványozó szerint az Elszámolási Tv. 6. § (3) bekezdése is a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközik. Sérelmesnek tartotta, hogy a pénzügyi intézménynek – a 2009. július 26. napján vagy azt megelőzően megszűnt szerződés tekintetében – a fogyasztó kérésére el kell számolnia, ha a fogyasztó igazolja, hogy a pénzügyi intézmény engedményezett követelését vele szemben egy elszámolásra nem köteles pénzügyi intézmény (egy követeléskezelő) érvényesíti. Emiatt az indítványozó szerint a pénzügyi intézményt olyan fogyasztói szerződésekkel kapcsolatban is terheli az elszámolási kötelezettség, amelyek elévült követelésnek minősülnek. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés a Tv. 1. § (6) bekezdésével összefüggésben kifejtett alkotmánybírósági álláspontot („jogi keretet”) is szétfeszíti.
- [68] 6.4. Az Elszámolási Tv. 6. § (6) bekezdését is a visszaható hatályú jogalkotás [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] tilalmába ütközőnek vélte, továbbá álláspontja szerint e rendelkezés a hatalmi ágak elválasztásának elvét [Alaptörvény C) cikk] is sérti. E rendelkezés értelmében a pénzügyi intézmény elszámolási kötelezettségét nem érinti, ha az elszámolás tárgyát képező fogyasztói kölcsönszerződésből eredő követelésekkel összefüggésben

a bíróság jogerős ítéletet hozott, kivéve, ha a jogerős ítélet azt állapította meg, hogy a szerződés egésze érvénytelen, és azt a bíróság nem nyilvánította érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre hatályossá. Az indítványozó szerint e rendelkezéssel a jogalkotó figyelmen kívül hagyta a jogerő feltöréséhez megkívánt alkotmányossági követelményeket. Álláspontja szerint nincs a jogerő feltörésének olyan értékelhető indoka, mely konkurálni tudna a jogerő követelményével. Utalt arra is, hogy az Elszámolási Tv. 6. § (6) bekezdése a korábban a pénzügyi intézménnyel szemben pernyertes fogyasztók ügyében hozott ítéletére is kiterjed, olyan esetekben, ahol a fogyasztó sikerrel támadta a kölcsönszerződés árfolyamrését, vagy egyoldalú szerződésmódosítást megállapító kikötését. Mindezek miatt az indítványozó álláspontja az, hogy a jogerő áttörésének elengedhetetlen feltételeit, az áttörést lehetővé tevő eljárási kereteket, szabályokat a jogalkotó nem határozta meg pontosan, ami a jogállami jogbiztonság követelményével ellentétes.

II.

[69] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszokkal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„C) cikk(1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.”

„E) cikk (1) Magyarország az európai népek szabadságának, jólétének és biztonságának kiteljesedése érdekében közreműködik az európai egység megteremtésében.

(2) Magyarország az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolhatja.

(3) Az Európai Unió joga – a (2) bekezdés keretei között – megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt.

(4) A (2) bekezdés szerinti nemzetközi szerződés kötelező hatályának elismerésére adott felhatalmazáshoz az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

„M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.

(2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

„Q) cikk (1) Magyarország a béke és a biztonság megteremtése és megőrzése, valamint az emberiség fenntartható fejlődése érdekében együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével és országával.

(2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”

„T) cikk (3) Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.
(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírakat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.”

„54. cikk (1) Különleges jogrendben az alapvető jogok gyakorlása – a II. és a III. cikkben, valamint a XXVIII. cikk (2)–(6) bekezdésében megállapított alapvető jogok kivételével – felfüggeszthető vagy az I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken túl korlátozható.”

[70] 2. A Tv.-nek az Alkotmánybíróság által vizsgált rendelkezései:

„1. § (1) E törvény hatálya a 2004. május 1. napja és az e törvény hatálybalépésének napja között kötött fogyasztói kölcsönszerződésre terjed ki. E törvény alkalmazásában fogyasztói kölcsönszerződésnek minősül a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között létrejött deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés, ha annak részévé a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti kikötést is tartalmazó általános szerződési feltétel vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vált.

(2) E törvény hatálya nem terjed ki:

- a) a hitelkártyához vagy fizetési számlához kapcsolódó és
- b) az állami kamattámogatással nyújtott lakáscélú forint alapú kölcsönszerződésre.

[...]

(6) A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény elévüléssel kapcsolatos szabályait a fogyasztói kölcsönszerződésből eredő követelések tekintetében úgy kell értelmezni, hogy e követelések a kölcsönszerződés fennállása alatt nem évülnek el, azok elévülése a szerződés megszűnésével kezdődik.

(7) A (6) bekezdés szerinti követelés elévülése e törvény hatálybalépésének napjától a 3. § (5) bekezdése és a 4. § (3) bekezdése szerinti külön törvényben meghatározott időpontig nyugszik.”

„3. § (1) A fogyasztói kölcsönszerződésben – az egyedileg megtárgyalt szerződési feltétel kivételével – semmis az a kikötés, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön-, illetve a lízingtárgy megvásárlásához nyújtott finanszírozási összeg folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását rendeli.

(2) Az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés (ide értve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép.

(3) Ha a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 200/A. §-ában vagy a Hpt. 267. §-ában meghatározott szerződések esetében és rendelkezések alapján az azokban megjelölt devizaárfolyam alkalmazására vonatkozó rendelkezés a szerződés részévé vált, vagy a törlesztés során a felek en-

nek megfelelően jártak el, a (2) bekezdés devizaárfolyamra vonatkozó előírását e szerződések esetében és a törlesztés e rendelkezések által érintett időszakára csak a folyósítás tekintetében kell alkalmazni.

(4)

(5) A pénzügyi intézménynek a fogyasztóval külön törvényben meghatározott módon kell elszámolnia.

4. § (1) Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemeletést lehetővé tevő szerződéses kikötés – az egyedileg megtárgyalt feltétel kivételével –, tekintettel arra, hogy az nem felel meg:

a) az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének: annak tartalma a fogyasztó számára nem világos, nem érthető;

b) a tételes meghatározás elvének: az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei nem tételesen meghatározottak, vagyis az ok-lista hiányzik, vagy van ok-lista, de az csak példálózó jellegű felsorolást tartalmaz;

c) az objektivitás elvének: az egyoldalú módosítás feltételei nem objektív jellegűek, vagyis a fogyasztóval szerződő félnek módja van a feltétel bekövetkeztét előidézni, abban közrehatni, a módosításra okot adó változás mértékét befolyásolni;

d) a ténylegesség és arányosság elvének: az ok-listában meghatározott körülmények ténylegesen nem, vagy nem a körülmények változásának mértékében hatnak a kamatra, költségre illetve díjra;

e) az átláthatóság elvének: a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására;

f) a felmondhatóság elvének: a szerződésmódosítás bekövetkezése esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát vagy

g) a szimmetria elvének: kizárja, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön.

(2) Az (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés semmis, ha a pénzügyi intézmény a 8. § (1) bekezdés szerinti határidőben nem kezdeményezte a polgári peres eljárást lefolytatását vagy a bíróság a keresetet elutasítja vagy a pert megszünteti, kivéve ha a szerződéses kikötés esetében a 6. § (2) bekezdés szerinti peres eljárás megindításának lehet helye, de az eljárás nem került megindításra vagy az eljárás megindításra került, de a bíróság nem állapította meg a (2a) bekezdés szerint a szerződéses kikötés semmisségét.

(2a) Az (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés semmis, ha a bíróság annak semmisségét az elszámolásról szóló külön törvény alapján a Felügyelet által indított közérdekű keresettel indított perben megállapította.

(3) A (2) és a (2a) bekezdésben foglalt esetben a pénzügyi intézménynek a fogyasztóval külön törvény szerint meghatározott módon kell elszámolnia."

„6. § (1) Ha a pénzügyi intézmény a vizsgálat során azt állapítja meg, hogy az általa alkalmazott valamely ÁSZF tartalmaz olyan szerződéses kikötést, mely esetében a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel vélelmezni kell a szerződéses kikötés tisztességtelenségét, de a pénzügyi intézmény álláspontja szerint a szerződéses kikötés tisztességes, a vélelem megdöntése iránt – ha a (2) bekezdés eltérően nem rendelkezik – a 6. alcímben foglalt szabályok szerint polgári peres eljárást indíthat.

(2) A forint alapú fogyasztói kölcsönszerződések vagy az 1. § (1a) bekezdése szerinti fogyasztói kölcsönszerződések esetén a 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek vagy a korábbi ÁSZF-ek 2010. november 26-át követően közzétett módosításai vonatkozásában nem kell vélelmezni a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel a szerződéses kikötés tisztességtelenségét. A Felügyelet a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény szerinti eljárásokat folytathatja le és 2015. február 14. és április 30. között hivatalból közérdekű keresettel pert indíthat. A közérdekű keresettel indított perre a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló törvényben foglalt szabályokat kell alkalmazni."

„7. § (2) A perben alperes a Magyar Állam, képviselőre a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:405. § (2) bekezdését kell alkalmazni.

(3) A perben a jogi képviselő kötelező.

(4) A perben a bíróság soron kívül jár el.

(5) A perben az idézés és a többi bírósági irat kézbesítését bírósági alkalmazott végzi. A bírósági alkalmazott a kézbesítést munkanapon 8 és 18 óra között végzi. A felek kötelesek biztosítani, hogy ebben az időszakban az

átvételre jogosult személy részére az idézés és a többi bírósági irat kézbesíthető legyen. A bírósági kézbesítő a kézbesítésről feljegyzést készít, melynek minden esetben tartalmaznia kell a bíróság nevét, a bírósági irat kézbesítésének időpontját (év, hónap, nap, óra, perc pontossággal), a bírósági ügy számát és a bírósági alkalmazott aláírását. Ha a kézbesítés eredményes, a feljegyzésnek tartalmaznia kell az átvevő aláírását is. Ha a kézbesítést az átvevő megtagadta, a feljegyzésnek tartalmaznia kell ennek tényét is. Ha a kézbesítés első alkalommal azért eredménytelen, mert azt az átvételre jogosult személy nem vette át, a feljegyzésnek tartalmaznia kell ennek tényét is. Ha az átvételre jogosult személy az idézést és a többi bírósági iratot nem vette át, a bírósági kézbesítőnek a kézbesítést az első kézbesítéstől számított legalább egy óra elteltével ismételtén meg kell kísérelnie, az első kézbesítés szabályainak alkalmazásával. Ha az átvételre jogosult a kézbesítést megtagadta, a kézbesítés napján kézbesítettnek kell tekinteni az idézést és a többi bírósági iratot. Ha az átvételre jogosult az iratot nem veszi át, a kézbesítés második megkísérlését követő napon kézbesítettnek kell tekinteni az idézést és a többi bírósági iratot. A kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelem előterjesztésének nincs helye.

(6) A perben a bíróság nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni.

(7) A perben nincs helye

- a) beavatkozásnak,
- b) keresetváltoztatásnak,
- c) viszontkeresetnek,
- d) szünetelésnek,
- e) a Pp. 104/A. § (1) bekezdése alkalmazásának,
- f) a Pp. 121/A. § (1)–(3) bekezdése alkalmazásának,
- g) bírósági meghagyás kibocsátásának,
- h) hiánypótlásnak,
- i) csatlakozó fellebbezésnek és csatlakozó felülvizsgálati kérelemnek,
- j) a Pp. XXVIII. fejezete alkalmazásának,
- k) perújításnak.

8. § (1) A pénzügyi intézmény 6. § szerinti polgári peres eljárást megindító keresetlevelének, ha a per tárgyát képező ÁSZF kikötést

- a) deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés esetén alkalmazták, az e törvény hatálybalépésétől számított harminc napon belül,
 - b) forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés esetén alkalmazták 2010. november 26-án vagy azt megelőzően, 2015. január 5. napja és január 12. napja között,
 - c) az 1. § (1a) bekezdése szerinti fogyasztói kölcsönszerződés esetén alkalmazták 2010. november 26-án vagy azt megelőzően, 2015. január 5. napja és január 12. napja között
- kell a bírósághoz beérkeznie, a határidő jogvesztő.

(1a) Ha az (1) bekezdés *b)* vagy *c)* pontja szerinti esetben a keresetlevél 2015. január 5. napja előtt érkezett be a bírósághoz, azt ebből az okból elutasítani nem kell, hanem úgy kell tekinteni, mintha a keresetlevél benyújtására 2015. január 5. napján került volna sor.

(2) Az (1) bekezdés szerinti határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

(3) A pénzügyi intézménynek – a (3a) bekezdésben foglalt eltéréssel – egy keresetlevélben kell kérnie az általa alkalmazott valamennyi ÁSZF 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötései érvényességének megállapítását. A keresetlevélben azt az időszakot is meg kell jelölni, amely alatt a pénzügyi intézmény a szerződéses kikötést alkalmazta.

(3a) A pénzügyi intézménynek egy keresetlevélben kell kérnie az általa alkalmazott valamennyi olyan ÁSZF 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötései érvényességének megállapítását, melyek esetében a keresetlevélnek 2015. január 5. napja és január 12. napja között kell a bírósághoz megérkeznie. A keresetlevélben azt az időszakot is meg kell jelölni, amely alatt a pénzügyi intézmény a szerződéses kikötést alkalmazta.

(4) A pénzügyi intézmény a keresetében kizárólag a 11. § (3) bekezdésében foglalt megállapítását kérheti.

(5) A keresetlevélhez a Pp. 121. § (2) és (3) bekezdésében meghatározottak mellett csatolni kell a (3) bekezdés szerinti ÁSZF-ek egy okiratba foglalt azon kivonatát, amely kizárólag azokat a szerződéses kikötéseket tartalmazza, amelyek tekintetében a pénzügyi intézmény az érvényesség megállapítását kéri, a szerződéses kikötések esetén meg kell jelölni azt az időszakot, amely alatt a pénzügyi intézmény a szerződéses kikötést alkalmaz-

ta. A kivonatban az egyes szerződéses feltételek mellett fel kell tüntetni azon tényeket és bizonyítékokat, amelyek a pénzügyi intézmény szerint megalapozzák a kereseti kérelemben foglaltakat. A keresetlevélhez továbbá elektronikus adathordozót kell csatolni, amely tartalmazza a keresetlevélnek és mellékleteinek informatikai eszköz alkalmazásával megszerkesztett, szerkeszthető formátumú változatát.

(6) A keresetlevélnek a Pp. 130. §-a alapján való elutasítása esetében a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított öt nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen újra benyújtja.

(7) Az elsőfokú peres eljárás illetéke 1 500 000 forint"

9. § (1) A per a Fővárosi Törvényszék kizárólagos hatáskörébe és illetékességébe tartozik.

(2) Ha a per bonyolultsága indokolja, az elsőfokú bíróság a tárgyalás megkezdése előtt elrendelheti, hogy a perben három hivatásos bíróból álló tanács járjon el. Ha a bíróság a per tanács elé utalásáról rendelkezett, utóbb a perben egyesbíró nem járhat el.

(3) A bíróság a keresetet harminc napon belül bírálja el.

10. § (1) A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a keresetlevélnek az alperes részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább három nappal megelőzze.

(2) A tárgyalást legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított nyolcadik napra kell kitűzni.

(3) Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állnak, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a keresetlevélben előadottakat vagy az alperes védekezését igazolják. Bizonyítás felvételének helye van a felek által nyomban felajánlott bizonyítékokra is.

(4) A tárgyalást egy alkalommal és csak akkor lehet elhalasztani – legfeljebb hét napra –, ha ez a felek által felajánlott bizonyítás lefolytatása érdekében szükséges.

(5) Ha a fél vagy képviselője a tárgyalási határnapot hibáján kívül mulasztja el és ezért igazolási kérelemmel él, kérelmét legkésőbb az elmulasztott határnapot követő első munkanapon terjesztheti elő. Az igazolási kérelmet elutasító végzés ellen az igazolási kérelem előterjesztője három napon belül élhet fellebbezéssel. A fellebbezést a bíróság egy munkanapon belül – a fellebbező fél ellenfele észrevételeinek beszerzése nélkül – terjeszti fel a másodfokú bírósághoz. A másodfokú bíróság a fellebbezést a felterjesztéstől számított három napon belül bírálja el.

(6) A bíróságnak a 8. § (1) bekezdés b) és c) pontja szerinti esetben a keresetlevél beérkezésétől számított 30 napon belül kell megvizsgálnia a keresetlevelet és dönteni a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításáról, vagy a tárgyalás kitűzéséről. Ha a bíróság a keresetlevelet nem utasítja el idézés kibocsátása nélkül, a 9. § (3) bekezdése szerinti határidőt a tárgyalás kitűzésétől kell számítani.

11. § (1) A bíróság az eljárásban kizárólag azt vizsgálja, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdése szerint tisztességes-e.

(2) Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés nem felel meg a 4. § (1) bekezdés szerinti bármelyik feltételnek, és ezért a szerződéses kikötés tisztességtelen, a keresetet elutasítja.

(3) Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés megfelel a 4. § (1) bekezdés szerinti valamennyi feltételnek, megállapítja, hogy a szerződéses kikötés tisztességes és ezért érvényes.

12. § (1) Az ítélet kihirdetését – legfeljebb tizenöt napra – halaszthatja el a bíróság.

(2) Az elsőfokú határozatot – kivéve, ha annak kihirdetését a bíróság elhalasztotta – annak meghozatalától számított legkésőbb nyolc napon belül kell írásba foglalni, és az írásba foglalást követő három napon belül kézbesíteni kell. Ha az ítélet kihirdetését a bíróság elhalasztotta, a kihirdetéskor jelen lévő feleknek a bíróság az írásba foglalt ítéletet nyomban kézbesíti, és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti, a meg nem jelent feleknek pedig három napon belül kézbesíti.

13. § (1) A fellebbezés határideje a határozat közlésétől számított nyolc nap.

(2) Az ítélet elleni fellebbezés illetéke 2 500 000 forint.

(3) Ha a fellebbezés nem felel meg a Pp. rendelkezéseinek vagy elmulasztották az eljárási illeték megfizetésére vonatkozó kötelezettség teljesítését, a bíróság a fellebbezést – hiánypótlási felhívás kiadását megelőzve – elutasítja. Ha elutasításra nincs ok és a fellebbezési határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetve ha a fellebbezést valamennyi fél hiánytalanul benyújtotta, az elsőfokú bíróság azt a per összes irataival együtt legkésőbb három napon belül felterjeszti a másodfokú bírósághoz.

(4) A bíróság a fellebbezést a (3) bekezdés szerinti felterjesztéstől számított harminc napon belül bírálja el.

(5) A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a fellebbezésnek az ellenfél részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább három nappal megelőzze. A bíróság az ítélet elleni fellebbezést tárgyaláson bírálja el.

(6) A bíróság a tárgyalást legkésőbb az iratoknak a másodfokú bírósághoz érkezésétől számított tizenötödik napra tűzi ki.

(7) A fellebbezési ellenkérelmet legkésőbb a tárgyaláson kell a másodfokú bíróságnál előterjeszteni. A tárgyalás egy alkalommal – legfeljebb hét napra – halasztható el.

14. § (1) A másodfokú eljárást befejező határozatot – kivéve, ha annak kihirdetését a bíróság elhalasztotta – annak meghozatalától számított legkésőbb nyolc napon belül kell írásba foglalni. A másodfokú eljárást befejező határozatot a másodfokú bíróság három napon belül kézbesíti a feleknek. A másodfokú bíróság akkor küldi vissza az iratokat az elsőfokú bíróságnak, ha az ítélet ellen nem terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet. Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, a másodfokú eljárás befejezése után az iratokat a másodfokú bíróság legkésőbb az írásba foglalást követő három napon belül megküldi az elsőfokú bíróságnak.

(2) Ha a másodfokú bíróság az ítélet kihirdetését elhalasztotta, a már írásba foglalt ítéletét a jelenlévő feleknek nyomban kézbesíti és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti.

15. § (1) A felülvizsgálati kérelmet a másodfokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított nyolc napon belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni kettővel több példányban, mint ahány fél a perben érdekelve van.

(2) Az ítélet elleni felülvizsgálat illetéke 3 500 000 forint.

(3) Ha a felülvizsgálati kérelem benyújtására nyitva álló határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetve ha a felülvizsgálati kérelmet valamennyi fél benyújtotta, a másodfokú bíróság azt az ügy irataival együtt haladéktalanul, de legkésőbb három napon belül felterjeszti a Kúriához.

(4) A Kúria a felülvizsgálati eljárást a (3) bekezdés szerinti felterjesztéstől számított 30 napon belül folytatja le.

(5) A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve ha a Kúria a felülvizsgálati kérelemnek tárgyaláson való elbírálását tartja szükségesnek. A Kúria – ha a felülvizsgálati kérelemnek tárgyaláson való elbírálását tartja szükségesnek – a tárgyalást legkésőbb az iratoknak a Kúriához érkezésétől számított nyolcadik napra tűzi ki. A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a felülvizsgálati kérelemnek az ellenfél részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább három nappal megelőzze.

(6) A felülvizsgálati eljárást befejező határozatot – kivéve, ha annak kihirdetését a Kúria elhalasztotta – annak meghozatalától számított legkésőbb nyolc napon belül kell írásba foglalni, és azt a Kúria három napon belül kézbesíti a feleknek. Ha a Kúria az első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, az írásba foglalást követő három napon belül megküldi az iratokat a bíróságnak. Ha a Kúria az ítélet kihirdetését elhalasztotta, a már írásba foglalt ítéletét a jelenlévő feleknek nyomban kézbesíti és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti.”

„17. § (1) A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) rendelkezéseit az e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) E § alkalmazásában kölcsönszerződés: pénzügyi intézmény és fogyasztó mint adós vagy adóstárs által kötött deviza vagy forint alapú hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés.

(2a) E § alkalmazásában – a (2) bekezdésben foglaltak mellett – kölcsönszerződés: pénzügyi intézmény és fogyasztó mint adós vagy adóstárs által kötött, deviza alapúnak nem minősülő deviza hitel- vagy kölcsönszerződés, pénzügyi lízingszerződés.

(3) A kölcsönszerződésen alapuló követelések behajtása iránt folyamatban lévő (vagy a kölcsönszerződésből eredő követelés behajtása érdekében bekapcsolódással indult) végrehajtási eljárásokban – a (4), (7), (8) és (10) bekezdésben foglalt kivétellel – a külön törvényben meghatározott időpontig eljárási cselekmény, intézkedés nem foganatosítható, a felek és egyéb érdekelték által tett nyilatkozatok is hatálytalanok; eddig az időpontig minden határidő megszakad, azt követően a határidő újra kezdődik. A végrehajtási ügyet a végrehajtónak szünetelő ügyként kell nyilvántartania, ha a végrehajtási ügyben eljárási cselekmény vagy intézkedés foganatosítására e törvény alapján nem kerül sor.

(4) Ha a kölcsönszerződésbe foglalt követelés fedezeteként meghatározott vagyontárgyat (a továbbiakban e §-ban: fedezetként meghatározott vagyontárgy) e törvény hatályba lépését megelőzően

a) bírósági végrehajtási eljárásban árverés, a végrehajtást kérő részéről történő átvétel, illetve árverésen kívüli árverés hatályával történő eladás útján, vagy

b) bírósági végrehajtáson kívül

értékesítették, az e fedezetként meghatározott vagyontárggyal kapcsolatban folyamatban lévő bírósági végrehajtási eljárásban a fedezetként meghatározott vagyontárgy értékesítésével összefüggő jogorvoslati eljárások, valamint a fedezetként meghatározott vagyontárgy kiürítésével, illetve birtokbaadásával kapcsolatos eljárási cselekmények lefolytatása, illetve foganatosítása iránt – a Vht. 303. §-ban foglalt rendelkezések figyelembevételével – a végrehajtó intézkedik, azokat a végrehajtásban részt vevő felek és egyéb érdekeltek is kezdeményezhetik.

(5) Ha a (3) bekezdésben meghatározott követelés behajtásán kívül más követelés behajtására is indult [vagy a (3) bekezdésben meghatározott követelés behajtásán kívül más követelés behajtása iránt bekapcsolódással indult] végrehajtás az adóssal szemben, ezekben a végrehajtási eljárásokban a fedezetként meghatározott vagyontárgy vonatkozásában – a vagyontárgy lefoglalásával összefüggő, valamint a (4) bekezdésben meghatározott eljárási cselekmények kivételével – a külön törvényben meghatározott időpontig intézkedések, eljárási cselekmények nem foganatosíthatók.

(6) E § rendelkezéseit kell alkalmazni azokban a végrehajtási eljárásokban is, amelyekben

a) a kölcsönszerződésből eredő követelést biztosító zálogszerződésben vagy kezesi kötelezettségvállaló nyilatkozatban foglaltak kikényszerítése a végrehajtás tárgya,

b) az eljárás végrehajtást kérője, illetve adósa a kölcsönszerződésben vagy abból eredő követelést biztosító szerződésben részes fél jogutódja.

(7) A végrehajtást kérő, illetve az adós kérheti annak megállapítását, hogy a kölcsönszerződésben nem szerepel a 3. § (1) bekezdése, illetve a 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötés. A kérelmet a végrehajtónál kell benyújtani, aki azt – elbírálás végett – az ügy irataival együtt beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz. A kérelmet a végrehajtást foganatosító bíróság a végrehajtási kifogás elbírálásának szabályai szerint bírálja el.

(8) Ha a végrehajtást foganatosító bíróság azt állapítja meg, hogy a kölcsönszerződésben nem szerepel a 3. § (1) bekezdés, illetve a 4. § (1) bekezdés szerinti szerződéses kikötés, akkor végzéssel határoz arról, hogy – a végzés jogerőre emelkedését követően – a (3)–(6) bekezdés nem alkalmazható és az eljárási cselekmények, intézkedések foganatosításának van helye; a megszakadt határidők a végzés jogerőre emelkedését követően kezdődnek újra.

(9) Ha e törvény hatálybalépése napján a kölcsönszerződésen alapuló követelés behajtása iránt indult végrehajtás azért szünetel, mert

a) az adós részére részletfizetést engedélyeztek vagy

b) a letiltás előjegyzését a munkáltató (a járandóságot folyósító szerv) igazolta és más intézkedésre nincs lehetőség vagy nincs szükség,

az adós a végrehajtónál kérheti a (3) bekezdés alkalmazását.

(10) E törvény rendelkezései nem akadályozzák azt, hogy

a) az adós megfizesse a követelés összegét vagy

b) a követelés megszűnésének és csökkenésének bejelentésére, valamint a követelés megszűnésével és csökkenésével kapcsolatos eljárási cselekmények és intézkedések megtételére, foganatosítására kerüljön sor,

c) a kölcsönszerződések esetén a végrehajtás elrendelésére (a végrehajtási eljárásba bekapcsolódásra irányuló kérelem elbírálására) sor kerüljön és a végrehajtás elrendelése (a végrehajtási eljárásba bekapcsolódásra irányuló kérelem elbírálása) körébe tartozó eljárási cselekmények, nyilatkozatok megtehetőek legyenek.”

„19. § (1) Ez a törvény – a (2) bekezdésben foglalt eltéréssel – a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) Az 1–18. § a kihirdetést követő 8. napon lép hatályba.”

[71] 3. Az Elszámolási Tv.-nek az Alkotmánybíróság által vizsgált rendelkezései:

„5. § (2) A fogyasztó követelését a fogyasztói kölcsönszerződés fennállásának időszakában a Magyar Nemzeti Bank elnökének e törvény felhatalmazása alapján kiadott rendeletében (a továbbiakban: MNB rendelet) meghatározott módon úgy kell kiszámítani, mintha a 3. és 4. §-ban meghatározott túlfizetéseket a túlfizetés időpontjában – az esedékességnél későbbi időpontban történt túlfizetés esetén a következő esedékesség időpontjában – előtörlesztésként teljesítették volna (a továbbiakban: fogyasztói követelés).

(3) A fogyasztói követelést – a (4) bekezdés kivételével – a polgári jog általános szabályainak megfelelően elsősorban a költségre, azután a kamatra és végül a tőketartozásra kell elszámolni. Ha a fogyasztói követelés a fo-

gyasztó pénzügyi intézménnyel szemben esedékessé vált és lejárt tartozását meghaladja, azt az MNB rendeletében meghatározott módon és időponttal előtörlesztésként kell elszámolni. Az elszámolásra köteles pénzügyi intézmény az e bekezdésben foglalt elszámolási sorrendtől a fogyasztó javára egyoldalúan eltérhet.”

„6. § (3) A pénzügyi intézménynek – a 2009. július 26. napján vagy azt megelőzően megszűnt szerződés tekintetében – a fogyasztó kérésére el kell számolnia, ha a fogyasztó igazolja, hogy a pénzügyi intézmény engedményezett követelését vele szemben egy elszámolásra nem köteles pénzügyi intézmény (a továbbiakban: követeléskezelő) érvényesíti.

[...]

(6) A pénzügyi intézmény elszámolási kötelezettségét nem érinti, ha az elszámolás tárgyát képező fogyasztói kölcsönszerződésből eredő követelésekkel összefüggésben a bíróság jogerős ítéletet hozott, kivéve, ha a jogerős ítélet azt állapította meg, hogy a szerződés egésze érvénytelen, és azt a bíróság nem nyilvánította érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre hatályossá.”

„21. § (1) A Hpt. 288. § (8) bekezdése nem alkalmazható; a panasz elutasítása esetén a fogyasztónak – ha a panaszban foglaltakat továbbra is fenntartja – a pénzügyi intézmény álláspontjának kézbesítésétől számított 30 napon belül a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kell kezdeményeznie. Ha a kérelem benyújtásában akadályozva volt, akkor az akadály megszűnésétől számított 30 napon belül, de legkésőbb a kézbesítéstől számított 6 hónapon belül kell az eljárást kezdeményezni. Erről a pénzügyi intézmény a válaszában tájékoztatja a fogyasztót, és megadja a Pénzügyi Békéltető Testület levelezési címét.

(1a) A panaszt kizárólag írásban lehet előterjeszteni és azt a pénzügyi intézmény az annak beérkezését követő 60 napon belül köteles megválaszolni.

(2) A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB törvény) szerinti Pénzügyi Békéltető Testület eljárására vonatkozó szabályokat az e törvényben foglalt eltéréssel kell alkalmazni.

(3) A Pénzügyi Békéltető Testület eljárásának kezdeményezésekor a fogyasztó kérelmének tartalmaznia kell az arra irányuló határozott kérelmet is, hogy a Pénzügyi Békéltető Testület állapítsa meg, hogy

a) az elszámolás az általa megjelölt helytelen adatot, illetve számítási hibát tartalmazza, és állapítsa meg a helyes elszámolást, továbbá kötelezze a pénzügyi intézményt annak végrehajtására vagy

b) a panasz nem volt elkésett és így a panasz elutasításának nem volt helye, ezért a pénzügyi intézmény a panaszeljárás keretében a panasszal érdemben köteles foglalkozni és a panaszeljárást az arra irányadó szabályok szerint lefolytatni vagy

c) a pénzügyi intézménynek vele szemben az elszámolási kötelezettsége a 2014. évi XXXVIII. törvény, illetve e törvény szerint fennáll, és kötelezze az elszámolásra.

(4) A (3) bekezdés c) pontja szerinti kérelem alapján indult eljárás során a Pénzügyi Békéltető Testület az elévülés tekintetében csak a 6. § (2) és (4) bekezdésében foglalt feltételek fennállását vizsgálhatja.

(5) A kérelemben be kell mutatni

a) a (3) bekezdés a) pontja szerinti esetben a helytelen adatot, illetve számítási hibát és annak okát is,

b) a (3) bekezdés b) pontja szerinti esetben annak indokát, hogy a panasz miért nem volt elkésett,

c) a (3) bekezdés c) pontja szerinti esetben annak indokát, hogy a pénzügyi intézménynek vele szemben az elszámolási kötelezettsége a 2014. évi XXXVIII. törvény, illetve e törvény szerint miért áll fenn

és ahhoz mellékelni kell az állítást alátámasztó iratokat.

22. § (1) A Pénzügyi Békéltető Testület a 21. § (3) bekezdése szerinti kérelmet háromtagú tanácsban eljárva, az eljárás írásbeli lefolytatásával bírálja el azzal, hogy ha megítélése szerint az ügy körülményei indokolják, meghallgatást tarthat. A tanács egyezséget jóváhagyó vagy kötelezést tartalmazó határozattal dönt, vagy a kérelmet elutasítja és az eljárást megszünteti. A tanács a kérelmet elutasítja és az eljárást megszünteti abban az esetben is, ha a kérelem nem alkalmas az érdemi elbírálásra.

(1a) A 20. § (3) bekezdése szerinti esetben a Pénzügyi Békéltető Testület az eljárását felfüggeszti. A felfüggesztés időtartama az eljárás határidejébe nem számít bele. Az eljárás folytatásának akkor van helye, ha

a) a pénzügyi intézmény a panaszt elutasítja és a pénzügyi intézmény álláspontjának kézbesítésétől számított 30 napon belül az elszámolás vitatására jogosult nem kezdeményezi a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását és a kézbesítéstől számított 40 nap eltelt vagy

b) a pénzügyi intézmény panaszeljárásával szemben az elszámolás vitatására jogosult a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kezdeményezi.

(1b) Ha a Pénzügyi Békéltető Testület az eljárását az (1a) bekezdés *b)* pontja alapján folytatja, a Pénzügyi Békéltető Testület a kérelmeket együtt bírálja el.

(1c) A Pénzügyi Békéltető Testület az eljárását megszünteti, ha a pénzügyi intézmény – az új elszámolás megküldésével – azt jelenti be, hogy panasz alapján új elszámolást készített. A Pénzügyi Békéltető Testületnek az eljárást megszüntető döntésében tájékoztatnia kell a kérelmezőt arról, hogy az új elszámolással szemben a pénzügyi intézménynél panaszt nyújthat be.

(2) Az eljáró tanács a pénzügyi intézményt értesíti a kérelem benyújtásáról és egyidejűleg a kérelem másolatát megküldi a pénzügyi intézménynek. Az eljáró tanács az értesítésben a pénzügyi intézményt felszólítja, hogy 15 napon belül válasziratban nyilatkozzon a fogyasztó igényének jogosságáról és elektronikus adathordozón a Pénzügyi Békéltető Testület által megadott módon és formátumban küldje meg a fogyasztóval közölt elszámolást, továbbá az annak alapjául szolgáló adatokat. Az eljáró tanács felhívja a pénzügyi intézményt arra is, hogy válasziratát közvetlenül a fogyasztónak is küldje meg és egyezségi ajánlat esetén azt legkésőbb az értesítésben foglalt határidőre közölje. Ha a felek között egyezség születik, az egyezség tényéről a pénzügyi intézmény az eljáró tanácsot értesíti, és az aláírt egyezséget 8 napon belül megküldi. Az írásbeli egyezség kézhezvételét követően a tanács az egyezséget jóváhagyja, ha az megfelel a jogszabályoknak.

(2a) Ha az eljáró tanács meghallgatást tart, a meghallgatás kitűzött időpontjáról a (2) bekezdésben meghatározott válaszirat beérkezését követően a feleket kellő időben, de legalább a meghallgatást 8 nappal megelőzően írásban értesíti.

(3) A kérelmező és a pénzügyi szolgáltató hatásköri kifogást a Pénzügyi Békéltető Testület eljárásával kapcsolatban sem a válasziratában, sem a meghallgatáson nem terjeszthet elő.

(4) A Pénzügyi Békéltető Testület kötelezést tartalmazó határozata az érintett pénzügyi intézményt akkor is kötelezi, ha sem általános, sem egyedi alávetést nem tett.

(5) Ha az elszámolás vitatására jogosult ugyanazon okból benyújtott panasz alapján kéri a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását, amely okból már más az adott elszámolást vitatta és amely tekintetében

a) a Pénzügyi Békéltető Testület olyan döntést hozott, amely miatt határidőben nem kezdeményezték a bíróság eljárását vagy

b) a bíróság határozatot hozott,

a Pénzügyi Békéltető Testületnek elegendő ennek tényére utalnia a panasz elutasításakor.

23. § (1) Az MNB törvény 116. § (1) bekezdése alkalmazásának nincs helye, a fogyasztó vagy a pénzügyi intézmény a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását követően nemperes eljárásban a 24–29. §-ban foglaltak szerint a döntés hatályon kívül helyezését kérheti.

(2) Az MNB törvény 116. § (2) bekezdését alkalmazni kell, azzal hogy az MNB törvény 116. § (3) bekezdésében foglaltak mellett a fogyasztó vagy a pénzügyi intézmény a kötelezést tartalmazó határozat hatályon kívül helyezését akkor is kérheti, ha az eljárás nem felelt meg e törvény rendelkezéseinek. A perben perújításnak nincs helye.”

[72] 4. Az MNB törvénynek az indítványok által érintett rendelkezései:

„116. § (1) A tanács határozata, illetve ajánlása nem érinti a fogyasztónak azt a jogát, hogy igényét bírósági eljárás keretében érvényesítse.

(2) A kötelezést tartalmazó határozat, illetve ajánlás ellen fellebbezésnek nincs helye, annak hatályon kívül helyezése azonban a (3) bekezdésben meghatározottak szerint kérhető a bíróságtól.

(3) A fél a kötelezést tartalmazó határozat, illetve az ajánlás részére történt kézbesítésétől számított tizenöt napon belül keresettel annak hatályon kívül helyezését kérheti a Fővárosi Törvényszéktől, ha

a) a tanács összetétele vagy eljárása nem felelt meg e törvény rendelkezéseinek,

b) a Pénzügyi Békéltető Testületnek nem volt hatásköre az eljárásra,

c) a kérelem meghallgatás nélküli elutasításának lett volna helye.

(4) A 39. §-ban meghatározott törvények hatálya alá tartozó személy vagy szervezet az ajánlás hatályon kívül helyezését a (3) bekezdésben foglaltakon túl – az ajánlás részére történt kézbesítésétől számított tizenöt napon belül – akkor is kérheti a Fővárosi Törvényszéktől, ha az ajánlás tartalma nem felel meg a jogszabályoknak.

117. § (1) A pert a Pénzügyi Békéltető Testülettel szemben kell megindítani. A Pénzügyi Békéltető Testület e perben perbeli jogképességgel és cselekvőképességgel rendelkezik.

(2) A bíróság a határozat végrehajtását a fél kérelmére felfüggesztheti.

(3) A bíróság ítélete kizárólag a kötelezést tartalmazó határozat, illetve az ajánlás hatályon kívül helyezésére vonatkozhat.

(4) A bíróság eljárására egyebekben a Pp. I–XIV. fejezetének rendelkezései irányadók.”

III.

- [73] Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az eljárás alapjául szolgáló alkotmányjogi panaszok megfelelnek-e az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [74] 1. Az Alkotmánybíróság először a formai feltételeket vizsgálta meg.
- [75] 1.1. Az indítványozók alkotmányjogi panaszait az Abtv. 30. § (1) bekezdésében megjelölt határidőben, a vitatott jogszabályok hatályba lépésétől számított 180 napon belül nyújtották be az Alkotmánybírósághoz.
- [76] Az alkotmányjogi panaszok megfelelnek az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott formai feltételeknek, mivel
- megjelölik az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 26. § (2) bekezdés],
 - megjelölik az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezéseket,
 - tartalmazzák a támadott rendelkezések alaptörvény-ellenességének indokát,
 - kifejezett kérelmet fogalmaznak meg a támadott rendelkezések megsemmisítésére.
- [77] Az indítványozók mindegyike deviza alapú hitel- és kölcsön nyújtásával foglalkozó pénzügyi intézmény, érintettségük aktuális, mivel a támadott törvény miatt a 2004. május 1. és a Tv. hatálybalépésének napja között kötött fogyasztói kölcsönszerződések tekintetében átszámítási és elszámolási kötelezettségük áll fenn a semmissé nyilvánított szerződési kikötésekre tekintettel. Az indítványozók érintettsége közvetlen, ugyanis a jogsérelem az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezéseinek hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be úgy, hogy nem állt rendelkezésükre a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás.
- [78] Mindezek alapján az alkotmányjogi panaszoknak a Tv. egyes rendelkezéseit támadó elemei a formai feltételeknek – az indokolás 1.2.–1.13. pontjaiban foglalt kivételekkel – megfelelnek, ezért azokat az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálta meg.
- [79] 1.2. Az indítványozók a PJE határozat 2. és 3. pontját több vonatkozásban is alaptörvény-ellenesnek tartották, és annak a megsemmisítését kérték.
- [80] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakra mutat rá. Az Alkotmánybíróság a 3246/2014. (X. 3.) AB végzésben az 1/2012. Büntető-közigazgatási-munkaügyi-polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességét vizsgálta meg és azt állapította meg, hogy „[a]z olyan jogszabályok, valamint az Abtv. 37. § (2) bekezdésben meghatározott egyéb jogi eszközök esetében, melyek lényegükénél fogva nem hatályosulhatnak közvetlenül (ilyen például a jogegységi határozat, mely csak a bíróságra kötelező, vagy általában a hatóságok és bíróságok eljárását szabályozó jogszabályok stb.), az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján történő eljárásban a közvetlen érintettség nem állapítható meg.” {Indokolás [10]}
- [81] Az indítványozók a PJE határozat 2. és 3. pontja ellen irányuló alkotmányjogi panaszukat is az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapították. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján a jelen esetben nem állapítható meg a közvetlen érintettség, tekintettel a támadott jogegységi határozat jogi jellegére, azaz arra, hogy az csak a bíróságokra kötelező, az indítványozó jogait érintő közvetlen hatályosulás így nem állapítható meg. Hasonlóan döntött egyébként az Alkotmánybíróság a 3023/2012. (VI. 21.) AB végzésben (ABH 2012, 1034, Indokolás [7]–[8] bekezdése).
- [82] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszoknak a PJE határozat 2. és 3. pontját támadó része nem felel meg az indítványokra előírt törvényi követelményeknek, ezért az ennek vizsgálatára irányuló indítványokat az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasította.
- [83] 1.3. Az Alkotmánybíróság a Tv. 17. §-ával és 19. §-ával összefüggésben megállapította, hogy az indítvány erre vonatkozó része a törvényben írt feltételeknek nem felel meg. A panasz nem tartalmazza „az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pont], illetve az „indítványban foglalt kérelem részletes indokolását” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pont]. Az indítványozó a megjelölt törvényi rendelkezések

alaptörvény-ellenességét ugyanis pusztán állította, azonban nem fejtette ki, hogy véleménye szerint konkrétan mely támadott norma mely alaptörvényi rendelkezéssel ellentétes, s a vélt alapjogi sérelem pontosan miben áll. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmányossági vizsgálat lefolytatására, az indítványban azt is meg kellett volna jelölni, hogy a Tv. az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseit milyen okból sérti.” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}. A befogadhatóság törvényben előírt formai feltételeinek meg nem felelő panasz érdemi elbírálására nincs mód, ezért – az Abtv.-ben írt további feltételek vizsgálatának mellőzésével – az Alkotmánybíróság a kérelmet az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

- [84] 1.4. Az indítványozók ezen túlmenően a Tv. egészével és egyes rendelkezéseivel összefüggésben – nemzetközi szerződésbe ütközés miatt – az Alaptörvény E) és Q) cikkeinek sérelmét is állították. A jogszabályok nemzetközi szerződésekkel való összhangját az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f) pontja alapján, és az Abtv. 32. §-a értelmében az Alkotmánybíróság csak meghatározott indítványozói kör kezdeményezésére vizsgálja. A jelen ügyben a panaszosok nem tartoznak ebbe az indítványozói körbe, így a beadványok e tekintetben nem jogosulttól származnak. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az indítványok ezen részét – indítványozói jogosultság hiányában – az Abtv. 64. § b) pontja alapján visszautasította.
- [85] 1.5. Az Alkotmánybíróság 3062/2012. (VII. 26.) AB határozatában összefoglalta a jogállamiság és az alkotmányjogi panasz kapcsolatát elemző gyakorlatát, és kimondta, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz keretében a jogbiztonság sérelmére való hivatkozásokat csak a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetén vizsgálja. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, azaz a jogállamiság követelményének sérelmére önmagában – Alaptörvényben biztosított jog megjelölése nélkül – nem lehet hivatkozni. Mivel ebben a határozatban az indítványozók a jogbiztonság követelményének a sérelmét önmagában, és nem valamely, az Alaptörvényben biztosított joggal összefüggésben kérték vizsgálni, az Alkotmánybíróság a panaszokat ebben a részükben az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította {Indokolás [171]}.
- [86] A 3033/2013. (II. 12.) AB végzés indokolásában – egyéb végzések mellett – a fentieket megerősítette: „az alkotmányjogi panasz az Alkotmányban szabályozott alapvető jogok védelmének eszköze, mely alapvető jogok rendeltetése az, hogy az államhatalommal szemben alkotmányos garanciákat teremtsenek az állampolgár, az egyén vagy egy közösség jogainak védelmére, cselekvési autonómiájának biztosítására. [65/1992. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1992, 289, 291.] Ebből következően az Alkotmánybíróság azt is kimondta, hogy a jogállamiság részét képező jogbiztonság – és az abból fakadó normavilágosság – követelménye önmagában nem minősül a polgárok Alkotmányban biztosított jogának, ezek alapján konkrét alapjogsérelem nem állapítható meg. [676/D/2004. AB határozat, ABH 2007, 1652, 1655–1656.; 712/D/2004. AB végzés, ABH 2007, 2708, 2711–2712.; 1140/D/2006. AB végzés, ABH 2008, 3578, 3580.] A jogbiztonság követelményének sérelmére való hivatkozást alapvetően két esetben, a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetén vizsgálta (összefoglalóan: 1140/D/2006. AB végzés, ABH 2008, 3578, 3580.). Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően is a B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvén alapuló jogbiztonság sérelmére alapozott alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – vizsgálja.” {Indokolás [7]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint tehát alkotmányjogi panaszban a jogállamiságra való hivatkozásnak csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – van helye.
- [87] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság azokat az indítványi elemeket, melyek a jogállamiság követelményének sérelmét nem a fenti két okból kéri megállapítani (közjogi érvénytelenség, normakollízió miatt állított alaptörvény-ellenesség, joggal való visszaélésre hivatkozás, másik jogszabály értelmezése folytán fennállóan vélt normakollízió, a Tv. tárgyi és időbeli hatályának vélelmezett önkényessége, önkényes jogalkalmazás lehetősége) [Tv. 1. § (1) (1a), (6) és (7) bekezdése, 3. § (5) bekezdése, 4. § (1) és (3) bekezdése, 5–21. §-ok, Elszámolási Tv. 52. § (11)] egységesen az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [88] 1.6. Az alkotmányjogi panasz – mint ahogyan az előző pontban említésre került – az Abtv. 26–27. §-ai alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze.

- [89] Ennek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mindazok az indítványi elemek, melyek nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állítják, hanem valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének megállapítására irányulnak, alkotmányjogi panasz keretében nem bírálhatók el. Ilyennek minősülnek a hatalommegosztás elvének [C] cikk], a vállalkozás szabadságának [M] cikk], a jogszabályok és az Alaptörvény összhangját előíró követelménynek [T] cikk], valamint a bírói függetlenség (26. cikk) megsértésének megállapítására irányuló indítványi elemek [Tv. 1. § (6)–(7) bekezdések, 3. §, 4. §, 6. §, 7. § (7) bekezdés k) pont, 8. § (1) és (3) bekezdés, 9. § (3) bekezdés, 10. § (2)–(4) bekezdések, 11. § 5–21. §-ok]. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság ezeket érdemi vizsgálat nélkül az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [90] 1.7. Az Alkotmánybíróság a 34/2014. (XI. 14.) számú határozatában (a továbbiakban: Abh1.), a 2/2015. (II. 2.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.), valamint a 7/2015. (III. 19.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh3.) már vizsgálta a Tv.-nek a jelen alkotmányjogi panaszokkal támadott számos rendelkezését.
- [91] Az Abtv. 31. § (1) bekezdése alapján, ha alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának.
- [92] Az indítványozók a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának sérelmét állították a Tv. 1. § (1), (6) és (7) bekezdései, 3. §-a, és 4. §-a tekintetében. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság utal az Abh1.-ben foglaltakra, amely határozat a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának sérelmére hivatkozó kezdeményezéseket a Tv. 1. § és 4. §-ai vonatkozásában elutasította [2.3.3., 2.3.4., 2.3.9.], és ugyanezt tette a Tv. 1. § (1) bekezdését illetően az Abh2.-ben az indokolás 3.2. pontjában, illetve a 3. §-át illetően az Abh3.-ban, annak indokolásának [43] pontjában. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványok ezen vonatkozásai ítélt dolognak minősülnek, ezért azokat – az Abtv. 64. § f) pontja alapján visszautasította.
- [93] A kellő felkészülési idő hiánya miatt tartják alaptörvény-ellenesnek az indítványok a Tv. 6–15., 19. és 20. §-át, amely rendelkezések a Tv. tanulmányozására, alkalmazására való felkészülésre az érintetteknek kirívóan rövid felkészülési időt biztosítanak, ami már a jogbiztonságot is veszélyezteti. Erre vonatkozóan az Abh1. megállapította, hogy noha a Tv. szabályozási tárgyára és jelentőségére tekintettel a felkészülési idő szokatlanul rövidnek tekinthető, a felkészülési idő hiányára hivatkozó alaptörvény-ellenességet megalapozatlannak találta, és az erre vonatkozó indítványt elutasította. {Indokolás [69]} „Ítélt dolog” miatt az Alkotmánybíróság az indítványok ezen részeit is az Abtv. 64. § f) pontja alapján visszautasította.
- [94] A tisztességes eljáráshoz való jog, a bírósághoz fordulás joga, valamint a jogorvoslathoz való jog sérelmére hivatkoznak az indítványozók a Tv. 4. §-a, 6. §-a, 7. § (7) bekezdése, a 8. § (1), (4), (5) és (7) bekezdései, 9., 10. és 11. §-ai, 13–15. §-ai tekintetében. A hivatkozott rendelkezéseket összefoglalóan vizsgálta az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben és az Abh2.-ben is az indítványban felvetett indokokkal megegyező érvelés alapján, és ezeket az indítványi elemeket az Alkotmánybíróság elutasította. Tekintettel arra, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással már döntött, ezért ezzel kapcsolatban is ítélt dolog megállapításának van helye. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 64. § f) pontja alapján visszautasította.
- [95] 1.8. Egyik indítvány konkrét jogszabályi utalás nélkül hivatkozik arra, hogy a jogalkotó kizárólag a pénzügyi intézmények által megkötött szerződésekre alkotta meg a tisztességtelenség új fogalmát, így a gazdasági élet más szektoraival (telekommunikáció, földgáz-, áramszolgáltatók, stb.) történő összevetésben a tisztességesség körülményeit két különböző fogalom alapján kell megítélni. Tekintettel arra, hogy az indítványnak ez az eleme – konkrét jogszabályi hivatkozás hiánya folytán – nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pontjában foglaltaknak, azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [96] 1.9. További indítványozó – részletesebb indokolás nélkül – a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek tartja az Elszámolási Tv. 5. § (2) bekezdésének rendelkezését, amely rendelkezés szerint a törvény szerinti túlfizetéseket előtörlesztésként kell figyelembe venni, amely szabály az indítványozó szerint megváltoztatja az irányadó polgári jogi szabályokat. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerint az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény

megjelölt rendelkezésével. Tekintettel arra, hogy a hivatkozott indítványi rész ennek a követelménynek nem tesz eleget, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

- [97] 1.10. Ugyancsak részletes indokolás és alaptörvényi hivatkozás nélkül tartja alaptörvény-ellenesnek egy indítvány az Elszámolási Tv. 46. § h) pontjában rögzített, a Magyar Nemzeti Bank elnökének biztosított, jogalkotásra vonatkozó felhatalmazást. Mivel ez az indítványi rész sem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltaknak, az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 64. § d) pontja alapján ebben a vonatkozásban is visszautasította.
- [98] 1.11. Több indítványozó is azt állította, hogy a Tv. 7–15. §-ai „gyakorlatilag statáriális eljárást” hoznak létre úgy, hogy az Alaptörvény 54. cikkében említett különleges jogrend bevezetésének feltételei nem állnak fenn. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt állapította meg, hogy az Abh1-ben vizsgált speciális eljárási szabályok nem hozhatók összefüggésbe az Alaptörvény különleges jogrendre vonatkozó szabályaival. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [99] 1.12. Az egyik indítványozó az Elszámolási Tv. 6. § (6) bekezdésével összefüggésben is a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának sérelmét vetette fel. Úgy vélte, hogy a jogalkotó figyelmen kívül hagyta a jogerő feltöréséhez szükséges követelményeket. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben arra mutat rá, hogy az indítványozó ugyan a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának a sérelmére hivatkozik az e rendelkezéshez fűzött indokolásban, azonban érvelése nem hozható összefüggésbe a visszaható hatály tilalmának a sérelmével. Az indítványozó ugyanis azt sérelmezi, hogy a jogalkotó nem tudott olyan okot felmutatni (igazolni), mely a korábban hozott ítéletek jogerejének feltörését megalapozta volna. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi összefüggés hiánya miatt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [100] 1.13. A Tv. egészének megsemmisítésére irányuló kérelmeknek alátámasztására az érintett indítványok külön indokolást nem tartalmaznak, ezért azokat az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította. Úgyszintén e rendelkezés alapján visszautasította az Alkotmánybíróság azokat az indítványozói felvetéseket, amelyek valamely jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét bármiféle konkrét alaptörvényi összefüggés megjelölése és indokolás nélkül állítják.
- [101] 2. Az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálata előtt az alábbiakra mutat rá.
- [102] 2.1. Az Alkotmánybíróság a Tv. támadott rendelkezéseinek alkotmányossági vizsgálatát megelőzően utal korábbi állásfoglalására, mely szerint az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja az alkotmánybírósági határozat előtti határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése [13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]]. Ennek értelmében az Alkotmánybíróság a fenti határozatokban foglaltaknak megfelelő korábbi alkotmánybírósági döntéseket vette figyelembe és használta fel jelen határozat indokolásában.
- [103] 2.2. Ezen túlmenően az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint, ha az indítványozó egy új rendelkezés tartalmának alkotmányellenességét állítja, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg. [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 67/2006. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2006, 971, 977.] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel a jelen ügyben sem az Elszámolási Tv. egyes rendelkezéseinek az indítványozó által megjelölt részeit, hanem a Tv.-nek az alkotmányossági vizsgálat lefolytatásakor hatályos rendelkezéseit vizsgálta meg.
- [104] 3. Az Alkotmánybíróság azokat az indítványi elemeket tekintette át, melyek az indokolás 1. pontja alapján nem kerültek visszautasításra, illetve melyek nem minősültek ítélt dolognak.

- [105] 3.1. Az Alkotmánybíróság a Tv. 4. § (1) bekezdésével és a 11. § (1) bekezdésével kapcsolatban az alábbiakat állapítja meg.
- [106] Alkotmányjogi panaszában az indítványozó e két rendelkezéssel összefüggésben a visszaható hatály tilalmának a sérelmét állította [B] cikk (1) bekezdés].
- [107] A visszaható hatályú jogalkotás tilalmával összefüggésben az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdésének az Alaptörvény B cikk (1) bekezdésébe ütközését már megvizsgálta és ezt az indítványi elemet ítélt dologra hivatkozással visszautasította (jelen határozat indokolásának [92] bekezdése), ezért ezen indokok alapján ezt a kérdést a 4. § (1) bekezdése vonatkozásában ismételtelen már nem vizsgálta meg.
- [108] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a Tv. 6. §-a ebben a tekintetben nem választható el élesen a Tv. 4. §-ától és 11. §-ától. Azaz az Abh1.-ben a 6. §-sal összefüggésben tett megállapítások (Abh1. Indokolás [127]–[131]) irányadóak a Tv. 11. §-ának tartalmi vizsgálatakor is.
- [109] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Tv. 11. §-ának alkotmányossági vizsgálata során utal arra, hogy az Abh1. Indokolásának [127]–[131] bekezdéseiben (amelyekben azt vizsgálta, hogy alaptörvény-konform-e, hogy a tisztességtelenség vélelmének a megdöntésére kizárólag a Tv. 6. §-a szerinti per megindításával van lehetőség) kifejtette, hogy: „[a] jogalkotó a Tv. által felállított vélelem megdöntésére egy, az általános eljárási szabályoktól részben eltérő, különös eljárási szabályrendszerrel alkotott, melynek célja a peres eljárások gyors lebonyolításának elősegítése. Önmagában az a tény, hogy e törvényi vélelem megdöntése kizárólag ebben a speciális eljárásban lehetséges, nem sérti a jogbiztonság alaptörvényi követelményét. A speciális eljárás megindításának lehetőségéről a Tv. 6. §-a rendelkezik. A speciális eljárási szabályok megalkotásának ugyanis az volt az indoka, hogy ugyanazon szerződéses kikötéseket ugyanazon elvek alapján, nem bizonytalan kimenetelű egyedi perek ezreiben, hanem pénzügyi intézmény ügyfeleit illetően *erga omnes* hatályú ítélettel záruló eljárásban vizsgáljon a bíróság. A perekben születő ítéletek *erga omnes* hatálya a Tv. 6. §-ából derül ki. Ennek oka az is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési kikötések tisztességtelenségével kapcsolatos jogviták olyan, közgazdasági és szociális, összetársadalmi szintű problémákat érintenek, melyek esetlegesen több ezer egyedi bírósági eljárás keretében – ahogyan ezt a PJE határozatban a Kúria is hangsúlyozta – nem voltak hatékonyan kezelhetők. A PJE határozat bíróságokra nézve kötelező jellege folytán a folyamatban levő bírósági eljárásokban a szerződési kikötések tisztességtelenségének a megítélése egyértelművé vált. A PJE határozat nyomán továbbá mindazok, akiknek a szerződése – bírósági határozat nélkül – az elévülési időn belül szűnt meg, szintén pert indíthattak volna az egyoldalú szerződésmódosítás tisztességtelensége megállapítása iránt. A Tv. nem tesz mást, mint – a tömeges perindítást elkerülendő – jogszabállyal rendezi az érintett kikötések sorsát”. {Indokolás [128]}.
- [110] Emellett az Alkotmánybíróság utal az Abh1. azon indokolására is, miszerint „[É]ppen ennek a »körülmenyrendszernek, körülményösszességnek« a további konkretizálását, a bírói gyakorlatban kikristályosodott egyes elemeknek a jogszabályba foglalását valósította meg a jogalkotó a régi Hpt. e tárgyban született és 2009 után bekövetkezett szigorításával, valamint a szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet megalkotásával. Az a tény, hogy a régi Hpt. a bevezetett módosítások nyomán külön nevesítette a szimmetria, a felmondhatóság, az objektivitás, a ténylegesség elvét (melyeket később a PK vélemény és a PJE határozat is átvett az egységes joggyakorlat kialakítása és fenntartása érdekében), még nem eredményezett az indítványozó által hivatkozottan tartalmilag és érdemben új szabályozási környezetet. A jogalkalmazásnak és a jogalkotásnak ez az egymásra épülő szerves fejlődése – ami a magánjogot mindig is jellemezte – nem jelenti azt, hogy a feleknek már a szerződések megkötésekor ne kellett volna tudniuk arról, hogy ezek az elvek a tisztesség általános követelményének részeként feltétlen érvényesülésre tarthatnak számot. A jóhiszeműség és tisztesség követelménye a Ptk. szintjén kodifikált jogelv, amit alkotmányos érték rangjára emelt az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése, így ez a generálklauzula imperatív szabálynak tekinthető a jogrendszer egészére, különösen pedig a magánjog rendszerére és jogviszonyaira nézve (horizontális hatály). Ugyanerre mutatott rá az Alkotmánybíróság a 8/2014. (III. 20.) AB határozatában: »[a]z Alaptörvényben foglalt jogok a magánjog generálklauzuláin keresztül képesek beszűrődni a magánjog rendszerébe« {Indokolás [56]}.” {Indokolás [94]}. Később az Abh1. úgy fogalmaz, hogy „[n]em a konkrét esetekben kikristályosodó elvek után válik tehát egy kikötés tisztességtelenné, hanem azért állapítja meg a jogalkalmazó, majd a jogalkotó annak tisztességtelenségét, mert már korábban sem felelt meg a generálklauzula általános tartalmának. Az érvénytelenség megállapítása mindig szükségszerűen visszahat a szerződéskötés időpontjára. Az érvénytelenség immans tartalmi eleme ugyanis az, hogy a szerződés vagy annak egy része már a szerződés megkötésének időpontjában valamilyen jogi hibában szenved. Az érvénytelenség tehát egy olyan speciális polgári jogi szankció,

mely nem válhat el a szerződés létrejöttének időpontjától, annak keletkezéséig szükségszerűen visszahat. Ennek megfelelően a polgári jog dogmatikájával lenne ugyanis ellentétes az, ha a Tv. a már bekövetkezett súlyos hátrányokat figyelmen kívül hagyva az érvénytelenség jogkövetkezményét csupán a jövőre nézve vonná le. Emiatt tehát a vizsgált jogszabály nem a közjogi értelemben vett visszaható hatályú jogalkotás sérelmét valósítja meg, hanem az érvénytelenség jogintézményének lényegéből fakadó szükségszerű következményeket alkalmazza”. {Indokolás [95]}

- [111] Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben megállapította, hogy a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának a sérelmét a vizsgált szabályozás nem valósította meg, erre tekintettel az indítványokat elutasította.
- [112] Ezen megállapításokat az Alkotmánybíróság jelen ügyben is irányadónak tekinti, ezért a fenti indokolással a Tv. 11. § (1) bekezdésére vonatkozó indítványokat ebben a tekintetben is – analóg módon – elutasította.
- [113] 3.2. Az egyik indítványozó azt is a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek vélte, hogy az Elszámolási Tv. 5. § (2) és (3) bekezdése a fogyasztó túlfizetését előtörlesztéssé „minősítette át visszaható hatállyal”. Az Elszámolási Tv. támadott szabályai technikai jellegű rendelkezések, arról szólnak, hogy a pénzügyi intézmény és a fogyasztók közötti pénzmozgások milyen módon kerüljenek elszámolásra. Az a tény, hogy a jogalkotó egy, az általános szabálytól eltérő rendelkezéssel egy speciális, de egyébként a jogrendszerben nem eleve ismeretlen megoldást alkalmaz, nem teszi azt alaptörvény-ellenessé. A fogyasztó által megfizetett összeg minősítésének meghatározása, jelen esetben annak megváltoztatása nem minősül visszaható hatályú jogalkotásnak, ugyanis nem teszi a jogviszonyban szereplő egyik fél helyzetét sem terhesebbé. Ugyanakkor egy amúgy is bonyolult és összetett jogviszony megoldása amiatt, hogy a jogalkotó egyes részletszabályokban változtatásokat hajtott végre, önmagában még nem válik alaptörvény-ellenessé. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.
- [114] 3.3. Az Elszámolási Tv. 6. § (3) bekezdésével összefüggésben azt sérelmezte az egyik indítványozó, hogy a pénzügyi intézményt olyan fogyasztói szerződésekkel kapcsolatban is terheli az elszámolási kötelezettség, amelyek elévült követelésnek minősülnek. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság utal az Abh1. indokolásának 2.3.9. pontjára, melyben a Tv. 1. § (6) és (7) bekezdésével összefüggésben fejtette ki álláspontját. Ebben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „[a] fogyasztói kölcsönszerződések általában a felek között hosszú időtartamra fennálló, a feleket kölcsönösen megillető és terhelő jogosultságokat és kötelezettségeket magukba foglaló egységes szerződéses jogviszonyok. Az eltérő jogirodalmi véleményekkel szemben alkotmányosan elfogadható álláspont az, hogy ezekben az esetekben az egyes követelések a szerződés fennállása alatt önállóan nem évülhetnek el. [...] az elévülés csak a szerződéses jogviszonynak a szerződés szerinti megszűnésekor kezdődik el. Vagyis ameddig az adós tartozása a pénzügyi intézmény felé (és a pénzügyi intézmény követelése az adós irányában) fennáll, addig az egyes befizetések és követelések elévülése külön-külön nem kezdődhet el, azaz az adós által teljesített befizetésekkel kapcsolatos igények önállóan nem évülhetnek el. Annak érdekében tehát, hogy a teljesített részletek beszámítására ne külön-külön, részletenként kerüljön sor, a jogalkotó a Tv. 1. § (6) bekezdésébe foglalt értelmezési szabály bevezetése mellett döntött. A Tv. 1. § (7) bekezdése arról is rendelkezik, hogy ne évülhessenek el azok a követelések, melyek tekintetében az elévülés már megkezdődött és ennek időtartama az elszámolásra vonatkozó külön törvény megalkotásáig eltelve. Erre az esetre a Tv. az elévülés nyugvását rendeli el.” {Indokolás [136]–[137]}.
- [115] A támadott jogszabályi rendelkezést e fenti rendelkezésekkel és az Elszámolási Tv. 6. § (2) bekezdésével együttesen kell értelmezni. Eszerint a 2009. július 26. napján vagy azt megelőzően megszűnt szerződés tekintetében a pénzügyi intézményt akkor terheli elszámolási kötelezettség, ha tudomása van arról, hogy a követelés nem évült el. Az indítványozó által támadott jogszabályi rendelkezés esetében tehát egy még el nem évült olyan követelésről van szó, melyet e követeléskezelő az adóssal szemben érvényesíteni szándékozik. Ebben az összefüggésben – a Tv. 1. § (6) és (7) bekezdésével kapcsolatban kifejtettek miatt – nem lehet szó a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának a sérelméről. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.
- [116] 3.4. Az indítványozók a tulajdonhoz való jog sérelmére hivatkozva tartják alaptörvény-ellenesnek a Tv. 1. § (6) bekezdését, a 4., 6., valamint 7–15. §-ait. A Tv. 1. § (6) bekezdése az elévülésre vonatkozóan tartalmaz a Ptk. rendelkezéseitől eltérő szabályokat, a 4. § az egyoldalú szerződésmódosítás, illetve a tisztességtelennek minősülő szerződési kikötésekről rendelkezik, a 6. §, illetve a 7–15. §-ok a tisztességtelenség vélelmének megtáma-

dására irányuló eljárás szabályairól rendelkeznek. Ezek a jogszabályi rendelkezések a tulajdonhoz való jog sérelmét önmagukban nem eredményezik, az Alaptörvény XIII. cikkében foglaltakkal összefüggésbe nem hozhatók, ezért az erre vonatkozó indítványokat az Alkotmánybíróság visszautasította.

[117] 3.5. Az indítványozók a Tv. 3. §-ával összefüggésben a tulajdonhoz való jog sérelmét arra hivatkozással állították, hogy a szabályozás a pénzügyi intézmények vagyonának csökkenését eredményezi anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. A Tv. 3. §-ának alkotmányossági vizsgálatát a „tulajdoni várományra”, mint az indítványozó által hivatkozott okra alapítottan az Abh3. végezte el. Jelen ügyben az indítványozó nem ugyanazon, csak hasonló indokból kérte az alaptörvény-ellenesség megállapítását, ezért az Alkotmánybíróság ítélt dolgot nem állapított meg, de az Abh3.-ban foglalt megállapításokat az alábbiak szerint irányadónak tekintette. „Az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jog tartalmát és korlátozhatóságának alkotmányos kereteit átfogóan értelmező 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában rámutatott arra, hogy bár a tulajdonhoz való jog alapvető jog, az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkori közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni [ABH 1993, 373, 379.]. A tulajdonjog magánjogi korlátja viszont nem esik szükségképpen egybe az alapjogi korlátozással. Másrészt a szükséges és arányos korlátozásnak, illetve a tulajdonhoz való jog lényeges tartalmának nincs polgári jogi megfelelője. Az Alkotmány a tulajdonhoz való jogot az állammal szemben biztosítja, s azt mint alapjogot – az értékgarancia követelményével, illetőleg a közérdekű korlátozás arányosságának ismérvével – az állammal szemben védi (lásd először: 800/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 420, 422.).

Az árfolyamrést megállapító szerződési kikötések már eleve, a szerződések megkötésének időpontjában is tisztességtelenek – tehát semmisesek – voltak, és az emiatt előálló egyensúlyhiányos helyzetet orvosolta a jogalkotó azzal, hogy kimondta, az adósnak nem kell a pénzügyi intézmény saját deviza vételi és eladási árfolyama közötti különbözetet megfizetnie, hanem minden esetben a pénzügyi intézmény saját középárfolyamán, vagy a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza középárfolyamán kell visszafizetnie a kölcsönösszeg érintett részletét a pénzügyi intézménynek. Ebben az értelemben tehát nem egy, a pénzügyi intézmény által »már megszerzett« pénzügyi fennálló tulajdonjogról és annak a fogyasztó részére történő visszafizetéséről (azaz az indítványozó által állított tulajdoni sérelemről) van szó, hanem a semmiség jogkövetkezményének a levonásáról és az ennek a jogi helyzetnek megfelelő tényállapot helyreállításáról. A támadott jogszabályi rendelkezés kizárja, hogy egy, már eleve tisztességtelen szerződési kikötés – és az ebből eredő, a fogyasztót terhelő kifizetés – a tulajdonhoz való jog védelmét élvezze a pénzügyi intézmény oldalán. Ehhez az érveléshez hasonlóan fogalmazott az Alkotmánybíróság a 118/B/2009. AB határozatban, miszerint »[a] pénz megfizetésében marasztaló jogerős ítélet nem más, mint a bíróság – rajta keresztül az állam – parancsa a marasztalt fél felé arra, hogy a megjelölt összeget fizesse meg. [...] A kötelezettet marasztaló ítélet jogerőre emelkedésének jogkövetkezménye, hogy a jogosult követelése jogilag többé nem tehető vitássá; azonban a jogosultnak a kötelezett (adó) vagyonán ezzel nem keletkezik közvetlen tulajdonjoga.« (ABH 2010, 1959.)

Erre az elszámolási kötelezettséggel járó kötelmi helyzetre és magára az elszámolásból eredő pénzmozgásra tehát a pénzügyi intézmény tulajdoni védelmet nem alapíthat, ebben a helyzetben nem értelmezhető az indítványozó által használt »tulajdoni váromány« sem. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványokat ebben a tekintetben is elutasította.

Az indítványozó azt is sérelmezte, hogy az árfolyamréssel összefüggésben a Magyar Nemzeti Bank deviza árfolyamának törvénnyel való előírása sérti a szerződéskötési szabadságot.

A Tv. 3. § (1) bekezdése értelmében az árfolyamrést tartalmazó szerződéses kikötés (folyósításra a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási árfolyam alkalmazása) semmis. Ennek megfelelően a pénzügyi intézményeknek a devizaadósokkal el kell számolniuk. Ennek az elszámolásnak – valójában forint-deviza átszámításnak – az alapját teremti meg a jogalkotó által előírt MNB devizaárfolyam. A Tv. 3. § (3) bekezdése – utalva a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 267. §-ára – közvetve lehetőséget biztosít arra is, hogy a pénzügyi intézmény (az MNB középárfolyam helyett) saját deviza közép-árfolyamot alkalmazzon, ha korábban ilyennel rendelkezett. A pénzügyi intézmény számára ugyanis rendelkezésre kell állnia valamilyen árfolyamnak, amelyen a devizát át kell számítani forintra, a törlesztett forintot pedig vissza számítani devizára. Tekintettel arra, hogy ez a számítás nem két külön (vételi és eladási), hanem egyazon (saját vagy MNB) árfolyamon történik, ezért árfolyamrés ténylegesen nincs. Az indítványozó azon hivatkozása, hogy az MNB devizaárfolyam előírása hiányában lényegében forinthitelről volna szó, nem megalapozott. A feleknek

ugyanis egymással mindenképpen forint-deviza alapon kell elszámolniuk. Önmagában az, hogy a forint és a deviza egymáshoz képesti árfolyama változott, nem az árfolyamrés összegében, nagyságában jelenik meg, hanem az az árfolyammozgás körébe tartozó kérdés. Ez azt jelenti, hogy a forint-deviza árfolyammozgásából adódó többletfizetési kötelezettség problémája élesen elválik az árfolyamrés problémájától. Tekintettel arra, hogy a törvényhozó az árfolyamrést eleve – mindenfajta bírósági eljárás nélkül – tisztességtelenné minősítette, abból az adósnak semmifajta fizetési kötelezettsége nem keletkezik és nem is keletkezhet. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság ezt az indítványt mint megalapozatlant elutasította. {Abh3. [45]–[52]}”

- [118] Az Alkotmánybíróság nem látott okot arra, hogy a jelen ügyben előterjesztett indítványok alapján az Abh3.-ban foglalt megállapításaitól eltérjen, így azokat a tulajdonhoz való jog állított sérelmével összefüggésben elutasította.
- [119] 3.6. A Tv. 1. § (7) bekezdésének alkotmányosságát az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben, az indokolás 2.3.9. pontjában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással már megvizsgálta. Jelen ügyben az indítványozó arra hivatkozott, hogy tisztességes eljárás követelményét sérti, hogy a felperes el van zárva attól, hogy a kereseti kérelmét megalapozottan előterjeszthesse, ugyanis a Tv. 1. § (7) bekezdése egy olyan törvényre utal, mely a peres eljárás megindításakor még nem volt ismert.
- [120] Az Abh1.-ben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „[a]mennyiben a kikötés érvényes, úgy a jogkövetkezmény ismert, az megegyezik a szerződésben foglaltakkal. Amennyiben a kikötés a Tv. szerint tisztességtelen és semmis, akkor a bíróság a keresetet elutasítja. A semmisség jogkövetkezményét – ha az eredeti állapot nem állítható vissza – a régi Ptk. 237. § (2) bekezdése szabályozta általánosságban (vö.: új Ptk. 6:110 §, 6:112. §). Annak speciális, konkrét jogkövetkezménye (a felek közötti elszámolás módja) azonban a külön törvény elfogadásáig nem ismert. Kizárólag a felek közötti elszámolás módját nem rendezte a Tv.-nyel egyidejűleg a jogalkotó. Ugyanakkor ennek a pernek kizárólag a szerződési kikötés tisztessége vagy tisztességtelensége a tárgya, nem pedig a felek elszámolásának módja. A kikötés érvényessége vagy érvénytelensége ilyen értelemben közvetlenül nem függ az ahhoz kapcsolódó elszámolástól mint jogkövetkezménytől. A jelen Tv. szerinti eljárás eredményét ugyanis az elszámolás módja, annak ismert vagy esetlegesen még nem ismert volta nem befolyásolja. Nem az alapján ítélt meg ugyanis a vizsgált szerződési kikötés tisztességes vagy tisztességtelen volta, hogy azt követően a felek hogyan számolnak el egymással, azaz hogy a jogviszonyukat hogyan rendezik, hanem az alapján, hogy a sérelmezett kikötés már a szerződés megkötésekor megfelelt, vagy nem felelt meg a fent bemutatott jogszabályi rendelkezéseknek. Mindezekre tekintettel önmagában attól, hogy a felek közötti elszámolásnak a módja és részletszabályai csak az eljárás lefolytatását követően válnak ismertté, nem teszi a jogszabályt a jogbiztonság követelményébe ütközővé. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.” {Indokolás [134]}.
- [121] Emellett kimondta az Alkotmánybíróság azt is, hogy „[a] Tv. 1. § (7) bekezdése arról is rendelkezik, hogy ne évílhessenek el azok a követelések, melyek tekintetében az elévülés már megkezdődött és ennek időtartama az elszámolásra vonatkozó külön törvény megalkotásáig eltelne. Erre az esetre a Tv. az elévülés nyugvását rendel el. Tekintettel arra, hogy a külön törvényben az Országgyűlés a nyugvás végső határidejét az Elszámolási Tv.-ben meghatározta, ezért nincs olyan körülmény, mely jogbizonytalanságot és ezáltal alaptörvény-ellenes helyzetet eredményezne. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.” {Indokolás [137]}.
- [122] Az Alkotmánybíróság szerint „a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét is. (ABH 1998, 91, 98–99.) Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen”. [Megerősítve: 8/2011. (II. 18.) AB határozat, ABH 2011, 49, 80–81.]
- [123] A tisztességes eljáráshoz való jog fenti tartalmát tekintve nem állapítható meg, hogy ezen alapjogot a Tv. vizsgált 1. § (7) bekezdése megsértette volna. Önmagában egy jövőben meghozandó külön törvényre utaló szabály miatt – melyet egyébként a törvényhozó később meg is alkotott – nem válik a támadott szabály és ezáltal az egész bírósági eljárás is tisztességtelenné. Ennek a hiányzó szabálynak ugyanis a per érdemi befejezésére alap-

vető kihatása nem volt, méginkább nem idézte elő az eljárás tisztességtelenségét. Mindezeket az indokokat figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e rendelkezés a tisztességes eljáráshoz való jogot sem sérti, ezért az alkotmányjogi panasz ezen részét elutasította.

- [124] 3.7. Az egyik indítványozó szerint sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot az Elszámolási Tv. 21. §-a, valamint 22. § (4) bekezdése is, amelyek szerint a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti elszámolási vita esetén a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kell kezdeményezni, amely testület határozata az érintett pénzügyi intézményt akkor is kötelezi, ha nem vetette alá magát a testület hatáskörének. Az Elszámolási Tv. 23. §-a szerint a döntés megváltoztatását nemperes eljárásban lehet kérni, így az indítványozó szerint a támadott szabályozás megfosztja a feleket attól, hogy polgári jogvitájukat törvény által felállított bíróság bírálja el.
- [125] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Elszámolási Tv. támadott rendelkezései nem zárják ki azt, hogy a Pénzügyi Békéltető Testület hatáskörének megállapítása mellett a felek jogvitáját törvény által felállított bíróság bírálja el; egyrészt az Elszámolási Tv. 23. §-ában említett nemperes eljárás is bíróság [a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 116. § (3) bekezdése szerint a Fővárosi Törvényszék] előtt folyó eljárás, másrészt pedig a Pénzügyi Békéltető Testület kötelezést tartalmazó határozatának hatályon kívül helyezését lehet kérni a bíróságtól akkor is, ha az nem felelt meg az Elszámolási Tv. rendelkezéseinek. Az Elszámolási Tv. 23. § (2) bekezdés utolsó mondata szerint „a perben perújításnak nincs helye”, tehát ebben az esetben peres eljárásról van szó.
- [126] A fentiek szerint az indítványozó által előadott érvek alapján tehát nem állapítható meg az, hogy az Elszámolási Tv. 21. §-a, 22. § (4) bekezdése és 23. §-a ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikke szerinti tisztességes eljáráshoz való joggal, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a vonatkozásban elutasította.
- [127] 3.8. Az indítványozók a Tv. 3. §-át, és a 8. § (4) bekezdését, valamint a Tv. 7. § (7) bekezdésének k) pontját és az Elszámolási Tv. 52. § (11) bekezdését is a tisztességes eljárás követelményében ütközőnek vélték.
- [128] 3.8.1. A Tv. 3. §-ával és a 8. § (4) bekezdésével összefüggésben azt kifogásolták, hogy a pénzügyi intézmény a Tv. 6. §-a szerinti „*erga omnes*” hatályú polgári per megindításával elesik attól a jogától, hogy az egyes kölcsönszerződések vonatkozásában érdemi bírói ítélet állapítsa meg azt, hogy az azokban kölcsönvevőként szereplő fél fogyasztónak minősül-e.
- [129] Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban az alábbiakra mutat rá. A Tv. pontosan meghatározza, hogy annak személyi hatálya kikre terjed ki, és meghatározza a tárgyi hatályát is, nevezetesen azt, hogy az milyen típusú fogyasztói szerződésekre terjed ki. Az Abh2-ben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a „Tv. 1. § (1) bekezdése határozza meg azoknak a fogyasztói kölcsönszerződéseknek a körét, amelyekre a törvény hatálya kiterjed. A Tv. 1. § (2) bekezdése e szerződések közül bizonyos szerződéseket kivesz, tovább pontosítva a jogszabály hatályát. A tárgyi hatályból lehet pontosan következtetni a törvény személyi hatályára. Eszerint a Tv. személyi hatálya kiterjed mindazokra a fogyasztókra, akik a Tv. 1. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdésében kivételként nem említett fogyasztói kölcsönszerződésekben félként szerepelnek, már megszűnt szerződések esetén pedig szerepeltek. Erre tekintettel a törvény személyi hatálya egyértelműen megállapítható.” [Indokolás [44]].
- [130] A Tv. 6. §-a szerint lefolytatott peres eljárásnak az lesz a következménye, hogy a pénzügyi intézménynek az adóssal el kell számolnia. Amennyiben a pénzügyi intézmény vitatja, hogy az adós fogyasztó volna, vagy a Tv. hatálya alá tartozna, akkor az elszámolási kötelezettségének nem fog eleget tenni. Ebben az esetben az adós az Elszámolási Tv. 19. § (1) bekezdése alapján panasszal élhet a pénzügyi intézmény felé. Az Elszámolási Tv. 21. § (1) bekezdése szerint a panasz elutasítása esetén a fogyasztónak – ha a panaszban foglaltakat továbbra is fenntartja – a pénzügyi intézmény álláspontjának kézbesítésétől számított 30 napon belül a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását kell kezdeményeznie. Az Elszámolási Tv. 22. § (1) bekezdése szerint a Pénzügyi Békéltető Testület a 21. § (3) bekezdés szerinti kérelmet háromtagú tanácsban eljárva, az eljárás írásbeli lefolytatásával bírálja el, azzal hogy bármelyik fél kérelmére meghallgatást kell tartani. A (4) bekezdés értelmében a Pénzügyi Békéltető Testület kötelezést tartalmazó határozata az érintett pénzügyi intézményt akkor is kötelezi, ha sem általános, sem egyedi alávetési nyilatkozatot nem tett.
- [131] Ezt követően a fogyasztó mint kérelmező az elszámolást készítő pénzügyi intézmény mint kérelmezett ellen, a Pénzügyi Békéltető Testület eljárását követően, a Pénzügyi Békéltető Testület eljárást megszüntető döntésének vagy a 21. § (3) bekezdés a) pontja szerinti kérelem alapján a helyes elszámolást megállapító határozatának

a fogyasztó részére történő kézbesítését követő 30 napon belül a Pénzügyi Békéltető Testület eljárást megszüntető döntésének vagy a helyes elszámolást megállapító határozatának megváltoztatása iránt polgári nemperes eljárást kezdeményezhet [Elszámolási Tv. 25. § (1) bekezdés]. Ugyanígy az elszámolást készítő pénzügyi intézmény is mint kérelmező, a fogyasztó mint kérelmezett ellen – a Pénzügyi Békéltető Testület határozatának kérelmező részére történő kézbesítését követő – 30 napon belül polgári nemperes eljárást kezdeményezhet a Pénzügyi Békéltető Testület határozatának megváltoztatása iránt [Elszámolási Tv. 26. § (1) bekezdés].

- [132] Mindezekre tekintettel az indítványozók azon érve, hogy a bírósághoz fordulás joga és a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmet szenved, jelen ügyben idő előtti indítványi elem. Az indítványozó részére ugyanis az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz benyújtását megelőzően rendelkezésére áll olyan jogorvoslati eljárás (a bírósági nemperes eljárás), melynek során meghozott határozatot később alkotmányjogi panasszal támadhat. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság ezen indítványi elemet érdemben nem bírálta el, hanem azt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.
- [133] 3.8.2. Az Alkotmánybíróság a Tv. 7. § (7) bekezdésének *kk

[134] 3.8.3. Az indítványozó azt is sérelmesnek tartotta, hogy a perújítás kizártságát a jogalkotó utóbb iktatta be a jogszabályba, azonban e szabály a már folyamatban levő perekre is vonatkozik. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdése szerint a jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terhesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé. Jelen esetben egy speciális eljárási rendelkezés utólagos beiktatása nem minősül visszamenőleges hatályúnak, különös tekintettel arra, hogy ezekben az ügyekben a perújítási eljárások az idő rövidsége miatt még meg sem indulhattak. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány ezen részét elutasította.

[135] 3.9. Az indítványozó szerint az Elszámolási Tv. 52. § (1) és (2) bekezdése változtatott a Tv. tárgyi hatályán [Tv. 1. § (2) bekezdése] anélkül, hogy a változtatásnak bármilyen indokát adná. Ezen túlmenően a módosítás alapján az indítványozó szerint nem egyértelmű, hogy ténylegesen milyen szerződést takar a „deviza alapúnak nem minősülő deviza” kölcsönszerződés. Azzal is érvelt az indítványozó, hogy a Tv. megdönthető vélelmet állított fel a Tv. hatálya alá tartozó kikötések esetében, azzal, hogy a vélelem megdöntése jogvesztő határidőn belül benyújtott keresettel lehetséges. Mivel a keresetindítási határidő az Elszámolási Tv. hatálybalépésekor már eltelt, az Elszámolási Tv. által a Tv. hatálya alá utalt szerződésekben alkalmazott kikötések esetében a vélelem megdöntése már nem lehetséges, így ezekben az esetekben a megdönthető vélelem megdönthetlenné válik. Ez az indítványozó álláspontja szerint tiltott visszaható hatályú jogalkotást eredményez, mely a jogbiztonság követelményével ellentétes.

[136] Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben (az Indokolás [118]–[126] bekezdéseiben) már vizsgálta a törvény tárgyi hatályát a visszaható hatályú jogalkotás vélt sérelme miatt abból az indokból, hogy a törvény nem fogalmaz egyértelműen, és az indítványt elutasította. Ebben a tekintetben tehát ítélt dologról van szó, és az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz ezen részét az Abtv. 64. § *f*) pontja alapján visszautasította.

[137] Ugyanakkor az indítványozó azt is állította, hogy a keresetindítási határidő az Elszámolási Tv. hatályba lépésekor már eltelt, az Elszámolási Tv. által a Tv. hatálya alá utalt szerződésekben alkalmazott kikötések esetében a vélelem megdöntése már nem lehetséges, így ezekben az esetekben a megdönthető vélelem megdönthetlenné válik, ami szintén visszaható hatályú jogalkotást valósít meg a panaszos szerint.

[138] A Tv. módosított 1. § (2) bekezdése akként fogalmaz, hogy „[e] törvény hatálya nem terjed ki: *a*) a hitelkártyához vagy fizetési számlához kapcsolódó és *b*) az állami kamattámogatással nyújtott lakáscélú forint alapú kölcsönszerződésre. Ez azt jelenti, hogy a jogalkotó a fenti két szerződéstípust kivette abból a körből, mellyel összefüggésben a pénzügyi intézménynek eredetileg még pert kellett indítania a Magyar Állam ellen a tisztességtelenség vélelmének megdöntése iránt. Ez az indítványozó pénzügyi intézmény helyzetét nem változtatta meg hátrányosan, ez ugyanis számára éppen hogy kedvező: az ilyen szerződésekkel összefüggésben perindí-*

tási kötelezettsége nincsen. Emiatt a visszaható hatályú jogalkotás sérelmére a pénzügyi intézmény nem hivatkozhat, ugyanis e szabály miatt őt hátrány nem éri.

- [139] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megjegyzi: a visszaható hatályú jogi szabályozásból nem minden esetben következik az alkotmányellenesség megállapítása: csak a jogalanyokra hátrányos *ad malam partem* visszaható hatályú szabályozás vet fel alkotmányossági problémát. Nem tilalmazott, ha a jogalkotó kizárólag jogot megállapító, jogot kiterjesztő, kötelezettséget enyhítő, vagy más, a jogszabály valamennyi címzettje számára a korábbi szabályozásnál egyértelműen előnyösebb rendelkezést tartalmazó jogszabályt rendel visszamenőlegesen alkalmazni. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.
- [140] 3.10. Az indítványozók a diszkrimináció tilalmának sérelmét állítják a Tv. 1. § (6) bekezdése (elévülési szabályok), valamint a Tv.-nek – az Elszámolási Tv. 52. § (10) bekezdése által megállapított – 6. §-a tekintetében. Ez utóbbi rendelkezést illetően az indítvány arra hivatkozik, hogy a jogalkotó indokolatlan különbséget tesz az egyes kölcsönszerződések szerződő felei között azon az alapon, hogy a kölcsönszerződések mely időpontban kötöttek. Az indítványozó azt is sérelmesnek, és a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközőnek tartotta a Tv. 7. § (7) bekezdésének k) pontjával és az Elszámolási Tv. 36/D. §-ával kapcsolatban, hogy a Pénzügyi Felügyelet által indított közérdekű kereset alapján folyamatban levő perekben a perújítás megengedett, míg a tisztességtelenség vélelmének megdöntésére irányuló perben kizárt.
- [141] A hátrányos megkülönböztetés tilalma az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogrendszer egészét átható alkotmányos alapelveként kapott értelmezést. A tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Személyek közötti, alkotmányosértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 78.; 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 162.; 43/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 744, 745.]. A megkülönböztetés pedig akkor alkotmányellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne (191/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 592, 593.). Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 200.] {l. legutóbb összefoglalóan: 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [142] Jelen ügyben az indítványozók által felhozott érvek – a fogyasztói kölcsönszerződésekre vonatkozó speciális elévülési szabályok, illetve a szerződések létrejöttének időpontjától függő eltérő szabályozás, valamint a perújítás megengedettsége, vagy kizártsága – egyike sem áll összefüggésben valamely alapjoggal, így az Alkotmánybíróság fenti megállapításai szerint nem is ütköznek a hátrányos megkülönböztetésnek az Alaptörvény XV. cikkében meghatározott tilalmába. A közérdekű kereset esetében lehetővé tett perújítás, és a vélelem megdöntésére irányuló perekben ennek a kizárása szintén nem értékelhető közvetlenül a személyek között fennálló hátrányos különbségételként. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványok ezen részeit elutasította.
- [143] 3.11. Egyik indítvány szerint a Tv. 3. és 4. §-a sérti az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében rögzített vállalkozáshoz való jogot azáltal, hogy a szerződéskötéskor hatályos jogszabályi környezet által megengedett joggyakorlást jogellenesnek minősíti, és ezzel a pénzügyi intézmény hatósági engedély szerinti pénzügyi szolgáltató tevékenységét, így a vállalkozáshoz való alapjogát korlátozza.
- [144] Az Alkotmánybíróság a vállalkozáshoz való joggal kapcsolatos álláspontját legutóbb a 3194/2014. (VII. 15.) AB határozatában az alábbiakban foglalta össze. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint a vállalkozáshoz való jog alapjog, amely azt jelenti, hogy bárkinek az Alaptörvényben biztosított joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése. A vállalkozás joga azonban egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, másként megfogalmazva a vállalkozóvá válás lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott – biztosítását jelenti. A vállalkozás joga nem abszolutizálható, és nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alanyi joga egy meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást. {54/1993. (X. 13.) AB határozat,

ABH 1993, 340, 341–342.; megerősítette a 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [153]–[154]}. Az Alkotmánybíróság a vállalkozáshoz való alapjog alkotmányos tartalmának meghatározása során arra is rámutatott, hogy „»[a] vállalkozáshoz való jognak nem tulajdonítható olyan jelentés, amely szerint a már működő vállalkozásokra vonatkozó jogi környezet módosíthatatlan lenne.« {282/B/2007. AB határozat, ABH 2007, 2168.; megerősítette a 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [160]}. [...] Az Alkotmánybíróság a vállalkozáshoz való alapjog lényegi tartalmának a sérelmét akkor állapította meg, amikor a jogalkotó a foglalkozás szabad megválasztásához, az adott vállalkozás gyakorlásához való jogot egyes piaci szereplőktől meghatározatlan időre teljes egészében elvonta {71/2009. (VI. 30.) AB határozat, ABH 2009, 699, 709.; megerősítette a 32/2012. (VII. 4.) AB határozat [40]}.” {3194/2014. (VII. 15.) AB határozat, [28]–[29]}.

- [145] A Tv.-nek az indítványozó által hivatkozott rendelkezései – az árfolyamrés rendezése, illetve az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések rendezése – nem akadályozza meg, és nem teszi lehetetlenné a vállalkozóvá válást, illetve a vállalkozás folytatását, valamint a vállalkozás gyakorlásához való jogot sem vonja el, és nem változtatott a pénzügyi intézmények működésének feltételrendszerén sem, így az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata alapján az Alaptörvény XII. cikkének sérelme sem állapítható meg. Mindezek alapján az erre irányuló indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.
- [146] 3.12. Egyik indítványozó szerint a Tv. 4. §-ában foglaltak sértik az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése által biztosított jó hírnévhez való jogát, mivel a támadott rendelkezések valódi védekezés lehetősége nélkül jogszabályi szinten rögzítik azt, hogy a Tv. személyi hatálya alá tartozó pénzügyi intézmények éveken keresztül tisztességtelen szerződési feltételeket alkalmaztak kölcsönszerződéseikben.
- [147] Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben megállapította azt, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses kikötések alapvetően nem a Tv. rendelkezése folytán váltak tisztességtelenné. „Lényegében az eleve adott jogszabályi környezetben kötötték meg azokat a fogyasztói kölcsönszerződéseket, melyek egyes kikötései tisztességtelenségének megállapítása iránt számos per indult, a tisztességtelenség jogi megítélése esetről esetre formálódott. A Tv. tartalma e szerint nem más, mint a jogalkalmazói gyakorlatból leszűrt jogalkotói (jelen esetben a törvényhozó általi) autentikus jogértelmezés, mely a bíróságokra és az érintett szerződő felekre általánosan kötelező. Általában a jogértelmezés a jogszabály eleve adott tartalmát tárja fel [...]. Valójában tehát a bíróságoknak az egyedi ügyekben értelmezés útján kialakított gyakorlata (az anyagi jogi szabályok eseti értelmezése) eredményezte a PK vélemény, majd a PJE határozat megszületését, mely végül egy jogalkotási aktusban, a Tv.-ben öltött jogszabályi formát. A Kúria a jogegység biztosítása érdekében foglalta össze az egyedi jogesetek eldöntése során felmerült és alkalmazott irányadó elveket és szabályokat. Az ennek a folyamatnak az eredményeként megszületett Tv. tehát nem keletkeztetett új anyagi jogi feltételeket, így (a speciális eljárási szabályok kivételével) nem is hozott létre új – az érintettekre nézve hátrányosabb – szabályozási környezetet.” {Indokolás, [96]}
- [148] Amennyiben tehát a tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazása sérti az érintett jó hírnevét, akkor azt – a fentiek alapján – nem a Tv. 4. §-ába foglalt rendelkezések, hanem pusztán az adott szerződési feltétel tisztességtelen alkalmazása idézte elő. Mindezek alapján a jó hírnév sérelmére hivatkozó indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.
- [149] 3.13. Az indítványozók egy része – folyamatban lévő pereik tekintetében – a Tv.-re vonatkozó alkalmazási tilalom kimondását is kérte. Tekintettel arra, hogy az indítványok egyes elemeit az Alkotmánybíróság elutasította, illetve visszautasította, az alkalmazási tilalom kimondására irányuló kérelem feltételei nem állnak fenn, ezért arról az Alkotmánybíróságnak nem kellett döntenie.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [150] A határozattal alapvetően egyetértek, ugyanakkor a rendelkező rész 1. pontjának – a diszkrimináció sérelmével kapcsolatos – indokolásához az alábbi észrevételeket fűzöm.
- [151] A határozat indokolása szerint „az indítványozók által felhozott érvek – a fogyasztói kölcsönszerződésekre vonatkozó speciális elvülési szabályok, illetve a szerződések létrejöttének időpontjától függő eltérő szabályozás, valamint a perújítás megengedettsége, vagy kizártsága – egyike sem áll összefüggésben valamely alapjoggal, így az Alkotmánybíróság fenti megállapításai szerint nem is ütköznek a hátrányos megkülönböztetésnek az Alaptörvény XV. cikkében meghatározott tilalmába.” (Indokolás [142])
- [152] Álláspontom szerint az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdései nem választhatók el teljes mértékben egymástól; azok együttesen értelmezendők. Mint azt – más összefüggés okán – a 3073/2015 (IV. 23.) AB határozathoz fűzött különvéleményemben is kifejtettem, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát megfogalmazó (2) bekezdés tartalmát tekintve az (1) bekezdésben foglalt általános jogegyenlőségi szabály egyik lényeges elemét kibontó, annak alkalmazását elősegítő részletszabálynak tekinthető. Egyetértek az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában többször megerősített azon elvi állásponttal, miszerint „A XV. cikk (2) bekezdésében foglalt tilalom kiterjeszhető a teljes jogrendszerre, mert az ott felsorolt diszkriminatív megkülönböztetések nemcsak az alapvető jogok védelmi körébe tartozó jogszabályokban, hanem bármely jogszabályban előfordulhatnak. Joggal feltételezhető, hogy az Alaptörvény értékrendje szerint ezek a megkülönböztetések akkor is tilosak, ha nem az alapvető jogok védelmi körébe eső tárgyakat szabályozó jogszabályok tartalmazzák.” {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [42]; megerősítette: 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [31]}. Mivel a jogegyenlőség követelménye az emberi méltósághoz való alapjogra visszavezethető jogelv; amennyiben valamely hátránnyal járó különbségtételnek nincsen tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka, az ilyen megkülönböztetés alkalmas arra, hogy végső soron az emberi méltósághoz fűződő alapvető jog sérelmét okozza. A határozat az Indokolás [141] bekezdésében az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlatával kapcsolatos számos korábbi döntésre – köztük az idézett 14/2014. (V. 13.) AB határozatra – egyébként maga is hivatkozik.
- [153] A fentiekből következően tehát a diszkrimináció tilalmának érvényesülését nemcsak valamely alapjoggal közvetlen összefüggésben, hanem a jogrendszer egészében lehet és kell vizsgálni. Ebből következően szükséges annak vizsgálata, hogy a támadott szabályok ésszerű, alkotmányosan is elfogadható indokokkal alátámaszthatók-e; és csak ennek eredményeként lehet eldönteni, hogy fennáll-e vagy sem a diszkrimináció tilalmának sérelme.
- [154] Álláspontom szerint a devizahitelezés korábbi helytelen gyakorlatából adódó, osztársadalmi méreteket öltött problémák, valamint az ezekkel kapcsolatban felmerülő jogi kérdések leghatékonyabb megoldását lehetővé tevő szabályozás kialakítása – a jogalkotó által választott törvényi konstrukció egészét tekintve – indokoltá teszi az összehasonlítás tárgyát képező általános, illetve más szabályoktól eltérő támadott rendelkezéseknek a törvényi konstrukcióba illesztését; azok nem tekinthetők sem szükségtelennek, sem önkényesnek. A támadott

szabályok diszkrimináció tilalmába ütközésének megállapítására irányuló indítványelemek érdemi elutasítását alapvetően erre tekintettel támogattam.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [155] Nem értek egyet a rendelkező rész 1. pontjában foglalt döntéssel a Tv. 1. § (6)–(7) bekezdését és a Tv. 11. §-át illetően, továbbá nem értek egyet a 3. pontban foglalt rendelkezéssel sem.
- [156] 1. Álláspontom szerint az alkotmányjogi panaszokban a Tv. 1. § (6)–(7) bekezdéseivel összefüggésben előadott indokokat a B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben is érdemben kellett volna vizsgálni, mert az Abh1.-ben értékelt szempontok mellett az adott ügyben eddig nem vizsgált körülmények vizsgálata is szükséges lett volna. Ugyanezen szempontok alapján kellett volna vizsgálni a Tv. 11. §-ával összefüggésben előadott indokokat.
- [157] Ennek keretében a Tv. 1. § (6)–(7) bekezdése és a Tv. 11. §-a alaptörvény-ellenességének megítélése során figyelemmel kellett volna lenni arra, hogy valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek, „ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell” [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 324.]. Erre tekintettel – az Abh1.-ben részletesen kifejtettek mellett – az adott ügyben vizsgálni kellett volna, hogy a Tv. – az értelmezéssel érintett anyagi jogi rendelkezésekre figyelemmel – a hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokban előidézett-e változást.
- [158] Álláspontom szerint ilyen változásnak tekinthető az a tény, hogy az elévülés szabályainak eltérő értelmezése korábban, az érintett anyagi jogviszonyokban létrejött egyes követelések tekintetében kizárta az ahhoz kapcsolódó igényérvényesítés lehetőségét a bíróságok előtt, míg a hatályos szabályozás alapján az igényérvényesítés lehetősége megnyílt. Az elévülés szabályának eltérő értelmezése folytán ezért létrejöhetnek olyan (e tekintetben: lezárt) jogviszonyok a Tv. hatályba lépése előtt, amelyekben a Tv. változást idézett elő.
- [159] Emellett az adott ügyben olyan szerződéses jogviszonyokkal összefüggésben merül fel a visszaható hatályú jogalkotás, amelyek a Tv. hatályba lépése előtt – az érintett anyagi jogi norma eltérő értelmezése miatt – eltérő tartalommal jöttek létre. A Tv. olyan szabályozási keretet teremt, amelynek révén ezekben a jogviszonyokban változás következik be. Erre tekintettel meg kellett volna állapítani a korábban létrejött szerződéses jogviszonyokra kiható visszamenőleges hatályú jogalkotás tényét, és érdemben kellett volna vizsgálni, hogy az adott esetben a már korábban létrejött, illetve lezárt jogviszonyokba való beavatkozás megengedhető-e, vagyis azt a jogbiztonsággal konkuráló más alkotmányos elv elkerülhetetlenné teszi, és ezzel nem okoz céljához képest aránytalan sérelmet [lásd: 11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 82.]. A többségi döntéssel tehát azért nem értek egyet, mert – a fenti szempontrendszerhez mérten – az érdemi vizsgálatot erre irányuló kifejezett indítvány ellenére nem végezte el.
- [160] 2. A rendelkező rész 3. pontjával összefüggésben fenntartom a 7/2015. (III. 19.) AB határozathoz fűzött különvéleményben foglalt álláspontomat.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

- [161] 1. Egyetértek a határozat rendelkező részének 3. és 4. pontjában foglalt visszautasítással.
- [162] 2. Nem értek ugyanakkor egyet azzal, hogy a határozat rendelkező részének 1. pontja elutasítja a Tv. 3. §-a és 11. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványi kérelmeket. E tekintetben fenntartom az Abh1.-hez (a visszaható hatály tilalmának megsértése) és az Abh.3.-hoz (tulajdonhoz való jog korlátozása) fűzött különvéleményemben foglaltakat, s ezek alapján e rendelkezések alaptörvény-ellenessége megállapításának és megsemmisítésének lett volna helye.
- [163] 3. Nézetem szerint továbbá a Tv. 1. § (7) bekezdése sérti a tisztességes eljáráshoz fűződő jogot is, mivel az eljárás „tisztességének” előfeltétele, hogy az érintettek már az eljárás megindulásakor tisztában vannak azzal, hogy milyen normák vonatkoznak az adott eljárásra. A jogalkotó akkor, amikor folyamatban levő ügyekben alkalmazandó kötelezettség-nehezítő szabályt alkot, kimentheti ugyan magát, de – ahogyan az Abh1.-ben erre utaltam – csak akkor, ha az új szabályozás a szükségesség-arányosság tesztjének megfelel.
- [164] 4. Nem értek egyet azzal sem, hogy az Elszámolási Tv. 23. § (2) bekezdésének második mondatának alaptörvény-ellenességét nem állapította meg az Alkotmánybíróság, és ezért nem is semmisítette meg azt. Nézetem szerint a perújítás kizártságának a folyamatban levő ügyekre történő alkalmazása tiltott visszaható hatályú jogalkotást valósított meg (alkotmányos indok nélkül), így a határozat rendelkező részének második pontjában foglalt elutasítást – e tekintetben – nem tudom támogatni.
- [165] 5. Megjegyzem végül, hogy a határozat többségi indokolása a hátrányos megkülönböztetés tilalmát illetően – a III.3.10. pontban (Indokolás [140]–[142]) – eltér az eddigi gyakorlattól annyiban, hogy feltétlenül alapjog-korlátozáshoz köti eme alkotmányos tilalom érdemi vizsgálatát.
- [166] A határozat többségi indokolásával szemben az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a diszkrimináció tilalma és az általános egyenlőségi szabály önálló tilalom, illetve alapjog, de nem önmagában alkalmazandó szabály volt, mivel – amellet, hogy hárompólusú jogviszonyt feltételez – csak valamely norma által biztosított joggal vagy előírt kötelezettséggel, illetve egyedi intézkedéssel összefüggésben értelmezhetők az abból eredő követelmények. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a megkülönböztetés indokoltságának eldöntéséhez alkalmazott alkotmányos mérce elsősorban attól függött, hogy a megkülönböztetést tartalmazó szabály az Alaptörvény által biztosított alapjogok vagy a jogrendszer alacsonyabb szintű normája által biztosított jogok tekintetében valósítanak-e meg különbségtételt. Míg az előbbi esetben az alapjog-korlátozás szigorú – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének második mondatában is megjelenő – szükségesség-arányosság tesztje a mérce, addig az utóbbi esetben az ésszerűségi tesztet kellett alkalmazni [30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 139–140.]. Más az irányadó teszt abban, a jelenlegi ügytől eltérő esetben, ha az egyén „megváltoztathatatlan – saját elhatározásától nem függő, többnyire eleve adott – tulajdonságain alapuló” megkülönböztetésről van szó [lásd a 42/2012. (XII. 20.) AB határozatot, Indokolás [41]]. Így a mostani ügyben is az ésszerűségi teszt alkalmazásának lett volna helye, amelynek eredményeként azt kellett volna az Alkotmánybíróságnak megállapítania, hogy a megkülönböztetésnek nincs ésszerű indoka {Összefoglalóan lásd a 3/2014. (I. 21.) AB határozatot, Indokolás [56] és köv.}.

Budapest, 2015. június 30.

*Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett*

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1720/2014.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3122/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes*, *dr. Kiss László*, *dr. Stumpf István* és *dr. Szalay Péter* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény 18. § (1a) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Pesti Központi Kerületi Bíróság bírása az előtte 24.G.303.876/2014. szám alatt folyamatban lévő, a Magyar Állam és társai ellen szerződés hatálytalanságának megállapítása iránt indított perben – a beadvány szerint a felperes kérelmére, az eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján kezdeményezéssel élt, melyben a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Nfatv.) 18. § (1a) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását kérte, továbbá – az Alkotmánybíróság hiánypótlásra felhívását követően – indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság mondja ki a kifogásolt jogszabályi rendelkezés alkalmazásának a kizárását.
- [2] A beadvány szerint az indítványra okot adó ügy felperesének 1995. június 30. napjától 2015. június 30. napjáig tartó mezőgazdasági földhasznóbérleti szerződése áll fenn a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek tekintetében. A Nemzeti Földalapkezelő Szervezet pályázatokat írt ki a földrészletek hasznóbérbe adására. Az indítvány szerint a felperes az Nfatv. 18. § (1a) bekezdése alapján előhasznóbérleti jogát nem gyakorolhatta a pályázattal eljárás során. (A bírói indítvány ugyanakkor nem tesz említést arról, hogy a földhasznóbérleti szerződés 2012. augusztus 10-i, felek által eszközölt módosítása után már sem elővásárlási, sem előhasznóbérleti jogot nem keletkezett.) A kezdeményezés utal arra, hogy a hasznóbérlet abban a megalapozott hitben végezhető beruházásokat, hogy őt jogszabály alapján előhasznóbérleti jog illeti meg, tehát reális esélye van arra, hogy a hasznóbérleti időtartam lejártá után az általa hasznóbérelt területeket ismét hasznóbérbe vegye. A bírói indítvány utalt továbbá arra, hogy a gazdasági szereplők stabilitásra törekednek, hosszabb időtartamra terveznek.
- [3] Az egyes földügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2011. évi CI. törvény 11. §-a az Nfatv. 18. §-át kiegészítette az (1a) bekezdéssel, amely értelmében: „A termőföldről szóló törvény szerinti termőföld vagy tanya hasznóbérbe adása során a jogszabály alapján fennálló előhasznóbérleti jog nem gyakorolható.”
- [4] Az indítvány szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését sérti az, hogy a módosítás hatálya a kihirdetése napján érvényes hasznóbérleti szerződésekre is kiterjed, mert a jogbiztonság elve megköveteli a szerzett jogok védelmét, a véglegesen teljesezésbe ment jogviszonyok érintetlenül hagyását, továbbá a múltban keletkezett tartós jogviszonyok megváltoztathatóságának alkotmányos szabállyal való korlátozhatóságát.
- [5] 2. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján az Abtv. 25. § (1) bekezdés szerinti bírói kezdeményezésre felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabály összhangját az Alaptörvénnyel. Ezért az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e az Abtv. 25. §-a szerinti feltételeknek.
- [6] Az Abtv. 25. §-a önálló címként – „Bírói kezdeményezés egyedi normakontroll eljárás iránt” – meghatározza az ügytípusra vonatkozó különös szabályokat, amelyeket az Abtv. 51–52. §-ai az indítványra vonatkozó további formai és tartalmi feltételekkel egészítenek ki. Ezeket az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már értelmezte [összefoglalóan a 3058/2015. (III. 31.) AB végzésben, Indokolás [8]–[23]].
- [7] 2.1. Nem alkalmas az indítvány érdemi elbírálásra, ha nem tartalmaz világos kérelmet (petitum) az alkalmazandó jogkövetkezményre, vagy olyan jogkövetkezmény alkalmazását kéri – mulasztással előidézett alaptörvé-

nyesség fennállásának megállapítása – amelynek kezdeményezésére nem jogosult, mivel a mulasztás megállapítása az Alkotmánybíróság mérlegelésén alapuló lehetséges jogkövetkezmény {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [20]}.

- [8] A jelen esetben a bírói kezdeményezés nem tartalmazza a kifejezett kérelmet a jogszabály, jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára [Abtv. 52. § (1) bekezdés (1b) bekezdés *f*) pont].
- [9] 2.2. A bírói kezdeményezés mint normakontroll „egyedi vagy konkrét” jellege az absztrakt utólagos normakontrollhoz képest annyiban szűkebb, hogy az indítványozó bíró csak az ügyben alkalmazott jogszabályt támadhatja meg és részletesen meg kell indokolnia, hogy azt az adott ügyben valóban alkalmaznia kell, a kezdeményezésnek továbbá tartalmaznia kell a kérelemmel összefüggő olyan tényállást, amelyből az Nfatv. 18. § (1a) bekezdése alkalmazása következik. Csak ezzel biztosítható ugyanis a kezdeményezés egyedi – konkrét – normakontroll jellege {3058/2015. (II. 31.) AB végzés Indokolás [22], [27]}.
- [10] A jelen esetben a bírói kezdeményezés az Nfatv. támadott szabályát és a per tárgyát illetően nem tartalmazza az alkotmánybírói eljárás megindításának részletes indokait, a bíró az előtte folyamatban lévő ügyben nem állapított meg a fentieknek megfelelő tényállást [Abtv. 52. § (1) bekezdés (1b) bekezdés *b*) pont].
- [11] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezés nem felel meg az Abtv. 52. § (1) bekezdés (1b) bekezdés *b*) és *f*) pontjaiban foglalt feltételeknek, ezért azt az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [12] Támogatom a rendelkező részi visszautasítást, de az indokolás kiegészítését tartom szükségesnek. A visszautasítás ugyanis azon alapul, hogy „A jelen esetben a bírói kezdeményezés nem tartalmazza a kifejezett kérelmet a jogszabály, jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára {Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pont}” (lásd az indokolás 1. pontjában.) A kiegészítem arra vonatkozik, hogy a testületi vitában felmerült – ám ez nem vált az indokolásban nyilvánvalóvá –, hogy az Abtv. 41. § (1) bekezdése rögzítette, hogy amennyiben az alkotmánybíróság megállapítja egy hatályos jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét, akkor azt részben vagy egészben meg kell megsemmisítenie. Ugyanezt a 43. § (1) bekezdése a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítására mondja ki, és ha az indítványozó a bírói döntés alaptörvény-ellenességének kimondását kéri az Abtv. 27. §-a alapján, akkor e rendelkezés alapján, ha az Alkotmánybíróság kimondja ezt, akkor köteles egyben meg is semmisíteni a bírói döntést. Ehhez

képest az indokolásban megidézett 52. § (1b) bekezdés *f*) pontja valóban úgy rendelkezik, hogy az indítványnak tartalmaznia kell „a kifejezett kérelmet a jogszabály, jogszabályi rendelkezés vagy a bírói döntés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára.” Nyilvánvaló így, hogy ebből következően feszültséget, ellentmondást lehet megállapítani a két rendelkezés között, melyet az Alkotmánybíróságnak fel kellett oldani. Én az alapján fogadom el az ellentmondás feloldását az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pontja javára, hogy ez egy speciális előírást jelent az indítvány tartalmára, szemben a generális szintű 41. § és 43. §-hoz képest, és a bevett értelmezési maximák alapján a speciális megelőzi az ezzel ütköző általános rendelkezést a jogalkalmazásban. Ez alapján látom helyesnek és támogathatónak a többségi döntést a bírói indítvány visszautasításáról.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [13] Nem értek egyet a többségi állásponttal, mert álláspontom szerint az előterjesztett bírói indítványt érdemben kellett volna elbírálni.
- [14] 1. A jelen esetben a bírói kezdeményezés visszautasítása részben azon alapult, hogy nem tartalmazott kifejezett kérelmet a jogszabály, jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére.
- [15] Álláspontom szerint azonban ilyen kérelmet az indítványnak nem kell szükségképpen tartalmaznia. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pontja szerint ugyanis a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli a kifejezett kérelmet a jogszabály, jogszabályi rendelkezés vagy a bírói döntés megsemmisítésére, *illetve* (és/vagy) az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára. Álláspontom szerint az előbbi rendelkezés értelmében a bíró az Abtv. 25. §-án alapuló eljárásban – legalább – a támadott jogszabály, jogszabályi rendelkezés megsemmisítését (jogkövetkezmény), vagy az Alkotmánybíróság döntésének tartalmát köteles megjelölni. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pontjából ezért nem következik, hogy a jogkövetkezményt és a döntés tartalmát együtt kell megjelölnie az indítványozónak.
- [16] Az Alkotmánybíróság döntésének tartalma a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvényellenességének megállapítása iránti kérelem elbírálása. Álláspontom szerint ezért rendelkezik úgy az Abtv. 25. § (1) bekezdése, hogy „ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását”. Ezzel egyezően szabályozza az eljárási törvény is, hogy „a bíróság az Alkotmánybíróságnak a jogszabály, jogszabályi rendelkezés, közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására, továbbá nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló eljárását az Alkotmánybíróságról szóló törvényben foglalt szabályok szerint hivatalból vagy kérelemre kezdeményezheti” [Pp. 155/B. § (1) bekezdés].
- [17] Hasonló tartalommal szabályozza a Be. is az Alkotmánybírósághoz fordulás lehetőségét és a büntetőeljárás vonatkozó szabályrendszerét. A Be. 266. § (1) bekezdés *b*) pontja értelmében: „A bíróság az eljárást hivatalból vagy indítványra felfüggeszti, és az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az ügy elbírálása során olyan jogszabályt, közjogi szervezetszabályozó eszközt, illetve jogegységi határozatot kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét vagy nemzetközi szerződésbe ütközését észleli.”
- [18] Abban az esetben, ha az Alkotmánybíróság a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvényellenességét megállapítja, az Abtv. 41. §-a egyértelműen meghatározza az alkalmazandó jogkövetkezményt. Erre ezért az indítványnak – álláspontom szerint – nem kell szükségképpen kitérnie.

- [19] 2. A többségi álláspont szerint a jelen esetben a bírói kezdeményezés az Nfatv. támadott szabályát és a per tárgyat illetően nem tartalmazza az alkotmánybírói eljárás megindításának részletes indokait, és a bíró az előtte folyamatban lévő ügyben nem állapított meg a fentieknek megfelelő tényállást.
- [20] Álláspontom szerint a bírói indítvány ilyen hiányban nem szenved, és figyelemmel az Abtv. 52. § (6) bekezdésére is, az adott ügyben már önmagában az indítványból, azonban nem vitásan egyes – az adott ügy alkotmányjogi megítélése szempontjából nem lényeges – kérdésben annak mellékleteiből, a bíró előtt folyamatban lévő eljárás tényállása egyértelműen megállapítható.
- [21] 3. A Pp. 155/B. § (1) bekezdése szerint (egyezően a Be. hivatkozott rendelkezésével) a bíró az Alkotmánybíróság előtti eljárást kérelemre is kezdeményezheti. Az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményező és az eljárást felfüggesztő végzés ellen pedig nincs helye külön fellebbezésnek [Pp. 155/B. § (4) bekezdés, Be. 276. § (1) bekezdés c) pont]. Előfordulhat ezért, hogy a bíróság nem maga észleli az alaptörvény-ellenességet, hanem kizárólag a fél kérelme alapján jár el. A félnek azonban – jogorvoslat hiányában – még ez esetben sincs ráhatása a jellemzően a bírói végzésbe foglalt indítvány tartalmára.
- [22] A fentiek alapján álláspontom szerint nem lett volna figyelmen kívül hagyható szempont, hogy a bírói indítvány visszautasítása – különösen, ha a bíró a fél kérelme alapján jár el – mindig a peres felekre hat vissza, és az ő vonatkozásukban eredményez érdeksérelmet. A peres eljárás folyamatban léte alatt pedig kisebb érdeksérellem nélkül rendezhető egy alaptörvény-ellenes jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés megsemmisítésének jogkövetkezménye, mint egy kétfokú polgári vagy a háromfokú büntető eljárás befejezését követően.
- [23] 4. Álláspontom szerint az adott esetben azért sem lehet – a hivatkozott okokra alapítottan – visszautasítani az indítványt, mert az indítványozó e tekintetben nem kapott hiánypótlási felhívást. Abban az esetben ugyanis, ha a bírói indítvány hiánya pótolható, akkor a visszautasítást szükségképpen meg kell, hogy előzze a hiánypótlási felhívás.
- [24] 5. Véleményem szerint a 3058/2015. (III. 31.) AB végzésében foglaltakat kizárólag a közzététel napját követően lehetett volna alkalmazni.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

- [25] Nem értek egyet azzal, hogy a többségi határozat a Nfatv. 18. § (1a) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést visszautasította. Nézetem szerint a bírói kezdeményezés az alábbiak szerint megfelelt az Abtv.-ben foglalt valamennyi követelménynek, ezért azt az Alkotmánybíróságnak érdemben kellett volna elbírálnia.
- [26] 1. A bírói kezdeményezés visszautasításának a többségi döntés szerinti egyik indoka a kifogásolt jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére vonatkozó kifejezett kérelem hiánya volt.
- [27] Az Abtv. 25. § (1) bekezdésében foglaltak értelmében, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának a kizárását. Megállapítható tehát, hogy az Abtv. fent idézett rendelkezése nem írja elő a bírói kezdeményezés kötelező feltételeként az alkalmazandó jogkövetkezményre vonatkozó kérelem meglétét. (Azaz elegendő az alaptörvény-ellenesség megállapításának, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása kizárásának a kezdeményezése.)

- [28] Az Abtv. 39. § (3) bekezdése kimondja, hogy az Alkotmánybíróság az alkalmazott jogkövetkezményeket az Alaptörvény és e törvény keretei között maga állapítja meg. Az Abtv. 41. § (1) bekezdése értelmében pedig amennyiben az Alkotmánybíróság az Abtv. 24. § vagy a 25–26. § szerinti eljárásában a hatályos jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét megállapítja, a jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést teljesen vagy részben megsemmisíti.
- [29] Mivel a fent idézett rendelkezések értelmében bírói kezdeményezés esetén a kérelemben foglaltaknak megfelelő alaptörvény-ellenesség megállapításakor a jogszabály megsemmisítése az Alkotmánybíróság törvényi kötelezettsége, ezért az arra irányuló indítványi kérelmet szükségtelen külön és kifejezetten megkövetelni a bírói kezdeményezéstől.
- [30] 2. A többségi döntés indokolása szerint a bírói kezdeményezés azért sem felelt meg a határozott kérelem feltételeinek, mert az nem tartalmazta az alkotmánybírósági eljárás megindításának részletes indokait, továbbá nem állapított meg olyan tényállást, amelyből a kifogásolt jogszabályi rendelkezés alkalmazása következne.
- [31] Álláspontom szerint az egyedi normakontroll eljárást kezdeményező bíró kérelme (amely több bekezdésnyi) kellő indokolást tartalmazott az alkotmánybírósági eljárás megindítására, továbbá az érdemi alkotmányossági elbírálás szempontjából meggyőzően megindokolta azt is, miért is kell az adott jogszabályt a konkrét ügyben alkalmaznia.
- [32] Nézetem szerint tehát az Alkotmánybíróság a jelen ügyben a bírói kezdeményezésre irányuló határozott kérelem feltételeit az Abtv. 52. §-ában megkövetelt törvényi feltételeken túl olyan további feltétellel (a bíróságnak a kérelemmel összefüggő tényállás megállapítására vonatkozó kötelezettségével) bővíti ki (egyben szűkítve ezzel a saját hatáskörét), amelyre nem rendelkezik hatáskörrel, s amely egyúttal a jogbiztonság sérelmének a kérdését is felvetheti.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett

Dr. Stumpf István alkotmánybíró különvéleménye

- [33] Az indítvány visszautasításával nem értek egyet. A többségi indokolás a döntést két okra alapozta: az egyik a jogkövetkezményre vonatkozó határozott kérelem hiánya, a másik pedig a tényállással kapcsolatos részletes indokolás hiánya. Álláspontom szerint a bírói kezdeményezés visszautasítására a többségi indokolás (semelyik eleme) nem adott kellő alapot, ezért az Alkotmánybíróságnak az indítványt érdemben el kellett volna bírálnia.
- [34] A bírói kezdeményezés akkor is alkalmas az érdemi elbírálására, ha alaptörvény-ellenesség megállapítását kéri, de a kérelem a megsemmisítésre külön nem tér ki. Az Abtv. 41. § (1) bekezdése szerint „[h]a az Alkotmánybíróság a 24. § vagy a 25–26. § szerinti eljárásában a hatályos jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét megállapítja, a jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést teljesen vagy részben megsemmisíti.” Az alaptörvény-ellenesség megállapításából tehát automatikusan következik a megsemmisítés; a bírónak csak akkor szükséges tovább részleteznie a kérelmét, ha a – főszabály szerinti – *ex nunc* megsemmisítéstől eltérő jogkövetkezmény (például már hatálytalan rendelkezés alkalmazásának kizárása, vagy visszaható hatályú megsemmisítés) megállapítását célozza.
- [35] A többségi indokolás úgy foglalt állást, hogy „a bírói kezdeményezés az Nfatv. támadott szabályát és a per tárgyát illetően nem tartalmazza az alkotmánybírósági eljárás megindításának részletes indokait”, ezért sem alkalmas az érdemi elbírálásra. Az Abtv. 58. § (1) bekezdése szerint, „[h]a az előadó alkotmánybíró az indítvány érdemi vizsgálata során azt állapítja meg, hogy az indítvány kiegészítésre szorul, határidő tűzésével hiánypótlásra hívhatja fel az indítványozót”. A jelen ügyben – ez a többségi indokolásból is kiderül – volt már hiánypótlás. Amennyiben annak során az Alkotmánybíróság nem jelölte meg ezt a hiányt, annyiban később emiatt finoman szólva nem sportszerű visszautasítani az indítványt, erősebben fogalmazva kérdéses a visszautasításnak az Abtv.-vel való összhangja.

- [36] A fenti indokok alapján a 3001/2015. (I. 12.) AB határozatban is alkalmazott megoldással értek egyet, amelyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bíró „elmulasztotta az általa alaptörvény-ellenesnek tartott rendelkezés megsemmisítésének indítványozását, holott ezt az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pontja előírja. Az Alkotmánybíróság azért döntött az érdemi vizsgálat lefolytatása mellett, mert a hiánypótlási felhívásban erre a hiánnyosságra *expressis verbis* nem történt utalás, további hiánypótlás elrendelésének pedig az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésében meghatározott, a felülvizsgálatra rendelkezésre álló 90 napos határidő gátat szab.” [I. Indokolás [13]]
- [37] Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben is a fenti értelmezést kellett volna választania.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter alkotmánybíró különvéleménye

- [38] Nem értek egyet a többségi döntéssel.
- [39] Álláspontom szerint a bírói indítvány tárgyában az Alkotmánybíróságnak érdemi döntést kellett volna hoznia, mégpedig az alábbiak miatt:
- [40] 1. Az indítvány az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján kezdeményezte a Nemzeti Fondalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény 18. § (1a) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását.
- [41] 2. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.
- [42] Mint látható, az indítványozó bíró pontosan ezt tette, azaz kezdeményezte a fent megjelölt jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítását.
- [43] 3. Az Abtv. 39. § (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az alkalmazott jogkövetkezményeket az Alaptörvény és e törvény keretei között maga állapítja meg.
- [44] Az Abtv. 41. § (1) bekezdése szerint, ha az Alkotmánybíróság a 24. § vagy a 25–26. § szerinti eljárásában a hatályos jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét megállapítja, a jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést teljesen vagy részben megsemmisíti.
- [45] Ebből a rendelkezésből az következik, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság eleget tesz a bírói indítványban foglaltaknak – azaz megállapítja a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét –, akkor ezt a jogszabályi rendelkezést a törvény erejénél fogva az Alkotmánybíróságnak meg kell semmisíteni.
- [46] Álláspontom szerint tehát abban az esetben is egyértelmű a bírói indítvány, ha csupán az Abtv. 25. § (1) bekezdésében foglalt alaptörvény-ellenesség megállapítására irányul, hiszen ehhez az Abtv. 41. § (1) bekezdése automatizmusként rendeli hozzá a jogszabályi rendelkezés megsemmisítését.
- [47] Álláspontom szerint továbbá a bírói indítvány az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára egyértelműnek minősíthető határozott kérelmet tartalmaz (alaptörvény-ellenesség megállapítása) amelyet tovább pontosít az Abtv. 41. § (1) bekezdése.
- [48] Szükségtelen tehát megkövetelni ebben az esetben a bírói kezdeményezéstől még azt is, hogy egyértelműen jelentse ki, hogy a jogszabályi rendelkezés megsemmisítését kívánja.
- [49] 4. Összefoglalva, a szóban lévő bírói indítvány tárgyában tehát az Alkotmánybíróságnak érdemi döntést kellett volna hoznia, mert a bíró indítványában az Alkotmánybíróságnál kezdeményezte a jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, ennek folytán kifejezett kérelmet is tartalmaz az Alkotmánybíróság

döntésének tartalmára, hiszen az Abtv. 41. § (1) bekezdése szerint, ha az Alkotmánybíróság jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét állapítja meg, akkor azt meg kell semmisítenie. A bírói kezdeményezés tehát ebben a vonatkozásban nem minősíthető hiányosnak.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/397/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3123/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Czine Ágnes*, *dr. Kiss László* és *dr. Lévay Miklós* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 64. § (2) és (2a) bekezdése, valamint 65. § (9) bekezdése, továbbá a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet 6. §-a, 13–19. §-ai és 36. § (1)–(2) bekezdései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Pedagógusok Szakszervezetének elnöke a Pedagógusok Szakszervezetének (a továbbiakban: indítványozó) képviseletében alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] 2. Az indítványozó a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 64. § (2) és (2a) bekezdéseit és a 65. § (9) bekezdését – amely törvényi rendelkezéseket még az Nkt. hatálybalépése előtt, a 2013. augusztus 30-án kihirdetett, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról szóló 2013. évi CXXXVII. törvény (a továbbiakban: Nktmód.) 2. és 3. §-ai állapítottak meg –, továbbá a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 6. §-át, 13–19. §-ait és 36. § (1)–(2) bekezdéseit támadta az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése szerinti, 2013. október 10-én benyújtott alkotmányjogi panasszal. Az indítványozó szerint a támadott jogszabályhelyek megsértették az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2013. november 11-én, az Alkotmánybíróság főttkára hiánypótlásra történő felhívását követően, határidőben kiegészítette, illetve 2014. április 7-én, az Alkotmánybíróság végzésére válaszulva fenntartotta azt.
- [3] 2. A támadott jogszabályi rendelkezések a pedagógus életpályamodell egyes részletszabályait tartalmazzák; így a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvénytől való eltéréseket, a gyakornokokra és a szakmai vezetőkre (mentorokra) vonatkozó rendelkezéseket, a szakmai gyakorlati idő számításának szabályait, a pedagógusok illetménypótléka megállapításának szabályait, a pedagógusok munkaidejének beosztására vonatkozó rendelkezéseket valamint egyes átmeneti szabályokat.

- [4] 3. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban rámutatott, hogy a Pedagógusok Szakszervezetének jogait közvetlenül sértik a megtámadott jogszabályi rendelkezések. A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Mt.) XXI. fejezetének rendelkezései alapján ugyanis a szakszervezet jogosult a munkavállalókat a munkaügyi kapcsolatokkal vagy a munkaviszonnyal összefüggő kérdésekben tájékoztatni, a munkáltatóktól tájékoztatást kérhet a munkavállalók munkaviszonnyal összefüggő gazdasági és szociális érdekeivel kapcsolatosan, közölheti a munkáltatóval a véleményét a munkáltatói intézkedésről, konzultációt kezdeményezhet, jogosult képviselni a munkavállalókat a munkáltatóval vagy annak érdekképviselői szervével szemben, és jogosult a szakszervezet tagját – meghatalmazás alapján – bíróság, hatóság és egyéb szervek előtt is képviselni. E rendelkezéseket a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) hatálya alá tartozó munkáltatóknál is érvényesíteni kell. A Kjt. ezen kívül speciális – egyeztetéssel kapcsolatos – rendelkezéseket is tartalmaz a reprezentatív szakszervezetekre, mint amilyen az indítványozó is. Az indítványozó szerint: „[a] Pedagógusok Szakszervezetének törvényben biztosított jogosítványai sérültek azáltal, hogy a támadott törvény és a kormányrendelet megjelenése és hatályba lépése oly módon valósult meg, amely kizárta annak lehetőségét, hogy a Pedagógusok Szakszervezete megismerje azokat a közalkalmazotti jogokat és kötelezettségeket, amelyek tekintetében az említett feladatokat jogosult ellátni, illetve el kellett volna látnia.” Az indítványozónak nem állt rendelkezésére elegendő idő az új szabályok megismerésére, és így érdekvédelmi feladatai ellátására sem, pedig 2013. szeptember 1-jén valamennyi pedagógus munkakörben foglalkoztatott szakszervezeti tagjának munkaszerződés-módosítást, illetve közalkalmazotti szerződés-módosítást kellett kötnie. Az Nkt. támadott rendelkezései teljesen újraszabályozzák a pedagógusok alkalmazásával és illetményük megállapításával kapcsolatos kérdéseket, és kiveszi a pedagógusokat a Kjt. hatálya alól az illetményrendszer és a gyakornoki idő tekintetében. Az Nkt. új szabályai a munkaviszonyban foglalkoztatottakra is vonatkoznak. Döntő módon változtatta meg az Nkt. a pedagógusok foglalkoztatásának rendjét is (kötött munkaidő, neveléssel-oktatással lekötött idő). Korábban ugyanis, ha a pedagógus a kötelező óraszámánál többet tanított, a munkáltatójának díjat kellett fizetnie, míg az új foglalkoztatási rendben a törvény alapján ez nem jár. Az Nkt. szabályait azonban nem lehet alkalmazni a Korm. r. nélkül, amely meghatározza a gyakornoki időt, annak tartamát, a szakmai-gyakorlati idő számítását, az illetménypótlék megállapításának szabályait, a pedagógusok munkaidejének beosztását, a gyakornoki minősítő vizsgára vonatkozó átmeneti szabályokat és a Pedagógus I. fokozatba besorolás átmeneti szabályait. E rendelkezéseket 2013. szeptember 1-jétől kell alkalmazni, míg a Korm. r. kihirdetésének napja 2013. augusztus 30. volt. Az indítványozó idézte a megfelelő felkészülési idő követelménye kapcsán a 6/2013. (III. 1.) AB határozat megállapításait is az érvei alátámasztására. Itt az Alkotmánybíróság kimondta: „Az Alkotmánybíróság következetes joggyakorlata szerint jogállami követelmény, hogy a jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság a jogszabályok kihirdetésével és hatálybaléptetésével kapcsolatos álláspontját a 28/1992. (IV. 30.) AB határozatban (a továbbiakban: ABh.) foglalta össze. E határozat szerint a jogszabály hatálybalépési időpontjának meghatározásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy kellő idő maradjon
- a) a jogszabály szövegének megszerzésére és áttanulmányozására;
 - b) a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez;
 - c) a jogszabállyal érintett személyek és szervek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire az önkéntes jogkövetés személyi és tárgyi feltételeiről való gondoskodáshoz (ABH 1992, 155.)” [6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [233]–[236]]. Itt mondta ki az Alkotmánybíróság azt is, hogy: „[a] jogszabály alkalmazására való felkészülési idő kirívó hiánya azonban alaptörvény-ellenességhez vezet. A jogbiztonságot súlyosan sérti, ha az új, illetve többletkötelezettségeket előíró jogszabályi rendelkezés kihirdetése és hatályba lépése közötti felkészülési idő elmarad vagy olyan rövid, hogy nyilvánvaló, hogy a jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségeiknek eleget tenni.” [6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [239]] Az indítványozó szerint jelen esetben jól érzékelhetően a korábbi évtizedes gyakorlatok alapvető megváltoztatásáról van szó; a támadott jogszabályi rendelkezések mintegy 150 000 embert érintenek. A jogalkotónak ezért kellő időben meg kellett volna hoznia a szükséges döntéseket annak érdekében, hogy eleget tudjon tenni az Alaptörvény B) cikkéből fakadó szükséges felkészülési idő követelményének.
- [5] 4. Az indítványozó az alkotmányjogi panasz kiegészítésében előadta, hogy a Pedagógusok Szakszervezete érdekelt abban, hogy a köznevelés terén rendezett munkaügyi kapcsolatok alakuljanak ki, és problémamentes

legyen az áttérés a pedagógusok foglalkoztatását meghatározó új jogszabályi rendelkezések alkalmazására. Ennek azonban előfeltétele, hogy a jogszabályok kellő időben megjelenjenek. A támadott normák azonban – álláspontja szerint – alapvetően sértik a szükséges felkészülési idő követelményét, és ezzel együtt azt az érdeket, hogy egy nagy rendszer átalakulása megfelelően előkészített módon történjen meg. Az Nkt. pedagógusok foglalkoztatásának alapvető kérdéseit újraszabályozó rendelkezései 2013. augusztus 30-án módosultak, ebből adódóan az érintetteknek – közöttük az indítványozónak – nem volt lehetősége arra, hogy felkészüljön a változásokra. Hasonlóképpen, a Korm. r. késői megjelenése és azonnali hatálybalépése a jogalkalmazókat teljesíthetetlen követelmények elé állította. Az indítványozó ennek kapcsán két minőségében is érintett: egyrészt fellép azzal az igénnyel, hogy kollektív szerződést kössön az állami intézményfenntartó központtal; másrészt pedig az egyik legfontosabb feladata, hogy a tagjai érdekeit képviselje a munkáltató előtt. E feladatukat azonban jelenleg sem tudják ellátni a szakszervezeti tisztségviselők, mivel a későn megjelent Korm. r. számos értelmezési nehézséget okoz amiatt, hogy előírásai nem egyértelműek, és teljesen átalakítják a korábbi gyakorlatot. A Pedagógusok Szakszervezete valamennyi tagját és érintett pedagógust segített abban, hogy új munkaszerződése illetve közalkalmazotti kinevezése megfeleljen a hatályos jogszabályoknak – e feladata azonban a 2013. szeptember első felében, sebtében elkészített szerződéseknel szinte végrehajthatatlan volt. Az indítványozó külön is rámutatott arra, hogy pl. a gyakornokokra vonatkozó rendelkezések a gyakorlatban alkalmazhatatlanok, mert ellentmondás áll fenn az Nkt. és a Korm. r. szabályai között; továbbá, hogy a besorolási eljárás hosszabb felkészülési időt igényelt volna, az eltérő illetmény-előmeneteli rendszer bevezetése miatt. Kifogásolta az indítványozó a hiányzó felkészülési idő szempontjából a pedagógusok illetménypótlékára vonatkozó előírások jelentős változásait (pótlékok mértékének csökkenése, megszűnő pótlékok kivezetése, új pótlékok bevezetése), valamint a korábbitól alapvetően eltérő munkaidő-beosztást. Ez utóbbival kapcsolatosan az indítványozó megjegyezte, hogy számos kérdést kollektív szerződésben kellett volna rendezni az első tanítási napig, a kollektív szerződés azonban az alkotmányjogi panasz előterjesztéséig nem jött létre. Mindezek miatt az indítványozó szerint a szakszervezeti érdekvédelem nem tud érvényesülni a kellő gyakorlat, az egységes értelmezés és a kollektív szerződés hiányában.

- [6] Az indítványozó – az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdésére is hivatkozva – kiemelte, hogy „súlyosan sérültek a jogai azáltal, hogy nem nyílt lehetősége a több mint százezer embert érintő rendszerszintű átalakítás megfelelő megismerésére, értelmezésére, a választott szakszervezeti tisztségviselőkkel történő megtárgyalására, azok felkészítésére. Ebből következően a Pedagógusok Szakszervezete nem tudott maradék nélkül eleget tenni azoknak az elvárásoknak, amelyeket joggal támasztottak vele szemben a tagjai.” Ennek alátámasztására az indítványozó több beadványt is mellékel, amelyekkel megkeresték a Pedagógusok Szakszervezetét.
- [7] Az indítványozó az Abtv. 26. § (2) bekezdésére való hivatkozása magyarázataként előadta, hogy az őt ért jog sérelem lényege, hogy a köznevelés és a gyermek- és ifjúságvédelem terén foglalkoztatott pedagógusok, más szakemberek, valamint a munkáltatói jog gyakorlóik nem ismerhették meg kellő időben azokat a rendelkezéseket, amelyek alapján a munkájukat meg kellett kezdeni. Rámutatott, hogy a felkészülési idő hiánya miatti nem kívánatos hatásokat a támadott jogszabályok alkalmazásában még nem lehet teljesen felmérni, de pl. a rossz munkaszerződések, közalkalmazotti kinevezések miatt a jogorvoslati lehetőségekkel élni sokkal nehezebb, mintha elégséges idő állt volna rendelkezésre a felkészüléshez.
- [8] 5. Az Nkt. és a Korm. r. támadott rendelkezései 2013. szeptember 1-jén léptek hatályba.
- [9] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtását követően a 99/2014. (III. 25.) Korm. rendelet, valamint a 268/2014. (XI. 3.) Korm. rendelet – 2014. március 26-ai, illetve 2014. szeptember 4-ei hatállyal – kiegészítette a Korm. r. 13. § (2) bekezdését, 14. § (3) bekezdését, beiktatta a 15. § (2) bekezdését, a 16. § (4a) bekezdését, kiegészítette a 17. § (1) bekezdését, beiktatta a 17. § (2a) bekezdését, kiegészítette továbbá a 17. § (4) és (5) bekezdéseit, valamint a 36. § (1) és (2) bekezdéseit. Később, a 89/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet – 2015. április 17-ei hatállyal – módosította a Korm. r. 6. § (1) bekezdését, beiktatta a 6. § (1a) és (1b) bekezdéseit, módosította a 13. § (1) bekezdését, beiktatta a 13. § (1a) bekezdését és (4) bekezdését, a 14. § (2a) bekezdését, módosította a 15. § (1)–(2) bekezdéseit, 17. § (1) bekezdés 16. pontját és (6) bekezdését.
- [10] 6. Az Alkotmánybíróság teljes ülése, az alkotmányjogi panasz törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek való megfelelését vizsgáló előzetes eljárásban, 2015. január 27-én az alkotmányjogi panasz befogadása mellett döntött; az indítvány érdemi, tartalmi vizsgálata során azonban az alábbi következtetésekre jutott.

- [11] 6.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapította. Az Abtv. 26. § (1)–(2) bekezdései értelmében: „(1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán
a) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és
b) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
(2) Az (1) bekezdéstől eltérően, az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha
a) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és
b) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.”
- [12] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának. Amint arra az Alkotmánybíróság a kivételes alkotmányjogi panaszok összefüggésében már több esetben is rámutatott, „a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az *actio popularis*-tól.” {3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]; hasonlóan: 3105/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3], 3033/2014. (III. 3.) AB végzés, Indokolás [19]; 3245/2014. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [14]} Az érintettség kapcsán az Alkotmánybíróság azt is kiemelte, hogy: „[a] személyes érintettség az érintett saját alapjogában való sérelmét jelenti. [...] Ha a norma címzettje harmadik személy [...], a személyes érintettség követelménye akkor teljesül, ha az indítványozó alapjogi pozíciója és a norma között szoros kapcsolat áll fenn. [...] [A] közvetlenség követelménye szempontjából az a meghatározó, hogy a kifogásolt jogszabály maga érinti-e az indítványozó alapjogát.” {3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [28]–[30]}
- [13] 6.2. A jelen ügyben az érintettség kritériumát az Alkotmánybíróság az indítványozó által az alaptörvény-ellenesség indokaiként előadott érvelésre, valamint az indítványozó státuszára is figyelemmel vizsgálta. Az indítványozó szakszervezet, amely Alapszabálya szerinti „a közoktatási-nevelési intézményrendszer, a gyermek- és ifjúságvédelmi, közművelődési intézmények szakszervezeti tag alkalmazottainak, nyugdíjasainak, illetve e területen munkanélküliek érdekvédelmi és érdekképviseleti szervezete”, célja és alapvető feladata „a szakszervezeti tagság kollektív és egyéni munkavállalói, szakmai, szociális érdekeinek védelme” (7. és 15. pont).
- [14] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban érvelt amellet, hogy jogsérelmét megalapozhatja az, hogy az itt említett feladatai ellátását ellehetetlenítette a támadott jogszabályok felkészülési idő nélküli hatályba léptetése, melynek következtében nem volt valós lehetőség azok tartalmának megismerésére és a szakszervezet tagjait felkészíteni a jogszabályok alkalmazására. Ez az állított jogsérelem azonban – elismerve azt, hogy az indítványozónak szakszervezetként az egyik legfontosabb feladata tagjai érdekeinek képviselete – nem azonosítható az Abtv. szabályai alapján a kivételes alkotmányjogi panasz esetében megkövetelt személyes, közvetlen és aktuális érintettség kritériumával. Az Nkt. és a Korm. r. támadott szabályai – tartalmukat tekintve – a pedagógusokra és a különböző vezetőkre, valamint az ő jogviszonyaikra vonatkozó rendelkezéseket foglalnak magukban. E szabályokat az indítványozó is azzal az érveléssel kifogásolta, hogy azok a tagjai – a pedagógusok – foglalkoztatásával, jogviszonyaik szükségessé váló módosításával kapcsolatosan okoznak bizonytalan helyzetet. Ezt azonban orvosolhatta a szakszervezet és a munkáltató között létrejött kollektív szerződés.
- [15] Ezért – a támadott jogszabályok jellegére, az alkotmányjogi panaszban előadott érvekre, valamint az indítványozó státuszára figyelemmel – a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és az indítványozó alapjogi pozíciója közötti szoros kapcsolat, az indítványozó saját alapjogában való sérelme a vizsgált esetben nem volt megállapítható.
- [16] 7. Az Alkotmánybíróság a fent kifejtettek szerint, az indítványozó személyes, közvetlen és aktuális érintettségének hiánya miatt, az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 64. § d) pontja alapján – tekintettel az Abtv. 26. § (2) bekezdésére – visszautasította.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [17] Az alkotmányjogi panasz visszautasításával egyetértek, de a visszautasítás indokát a határozatban foglalt indokhoz képest másban látom.
- [18] Az Abtv. 26. § (1)–(2) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz előterjesztéséhez két feltétel együttes megléte szükséges (a jogorvoslati eljárás igénybevétele lehetőségének hiányán, illetve a jogorvoslati lehetőség kimerítésén kívül). Az egyik, hogy az alkotmányjogi panasszal élni kívánó jogsérelmét alaptörvény-ellenes jogszabály okozza, a másik pedig, hogy ez a jogsérelem az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának a sérelme legyen [lásd a 3001/2014. (I. 24.) AB végzést]. Az alkotmányjogi panasz ugyanis az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelme esetére biztosít jogvédelmi eszközt. Önmagában egy jogszabály alaptörvény-ellenessége – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak a sérelme nélkül – alkotmányjogi panasz előterjesztéséhez nem elegendő.
- [19] Az Abtv. 52. §-a szigorú előírásokat tartalmaz az Alkotmánybírósághoz intézett indítványok formai és tartalmi követelményei tekintetében. Így többek mellett az indítványoknak az 52. § (1b) bekezdés *d)* pontja értelmében meg kell jelölnie az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit.
- [20] Ennek az előírásnak az indítványozó csak részben tett eleget. A felkészülési idő hiányára hivatkozva – melyre a jogszabályi rendelkezések alaptörvény-ellenességét alapította – megjelölte az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, ugyanakkor nem jelölte meg az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, mely az alaptörvényt sértő jogszabályok következtében megsértett jogát tartalmazza, azaz elmaradt az Alaptörvénynek az indítványozó érintett jogát tartalmazó, megsértett rendelkezése megnevezése. [Az indítvány a B) cikk (1) bekezdésén kívül az Alaptörvénynek egyetlen más rendelkezésére sem hivatkozik.]
- [21] Álláspontom szerint az indítványt emiatt kell az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján visszautasítani.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [22] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával, mert álláspontom szerint a panasz érdemi vizsgálatának feltételei fennállnak.
- [23] A többségi álláspont szerint „a támadott jogszabályok jellegére, az alkotmányjogi panaszban előadott érvekre, valamint az indítványozó státuszára figyelemmel [...] a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és az indítványozó

alapjogi pozíciója közötti szoros kapcsolat, az indítványozó saját alapjogában való sérelem a vizsgált esetben nem volt megállapítható”.

- [24] Az Alkotmánybíróság azonban már több, álláspontom szerint ebben az ügyben is irányadó határozatában kifejtette, hogy „[a] jogállam fogalmához [...] nem csupán a jogállami intézményrendszer formális kiépítése, hanem annak normális működtetése [...] is hozzátartozik” [28/1995. (V. 19.) AB határozat, ABH 1995, 138, 142.]. „A demokratikus jogállam intézményrendszere »normális« működésének pedig feltétele [...], hogy az állami döntéshozatal mechanizmusában jelentőséget kell tulajdonítani az érdekképviseltek véleményformálásának” [40/2005. (X. 19.) AB határozat, ABH 2005, 427, 445.]. A demokratikus jogállamban ugyanis „a társadalom különböző csoportjai érdekeinek megjelenítése, azok hatékony képviselése, a társadalmi párbeszéd csatornái kiépítettsége különös jelentőségű”. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy ebből következően „a társadalmi párbeszéd működése zavartalanságához akkor is fontos érdek fűződik, ha az erre létrehozott különböző formációkban, intézményekben való részvétel nem jelenti az Alkotmányból közvetlenül levezethető hatáskörök gyakorlását”. [40/2005. (X. 19.) AB határozat, ABH 2005, 427, 445.]
- [25] Álláspontom szerint ebből következik az Alkotmánybíróságnak az a gyakorlata, amely szerint „a szakszervezetek léte és működése a tagok magánérdekein túlmutató közérdeket is szolgál” [24/1990. (XI. 18.) AB határozat, ABH 1990, 115, 118.; 49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 247.]
- [26] A szakszervezet alapvető funkciója – a hatályos szabályozásban is – tagjainak az érdekképviselése és érdekvédelme. E funkcióhoz kötődő feladatok és jogok részletszabályait tartalmazza az Mt. XXI. Fejezete. E szabályozás „kifejezetten feljogosítja a szakszervezetet, hogy céljainak megvalósítása, a munkavállalók érdekeinek védelme érdekében” fellépjen (lásd az Mt. 270. §-ához fűzött indokolást).
- [27] A szakszervezet fentiekben megjelölt alapvető társadalmi funkciója miatt kiemelt jelentősége van annak, hogy a tagjait érintő jogszabályok előkészítésében részt vegyen. Részben ugyanis ezáltal biztosíthatók azok a fentiekben hivatkozott jogállami garanciák, hogy a jogalkotás folyamatában a különböző társadalmi csoportok érdekei megjelenjenek, illetve azokat hatékonyan képviseljük, és ezáltal épüljenek ki a társadalmi párbeszéd hatékony csatornái. E garanciák fontosságára utalt a jogalkotó is, a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételtől szóló 2010. évi CXXXI. törvényhez fűzött indokolásban. Eszerint „a közjó előmozdítása érdekében, valamint a közérdek messzemenő szem előtt tartásával, kívánatos, hogy a társadalom legszélesebb rétegeinek legyen lehetősége arra, hogy a jogszabályok előkészítése során kifejezhesse véleményét, észrevételeit, javaslatait a készülő jogszabállyal kapcsolatban”.
- [28] A szakszervezet fentiekben megjelölt társadalmi funkciójából az is következik, hogy a szakszervezet tagjainak érdekében a hatóságok előtt felléphet. Álláspontom szerint ez magában foglalja azt is, hogy a társadalmi funkciójával összefüggésben alkotmányjogi panaszt nyújthat be.
- [29] Az adott esetben az indítványozó azt sérelmezte, hogy „súlyosan sérültek a jogai azáltal, hogy nem nyílt lehetősége a több mint százezer embert érintő rendszerszintű átalakítás megfelelő megismerésére, értelmezésére, a választott szakszervezeti tisztségviselőkkel történő megtárgyalására, azok felkészítésére. Ebből következően a Pedagógusok Szakszervezete nem tudott maradék nélkül eleget tenni azoknak az elvárásoknak, amelyeket joggal támasztottak vele szemben a tagjai.”
- [30] Álláspontom szerint ezért az indítványozó valójában azt sérelmezte, hogy a támadott jogszabállyal összefüggésben nem tudta érvényesíteni azt az Alkotmánybíróság által közvetlenül a szakszervezethez kötött, közérdekűnek minősített funkciót, amely tagjainak hatékony érdekképviselését biztosította volna. Az adott esetben ezért el kellett volna ismerni a szakszervezet „személyes, közvetlen és aktuális sérelmét”, figyelemmel az Alkotmánybíróságnak arra a hivatkozott gyakorlatára is, miszerint a társadalmi párbeszéd működésének zavartalanságához kiemelt érdek fűződik, még akkor is, ha az erre létrehozott különböző formációkban, intézményekben való részvétel nem jelenti az alkotmányos rendelkezésekből közvetlenül levezethető hatáskörök gyakorlását.
- [31] A fentiekből ezért álláspontom szerint az következik, hogy az adott ügyben az indítványozó saját, alkotmányosan védett jogában való sérelem, valamint a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és az indítványozó alkotmányos pozíciója közötti szoros kapcsolat egyértelműen megállapítható.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

I.

- [32] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával. Az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróságnak érdemben el kellett volna bírálnia: az indítványozó által támadott törvényi és kormányrendeleti rendelkezések alaptörvény-ellenességét meg kellett volna állapítania és azokat *pro futuro* hatállyal meg kellett volna semmisítenie.
- [33] A végzés többségi indokolása szerint a visszautasítás alapja az, hogy hiányzik az indítványozó szakszervezet személyes, közvetlen és aktuális érintettsége az adott ügyben. Mindezt a többségi indokolás akként fogalmazza meg, hogy „a kifogásolt jogszabályi rendelkezések és az indítványozó alapjogi pozíciója közötti szoros kapcsolat, az indítványozó saját alapjogában való sérelem a vizsgált esetben nem volt megállapítható”. A végzés többségi indokolása azonban sem a közvetlen, sem pedig az aktuális érintettség hiányát nem bizonyítja, mindössze azt hangsúlyozza, hogy a szakszervezet esetében nem áll fenn a személyes érintettség, mint előfeltétel.
- [34] Álláspontom szerint az indítványozó által állított alkotmányossági aggályokat tágabb összefüggésrendszerbe célszerű belehelyezni: annál is inkább, mivel az indítvány az alkotmányos sérelmeket maga is kapcsolatba hozza a kellő felkészülési idő hiányával.
- [35] 1. Magam is hangsúlyozom: alkotmányjogi panasz eljárásban nem elegendő az alkotmányossági vizsgálathoz az, ha az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét pusztán csak általánosságban állítja.
- [36] Ide vonatkozóan érdemes idézni a 3024/2015. (II. 9.) AB határozatot: „az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése a jogállamiságot alapértékként, alapelveként deklaráló rendelkezése sem minősül alapvető jognak. Az Alkotmánybíróság 3062/2012. (II. 26.) AB határozatában már összefoglalta a jogállamiság és az alkotmányjogi panasz kapcsolatát elemző gyakorlatát, és kimondta, hogy azt az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz keretében kivételesen, csak a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetén vizsgálja. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, azaz a jogállamiság követelményének sérelmére önmagában – Alaptörvényben biztosított jog megjelölése nélkül – nem lehet hivatkozni. {Indokolás [171]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tehát az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással alkotmányjogi panasz benyújtására csak a visszaható hatályú jogalkotás esetén, valamint a kellő felkészülési idő hiánya esetén van lehetőség”. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tehát – alkotmányjogi panasz eljárásban – önmagában elegendő az alkotmányossági vizsgálathoz az, ha az indítványozó – mint esetünkben is – a kellő felkészülési idő hiányát állítja.
- [37] 2. Az érintettség megállapíthatósága tekintetében ugyanakkor az indítvány befogadásának és tartalmi elbírálásának nem lehetett volna akadálya az, hogy az indítványozó nem hivatkozta meg kifejezetten (*expressis verbis*) az Alaptörvény XVII. cikk (1) és (2) bekezdését. Eszerint: „(1) A munkavállalók és a munkaadók – a munkahelyek biztosítására, a nemzetgazdaság fenntarthatóságára és más közösségi célokra is figyelemmel – együttműködnek egymással.
(2) Törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteiknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, vagy munkabeszüntetést tartsanak”.
- [38] Az indítványozó a kellő felkészülési idő hiányát éppen azért állította alkotmányossági sérelemként, mert az általa száma (jelölése) szerint ugyan nem, de tartalmában mindenképpen megjelölhető, kollektív érdekérvényesítésre szolgáló alkotmányos jogait (tárgyalások folytatása egymással, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, munkabeszüntetést tartsanak) és kötelességét (együttműködés a munkahelyek biztosítására, a nemzetgazdaság fenntarthatóságára és más közösségi célokra figyelemmel) nem tudta teljesíteni. Azaz: a „kellő felkészülési idő hiánya” nem önmagában, hanem az Alaptörvény XVII. cikkében foglalt – fent említett – jogai és kötelességei teljesítésének megghiúsulása miatt okoz számára alaptörvényi sérelmet. Nézetem szerint ez a körülmény megalapozza az indítványozó tényleges, aktuális és személyes érintettségét.
- [39] Úgy vélem, hogy az Alkotmánybíróság általános alkotmányvédelmi funkciójából következően nem helyezkedhet arra az álláspontra, hogy a munkavállalók érdekképviseleti szervezetei csak akkor hivatkozhatnak a fenti jogaik és kötelességeik teljesíthetőségére, ha az azt rögzítő XVII. cikket kifejezetten is meghivatkozták. Ilyen formalista szemlélet – nézetem szerint – nem állhatja útját az Alaptörvény rendelkezései tartalmi értelmezésének. (Csak

zárójelben jegyzem meg: általános eljárásjogi alapelv, hogy a beadványokat, kérelmeket tartalmuk szerint kell elbírálni.)

[40] Nézzük tehát, mi olvasható ki az indítványból.

[41] Az Mt. 272. § (2) bekezdése szerint a szakszervezet jogosult a munkavállalókat a munkaügyi kapcsolatokkal vagy a munkaviszonnyal összefüggő kérdésekben tájékoztatni. A 272. § (4) bekezdése alapján a szakszervezet a munkáltatótól a munkavállalók munkaviszonnyal összefüggő gazdasági és szociális érdekeivel kapcsolatosan tájékoztatást kérhet.

[42] A 272. § (5)–(7) bekezdéseiben írtak szerint jogosult a szakszervezet „[...] véleményét a munkáltatóval közölni”, „[...] konzultációt kezdeményezni”, joga van a „[...] munkavállalókat [...] képviselni.”

[43] A Kjt. 7. §-a az állami intézményfenntartó központ és a reprezentatív szakszervezetek kapcsolatrendszerét határozza meg. Ezen belül: „[...] közalkalmazottak jogviszonyát érintő kérdésekben [...] egyeztet”, a 6. § értelmében „[...] ágazati érdekegyeztető fórumban”, „fenntartás szintű érdekegyeztető fórumban egyeztet. Mindezeket hangsúlyozva az indítvány levonja a következtetést: „[a] Pedagógusok Szakszervezetének törvényben biztosított jogosítványai sérültek azáltal, hogy a támadott törvény és a kormányrendelet megjelenése és hatályba lépése oly módon valósult meg, amely kizárta annak a lehetőségét, hogy a Pedagógusok Szakszervezete megismerje azokat a közalkalmazotti jogokat és kötelezettségeket, amelyek tekintetében az említett feladatokat jogosult ellátni, illetve el kellett volna látnia.

Ez azért különösen súlyos sérelem, mivel 2013. szeptember 1-jén valamennyi pedagógus munkakörben foglalkoztatott szakszervezeti taggal a munkáltatójának munkaszerződés-módosítást, illetve közalkalmazotti szerződésmódosítást kellett kötnie. A Pedagógusok Szakszervezete nem tudott felkészülni e feladatainak ellátására, mivel nem állt rendelkezésére kellő idő ahhoz, hogy az új, a kormányrendeletben rögzített rendelkezéseket megismerje, és annak alapján érdekvédelmi tevékenységeit országos, területi és munkahelyi szinten el tudja látni.

Ugyanezen okoknál fogva a munkaidő-kedvezményrel kapcsolatos döntések meghozatalára sem jutott lehetősége a Pedagógusok Szakszervezetének.”

[44] További feladatok ellátása is ellehetetlenült. Utal így az indítvány a következőkre is:

– Az Nktv. (módosított) 64. §-a új szabályokat állapít meg, amelyek irányadók a munkavállalókra is. Ez merőben új és szokatlan megoldás, mivel a munkavállalók tekintetében a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény közalkalmazotti jogviszonyban töltött idő számítására vonatkozó előírásait nem kellett alkalmazni.

– Döntő módon változott meg a pedagógusok foglalkoztatásának rendje is az Nktv. 62. §-ának (5)–(13) bekezdései alapján.

– Ha a pedagógus a kötelező órájánál többet tanított, a munkáltatónak óradíjat kellett fizetnie. Ez a foglalkozási rend változott meg alapjaiban, melynek egyik lényeges eleme, hogy a többletanításért nem jár díjazás. Az új rendelkezéseket még a hatályba lépésük előtt módosította az Országgyűlés. Az Nktv.-t módosító 2013. évi CXXVII. törvény 2. §-a megváltoztatta az Nktv. 64. § (2) bekezdését 2013. augusztus 27-én. Ez a rendelkezés is 2013. szeptember 1-jén lépett hatályba.

– Az Nktv. ismertetett előírásai nem alkalmazhatók a támadott – és azonnali hatállyal hatályba léptetett – kormányrendelet rendelkezései nélkül.

[45] Az indítványozó későbbi indítvány-kiegészítésében tovább pontosította az álláspontját.

[46] Különösen releváns elemek ebből a következők:

– A támadott rendelkezések az eredeti beadványban meghatározottak szerint alapvetően sértik azokat a normákat, amelyek azt hivatottak biztosítani, hogy egy nagy rendszer átalakulása megfelelően előkészített módon történjen meg. A köznevelésről szóló törvény előírásai és a hozzá kapcsolódó – foglalkoztatás kérdéseit meghatározó – kormányrendelet gyökeresen változtatott meg egy több évtizedes – 1992 óta – kialakult foglalkoztatási rendet. Az új előírások azonban még korábbi gyakorlatot is megváltoztattak, mivel nemcsak a közalkalmazotti foglalkoztatás kérdéseit szabályozták újra, hanem alapvetően a pedagógus foglalkoztatás kérdéseit is. A nemzeti köznevelésről szóló törvény előírásai a hatályba lépésüket megelőzően, 2013. augusztus 30-án módosultak. Ebből adódóan az érintetteknek, így a Pedagógusok Szakszervezetének sem volt lehetősége arra, hogy felkészüljön a változásokra. Különösen megnehezíti az eligazodást az is, hogy a nemzeti köznevelésről szóló törvény 65. § (9) bekezdését az oktatás szabályozására vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2013. évi CXXIX. törvény állapította meg 2013. június 26-án.

– A támadott kormányrendelet késői megjelenése, azonnali hatályba léptetése a jogalkalmazókat teljesíthetetlen követelmények elé állította. A Pedagógusok Szakszervezete kétféle szerepben is megjelenik a jogalkalmazói

körben. Egy részről felléphet azzal az igénnyel, hogy kollektív szerződést kössön az állami intézményfenntartó központtal. E kollektív szerződésben kell szabályozni számos olyan kérdést, amely összefügg a pedagógus-foglalkoztatással, az új munkarend bevezetésével, a választott szakszervezeti tisztségviselők foglalkoztatásával.

– A kollektív szerződés október végére sem került még aláírásra, ebből adódóan nem volt rendezett a szakszervezeti tisztségviselők foglalkoztatásának, munkaidő-kedvezményének kérdése, és nem voltak rendezettek a szakszervezeti joggyakorlás eljárási kérdései sem.

– A szakszervezet egyik legfontosabb feladata, hogy tagjai érdekeit képviselje a munkáltató előtt. A szakszervezeti tisztségviselők azonban e jogukat nem tudták megfelelően gyakorolni, mivel a megjelent kormányrendelet értelmezése számos nehézséget okozott, arra való tekintettel, hogy gyökeresen megváltoztatta a korábbi gyakorlatot, és a kormányrendelet előírásai sem egyértelműek.

– A gyakornokra vonatkozó valamennyi rendelkezés (Korm. r. 6. §, 36. §) alkalmazhatatlannak bizonyult, mivel a Kjt. 97. § (20) bekezdése alapján más következtetésekre lehet jutni, mint a kormányrendelet előírásai alapján.

– Az egész besorolási eljárás hosszabb felkészülési időt igényelt volna, tekintettel arra, hogy az új szabályozás gyökeresen tér el a Kjt. illetmény-előmeneteli rendszerétől. Nemcsak elnevezésében, hanem a számítás módjában is eltérő gyakorlatot hozott az új besorolási rend.

– A kormányrendelet illetménypótléokra vonatkozó előírásai is a korábbi szabályokhoz képest gyökeres változásokat hoztak.

- [47] 3. A fentebb idézett indítványi elemek közvetlenül besorolhatók az Alaptörvény XVII. cikkének kulcsszavai alá.
- [48] a) „Együttműködnek egymással” [Alaptörvény XVII. cikk (1) bekezdés]. Az indítványból kitűnően számos esetben és tárgykörben elmaradt a „tájékoztató”, az „egyeztetés”, a „véleménynyilvánítás”, „konzultáció kezdeményezése”, stb. Nyilvánvaló, hogy mindez az együttműködés hiányára utal.
- [49] b) „Tárgyalások folytatása” [Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdés]. A kellő felkészülési idő hiányában – a fentiekben részletezett tárgykörökben – elmaradt a „munkafeltételek”, a „foglalkoztatási rend”, a „gyakornoki rendszer”, „az illetménypótlék”, „az illetmény-előmeneteli rendszer”, a „munkaidő-beosztás” megtárgyalása.
- [50] c) „Kollektív szerződést kötnek” [Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdés]. Az indítványban részletezett okokból a kollektív szerződések megkötése gyakorlatilag ellehetetlenült, vagy komoly mértékben megnehezült. Megállapítható tehát, hogy az indítványozó jóllehet nem hivatkozta meg *expressis verbis* az Alaptörvény XVII. cikkét, annak tartalmi megsértését azonban tételesen állította és bizonyította.

II.

- [51] Az Alkotmánybíróság – többek között – a 6/2013. (III. 1.) AB határozatában foglalkozott átfogóan a „kellő felkészülési idő hiánya” okozta alaptörvényi sérelemmel. Ennek a határozatának az indokolásában leszögezte, hogy a jogszabály „alkalmazására való felkészülési idő kirívó hiánya Alaptörvény-ellenességhez vezet. A jogbiztonságot súlyosan sérti, ha az új, illetve többletkötelezettségeket előíró jogszabályi rendelkezés kihirdetése és hatályba lépése közötti felkészülési idő elmarad, vagy olyan rövid, hogy nyilvánvaló, hogy a jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségüknek eleget tenni.” [Indokolás [233]; [239]]. Jelen esetben – nézetem szerint is – több évtizedes gyakorlat alapvető megváltoztatásáról van szó.
- [52] Az „azonnali hatálybaléptetés” alkotmányossági megítélésével részletesen foglalkozott az Alkotmánybíróság a 44/1995. (VI. 30.) AB határozatában. E döntésében az Alkotmánybíróság elvi élel hangsúlyozta azt, hogy a rendszer-átalakító változtatás „alkotmányosan csak fokozatosan, előreláthatóan, kiszámíthatóan történhet meg. Ezt kívánja meg az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében deklarált jogállamiság lényegi elemét adó jogbiztonság szempontja is. Mivel az indítványokkal támadott törvényi rendelkezések azonnali hatálybaléptetése – függetlenül azok tartalmi alkotmányosságától vagy alkotmányellenességétől – ezeknek az alkotmányossági követelményeknek nem felel meg, az Alkotmánybíróság a kifogásolt szabályokat hatályba léptető rendelkezéseket alkotmányellenesnek ítélte és azokat, továbbá az azokhoz kapcsolódó átmeneti szabályokat [...] megsemmisítette”. (ABH 1995, 209.)
- [53] Bizonyíthatónak látom, hogy az indítványozó által támadott törvényi és kormányrendeleti rendelkezések alaptörvény-ellenessége – hasonló elvi alapokra támaszkodva – itt is megállapítható lett volna, s ennek következményeként azok *pro futuro* megsemmisítése lett volna indokolt a mostani esetben is. (Megjegyzem: a jelen eset-

ben a szó szoros értelmében még az „azonnali hatálybaléptetés” kifejezés is pontosítandó, mivel az indítvánnyal támadott kormányrendelet a hatálybaléptése napján, szeptember 1-jén nem is jelent meg, az csak szeptember 2-án volt elérhető az a Magyar Közlöny elektronikus változatában.)

- [54] A „kellő vagy szükséges felkészülési idő” hiánya a most vizsgált esetekben teljesen ellehetetlenítette azt, hogy a szakszervezet élhessen mindazokkal a jogaival, amelyek közvetlenül az Alaptörvény XVII. cikkének (1) és (2) bekezdéseiből következnek. Ebből adódóan el volt zárva attól, hogy a rendszer-átalakítással felérő törvény- és kormányrendelet végrehajtása során alkotmányos jogaival (együttműködés, tárgyalások folytatása, kollektív szerződés kötése, stb.) érvényre juttathassa a fokozatosság, az előreláthatóság és a kiszámíthatóság szempontjait. A *pro futuro* megsemmisítéssel viszont megnyílt volna újra a lehetősége arra, hogy a törvényalkotó és a Kormány által ellehetetlenített érdekvédelmi jogosítványai gyakorlására pótlólag sor kerüljön. Valójában arról lett volna szó, hogy a törvény(jog)alkotónak – a megadott időpontig – utólag kellett volna megnyitnia a szakszervezet alkotmányos (Alaptörvényben biztosított) jogosítványai érvényesíthetősége előtt az utat. A most elbírált ügyben nem formai, hanem kifejezetten tartalmi alkotmánysértés következett be, amelynek pedig csupán egyetlen következménye lehetett volna, éspedig az indítványban támadott törvényi és kormányrendeleti rendelkezések megsemmisítése.
- [55] Az Alkotmánybíróság a *pro futuro* megsemmisítéssel azt is kifejezésre juttathatta volna, hogy szélső esetekben (amilyen a most elbírált ügy is) egyenesen a jogalkotói hatalommal való visszaélésnek tekinti azt, ha a törvény (jog)alkotó – kellő felkészülési idő biztosítása nélkül – úgy változtat meg egy egész rendszert, hogy esélyt sem ad a jogosultaknak arra, hogy Alaptörvényben biztosított feladatkörükből adódó hatásköreikkel élhessenek.
- [56] Ez a módszer – számos példa nyomán – ma már szinte tudatosan alkalmazott törvény (jog)alkotási módszerré vált, amelynek – véleményem szerint – csak határozott alkotmánybírói fellépéssel lehet az útjába állni. Ezúttal ez elmaradt, így az Alaptörvény XVII. cikk (1) és (2) bekezdéseiben rögzített szakszervezeti jogosítványok és kötelezettségek megmaradtak a *lex imperfecta* birodalmában.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Kiss László
alkotmánybíró helyett

- [57] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: IV/1489/2013.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3124/2015. (VII. 9.) AB HATÁROZATA

a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 34.Kpk.46411/2013/10. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 34.Kpk.46411/2013/10. számú végzése a késedelmi pótlék vonatkozásában alaptörvény-ellenes, ezért a végzést megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kérte az Alkotmánybíróságot, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 34.Kpk.46411/2013/10. számú hozott végzése alaptörvény-ellenességét állapítsa meg, és ezért azt semmisítse meg.
- [3] Az alapul szolgáló tényállás szerint az indítványozó ellen a Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) versenyfelügyeleti eljárásban 1,2 milliárd forint bírságot szabott ki a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. §-ának megsértése miatt. A GVH határozatát az indítványozó bíróság előtt keresettel támadta meg, egyúttal a teljesítési határidőn belül a bírság összegét befizette. Az elsőfokú bíróság az indítványozó keresetének helyt adott, a GVH határozatát hatályon kívül helyezte és a hivatalt új eljárás lefolytatására kötelezte. A másodfokú bíróság – részben eltérő indokolás mellett – az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A Tpv. 83. § (5) bekezdése alapján a GVH 2011. október 26-án visszautalta az indítványozónak a bírság összegét, továbbá annak a törvényi rendelkezés szerint számított kamatát, több mint 321 millió forintot.
- [4] A jogerős ítéletet az indítványozó és a GVH felülvizsgálati kérelemmel támadta meg. A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú ítéletet pedig akként változtatta meg, hogy az indítványozó keresetét elutasította. Ezt követően az indítványozó 2013. szeptember 10-én a bírság összegét újra befizette. A GVH 2013. szeptember 24-én kelt végzésével megindította a végrehajtást a korábban visszautalt bírság után kifizetett kamattal, valamint a visszautalás napját követő naptól (2011. október 27.) 2013. szeptember 10-ig terjedő időre késedelmi pótlék (körülbelül 266 millió forint) megfizetése iránt. Az indítványozó a végzést közigazgatási nemperes eljárásban bíróság előtt megtámadta, a bíróság a kérelmét elutasította. A bírósági végzés indokolása szerint a GVH jogszerűen rendelhetette el a végrehajtást a Tpv. 89. § (2) bekezdése alapján a tartozatlan kamatösszeg visszafizetése iránt az alaphatározat (Vj-130/2006/239.) végrehajtása keretében. Úgy ítélte meg, hogy a késedelmi pótlék végrehajtásának elrendelése is jogszerű volt, miután a kúriai ítélet *ex tunc* hatállyal bír, a GVH határozata eleve is jogszerű volt. A bíróság szerint erre figyelemmel „vissza kell állítani az eredeti állapotot”, azaz olyan helyzetet kell teremteni, mintha folyamatosan fennállt volna a bírságfizetési kötelezettség. Így arra az időre, amikor nem volt a GVH birtokában a bírság összege, az indítványozó késedelmi pótlék fizetésére köteles a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 132. § (1) bekezdésének a) pontja alapján. A bíróság – kommentári idézetre hivatkozva – ki-

mondta, a pótlékfizetési kötelezettség független a kötelezett felróhatóságától, objektív jogkövetkezménye a mulasztásnak, „az idegen pénz használatának ellenértékét” képezi.

- [5] A kiegészített alkotmányjogi panasz szerint a bírósági végzés sérti az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát, mert a bíróság nem tett eleget indokolási kötelezettségének: „az eljáró bíróság lényegében tautologikus érveléssel indokolta döntését, és nem vizsgálta meg az Indítványozó jogorvoslati kérelmét alátámasztó érveket.” A pótlékfizetési kötelezettséggel összefüggésben kifejtette, hogy a jogerős ítélet alapján jogszerűen tartotta magánál a bíróság összegét, a kúriai ítélet megszületéséig nem állt fenn bírságfizetési kötelezettsége. Az ezzel ellentétes értelmezés sérti a tisztességes eljáráshoz való jogát, illetve a jogorvoslathoz való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés]. A jogorvoslati jog ugyanis nem volt hatékony: a felülvizsgálati eljárás idejére az indítványozónak késedelmi pótlékot kellett fizetnie anélkül, hogy ezt kifejezett jogszabályi rendelkezés írta volna elő. A késedelmi kamat visszafizetésével kapcsolatban ott látta sérülni a tisztességes eljáráshoz való jogot, illetve a jogorvoslathoz való jogot, hogy a végrehajtást elrendelő végzés lényegében önmaga keletkeztette azt a formális jogalapot, amely alapján a kamatot behajtották. A kamatfizetés jogalapját az indítványozó tehát nem tudta hatékonyan vitatni, a végrehajtást megindító végzés ellen csak egyfokú nemperes jogorvoslati út állt rendelkezésre. Mindez azt is jelentette az indítványozó szerint, hogy tulajdona védelmében nem tudott hatékonyan fellépni. A GVH megfelelő jogszabályi rendelkezés hiányában, a meglévő jogszabályi előírások önkényesen kiterjesztő értelmezésével vonta el végrehajtási eljárásban a tulajdonát. Ezért sérült az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joga is. Az indítványozó végül hivatkozott a jogbiztonság [Alaptörvény B cikk (1) bekezdés] sérelmére is, mert a GVH és a bíróság a Tptv. 83. § (5) bekezdésére alapította az indítványozó kamat(vissza)fizetési kötelezettségét, miközben ilyen (vagyis ellentétes irányú) fizetési kötelezettség a megjelölt rendelkezésből nem következik. A Tptv. 83. § (5) bekezdésének önkényes, tételes kógens jogi normából nem levezethető értelmezésével okoztak az indítványozónak olyan alapjogsérelmet, mely ellentétes a jogbiztonság elvével is.
- [6] Az indítványozó azzal is érvelt, hogy a bírósági végzés alaptörvény-ellenessége az alaphatározat (vagyis a kúriai ítélettel hatályába visszahelyezett GVH határozat) alaptörvény-ellenességéből is fakad. Az indítványozó ezzel a kúriai döntéssel szemben szintén előterjesztett alkotmányjogi panaszt. Ezt az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatával részben elutasította, illetve részben visszautasította.
- [7] Az indítványozó megjelölte az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglalt egyes alapjogai (6. Cikk és első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikk) sérelmét is, ezzel összefüggően külön kérelmet azonban nem fogalmazott meg, indokolást nem terjesztett elő.

II.

- [8] Az Alaptörvénynek az indítványban hivatkozott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„XXVIII. cikk Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

III.

- [9] Az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panaszt 2014. november 4. napján befogadta. A testület megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszt határidőn belül nyújtották be, és az indítvány kielégíti az Abtv. 52. § (1a) bekezdésében megfogalmazott határozott kérelemmel szemben támasztott követelményeket. További jogorvoslat nem állt rendelkezésre a megtámadott végzéssel szemben. Az indítványozó a GVH előtti alapeljárásban ügyfél volt, a GVH végzése az indítványozó ellen kiszabott bírsághoz kapcsolódó késedelmi pótlék és tartozatlanul fizetett kamat végrehajtásának megindításáról szól, annak kötelezettje az indítványozó. A közigazgatási nemperes eljárásban az indítványozó kérelmezőként járt el. Az indítványozó ezért jogosultnak és érintettnek tekintendő. A panaszos az Alaptörvényben biztosított jogai sérelmét állította [XIII. cikk; XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés]. A közigazgatási nemperes eljárásban hozott végzés az Abtv. 27. §-a szerinti ügy érdemében hozott bírói döntésnek minősül annak ellenére, hogy a versenyjogi felelősség kérdésében a GVH-határozatban, illetve az annak törvényességét felülvizsgáló bírói ítéletekben döntöttek, és az alapul fekvő hatósági eljárás részének minősül a közigazgatási végrehajtás is [13/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [63]]. A döntés érdemi jellegét az Abtv. 27. §-a alkalmazása során ugyanakkor nem az alapul szolgáló eljárásra vonatkozó szabályok, hanem az Abtv. rendszerében kell vizsgálni. E tekintetben az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra, hogy a végzésben a közigazgatási végrehajtás megindításának törvényességét vizsgálta a bíróság, mely a végrehajtási szakasz érdemének tekintendő. Figyelembe vette továbbá azt is az Alkotmánybíróság, hogy a GVH döntése olyan követelés végrehajtását is előírta (nevezetesen a GVH által kifizetett kamat visszafizetése), melyről az alaphatározat kifejezett módon nem rendelkezett, így a végrehajtás iránti intézkedés lényegében a kamatvisszafizetés érdeméről való döntésnek minősül.
- [10] Az indítványozó a panaszában a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetett fel a következő összefüggésekben: összeegyeztethető-e az Alaptörvénnyel, ha a közigazgatási szerv kifejezett törvényi rendelkezés hiányában is a végrehajtási eljárást használja az általa korábban kifizetett kamat visszakövetelésére; illetve összhangban áll-e az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, hogy miután az indítványozó az adott helyzetet tekintve mindig jogszerűen járt el, a kúriai döntés következtében a pótlékfizetési kötelezettséget elkerülni nem tudta.
- [11] A GVH az alkotmánybírósági eljárás irataiba betekintett, annak nyomán észrevételeit írásban benyújtotta az Alkotmánybírósághoz.

IV.

- [12] Az alkotmányjogi panasz részben megalapozott.
- [13] Az Alkotmánybíróságnak a támadott végzést két vonatkozásban kellett alkotmányossági vizsgálat alá vonnia. Egyrészt a késedelmi pótlék, másrészt a kifizetett kamat végrehajtása tekintetében. Bizonyos vonatkozásokban (így például a bírósági indokolási kötelezettség teljesítése) a kérdések alkotmányjogi megítélése összevontan is vizsgálható volt, más tekintetben azonban elkülönült értékelést kívántak.
- [14] 1. Az indítványozó a végrehajtás körében hozott végzést elsődlegesen is a versenyjogi felelősséget megállapító döntés alaptörvény-ellenessége okán támadta. Miután azonban az Alkotmánybíróság az indítványozó kúriai ítélet elleni alkotmányjogi panaszát a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatával megalapozatlannak találta, a jelen eljárás tárgyát képező végzés Alaptörvénnyel való összhangja ezen összefüggés alapján már nem lehet kétséges.
- [15] 2. Az indítványozó sérelmezte a megtámadott bírósági végzés indokolásának elégtelenségét is, mely sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó tisztességes eljáráshoz való jogát. E vonatkozásban az indítványozó utalt a 7/2013. (III. 1.) AB határozatra, mely szerint a bíróságok döntéseik indokairól az eljárási követelményeknek megfelelően kötelesek számot adni. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság azt a minimális elvárást állította fel, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. (Indokolás [34])
- [16] Az indítványozó szerint a végzés nem adott számot a döntés ténybeli és jogi indokairól, mivel az csak a konkrét jogszabályhelyből le nem vezethető értelmezést tartalmazza az „idegen pénz használatának ellenértékével

kapcsolatban”. A kamatfizetéssel összefüggésben pedig a bíróság csak elfogadta a GVH álláspontját, és kísérletet sem tett arra, hogy mérlegelje az indítványozó által felhozott szempontokat.

- [17] Az Alkotmánybíróság megerősíti azt a korábbi álláspontját, hogy a fent hivatkozott elvárások a bíróságok indokolási kötelezettségével szemben nem jelentik azt, hogy a fél által előadott minden észrevételt vagy érvet a bírónak egyesével és részleteiben meg kellene cáfolnia. Az indokolási kötelezettségének eleget tehet a bíró úgy is, hogy a fél által felvetett kifogások alapján egészében kimerítve tárja fel a ténybeli és jogi összefüggéseket [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]]. Nem az indokolási kötelezettség teljesítésére tartozik, hogy ez az érvelés, logikai kapcsolat az indítványozó felfogásával egyezik-e vagy sem, illetve azt az indítványozó helyesnek vagy hibásnak véli-e.
- [18] Jelen ügyben az Alkotmánybíróság a konkrét végzés és az ügyben felhozott indítványozói kifogások vizsgálata alapján arra a következtetésre jutott, hogy az eljáró bíróság a kúriai ítélet *ex tunc* hatályából kiindulva értékelte a helyzetet, és jutott el oda, hogy a GVH döntése nem jogszabálysértő. A bíróság tehát elvetette az indítványozó által vallott kronológiai szempontú felfogást, melyre az indítványozó saját érvelését felépítette. Az eltérő kiindulópont miatt jutott a bíróság és az indítványozó más-más eredményre, mely azonban a végzés indokolásának hiányosságát alkotmányos értelemben nem veti fel.
- [19] Az alkotmányjogi panasz az indokolási kötelezettség teljesítésének elmaradása miatt ezért nem foghat helyt.
- [20] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően áttekintette a végzésben alkalmazott jogszabályi rendelkezéseket. Ennek kapcsán megállapította, hogy a kérdéses helyzeteket (késedelmi pótlékfizetési kötelezettség a bíróságnak a jogerős ítéletet követő visszafizetéstől a kúriai ítélet utáni ismételt megfizetéséig, a kifizetett kamat végrehajtási eljárásban történő érvényesítése) szabályozó egyértelmű és kifejezett törvényi rendelkezés sem a Tpv-t.-ben, sem a Ket.-ben nincsen. A bíróság a kapcsolódó előírások értelmezése útján jutott el ahhoz a jogszabályi tartalomhoz, amely alapján a GVH végzését törvényesnek találta.
- [21] Az egyik ilyen releváns szabály a Tpv-t. 89. § (2) bekezdésében található, melynek értelmében: „A vizsgáló, illetve – az eljáró versenytanács döntése tekintetében – az eljáró versenytanács hivatalból haladéktalanul, külön végzéssel megindítja a versenyfelügyeleti eljárás során hozott döntésének végrehajtását, ha a 76. § (4) bekezdés d) pontjában meghatározott esetben, vagy – az (1) bekezdés szerinti esetben – a rendelkezésére álló adatok alapján megállapítja, hogy a végrehajtható döntésben elrendelt kötelezettség teljesítése határidőre nem vagy csak részben, vagy nem az előírtaknak megfelelően történt. A végrehajtási eljárás a végrehajtás megindításáról szóló végzésnek a kötelezettel való közlésével indul meg.” A másik a Tpv-t.-nek a kamatfizetésre vonatkozó előírása [83. § (5) bekezdés]. Ennek – a visszafizetés idején hatályban volt szövege – értelmében: „Ha az eljáró versenytanács határozata jogszabályt sértett és ennek következtében az ügyfélnek igénye keletkezik a bíróság visszatérítésére, a visszatérítendő összeg után a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeres összegének megfelelő kamatot is meg kell téríteni. Végül a bíróság a Ket.-nek a késedelmi pótlékre vonatkozó előírását is alkalmazta [132. § (1) bekezdés]. Eszerint: „A kötelezett késedelmi pótléket köteles fizetni, ha a) pénzfizetési kötelezettségének határidőben nem tett eleget, kivéve, ha törvény másként rendelkezik, [...]”.
- [22] 4. Az Alkotmánybíróság előbb a késedelmi pótlékkal kapcsolatban vizsgálta meg a támadott végzést.
- [23] 4.1. A késedelmi pótlék jellegét illetően az Alkotmánybíróság a 13/2015. (V. 14.) AB határozatában kifejtette, hogy: „A késedelmi pótlék a közigazgatási eljárásban a végrehajtás alapjául szolgáló aktusban előírt pénzfizetési kötelezettség határidőben történő teljesítése, vagy hatósági szerződés alapján igénybe vett támogatás vagy kedvezmény visszatérítése elmulasztásának jogkövetkezménye. A késedelmi pótlék jogi természetét tekintve joghátrány, amely a pénzfizetési (fő)kötelezettség határidőben történő teljesítése elmulasztásához kapcsolódik. A késedelmi pótlék a közigazgatási eljárásban objektív jogkövetkezmény, ugyanis nem függ attól, hogy a mulasztás felróható-e. A késedelmi pótlék kettős természetű jogkövetkezmény: egyrészt szankcionálja a mulasztást, ezáltal ösztönöz a hatósági aktusban megjelölt határidőben történő teljesítésre. Másrészt – mivel a késedelmi pótlék jogosultja az, akinek a javára a végrehajtható aktus alapján a fizetési kötelezettséget teljesíteni kell – kompenzációként is szolgál a jogosult számára.
A késedelmi pótlékfizetési kötelezettség akkor keletkezik, amikor az önkéntes teljesítésre nyitva álló határidő eredménytelenül telt el (vagyis a teljesítési határidő utolsó napját követő naptól). A pótlékfizetési kötelezettség mindaddig fennáll, ameddig a pénzfizetési kötelezettség teljesítésére sor nem kerül. Vagyis a késedelmi pótlékfizetési kötelezettség a teljesítési határidő elmulasztásához kötődik a közigazgatási eljárásban, és nem a vég-

reahajthatósághoz (vagyis ahhoz, amikortól kezdve a közigazgatási döntésben foglaltak állami kényszereszközök útján kikényszeríthető). A késedelmi pótlék tehát jogi természetét tekintve szankció.” (Indokolás [77]–[78])

Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben is figyelemmel kellett lennie arra, hogy a késedelmi pótlék nem egyszerűen az idegen pénz használatának ellenértéke, hanem szankció. Ezt fejezi ki a – a bírói végzésben is idézett – Ket.-kommentár [Complex Jogtár (2015. május 4-én megismerhető változat), magyarázat a Ket. 132. §-ához] azon megfogalmazása, mely szerint „[a] késedelmi pótlék olyan pénzügyi szankció, amelynek kettős funkciója van: egyrészt erősíti a kötelezett határidőre történő önkéntes teljesítésében való érdekelttségét, másrészt egyfajta kárátalány jelleggel kompenzálja a késedelem nyomán a jogosultat ért hátrányokat.”

- [24] Az általános közigazgatási (államigazgatási) hatósági eljárás sokáig nem ismerte pénzfizetési kötelezettség elmulasztásának esetén alkalmazható joghátrányt, miközben például az adójog területén már hosszabb idő óta szabályozták. A Ket. a határidőre történő önkéntes teljesítésben való érdekelttséget teremtette meg a késedelemhez járó szankció, a késedelmi pótlék intézményének bevezetésével. A Ket. felróhatóságtól független joghátrányként szabályozza a késedelmi pótléket. Egyúttal megteremti a pótlék mérséklésének, illetve elengedésének a lehetőségét is, ha a kötelezett a végrehajtás foganatosítása során bizonyítja, hogy a teljesítés elmaradása neki nem róható fel, és hogy rajta kívül álló ok lehetetlenné teszi a határidőre való teljesítést, vagy az számára aránytalan nehézséget jelentene. A végrehajtási eljárásban fizetési kedvezményként a késedelmi pótlék is elengedhető vagy mérsékelhető, akár önállóan, akár más fizetési kedvezmény mellett. A késedelmi pótlék elengedéséhez, mérsékléséhez a jogosult hozzájárulása szükséges [130. § (1)–(2) bekezdés]. A késedelmi pótlék alóli mentesülés tehát nem automatikus: azt meghatározott feltételek mellett és csakis a hatóság mérlegelési jogkörben hozott döntéséről függően lehet elengedni.
- [25] A fentiekből következően a késedelmi pótlék egyrészt hasonló funkciót tölt be, mint a polgári jogviszonyokban a késedelmi kamat. Ugyanakkor a pótlék a közjogi viszonyból származó pénzfizetési kötelezettség elmulasztásának következménye, annak feltételeit nem az egymásnak mellérendelt felek alakítják szabad megállapodással, hanem a jogalkotó, az állam egyoldalúan, aki egyben annak jogosultja is. A késedelmi pótlékre vonatkozó rendelkezések kialakítása során ezért a hierarchikus viszonyból származó sajátos körülmények nem hagyhatók figyelmen kívül.
- [26] Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán értékelte azt is, hogy a jelenleg hatályos szabályozás alapján eltérően alakul az „idegen pénz használata” esetén fizetendő kárátalány attól függően, hogy ki használta jogosulatlanul az idegen pénzt. A (2012. február 1-jétől kezdődően és) jelenleg hatályos Tptv. 83. § (5) bekezdése szerint, ha az állam az idegen pénz használója, akkor az ügyfélnek a visszatérítendő összeg után csupán a mindenkori jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatra van joga. Ezzel szemben a Ket. alapján, ha az ügyfél tartja magánál az idegen pénzt, akkor a késedelmi pótlék mértéke minden naptári nap után a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. A jogalkotó tehát megbontotta az idegen pénz használata után kifizetendő kárátalány összegének egyensúlyát az állam javára, amely mással nem indokolható, mint a pótlék közjogi szankciós jellegével. A késedelmi pótlék tehát – nem egyszerűen a bírósági végzésben hangsúlyozott „idegen pénz használatának ellenértéke”, hanem – az állam által előírt szankció a közjogi jogviszonyból származó pénzfizetési kötelezettség határidőben történő teljesítésének elmaradása miatt. Egy olyan joghátrány, mely csak a közhatalom birtokában eljáró szervnek a törvényi szempontok figyelembevételével, de a mérlegelési jogkörébe tartozó döntésével és a jogosult engedélyével engedhető el vagy mérsékelhető.
- [27] Az Alkotmánybíróság külön jelentőséget tulajdonított annak a körülménynek is, hogy a jelen ügyben a pótléket a GVH a versenyfelügyeleti eljárásban kiszabott bírság „késedelmes” megfizetése miatt érvényesítette az indítványozóval szemben. Az Alkotmánybíróság épp a jelen panasz alapjául szolgáló versenyjogi jogsértést elbíráló bírói döntések kapcsán fogalmazta meg azt a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában, hogy kartellügyekben a bíróság valójában büntetőjogi vádról dönt, még akkor is, ha a versenyfelügyeleti eljárás nem tekinthető a szoros értelemben vett büntetőjogi vád elbírálására irányuló eljárásnak (*hard core of criminal law*). {Indokolás [60]–[62]} A bírságfizetési kötelezettség tehát a hatósági jogalkalmazás folytán, és nem közvetlenül a jogellenes magatartás következtében áll be, a bírság kifejezetten (tág értelemben vett) büntető jellegű (represszív) joghátrány. A fizetési kötelezettséget konstituáló hatósági határozat hiányában ugyanakkor fizetési kötelezettség nem áll fenn, így annak teljesítése nem is mulasztható el.
- [28] Az Alkotmánybíróság szem előtt tartotta a bírósági ítéleteknek a közigazgatási határozatokra kiterjedő hatályát is. E vonatkozásban kiemelendő, hogy: „A közigazgatás feletti bírósági ellenőrzés során leggyakrabban meghozandó döntés a közigazgatási aktus létét érintő jogalakító bírósági döntés. A kereseti kérelem itt jogviszony alakítására irányul, hiszen azt célozza, hogy a bíróság a jogszabálysértés következményeképpen hatályon kívül

helyezze a közigazgatási határozatot (vagy határozatokat), ami vagy létrehoz, vagy módosít, vagy megszüntet valamilyen közigazgatási jogi (általában anyagi) jogviszonyt. Ugyanez történik abban az esetben is, amikor a bíróság a Pp. szerint kivételes megoldásként lehetővé teszi, hogy egyes ügyfajtákban a bíróság megváltoztassa a közigazgatási szerv döntését.” (A közigazgatási perjog – összefoglaló vélemény. Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium Joggyakorlat-elemző Csoport, 35–36. oldal, http://lb.hu/sites/default/files/joggyak/a_kozigazgatasi_perjog_joggyakorlat-elemzo_csoport_osszefoglalo_velemenye.pdf)

- [29] A tényállás alapján megállapítható, hogy a GVH-nak a jogerős bírósági ítélet folytán a kúriai döntésig nem volt jogalapja arra, hogy a bírság összegét magánál tartsa, miután a GVH határozat hatályon kívül helyezésével nem létezett bírságfizetésre kötelező hatósági aktus. Ehhez képest (is) az indítványozó adott időben minden esetben jogszerűen, a GVH határozatának és a bírói ítéleteknek megfelelően járt el: a GVH határozatban megjelölt teljesítési időn belül a bírságot befizette, úgyszintén a kúriai ítéletet követően. A jogerős ítélet után a bírság összegét a GVH visszautalta az indítványozónak, így a késedelmi pótlék elkerülése végett a bírság ismételt befizetésének megkísérlése reálisan nem volt elvárható az indítványozótól. Az indítványozónak arra sem volt módja, hogy a kúriai eljárásban vitatott összeget más módon (a bírság vitatottságára tekintettel) fizesse meg a GVH javára, mert ilyen teljesítési lehetőségeket a Ket. vagy a Tpv. számára nem biztosított. A pótlékfizetési kötelezettséget az indítványozó akkor sem tudta volna elkerülni, ha ő maga már nem, csak a GVH él felülvizsgálati kérelemmel. Vagyis az indítványozó lényegében a keresetindítással hozta magát olyan helyzetbe, hogy a jogszerű magatartások ellenére pótlékot kellett fizetnie a bírság összegének visszafizetése és újabb befizetése közötti időre.
- [30] A bírói végzésben elfogadott megoldás szerint a kúriai ítéletnek *ex tunc* hatálya van. Ebből a megközelítésből pedig a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az eredeti, utólag jogszerűnek minősült teljesítési határidőhöz képest egy időintervallumban az indítványozónak pótlékfizetési kötelezettsége keletkezett. Ez az értelmezés egyenesen oda vezetett, hogy az adott helyzetben, a jogerős bírói ítéletben foglaltakat követő jogszerű eljárás ellenére az utólagos pótlékfizetési kötelezettség semmilyen módon nem volt elkerülhető. A késedelembe esés *ex tunc* hatállyal következett be, így a pótlékfizetési kötelezettség is *ex tunc* keletkezett.
- [31] Az Alkotmánybíróság elfogadva azt, hogy a kúriai felülvizsgálati ítélet *ex tunc* hatályú, vagyis a GVH határozatot úgy kell tekinteni, mintha mindig is jogszerű lett volna, mégis arra a következtetésre jutott, hogy ez az *ex tunc* hatály nem érvényesülhet korlátlanul. A jogkövetkezmények alkalmazásánál ugyanis nem lehet elvonatkoztatni attól, hogy a pótlék a fent kifejtettek szerint egy szankció, méghozzá a késedelmes teljesítés objektív szankciója.
- [32] A késedelmi pótlék fizetésének célja a kötelezett arra való készítése, hogy fizetési kötelezettségének időben eleget tegyen. Ezt a célt azonban a pótlék az ilyen helyzetekben nem képes betölteni, miután a bírságot az adott helyzetben irányadó döntéseknek megfelelően az indítványozó mindig befizette, a pótlékot ennek ellenére elkerülni nem tudta. Utólag került ugyanis abba a helyzetbe, hogy bírságfizetési kötelezettsége – a GVH határozatát hatályon kívül helyező bírósági döntés hatályon kívül helyezésével – visszaható hatállyal feléledt, így később beállt körülmény folytán vált utólag mulasztóvá. Egy teljesítésre ösztönző eszköz céljával összeegyeztethetetlen, ha objektíve utólag válik megismerhetővé az érintett számára, hogy valójában van bírságfizetési kötelezettsége és azt elmulasztotta.
- [33] 4.2. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a fent körülírt helyzet sértette-e az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított jogát.
- [34] Az indítványozó egyrészt a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére hivatkozott.
- [35] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése magában foglalja a bírósághoz fordulás jogát {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]} mely nem egyszerűen azt jelenti, hogy valaki kérelemmel fordulhat a bírósághoz és ezzel megindíthatja a bírósági eljárást, ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, hanem hogy a jogvitát a bíróság érdemben bírálja el és arról érdemben, végrehajtható határozatával, végérvényesen dönt {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [78]; 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]}.
- [36] A XXVIII. cikk (1) bekezdése emellett mindenkit megillető alapjogként fogalmazza meg, hogy független és pártatlan bíróság tisztességes eljárásban döntsön az érintettek ellen emelt vádról, mely feloleli a tágabb értelemben vett büntetőjogi ügyeket is, így a versenykorlátozó magatartás miatti szankciókat is. A 30/2014. (IX. 30.) AB határozat értelmében: „Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az államnak az a kötelezettsége fakad, hogy a GVH határozatának bírósági felülvizsgálatát a XXVIII. cikknek megfelelő tisztességes eljárásban biztosítsa. Ebbe beletartozik az is, hogy a »vádról való döntéssel« szemben megfogalmazott követelményeknek meg-

felelően (azaz a tulajdonképpeni büntetőeljárásokhoz képest korlátozottabb módon ugyan, de) érvényesülniük kell a kartellügyekben is.

Az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés *b*) pontja értelmében a bíróság dönt a közigazgatási határozatok törvényességéről. A tisztességes eljáráshoz való jog és a közigazgatási határozatok bírói felülvizsgálatának összekapcsolása eredményeként a 39/1997. (VII. 1.) AB határozatban megfogalmazott (ABH 1997, 263.) és a 7/2013. (III. 1.) AB határozattal megerősített alkotmányos követelménynak (Indokolás [24]) versenyfelügyeleti ügyekben is megfelelően érvényesülnie kell. Eszerint a bíróságnak lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket (jelen esetben »vázat«) az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében [korábban: az Alkotmány 57. § (1) bekezdésben] meghatározott feltételeknek megfelelően érdemben elbírálhassa.” (Indokolás [62]–[63])

- [37] A versenyügyek sajátossága, hogy a versenyellenes cselekmény megítélése első ízben hatóság és nem bíróság hatáskörébe tartozik, és az elmarasztaló határozatot tudja az eljárás alá vont vállalkozás bíróság előtt keresettel, közigazgatási perben megtámadni. A vádról való döntés így csak a megbírságot személy kérelme folytán kerülhet bíróság elé. Kartellügyekben ezért a vád bíróság elé juttatása a keresetindításban, vagyis a bírósághoz fordulásban ölt testet.
- [38] Hangsúlyozni kell, hogy a bírósághoz fordulás joga egy hatékony és valós jogosultságot jelent [hasonlóan az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatához: *Bellet kontra Franciaország* (23805/94) 1995. december 4., 38. bekezdés; *Kreuz kontra Lengyelország* (28249/95) 2001. június 19., 52–57. bekezdés]. Az alkalmazott jogszabályok pedig nem vezethetnek arra, hogy a felet megakadályozzák abban, hogy egy rendelkezésre álló hatékony jogvédelmi eszközt igénybe vegyen. [*Miragall Escolano* és társai kontra Spanyolország (38366/97, 38688/97, 40777/98, 40843/98, 41015/98, 41400/98, 41446/98, 41484/98, 41487/98 és 41509/98) 2000. január 25., 36. bekezdés]
- [39] A bírósághoz fordulás joga nem korlátozhatatlan alapjog, az a szükségesség és arányosság Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt tesztje szerint korlátozható.
- [40] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a késedelmi pótlék-fizetési kötelezettség előírása olyan esetekben, mint a jelen ügyben, korlátozza a bírósághoz fordulás jogát. A jogszerű magatartás ellenére előre ki nem védhető módon, utólag elkerülhetetlenül előírt késedelmi pótlék ugyanis tulajdonképpen a keresetindítás szankciójává válik, és a bírósághoz forduláshoz való jog gyakorlásától visszatartó hatással bír, hisz a pótlék csak a keresetindítástól való tartózkodással hárítható el. Ez még akkor is igaz, ha ennek a helyzetnek a kialakulása nem szükségképpen, hanem attól függ, hogy a bíróságok első-, illetve másodfokon milyen döntést hoznak, és melyik fél él jogorvoslattal a bírósági ítéletekkel szemben. A bírósághoz fordulás jogának korlátját képezi a pótlék annál is inkább, mivel annak mértéke a kúriai eljárás időtartamának függvényében tulajdonképpen kiszámíthatatlan mértékű. A pótlék utólagos felszámítása – mely nem áll összhangban a szankció funkciójával – más alapvető jog vagy alkotmányos érték védelmét ugyanakkor nem szolgálja. Emiatt pedig az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szempontjából szükségtelen korlátozásnak minősül.
- [41] Az indítványozó a jogorvoslathoz való jogát ért sérelmet is panaszolta, méghozzá az alapeljárás vonatkozásában. Indítványában úgy fogalmazott: „Az indítványozó számára biztosított jogorvoslati lehetőség ugyanis nem volt hatékony, tartalma kiüresedett, mivel a felülvizsgálati eljárás idejére az Indítványozónak a Végzés alapján szankciós jellegű késedelmi pótlékot kellett fizetnie, anélkül, hogy azt kifejezett jogszabályi rendelkezés írta volna elő.”
- [42] A felülvizsgálat mint rendkívüli perorvoslat kívül esik a jogorvoslathoz való jog védelmi körén {lásd például: 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [22]; 3239/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [13]; 3045/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [11]; 3067/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [20]}. E vonatkozásban ezért a jogorvoslathoz való jog sérelme alappal nem vethető fel. Másik oldalról azonban, mivel a versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozattal szemben a közigazgatáson belül nincsen helye rendes jogorvoslatnak, a bírósági eljárás megindítása a XXVIII. cikk (7) bekezdésben foglalt jogorvoslathoz való jog érvényesülését is hivatott szolgálni. Az Alkotmánybíróság a jogorvoslathoz való jog sérelmét ezért ebben az összefüggésben vonta be a vizsgálatba.
- [43] „A jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a hatóságok érdemi, ügydöntő határozatai tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.]” [9/2013. (III. 6.) AB határozat, Indokolás [28]] Emellett a jogorvoslathoz való jog érvényesülése szempontjából lényeges, hogy a jogorvoslati fórum ténylegesen mit vizsgálhat felül, azaz mi

- ennek a felülvizsgálatnak a terjedelme. {2/2013. (I. 23.) AB határozat, Indokolás [37]} „Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. A jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos tényező befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége.» {22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [26]} Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme továbbá a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát [23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186.]” (Indokolás [15])
- [44] A jelen ügyben az indítványozó ténylegesen élt jogorvoslati jogával (vagyis keresetet indított, sőt, a bírói eljárásban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket is kimerítette az eljárás folyamán), ez alapján a bíróságok érdemben, tény- és jogkérdésekre kiterjedően foglalkoztak a GVH határozatával. Ebben az összefüggésben tehát a jogorvoslathoz való jog nem sérült. Az azonban, amit az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog kapcsán megfogalmazott, a jogorvoslathoz való jog vonatkozásában is helytálló. A jogorvoslathoz való jog sem korlátlan alapjog, mert az I. cikk (3) bekezdésében foglalt feltételekkel korlátozható. Az utólagos pótlékfizetési kötelezettség ilyen korlátozásnak tekinthető, melynek szükségessége azonban más alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme érdekében szintén nem indokolható.
- [45] Az Alkotmánybíróság a késedelmi pótlék tekintetében ezért arra a következtetésre jutott, hogy a megtámadott bírósági végzés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését.
- [46] 5. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a bírósági végzést a GVH által korábban kifizetett kamat végrehajtásának megindítása vonatkozásában is.
- [47] Ez a kamat szintén az idegen pénz használatának ellenértéke, amelyre vonatkozó fizetési kötelezettséget, illetve a kamat mértékét kogens rendelkezéssel a Tptv. határozza meg. Funkcióját tekintve tehát ez is kárátalány, melyet az államnak kell fizetnie akkor, ha a bírságfizetési kötelezettséget előíró GVH határozat bíróság előtt törvénysértőnek bizonyul, s a bírságot vissza kell fizetni. A kamatfizetési kötelezettség nem a bírsággal szankcionált magatartáshoz kapcsolódik, nem is kapcsolódhat, hisz a kamatot az államnak kell fizetnie, ha a hatósági döntést a bíróság törvénysértőnek találja. Természetét tekintve polgári jellegű jogosultság, a törvénysértő hatósági határozattal okozott „kárárt” járó általán-kártérítés.
- [48] Miként a késedelmi pótlék vonatkozásában, úgy a tekintetben sincs kifejezett törvényi rendelkezés, hogy a korábban kifizetett kamat megilleti-e az államot, ha a Kúria döntése folytán a GVH határozata utóbb mégis törvényesnek minősül, illetve hogy azt a hatóság miként (milyen eljárásban) tudja érvényesíteni, illetve végrehajtani. A GVH, illetve az eljáró bíróság az alaphatározat végrehajtásának tekintette a kamat végrehajtása felőli intézkedést [Tptv. 89. § (2) bekezdés]. A Tptv. fent idézett rendelkezése értelmében az eljáró versenytanács a versenyfelügyeleti eljárás során hozott döntésének végrehajtását hivatalból indítja meg, ha a végrehajtható döntésben elrendelt kötelezettség teljesítése határidőre nem, vagy csak részben, vagy nem az előírtaknak megfelelően történt. Ehhez képest az alaphatározat a bírság megfizetéséről szól, a kamatra nem terjed ki. Kétségtelen ugyanakkor, hogy a kifizetett kamatnak a végrehajtási eljárás útján történő érvényesítése a GVH és az indítványozó közötti viszony végleges rendezését szolgálta abból a hatósági és bírói feltevésekből kiindulva, hogy a jogerős másodfokú ítélet kúriai hatályon kívül helyezése és a kereset elutasítása miatt az indítványozó a kamatra nem volt jogosult.
- [49] Az indítványozó egyrészt arra hivatkozott, hogy a bírói végzés azért sérti a B) cikk (1) bekezdését, mert a bíróság olyan tartalmat tulajdonított a Tptv. 83. § (5) bekezdésében foglalt kogens rendelkezésnek, amelyet az semmilyen értelmezés szerint nem tartalmaz. A jogállamiság és jogbiztonság elvének sérelmére az alkotmánybírósági gyakorlat szerint alkotmányjogi panasz csak kivételesen, a B) cikk (1) bekezdéséből fakadó visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmára, illetve a kellő felkészülési idő követelményére alapozható [3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [86]]. Az indítványozó azonban a jogbiztonság sérelme alapján kizárólag a GVH és a bíróság törvényértelmezésének helyes mivoltát vitatta, ez pedig – Alaptörvényben biztosított jog sérelmének mint az Abtv. 27. §-ában foglalt feltételnek a hiányában – alkotmányjogi panasz alapját nem képezheti.
- [50] Az Alkotmánybíróság egyúttal ugyanakkor utal arra is, hogy a testület a jogállamiság elvéből vezette le a közigazgatás jog alá rendeltségének követelményét. Kimondta, hogy „a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott

korlátok között fejtik ki a tevékenységüket.” {56/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 454, 456.; megerősítette: 13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [80]; 2/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]} „A jogállamiság elvéből fakadó követelmény a közigazgatás törvény alá rendeltségének követelménye. Az a követelmény, hogy a társadalmi viszonyokba közhatalom birtokában beavatkozó közigazgatási szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által szabályozott eljárási rendben az anyagi jog által megállapított keretek között hozzák meg döntéseiket.” {38/2012. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [72]}

- [51] A jogállamiság elvét megfogalmazó B) cikk (1) bekezdéséből tehát az az elvárás következik, hogy a GVH a törvényi keretek között, jogszabályi felhatalmazás alapján lássa el feladatait, az e feladatok ellátására rendelt hatásköreit azok céljával összhangban gyakorolja. Annak vizsgálatára, hogy a közigazgatás a jogszabályi kereteken belül, azoknak megfelelően látja-e el feladatait, a bíróságok kaptak felhatalmazást [Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdés b) pontja], mely jellemzően a jogában vagy jogos érdekében sértett ügyfél kérelmére indult közigazgatási peres és nemperes eljárás keretében valósul meg. A bíróságok feladata tehát annak ellenőrzése, hogy a közigazgatási szervek valóban a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által szabályozott eljárási rendben az anyagi jog alapján hozzák-e meg döntéseiket. Alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság csak akkor avatkozhat be ebbe a bírói jogalkalmazásba és jogértelmezésbe, ha valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme is felmerül annak kapcsán, hogy a hatóságok a törvényi kereteket túllépték.
- [52] A jelen ügyben az indítványozó a kifizetett kamat közigazgatási végrehajtás körében történt érvényesítésével összefüggésben a tisztességes eljáráshoz való jogának, illetve a jogorvoslathoz való jogának a sérelmét is állította, kiemelve, hogy a tulajdonát alapvetően érintő kérdést nem vihetett bíróság elé. A közigazgatási nemperes eljárást nem tekintette hatékony jogvédelemnek. Az indítványozó szerint a tulajdonától nem a törvényben meghatározott esetben és módon (eljárás keretében) fosztották meg, ezért a bírói végzés az Alaptörvény XIII. cikkével is ellentétes.
- [53] A tulajdonhoz való jog kapcsán az Alkotmánybíróság arra jutott, hogy bár formálisan a GVH a végrehajtás megindításával egy meghatározott pénzüsszeget, vagyis az indítványozó tulajdonát vonta el az állam javára, tartalmában arról van szó, hogy az indítványozó vitatta a kamat visszakövetelésének jogalapját (visszajár-e az államnak a kifizetett kamat valamilyen törvényi alapon), illetve annak érvényesítési módját (közigazgatási végrehajtás). Arra a kérdésre, hogy jogszerű volt-e az elvonás, a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmezésével és alkalmazásával adható válasz, s mint ilyen az nem áll közvetlen összefüggésben az alkotmányos tulajdonjoggal. Ennek megítélése tehát nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe, erről a bíróságoknak kell döntenük. Annak megítélése viszont, hogy a jelen esetben sérült-e a tisztességes eljáráshoz való jog, illetve a jogorvoslathoz való jog a közigazgatási nemperes eljárási út biztosításával, már az Alkotmánybíróság feladata.
- [54] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben azt sérelmezte, hogy a bírósági végzés elzárta őt attól, hogy bírói fórumhoz forduljon és hatékony jogorvoslattal éljen. Megítélése szerint a jogvitáról (polgári) peres eljárásban kellett volna döntenie a bíróságnak, ez lehetett volna – a tulajdonát érintő – a hatékony bírói jogvédelem útja.
- [55] E tekintetben az Alkotmánybíróság abból indult ki, hogy mivel a GVH alaphatározata kamatfizetési kötelezettségről nem rendelkezett, a végrehajtás megindítása lényegében abban a kérdésben érdemi döntésnek minősül, hogy jogosult-e a kifizetett kamatra az állam. A GVH szerint a kamat a Tptv. alapján járt vissza az állam javára, míg az indítványozó szerint a megjelölt törvényi rendelkezés alapján nem lehetett volna visszakövetelni tőle a kamatot. A bíróság a GVH felfogását tette magáévá. Az Alkotmánybíróságnak a tisztességes eljáráshoz való jog kapcsán sem feladata, hogy állást foglaljon abban a kérdésben, helyes-e ez a jogértelmezés, illetve jogalkalmazás. Csupán abban kell döntenie, hogy a jogvita eldöntése során a közigazgatási nemperes eljárásban biztosított volt-e az indítványozó számára a tisztességes eljáráshoz való jog.
- [56] Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a XXVIII. cikk (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából nem annak van jelentősége, hogy a jogalkotó aktuálisan milyen, vagyis peres vagy nemperes formában szabályoz egy eljárást, illetve a bíróságok ténylegesen milyen eljárásban döntenek egy ügyben. Az ezzel ellentétes felfogás alapján ugyanis a jogalkotó, illetve a jogalkalmazók szabad belátásuk szerint, adott esetben önkényesen alakíthatnák ezen alapjog érvényesülési körét. Márpedig egy alapjog védelmi köre nem függhet a jogalkotói, illetve jogalkalmazói akaratától. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében szereplő „valamely perben” fordulat, ezért – hasonlóan az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikk 1. bekezdéséhez fűződő strasbourgi gyakorlathoz [*Le Compte, van Leuven és de Meyere kontra Belgium* (6878/75; 7238/75) 1981. június 23., 45. bekezdés] – valójában a jogvita („dispute”) ügyekre utal. A XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó kö-

vetelményeknek ezért eleget kell tenni olyan eljárásokban is, amelyeket ugyan nemperes eljárásként folytattak le, de abban ténylegesen valamilyen jogvitáról dönt a bíróság.

- [57] A fent kifejtettek szerint a kamat körül a GVH és az indítványozó között kialakult jogvita a XXVIII. cikk (1) bekezdésének védelmi köre alá esik.
- [58] Az adott ügy körülményeit mérlegelve az Alkotmánybíróság egyrészt figyelemmel volt arra, hogy az indítványozó a GVH végzését kérelemmel bíróság előtt támadhatta meg. Ezáltal pedig – formálisan – megvalósult a bírósághoz fordulás a XXVIII. cikk (1) bekezdésének megfelelően. Ez a bírósághoz való fordulás egyben azt is jelentette, hogy az indítványozó a GVH végzésével szemben jogorvoslatot vehetett igénybe, vagyis biztosított volt a XXVIII. cikk (7) bekezdésében megfogalmazott jogorvoslatához való jogból fakadó elvárás: egy másik fórumhoz való fordulás lehetősége. A testület másrészt azt is szem előtt tartotta, hogy a GVH és az indítványozó közötti vita az alkalmazandó jogot, illetve annak mikénti értelmezését érintette, a tényekre nem terjed ki, mert nem volt vitás a nemperes eljárás során sem az, hogy a kamatot a GVH kifizette, sem az, hogy ennek mekkora az összege. Az adott ügyben tehát az iratok alapján, és csupán jogkérdésben kellett döntenie a bíróságnak, bizonyítás felvételére nem volt szükség. A jogorvoslat és a bírósághoz fordulás ehhez képest nem volt formális: a bíróság érdemben vizsgálta a hatósági döntést a vitára alkalmazandó jog tekintetében, azt kötöttségektől mentesen értelmezhetette és alkalmazhatta. E tekintetben a közigazgatási nemperes eljárás kereteit a felmerült jogvita nem feszítette túl: a közigazgatási döntés hatékony felülvizsgálatát, a jogvita érdemi eldöntését az eljárási forma nem akadályozta meg.
- [59] Az indítványozó sem a vonatkozó szabályok kapcsán, sem a konkrét eljárást illetően nem hivatkozott ugyanakkor arra, hogy a tisztességes eljáráshoz való joga konkrétan milyen egyéb ok miatt sérült abból kifolyólag, hogy ügyében közigazgatási nemperes eljárást és nem pert folytattak le. Nem jelölte meg, hogy melyek voltak az eljárásnak azok az elemei, amelyek önmagukban, illetve összességükben az eljárást tisztességtelenné tették. Általában az arra való hivatkozás, hogy a kamatról történő döntés peres helyett egy nemperes eljárásban született meg, nem jelenti automatikusan a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét. Márpedig az indítványozó ezt meghaladóan nem adott elő egyéb érvet, és nem is támasztotta alá a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét.
- [60] Az Alkotmánybíróság ezért a kamattal összefüggésben az alkotmányjogi panaszt a XIII. cikk, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése vonatkozásában megalapozatlannak találta. Míg a B) cikk (1) bekezdése tekintetében a panasz nem felel meg a törvényi feltételnek. A megalapozatlanság okán az alkotmányjogi panasz elutasításának, a törvényi feltételek hiánya miatt pedig az alkotmányjogi panasz visszautasításának lett volna helye.
- [61] A bírósági végzés azonban egységként kezeli a GVH végzése ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmet, azt egyben, egyetlen rendelkezéssel utasítja el. [„A bíróság a felülvizsgálati kérelmet elutasítja.”] Emiatt az Alkotmánybíróság a pótlék kapcsán alaptörvény-ellenesnek talált bírósági döntést (a maga egészében) az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján megsemmisítette. A panasz részbeni elutasításáról, illetve visszautasításáról ezért külön nem rendelkezett.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1021/2014.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3125/2015. (VII. 9.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.27.271/2013/6. számú ítéletével összefüggésben benyújtott, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 30. § (4) bekezdés utolsó mondata, valamint a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény 5. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alaptörvény XIII. cikkére alapított – alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az ügyvéd által képviselt indítványozó 2005-ben, ajándékozás címén a veszprémi belterületi kivett, beépítetlen terület megnevezésű ingatlan tulajdonosa lett. 2013-ban az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 30. § (4) bekezdése, valamint a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Kstv.) 5. § (2) bekezdése alapján kisajátítási kérelem benyújtására kötelezés iránti kérelmet nyújtott be az egyedi ügyben I. rendű alperesként megjelölt Veszprém Megyei Kormányhivatalhoz (8200 Veszprém, Megyeház tér 1.; a továbbiakban: Kormányhivatal), melyben az egyedi ügyben II. rendű alperesként megjelölt Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzatának (8200 Veszprém, Óváros tér 9.; a továbbiakban: önkormányzat) kisajátítási kérelem benyújtására kötelezését kérte. A kérelmet a Kormányhivatal elutasította arra hivatkozással, hogy a kérelem benyújtása idején nem telt le a hivatkozott törvényhelyekben megállapított, az ingatlan megvételére vonatkozó megállapodásra irányuló kérelem benyújtásától – melyre a jelen esetben 2013. január 22-én került sor – számított öt év. Az indítványozó a Kormányhivatal döntése ellen a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól kérte a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát, amely azonban helytállónak ítélte az Étv. és a Kstv. vonatkozó rendelkezéseinek a Kormányhivatal általi értelmezését, és elutasította a keresetet. Az indítványozó ezt követően az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben az Étv. 30. § (4) bekezdésének, valamint a Kstv. 5. § (2) bekezdésének megsemmisítését kéri. Álláspontja szerint a támadott rendelkezések az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogot, emellett diszkriminatív szabályozást valósítanak meg, és ezáltal nem felelnek meg az „alapvető jog korlátozása esetén alkalmazandó arányossági követelménynek”. Az indítványozó mindkét rendelkezés esetében sérelmezte azt, hogy adott esetben öt évet kell várakoznia arra, hogy kiderüljön, a kisajátításban érdekelt vagy az önkormányzat meg akarja-e vásárolni ingatlanát, melyen azonban egészen addig neki mint tulajdonosnak túrnie kell a rendezési tervben szereplő korlátokat. A támadott rendelkezéseket az indítványozó azért is kifogásolta, mert „diszkriminatív” szabályozást eredményeznek, ugyanis a Kstv. 3. § (2) bekezdés a) pontja szerint a kisajátítást kérőnek [az államnak, a helyi önkormányzatnak, illetve az egyéb, a Kstv. 1. § (2) bekezdésében megjelölt egyéb személynek] harminc napot kell várnia, majd ezt követően megindíthatja a kisajátítási eljárást, ezzel szemben a tulajdonosnak öt évig kell várnia, mire a kisajátítási eljárást kezdeményezheti.

II.

- [2] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezése:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

[3] 2. Az Étv. érintett rendelkezése:

„30. § (4) Ha az ingatlan rendeltetését a helyi építési szabályzat valamely később megvalósítandó – jogszabályban megállapított – olyan közérdekű célban határozza meg, amelynek megvalósítása a tulajdonostól nem várható el, és ez a tulajdonosi és építési jogokat korlátozza, a tulajdonos attól követelheti az ingatlan megvételét, akinek érdekében állt a közérdekű célt szolgáló korlátozás előírása (a továbbiakban: érdekelt). Ha az érdekelt nem állapítható meg, vagy jogutód nélkül megszűnt, a tulajdonos a települési önkormányzattól követelheti az ingatlan megvételét. Ha az ingatlan megvételére vonatkozó megállapodás az erre irányuló kérelemtől számított öt éven belül nem jön létre, az ingatlant ki kell sajátítani.”

[4] 3. A Kstv. érintett rendelkezései:

„2. § Ingatlant kisajátítani a 3. § szerinti feltételek fennállása esetén, az alábbi közérdekű célokra lehetséges:

- a) honvédelem;
- b) nemzetközi szerződés alapján megvalósuló területcsere;
- c) terület- és településrendezés;
- d) kötelező állami, illetve kötelező önkormányzati feladathoz kapcsoló oktatási, egészségügyi, szociális létesítmény elhelyezése;
- e) közlekedési infrastruktúra fejlesztése;
- f) energiatermelés;
- g) energiaellátás;
- h) bányászat;
- i) elektronikus hírközlési szolgáltatás;
- j) örökségvédelem;
- k) természetvédelem;
- l) vízgazdálkodás, víziközmű-szolgáltatás;
- m) fenntartható erdőgazdálkodás, valamint véderdő telepítése, védőfásítás és közérdekű erdőtelepítés;
- n) építésügyi korlátozások felszámolása;
- o) az ingatlant terhelő, az ingatlan rendeltetészerű használatát jelentősen korlátozó, vagy megszüntető közérdekű használati jogok, szolgalmak miatti hátrányok megszüntetése;
- p) környezetvédelem;
- q) sportinfrastruktúra fejlesztése.”

„5. § (1) A 2. § n)–o) pontja alapján az ingatlan megvásárlása és kisajátítása kezdeményezésének joga az ingatlan tulajdonosát is megilleti, ha

- a) az ingatlan tulajdonjogát a b) vagy c) pont szerinti tulajdoni korlátozás előtt szerezte meg, és
- b) az ingatlan rendeltetését a helyi építési szabályzat, illetőleg szabályozási terv valamely később megvalósítandó – jogszabályban megállapított – olyan közérdekű célban határozza meg, amelynek megvalósítása a tulajdonostól nem várható el, és ez a tulajdonosi és építési jogokat,
- c) a 2. § o) pontja szerinti kisajátítási célokhoz kapcsolódó közérdekű használati jog, vezetékjog, szolgalmi jog – a jog létesítését követően – az ingatlan rendeltetészerű használatát jelentősen akadályozza vagy megszünteti.

(2) Az (1) bekezdés b) pontja szerinti esetben a tulajdonos akkor kérheti a közérdekű cél jogosultjának, ennek hiányában az önkormányzatnak a kisajátítási kérelem benyújtására vonatkozó kötelezését, ha az ingatlan adásvételére vonatkozó megállapodás annak kezdeményezésétől számított öt éven belül nem jött létre.”

III.

[5] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy fennállnak-e az indítvány befogadásának az Abtv. által előírt feltételei.

- [6] 2. Az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt határozottsági követelménynek. Az indítványozó egyértelműen megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó rendelkezést; indítványát az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapozza. Megjelölte az eljárás megindításának okát, Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét kifejtette. Pontosan meghatározta, mely törvényi rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítását kéri és mely alaptörvényi rendelkezés alapján, sérelmét megfelelően indokolja, és kifejezetten kéri a kifogásolt rendelkezések megsemmisítését.
- [7] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [8] Az indítványozó a részére biztosított jogorvoslati lehetőségeket, jelen esetben a bírói felülvizsgálat lehetőségét, kimerítette. Az indítványozó kifejti, hogy noha a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletének rendelkező része szerint az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye, a Kstv. 32. § e) pontja, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340. § (2) bekezdése szerint a fellebbezés lehetséges, ezért fellebbezéssel élt. Az Alkotmánybíróság bekérte a fellebbezés eredményeképp született végzést, melyben a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság helyben a fellebbezést elutasította; végzésében kifejtette, hogy az indítványozó álláspontja téves, a törvény nem biztosított a részére további jogorvoslatot. Az indítvány ezért ebből a szempontból is megfelel a törvényi előírásoknak. A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az ítéletében alkalmazta az Étv. és a Kstv. indítványozó által kifogásolt előírásait.
- [9] 3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdés az, hogy viszonylag hosszú, ötéves időtartamra korlátozható-e a tulajdonos tulajdonhasználatának joga úgy, hogy ez alatt az időtartam alatt bizonytalan marad a tekintetben, vajon megvásárolják-e végül az ingatlanát.
- [10] 4. Az Abtv. 31. § (1) bekezdése szerint ha alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának. Az Alkotmánybíróság sem az Étv. 30. § (4) bekezdésének, sem a Kstv. 5. § (2) bekezdésének alkotmányosságával nem foglalkozott korábban az Alaptörvény alapján.

IV.

- [11] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [12] 1. Az Alkotmánybíróság először áttekintette a panasszal érintett rendelkezéseket.
- [13] 2. Az Étv. 30. §-a az építésügyben felmerülő kártalanítás eseteit szabályozza, a törvénynek az indítványozó által kifogásolt rendelkezése is ebben a szakaszban kapott helyet. A 30. § (1) bekezdése azt mondja ki, hogy amennyiben az ingatlan rendeltetését, használati módját a helyi építési szabályzat másként állapítja meg vagy korlátozza, és ebből a tulajdonosnak, haszonélvezőnek kára származik, a tulajdonost, haszonélvezőt kártalanítás illeti meg. A bírói gyakorlat értelmében e kártalanítás megállapítása két konjunktív feltételhez, az ingatlan övezeti besorolásának megváltozásához, valamint – ennek következtében – a kár bekövetkezéséhez köthető (lásd pl. a Kúria Kfv.III.37.036/2013/6. számú határozatát). A 30. § (7) bekezdése értelmében a kártalanítás esedékessége a vagyoni hátrány bekövetkezésének napja.
- [14] Az Étv.-nek az indítványozó által támadott, a jogerős ítélet alapjául szolgáló kereseti kérelem benyújtásának napján – 2013. május 24-én – hatályos állapota szerinti (4) bekezdése a következőt mondja ki: „ha az ingatlan rendeltetését a helyi építési szabályzat valamely később megvalósítandó – jogszabályban megállapított – olyan

közérdekű célban határozza meg, amelynek megvalósítása a tulajdonostól nem várható el, és ez a tulajdonosi és építési jogokat korlátozza, a tulajdonos attól követelheti az ingatlan megvételét, akinek érdekében állt a közérdekű célt szolgáló korlátozás előírása (a továbbiakban: érdekelt). Ha az érdekelt nem állapítható meg, vagy jogutód nélkül megszűnt, a tulajdonos a települési önkormányzattól követelheti az ingatlan megvételét. Ha az ingatlan megvételére vonatkozó megállapodás az erre irányuló kérelemtől számított öt éven belül nem jön létre, a tulajdonos kezdeményezheti a kisajátításról szóló törvény szerinti eljárást.” A (8) bekezdés értelmében a kártalanítás tárgyában hozott közigazgatási határozat ellen fellebbezésnek nincs helye; ugyanez a bekezdés a határozat bírósági felülvizsgálatára két speciális szabályt tartalmaz: a pert a kártalanítás megfizetésére kötelezett ellen is meg kell indítani, nemcsak az ellen a közigazgatási szerv ellen, amelyik a felülvizsgálni kért határozatot hozta [Pp. 327. § (2) bekezdés], és a bíróság a kártalanítási ügyben hozott határozatot megváltoztathatja [míg a Pp. 339. § (1) bekezdése szerint ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik, a bíróság – az ügy érdemére ki nem ható eljárási szabály megsértésének kivételével – a jogszabálysértő közigazgatási határozatot hatályon kívül helyezi, és szükség esetén a közigazgatási határozatot hozó szervet új eljárásra kötelezi].

- [15] 3. A Kstv. 1. § (1) bekezdése elvi jelleggel rögzíti, mikor van helye ingatlan kisajátításának: eszerint kisajátítással ingatlan tulajdonjoga csak kivételesen vonható el, a Kstv.-ben meghatározott közérdekű célból, feltételekkel és módon, teljes, azonnali és feltétlen kártalanítás mellett. A lehetséges közérdekű célokat a törvény 2. §-a taxatív felsorolásban rögzíti.
- [16] A Kstv. 5. § (2) bekezdésének 2013. május 24-én hatályos szövege úgy rendelkezett, hogy az (1) bekezdés *b)* pontja szerinti esetben a tulajdonos akkor kérheti a közérdekű cél jogosultjának, ennek hiányában az önkormányzatnak a kisajátítási kérelem benyújtására vonatkozó kötelezését, ha az ingatlan adásvételére vonatkozó megállapodás annak kezdeményezésétől számított öt éven belül nem jött létre.
- [17] 4. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2012. évi CLXXXIV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 37. §-a 2013. július 1-ével úgy módosította az Étv. 30. § (4) bekezdését, hogy „az ingatlant ki kell sajátítani” szövegrész helyébe „a tulajdonos kezdeményezheti a kisajátításról szóló törvény szerinti eljárást” szövegrész került. A módosítás indokolása szerint a jogszabály így „utal arra, hogy az adásvétel sikertelensége esetén a kisajátításra kötelezésre a kisajátítási jogszabályok alkalmazandóak.”
- [18] 5. A Módtv. 4. § (1) bekezdése 2013. július 1-ével módosította a Kstv. 5. § (1) és (2) bekezdését, ez azonban a jelen alkotmányjogi panasz szempontjából nem eredményezett lényeges változást. A Kstv. 5. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjai helyére a korábbi *b)* és *c)* pontok kerültek, így jelenleg a 2013. július 1-ével hatályos szövege ennek megfelelően a következő: „A 2. § *c)* és *n)–o)* pontja alapján az ingatlan megvásárlása és kisajátítása kezdeményezésének joga az ingatlan tulajdonosát is megilleti, ha az ingatlan tulajdonjogát az *a)* vagy *b)* pont szerinti korlátozás keletkezése előtt szerezte meg, és
a) az ingatlan rendeltetését a helyi építési szabályzat valamely később megvalósítandó – jogszabályban megállapított – olyan közérdekű célban határozza meg, amelynek megvalósítása a tulajdonostól nem várható el, és ez a tulajdonosi és építési jogokat, vagy
b) a 2. § *o)* pontja szerinti közérdekű használati jog, szolgalmi jog – a jog létesítését követően – az ingatlan rendeltetésszerű használatát jelentősen akadályozza vagy megszünteti.”
- [19] A Kstv. 5. § (2) bekezdésének szövege 2013. július 1-ével a következőre módosult: „Az (1) bekezdés *a)* pontja szerinti esetben a tulajdonos annak a szervnek a kisajátítási kérelem benyújtására vonatkozó kötelezését kérheti, akivel – az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény szerint – az ingatlan adásvételére vonatkozó megállapodás a tulajdonos kezdeményezésétől számított öt éven belül nem jött létre.”
- [20] A 2013. július 1. előtti és utáni szabályozást összevetve az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az (1) bekezdésre való visszautalás mellett módosult a kisajátítási kérelem benyújtására vonatkozó kötelezés címzettjének meghatározása, míg ugyanis a módosítás hatálybalépése előtt a Kstv. úgy fogalmazott, a kötelezés alanya a közérdekű cél jogosultja, ennek hiányában az önkormányzat, addig a módosítás hatálybalépése utáni megfogalmazás szerint a kisajátítási kérelem benyújtására az a szerv kötelezhető, amellyel az ingatlan adásvételére vonatkozó megállapodás az előírt határidőn belül nem jött létre.

- [21] 6. Az indítványozó a Kstv. 5. § (1) bekezdésére, valamint az Étv. 30. § (4) bekezdésére hivatkozással nyújtotta be az I. rendű alpereshez a kisajátítási kérelem benyújtására kötelezés iránti kérelmet. Az iratokból kiderül, hogy az indítványozó 2005-ben szerezte meg az ingatlant, amit az 1993-as szabályozási terv közparknak minősített, és ez a besorolás megmaradt a 2004-es új rendezési tervben, melyet a 2010-es módosítás sem érintett. Az I. rendű alperes az 5. § (2) bekezdése alapján utasította el az indítványozó kérelmét, arra hivatkozva, hogy a törvényben előírt, a kezdeményezéstől számított öt éves időtartam nem telt el.
- [22] Tekintettel arra, hogy az indítványozó a Módtv. vonatkozó rendelkezéseinek hatálybalépése előtt nyújtotta be kereseti kérelmét, így az egyedi ügy elbírálása a 2013. július 1. előtt hatályos rendelkezések irányadó, így a jelen határozatban is ennek megfelelően vizsgálandók. Az Alkotmánybíróság mindemellett megjegyzi egyrészt azt, hogy a Kstv. 43. §-a egyértelműen rendelkezik a Módtv. hatálybalépésével kapcsolatos kérdésekről, és kimondja, hogy a Módtv. által megállapított rendelkezéseket a hatálybalépésüket követően indult és megismételt hatósági eljárásokban, valamint a hatálybalépésüket követően indult bírósági eljárásokban kell alkalmazni, másrészt azt, hogy az indítványozó a két támadott rendelkezésben előírt ötéves határidőket támadja, melyeket az időközben bekövetkezett módosítások érintetlenül hagytak.

V.

- [23] 1. Az Alkotmánybíróság ezt követően áttekintette a tulajdonhoz való joggal és a kisajátítással összefüggő, releváns gyakorlatát.
- [24] 2. Az Alaptörvény negyedik módosítása következtében – a Záró és vegyes rendelkezések 5. pontja alapján – azonban az Alkotmánybíróságnak ezen összevetés eredményeképpen az Alaptörvény hatálybalépése előtt meghozott határozataiban foglalt érvek felhasználását kellő részletességgel indokolni kell. A korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek figyelmen kívül hagyása ugyanakkor az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén is lehetségessé vált, a szabályozás változása a felvetett alkotmányjogi probléma újraértékelését hordozhatja. A hazai és európai alkotmányjogi fejlődés eddig megtett útja, az alkotmányjog szabályszerűségei szükségképpen hatással vannak az Alaptörvény értelmezésére is. Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése. Alkotmánybíróság – a fenti feltételek vizsgálata mellett – a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket [13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [31]–[33]].
- [25] 3. Az Alkotmányban a 13. § rendelkezett a tulajdonhoz való jog védelméről. A 13. § (1) bekezdése úgy fogalmazott: a „Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot”. A (2) bekezdés pedig úgy rendelkezett, tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet. Emellett az Alkotmány 9–12. §-ai egyéb, a tulajdonhoz kapcsolódó rendelkezéseket tartalmaztak, melyek közül a legfontosabb a köz- és magántulajdonnak a 9. § (1) bekezdésében kifejtett egyenlősége. A 10–12. §-ok az állami és önkormányzati tulajdont szabályozták. Ezek az előírások rendszertanilag az Általános rendelkezések című I. fejezetben helyezkedtek el.
- [26] A magyar jogrendszer 2012. január 1-jén hatályba lépett új alapszabályozása a XIII. cikkben szabályozza a tulajdonhoz való jogot, ez a rendelkezés a Szabadság és felelősség című fejezetben található. A XIII. cikk (1) bekezdése kategorikusan kijelenti, hogy „[m]indenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez”. Bár e rendelkezés megfogalmazásában eltér az Alkotmányban találhatóétól, illetve az örökléshez való jog a tulajdonhoz való jog mellé került, ebben a vonatkozásban a tartalmi egyezőség, a tulajdonhoz való jog jogosultsági oldalának lényegi azonossága megállapítható. Ugyanakkor ez a bekezdés kiegészült azzal az előírással, hogy a „tulajdon társadalmi felelősséggel jár”. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tulajdonhoz való jog korlátozásával összefüggésben „[k]ülönös jelentőséggel bír [...] az a tény, hogy amint azt az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének második

mondata is deklarálja, »a tulajdon társadalmi felelősséggel jár«, ezért a tulajdon korlátozását megvalósító szabályok alkotmányossági megítélésekor e felelősség figyelembevételével kell eljárni {20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [155]}.

- [27] Az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése szerint tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet. Ez az előírás szó szerint egyezik az Alkotmány 13. § (2) bekezdésével.
- [28] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapítja, hogy a tulajdonhoz való joggal összefüggő, az Alaptörvény hatálybalépését megelőző alkotmányos szabályozás – a jelen ügygel összefüggésben – részben lényegét tekintve, részben szó szerint azonos az Alaptörvény szabályaival, ezért a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat alkalmazható az Alaptörvény rendelkezéseinek értelmezésénél. Ugyanakkor az Alaptörvény a tulajdonhoz való jog biztosítása mellett az alapvető joggal együtt járó társadalmi kötelezettséget is kihangsúlyozza.

VI.

- [29] 1. A 64/1993. (XII. 22.) AB határozatban az Alkotmánybíróság leszögezte mindenekelőtt azt, hogy az alkotmányi tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, a szükséges és arányos korlátozásnak, illetve a tulajdonjog lényeges tartalmának ugyanis nincs polgári jogi megfelelője. Megállapította továbbá, hogy a kisajátítás a tulajdon közjogi megterhelésének az a szélső esete, amikor a teherviselés alkotmányossága elismerésre kerül, és emellett legfeljebb az állaggarancia értékgaranciával való helyettesítésére kerül sor, valamint hogy az állagelvonás ellen az Alkotmány nem ad feltétlen védelmet. A tulajdonhoz való alkotmányos jog védelme kapcsán ezért az a kérdés, milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozást minden ellenszolgáltatás nélkül eltűrnie, illetve mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogai korlátozásáért. Az Alkotmánybíróság emellett megállapította azt is, hogy bizonyos esetekben a tulajdon súlyos megterhelése is megkövetelheti a kisajátításhoz hasonló védelmet. (ABH 1993, 369, 379–381.)
- [30] Mindezek mellett az Alkotmánybíróság már működésének első éveiben, a 7/1991. (II. 28.) AB határozatban megállapította, hogy a tulajdon feletti rendelkezési jog a tulajdonhoz való joghoz tartozó részjogosítvány, amely a tulajdon feletti döntés szabadságát foglalja magába, ebből következően ennek a rendelkezési jognak a korlátozása is eredményezhet alkotmányértékt. (ABH 1991, 22, 26.)
- [31] Az Alkotmánybíróság jelenlegi gyakorlata szerint a tulajdonkorlátozás három válfaja különíthető el. Az első, a tulajdon elvétele (pl. az államosítás, kisajátítás) ezek közül a legsúlyosabb. A második csoportba a tulajdon használatát szabályozó rendelkezések, illetve a tulajdont terhelő közterhek fizetésére vonatkozó szabályok tartoznak. A harmadik csoportot azok az állami beavatkozások képezik, melyek nem sorolhatók az előző két csoportba, nem szüntetik meg teljes mértékben a tulajdonosnak a dologhoz fűződő jogosítványait, de mégis lényeges – akár a kisajátításhoz mérhető – módon érintik a tulajdon tárgyát, korlátozzák (pl. gyengítik) a tulajdonos jogait. {Lásd: 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [157]}
- [32] 2. A jelen ügyben két érdek kerül ellentétbe egymással. Egyrészt az önkormányzatoknak érdeke, hogy a törvény által hatáskörükbe utalt feladatokat megfelelően, rugalmasan el tudják végezni. Az indítványozó által rendelkezések is ezt a célt szolgálják. Az Étv. 30. § (4) bekezdése, valamint a Kstv. 5. § (2) bekezdése eredetileg három évben határozta meg azt az időtartamot, amelynek el kell telnie a kisajátítás kérésétől ahhoz, hogy a kisajátításra kötelezően sor kerüljön. Ezt 2010. január 1-jével emelte öt évre a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi CIX. törvény 54. § (3), illetve (9) bekezdése; az 54. § indokolása szerint a „módosítások egyes feladatoknál a helyi önkormányzatok mozgásterét növelik, kötelezettségeit csökkentik és szűkítik a jegyzők feladatkörét.” Az indokolás meglehetősen szűken fogalmazza meg a változtatás célját, azonban ennek alapján is feltételezhető, hogy a jogalkotó szándéka az önkormányzatok cselekvési lehetőségeinek bővítése volt a településfejlesztéssel, településrendezéssel kapcsolatos feladataik ellátása során.
- [33] Másrészt azonban ez csak alkotmányos keretek között, így – egyebek mellett – az érintettek tulajdonhoz való jogának tiszteletben tartása mellett történhet. Az Alkotmánybíróság számos alkalommal leszögezte, hogy a tulajdonhoz való jog nem korlátozhatatlan. E korlátozásoknak azonban meg kell felelniük a szükségesség és az arányosság követelményeinek. A 2012. január 1-én hatályba lépett Alaptörvény szerint alapvető jog más alap-

vető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság 3046/2013. (II. 28.) AB határozatában megerősíti a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban írtakat. Eszerint „[a]z állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközeihez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik, vagy ha a korlátozás súlya az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.” {3046/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [38]} Az Alkotmánybíróságnak tehát azt kellett megvizsgálnia, hogy a tulajdonkorlátozásra más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, illetve a közérdek védelme érdekében került-e sor, és a korlátozás arányossága megállapítható-e.

- [34] 3. Az Alaptörvény 31. cikk (1) bekezdése szerint Magyarországon a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek; a (3) bekezdés alapján sarkalatos törvényben kell meghatározni a helyi önkormányzatokra vonatkozó szabályokat. A 32. cikk (1) bekezdése szerint a helyi önkormányzat a helyi közügyek intézése körében törvény keretei között – többek között – rendeletet alkot, határozatot hoz, önállóan igazgat, meghatározza költségvetését, annak alapján önállóan gazdálkodik, továbbá törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.
- [35] A helyi önkormányzatokra vonatkozó törvényi előírásokat a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) tartalmazza részletesen. A Möt. 10. §-a alapján különbség tehető a helyi önkormányzatok kötelező, valamint önként vállalt feladat- és hatáskörei között. A törvény 13. § (1) bekezdése példálózó jelleggel tartalmazza a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok felsorolását. A 13. § (1) bekezdés 1. pontja alapján ezek körébe tartozik a településfejlesztés, településrendezés.
- [36] A helyi önkormányzatok a településfejlesztési, településrendezési tevékenységük során az Alaptörvény általános felhatalmazása alapján, törvényben konkretizált feladatkörben járnak el. Alkotmányos érdek fűződik tehát ahhoz, hogy ezt a feladatkört az önkormányzatok az alkotmányosság keretei között széles mérlegelési szabadság mellett gyakorolhassák. Ez a feladatgyakorlás az Alaptörvényben felsorolt legkülönfélébb alapvető jogok érvényesítését szolgálja. Így például a jelen ügy irataiból az derül ki, hogy az indítványozó ingatlanja közpark besorolással szerepel a rendezési tervben, mely esetben az Alaptörvény XX. cikke szerinti testi és lelki egészséghez való joggal, illetve XXI. cikke szerinti egészséges környezethez való joggal való összefüggés merül fel.
- [37] Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapítja, hogy a tulajdonkorlátozás célja alkotmányosan indokolt.
- [38] 4. Önmagában a célkitűzés alkotmányossága azonban nem eredményezi automatikusan a cél megvalósítására szánt szabályozás alkotmányosságát, ezért az Alkotmánybíróság következőnek azt vizsgálta meg, hogy a szabályozás arányosnak tekinthető-e. A szóban forgó törvényhelyek az állami beavatkozás azon esetét valósítják meg, amely nem szünteti meg teljes mértékben a tulajdonosnak a dologhoz fűződő jogosítványait, de mégis lényeges módon érinti a tulajdon tárgyát, korlátozza a tulajdonos jogait. Az Étv. 30. § (4), illetve a Kstv. 5. § (2) bekezdése alapján az ingatlan megvételére irányuló kérelemtől számított öt évnek kell eltelnie ahhoz, hogy a tulajdonos eredményesen benyújthassa a kisajátítás kötelezésére irányuló kérelmét, és ezáltal megkaphassa az ellenértékét ingatlanának, mely fölött az előírt korlátozások miatt nem gyakorolhatja teljes körűen tulajdonosi jogait. Ezen időtartam lejártáig a kifogásolt rendelkezések alapján jogilag bizonytalan helyzetben van, mivel addig a közérdekű célt szolgáló korlátozás előírásában érdekelt vagy a helyi önkormányzat nyilatkozatától függ az, hogy ténylegesen meddig tart ez az állapot.
- [39] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata az, hogy a támadott szabályozást annak szabályozási környezetében értékeli (vö. 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [30]; 3209/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [18], illetve [25]; 21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [106]), Ennek megfelelően tekintettel volt arra, milyen orvoslási lehetőséget biztosít a jogrendszer az indítványozó által felvázolt sérelemre.

- [40] 5. Az Étv. 30. § (4) bekezdésében, illetve a Kstv. 5. § (2) bekezdésében előírt korlátozások felmerülésének két esete merülhet fel. Az első esetben az érintett tulajdonos tulajdonszerzését követi a korlátozás, a második esetben a tulajdonos úgy szerez tulajdonjogot az érintett ingatlanon, hogy azt már a szóban forgó törvényhelyekben nevesített korlátozások terhelik. A jelen esetben az indítványozó – a bírósági iratokból kitűnően – 2005-ben szerzett tulajdonjogot a kérdéses ingatlanon, mely 1993 óta közpark besorolás alatt áll. Az Alkotmánybíróság azonban a két esetkört egymással összefüggésben tárgyalta.
- [41] 6. A tulajdonszerzést követő korlátozás felmerüléséről az Alkotmánybíróság a következő megállapításokat tette.
- [42] Az Étv. 30. §-a eltérő bekezdésekben szabályozza azt az esetet, amikor a helyi építési szabályzat másként állapítja meg vagy korlátozza az ingatlan rendeltetését, használati módját, amiből a tulajdonosnak (haszonélvezőnek) kára származik [Étv. 30. § (1) bekezdés]; illetve azt az esetet, amikor felmerül valamilyen később megvalósítandó – jogszabályban megállapított – közérdekű cél, amelynek megvalósítása a tulajdonostól nem várható el, és ez a tulajdonosi és építési jogokat korlátozza [Étv. 30. § (4) bekezdés]. Az első esetben a tulajdonos érdeksérelmét a kártalanítás eszköze orvosolja. A második esetben a jogalkotó speciális orvoslási lehetőséget biztosított: az ingatlan megvásárlásának, illetve kisajátításának lehetőségét, amely az erre irányuló kérelem benyújtásától számított öt év eredménytelen eltelte esetén – 2013. július 1. előtt a törvény erejénél fogva, azt követően a tulajdonos kezdeményezésére – kötelezettségként jelentkezik annak oldalán, akinek érdekében állt a közérdekű célt szolgáló korlátozás előírása, illetve a települési önkormányzat oldalán.
- [43] Az Étv. 30. § (7) bekezdése kimondja, hogy a kártalanítás a vagyoni hátrány keletkezésekor válik esedékessé, melynek időpontja a helyi építési szabályzat, szabályozási terv hatálybalépésének napja. A kártalanítás a felek megállapodásának tárgya, és amennyiben az erre irányuló kérelem benyújtásától számított egy éven belül nem jön létre megállapodás, akkor a fővárosi és megyei kormányhivatal folytat le a kisajátítási kártalanítás szabályai szerint kártalanítási eljárást. Az indítványozó indítványában sérelmezi, hogy az egyéves határidő a kártalanításra – mint a kisebb kár okozásának orvoslására – jóval rövidebb, mint az öt év – amelyet a nagyobb sérelem, a tulajdonos használatának tartós korlátozása orvoslására adott a jogalkotó. Az Alkotmánybíróság azonban rámutat arra, hogy az Étv. 30. § (9) bekezdése világos előírást tartalmaz az utóbbi esetre. A (9) bekezdés ugyanis kimondja, hogy a tulajdonost, haszonélvezőt a (4) bekezdésben foglalt eljárás lefolytatása esetén megilleti a (7) bekezdés szerinti kártalanítás, és ilyenkor az ingatlan megvételének követelése a (7) bekezdés szerinti – vagyis kártalanítás nyújtására irányuló – kérelem benyújtásának minősül. Ugyanennek a bekezdésnek az utolsó mondata előírja, hogy az adásvétellel, kisajátítással történő kártalanítás esetében a vételárba az addig kifizetett kártalanítást be kell számítani. Ezekből a rendelkezésekből egyértelműen kiderül, hogy a jogalkotó tekintettel volt annak szükségességére, hogy az érintetteknek ne kelljen az Étv. 30. § (4) bekezdésében, illetve a Kstv. 5. § (2) bekezdésében meghatározott hosszú határidőt kivárni. Az Alkotmánybíróság gyakorlatából kiderül, hogy bizonyos esetekben a névleg nem kisajátításnak minősülő tulajdonkorlátozást is a kisajátítással egyenértékűnek tekintette, és az annak megfelelő alkotmányos védelmet követelte meg [ezt példázza a „lakóút céljára történő lejegyzés” intézményének megítélése, vö. 904/B/2000. AB határozat, ABH 2002, 1203, 1205.; 22/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 339, 344.]. A jelen esetben azonban a jogalkotó gondoskodott a keletkezett sérelemnek a megfelelő, az Alaptörvény előírásaival összhangban álló orvoslási szabályairól. Az Alkotmánybíróság mindemellett felhívja a figyelmet arra is, hogy az Alaptörvény kifejezetten rendelkezik arról, hogy a tulajdon „társadalmi felelősséggel jár”, amiből – habár e klauzula nem érvényteleníti az Alaptörvény I. (3) bekezdésében, illetve XIII. cikkében foglalt követelményeket, alapvető jogokat – egyértelműen következik az, hogy az alkotmányozó hatalom hangsúlyozni kívánta a tulajdonnak a közösség érdekeire tekintettel való felhasználását. Az Étv. 30. § (4) bekezdésében, valamint a Kstv. 5. § (2) bekezdésében foglalt szabályok – tekintettel az ismertetett szabályozási környezetre és a tulajdonsérelemnek az abban biztosított orvoslási módjaira – megfelelnek az Alaptörvény által megkövetelt alkotmányosság mércének.
- [44] 7. A fentiekhez képest az Alkotmánybíróság álláspontja szerint még kevésbé valósítja meg a tulajdonhoz való jog sérelmét az, ha a korlátozás már a tulajdonszerzés idején fennáll. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 17. § (1) bekezdésének 16. pontja alapján az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető, az ingatlanhoz kapcsolódó jogilag jelentős tények körébe tartozik a bírósági vagy hatósági határozaton alapuló telekalakítási és építési tilalom elrendelése, valamint egyéb építésügyi korlátozás, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvényben meghatározott építésügyi kötelezés, valamint önkormányzati hatósági döntésen, vagy hatósági szerződésen alapuló településrendezési kötelezettség, továbbá a kulturális örökség védelméről

szóló törvényben meghatározott örökségvédelmi hatósági kötelezés ténye. A leendő tulajdonos ennek alapján a tulajdonszerzés során tájékozódhat az ingatlan érintő esetleges korlátozásokról. Maga a tulajdonszerzés nem kötelező, ennél fogva az esetleges korlátozásokkal terhelt ingatlan megszerzése a tulajdonszerző saját belátásán múlik. A fentiek alapján nem ütközik az Alaptörvénybe a tulajdonjog közérdekből történő korlátozása, mivel a szabályozás biztosítja a megfelelő kompenzációt. Tulajdonosváltás esetén az új tulajdonos felelőssége az ingatlant terhelő esetleges korlátozásokról való tájékozódás. Erre tekintettel az Étv. 30. § (4) bekezdésének, valamint a Kstv. 5. § (2) bekezdésének alaptörvény-ellenessége ebben a vonatkozásban sem állapítható meg.

- [45] 8. Az indítványozó a szabályozás diszkriminatív jellegével is indokolja a tulajdonhoz való jogának sérelmét, szerinte ugyanis indokolatlan az, hogy míg a Kstv. 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján a kisajátítást kérő [vagyis az állam, a helyi önkormányzat, illetve Kstv. 1. § (2) bekezdésében meghatározott egyéb személyek] csupán 30 napig köteles várni az adásvételi szerződés létrejöttére, addig a tulajdonos csak öt év elteltével nyújthatja be a kisajátításra kötelezés iránti kérelmet. Emellett sérelmezi azt, hogy az Étv. 30. § (7) bekezdése alapján a kártalanítási eljárást a megállapodás megkötésére irányuló kérelem benyújtásától számított egy év elteltével kell megindítani – amennyiben nem jön létre megállapodás –, melynek eredményeképp a kisebb sérelmet jelentő korlátozás esetére a törvény lényegesen rövidebb határidőt ír elő, mint a súlyosabb sérelmet jelentő kisajátítás esetére.
- [46] Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság mindenekelőtt ismét utal a fentebb kifejtettekre, miszerint az Étv. 30. § (9) bekezdése a (7) bekezdést a (4) bekezdés vonatkozásában is alkalmazni rendeli, ebből kifolyólag a korlátozással felmerülő vagyoni hátrány már az öt évnél jóval hamarabb, egy év elteltével orvoslásra kerül.
- [47] Másrészt az Alkotmánybíróság a következőkre hívja fel a figyelmet. Az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése szerint tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet. Az Alaptörvény szövegéből egyenesen következik az azonnaliság követelménye, amit az Alkotmánybíróság már működésének kezdetén úgy határozott meg, mint „egyidejűséget”, ami „feltétlenül megköveteli a kisajátítást kérő birtokba helyezésének és a kisajátított kártalanításának az egyidejűségét” [58/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 288, 291.; 22/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 339, 348.]. Az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy „a kisajátítás minden esetben tulajdonváltozást jelent, vagyis azt, hogy a tulajdonos – meghatározott feltételek mellett – túrni köteles, hogy addigi tulajdona közhatalmi aktus folytán más személy tulajdonába kerüljön.” {3199/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [20]} Az indítványozó esetében tulajdonváltozásról nincs szó, hiszen ingatlanja nem került át másik személy tulajdonába, még ha arra nézve bizonyos korlátozásokat is foganatosítottak. Az azonnaliság követelménye ezért erre a jogi helyzetre nem vonatkozik, és a kártalanítási eljárás Étv. 30. § (7) bekezdése szerinti egyéves határidő elteltével való kötelező megindítása a vagyoni hátrány megfelelő orvoslását jelenti – túl azon, hogy a törvény nem zárja ki a kártalanításnak az egyéves határidőn belül történő nyújtását.
- [48] Az Alkotmánybíróság itt jegyzi meg azt, hogy a kisajátítási eljárást megelőző ötéves határidő a következők miatt sem ellentétes az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével. Az Alkotmánybíróság a 35/2005. (IX. 29.) AB határozatban leszögezte, hogy a „tulajdonhoz való jog védelme megkívánja, hogy a törvény – a kisajátítás kivételességére is tekintettel – a közérdekű célok azon eseteire korlátozza a kisajátítás lehetőségét, amelyek megvalósítása végső soron csak a tulajdon elvonásával lehetséges. A törvényhozó a kisajátítás intézményét oly módon köteles szabályozni, hogy a szabályozás garanciát nyújtson arra, hogy a tulajdon közhatalmi eszközökkel történő elvonására teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett is csak akkor kerülhessen sor, ha a közérdekű cél más módon, mint kisajátítással nem valósítható meg.” (ABH 2005, 379, 386.) A kisajátítás ennek megfelelően kivételes eszköz, és az államnak, a helyi önkormányzatoknak arra kell törekedniük, hogy a törvényben foglalt közérdekű célokat annak alkalmazása nélkül valósítsák meg. Az Étv.-ben és a Kstv.-ben előírt ötéves határidő lehetőséget biztosít arra, hogy a közérdekű célt a kisajátításnál kevésbé súlyos eszközzel valósítsák meg. Emellett rendelkezik a közérdekű cél megvalósításával együtt járó korlátozásokból fakadó vagyoni hátrány megtérítéséről, illetve – végső esetben – annak kisajátításáról.
- [49] 9. Az indítványozó a fentiek mellett kifejezetten hivatkozik az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésében előírt azonnaliság követelményére, és úgy érvel, hogy annak nem felel meg az Étv. és a Kstv. kifogásolt rendelkezéseiben megállapított ötéves határidő.
- [50] Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság ismét utal a kisajátításnak mint tulajdonosváltásnak a 3199/2013. (X. 31.) AB határozatban való meghatározására. Egyúttal emlékeztet arra, hogy már korábbi gyakorlatában,

a 75/D/2005. AB határozatban – épp az Étv. 30. § (7) bekezdésével összefüggésben – megállapította, hogy nem kisajátításról, hanem a tulajdonjog korlátozásáról van szó, és az azonnaliság követelményét nem sérti az, ha a kártalanítást először a tulajdonjogában korlátozott személlyel való megállapodás megkísérlésével kell kezdeni, és a tulajdonos érdekében korlátozzák a tárgyalások időtartamát egy évben, amelynek eltelte után a kártalanítás tárgyában a közigazgatási eljárást le kell folytatni. (ABH 2005, 1350, 1351.) A jelen esetben az ötéves várakozási idő nem sérti az azonnaliság követelményét, hiszen nincs szó kisajátításról; a korlátozással felmerülő kár rendezése pedig az 5. pontban kifejtettek szerint biztosítva van.

[51] 10. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/776/2014.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3126/2015. (VII. 9.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Főváros Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének a Terézvárosi Önkormányzat tulajdonában álló közterületek használatáról és rendjéről szóló 15/2013. (IV. 25.) számú önkormányzati rendelet 17. § (1) bekezdése és 18. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy állapítsa meg a Budapest Főváros Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének a Terézvárosi Önkormányzat tulajdonában álló közterületek használatáról és rendjéről szóló 15/2013. (IV. 25.) számú önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.) 17. § (1) bekezdésének valamint 18. § (1) bekezdésének alaptörvény-ellenességét, tekintettel arra, hogy a hivatkozott jogszabályi rendelkezések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, a XIII. cikk (1) és (2) bekezdését, a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (1) bekezdését, valamint a közigazgatási

- hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket. 1. § (4) bekezdésében foglaltak sérelmén keresztül az Alaptörvény 32. cikk (3) bekezdését.
- [2] Az indítványozó szerint ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, a XIII. cikk (1) és (2) bekezdésével az Ör. 17. § (1) bekezdése, melynek alapján közérdekből a közterület használatának szüneteltetése vagy megszüntése rendelhető el, valamint az Ör. 18. §-ának az a rendelkezése, mely szerint ilyen esetben a jogosult kártalanítási igény nélkül köteles a közterület eredeti állapotát helyreállítani.
- [3] Az indítványozó álláspontja szerint a fent hivatkozott jogszabályi rendelkezések azért sértik a jogbiztonság Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében biztosított követelményét, mert nem felelnek meg a jogforrási rendbe történő illeszkedés követelményének, ellentétesek a Ket. 1. § (4) bekezdésében, és a Jat. 2. § (1) bekezdésében foglaltakkal, valamint nem felelnek meg a normavilágosság követelményének. A hivatkozott jogszabályi rendelkezések továbbá sértik az alkotmányjogi panasz szerint az Alaptörvény XIII. cikk (1) és (2) bekezdésében meghatározott tulajdonhoz való jogot, valamint annak korlátozására vonatkozó alkotmányossági garanciákat, ezáltal pedig az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglaltakat.
- [4] 2. Budapest Főváros Terézváros Önkormányzatának Képviselő-testülete 2013. november 14-én megtartott ülésén 224/2013. (XI. 14.) számú határozatával úgy döntött, hogy a Budapest Főváros Terézváros Önkormányzata és az indítványozó között 2007. augusztus 28-án kelt, a Nyugati téri aluljáróhoz kapcsolódó lépcső teraszoknál 123 négyzetméter alapterületen zöld tetős pavilonok elhelyezése és az abban kereskedelmi, szolgáltató és vállalkozási tevékenység folytatása céljára kötött közterület-használati megállapodás „megszűnését fontos közérdekből” az Ör. 17. § (1) bekezdése alapján 2014. január 15. napjával elrendeli. E döntésről a polgármester XVIII-25.434/29/2013. számú átiratban tájékoztatta a gazdasági társaságot azzal, hogy ha az Ör. 18. §-a alapján a közterület-használati hozzájárulás „megszűnik”, a jogosult kártalanítási igény nélkül köteles a közterület eredeti állapotát helyreállítani, így felhívta a gazdasági társaság figyelmét arra, hogy a pavilonokat 2014. január 15-ig el kell bontania és a területet eredeti állapotban az önkormányzatnak vissza kell adnia.
- [5] Az indítványozó keresettel élt a fent hivatkozott képviselő-testületi határozat ellen, kérve a jogszabálysértő határozat hatályon kívül helyezését, valamint a határozat végrehajtásának felfüggesztését.
- [6] A felperes keresetét az ügyben eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.30.071120.14/20. számú ítéletével elutasította. Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz ítéletét 2014. május 20-án vette át, alkotmányjogi panaszát – az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján – 2014. július 21-én nyújtotta be az Ör. 17. § (1) bekezdése és 18. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérve. Bár a főtítkári előkészítő eljárásban az Alkotmánybíróság felhívta panasz hiánypótlására, de az alkotmányjogi panasz határidőben benyújtottnak tekintendő.
- [7] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26. §-a szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [8] 3.1. Az Abtv. 37. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság a 24–26. §-ban meghatározott hatáskörében az önkormányzati rendelet Alaptörvénnyel való összhangját akkor vizsgálja, ha a vizsgálat tárgya az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének vizsgálata nélkül, kizárólag az Alaptörvénnyel való összhang megállapítása. Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz a Ket. és Jat. egyes rendelkezéseire az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és 32. cikk (3) bekezdése sérelmével kapcsolatban hivatkozott, az Alkotmánybíróság eljárásának az Abtv. 37. § (1) bekezdése a jelen esetben nem volt akadálya.
- [9] Alkotmányjogi panaszban Alaptörvényben biztosított jog sérelmére kell hivatkozni [Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontja]. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése sérelmére abban az összefüggésben, amelyet a panasz felvet (ti. az Ör. szabályai nem felelnek meg a jogforrási rendbe történő illeszkedés követelményének, valamint nem felelnek meg a normavilágosság követelményének), alkotmányjogi panaszban nem lehet hivatkozni. Az Alkotmánybíróság ezért az Alaptörvény tulajdonhoz való jogra vonatkozó szabályával kapcsolatban vizsgáldott.
- [10] Az Abtv. 29. §-a alapján az „Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be”. Az Ügyrend 31. §

(6) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesszen a testület elé.

II.

[11] 1. Az Alaptörvény felhívott szabálya szerint:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár. (2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

[12] 2. Az Ör. kifogásolt rendelkezései:

„17. § (1) A Terézvárosi Önkormányzat fontos közérdekből a közterület használatának szünetelését vagy megszüntetését rendelheti el.”

„18. § (1) Ha a közterület-használati hozzájárulás megszűnik vagy szünetel, a jogosult kártalanítási igény nélkül köteles a közterület eredeti állapotát – különösen annak tisztaságát – haladéktalanul helyreállítani.”

III.

[13] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[14] 1. A becsatolt iratokból megállapítható, hogy az indítványozó és az önkormányzat között 2007. augusztus 28-án közterület-használati megállapodás jött létre. A felek a szerződést annak preambuluma szerint a fővárosi közterületek használatáról és a közterületek rendjéről szóló 59/1995. (X. 20.) Főv. Kgy. rendelet, valamint Budapest Főváros Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének a Terézvárosi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek használatáról és rendjéről szóló 44/2006. (XII. 1.) rendelete alapján hozták létre.

[15] A Főv. Kgy. rendelet 8. § (1) bekezdés *f*) pontja szerint a közterület-használati hozzájárulásnak tartalmaznia kell különösen a hozzájárulás megszűnése esetére az eredeti állapot kártalanítási igény nélküli helyreállításának kötelezettségét. A 10. § (1) bekezdés *c*) pontja úgy szól, hogy a közterület-használati hozzájárulás megszűnik, ha a területre üzemzavar-elhárítás miatt, vagy a tulajdonos önkormányzatnak fontos közérdekből szüksége van, A 11. § (1) bekezdés kimondja, hogy a közterület tulajdonosa fontos közérdekből a közterület használatának szünetelését rendelheti el.

[16] A közterület-használati megállapodás 16. pontja kimondja, hogy a jelen megállapodásban nem szabályozott kérdések tekintetében a Ptk., és a fővárosi valamint a terézvárosi önkormányzat mondott rendeleteinek a hatályos szabályai az irányadók. Az Ör. 25. §-a szerint az Ör. hatályba lépésével egyidejűleg a Terézvárosi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek használatáról és rendjéről szóló 44/2006. (XII. 1.) rendelet hatályát veszítette; az Ör. 26. §-a úgy szól, hogy az Ör-t a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell.

[17] A jelen esethez hasonló, az 3153/2014. (V. 9.) AB végzéssel elbírált alkotmányjogi panasz alapját képező ügyben az indítványozók, mint I. és II. rendű felperesek 1983-tól kezdve a Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet Önkormányzata (mint Budapest Főváros XX. kerületi Tanács VB Műszaki Osztálya jogutódja) alperes határozatával ideiglenes jelleggel közterület használati és építési engedélyt kaptak. A határozatok tartalmazták, hogy a felépítmények ideiglenesek, eltávolításukat a közterület használat megszüntetését és eredeti állapotának helyreállítását, minden kártalanítási igény nélkül a hatósági felszólítást követően kötelesek az engedélyesek – jelen esetben az I. és II. rendű felperes – elvégezni. Az I. és II. rendű felperesek pavilon létesítettek a közterületi ingatlanon. Az indítványozók kérelmükben a Budapest Főváros Közgyűlésének a közterületek használatáról és használatának rendjéről szóló 59/1995. (X. 20.) Főv. Kgy. rendelet 12. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, mert az sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, amely a tulajdonhoz való jogot biztosítja, hiszen álláspontjuk szerint az indítványozó tulajdonosokat saját, ingatlanok

minősülő felépítményük minden kártalanítás nélküli elbontására való kötelezésre adott alapot a lefolytatott közigazgatási eljárásokban.

- [18] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányos tulajdonvédelem a meglévő tulajdonra vonatkozik, a tulajdonhoz való jog nem biztosít jogot a tulajdonszerzésre {3021/2014. (II. 11.) AB végzés, Indokolás [13]}. Az indítványozók az engedély ideiglenes jellegének ismeretében, a támadott jogszabályi rendelkezéssel azonos tartalmú közterület-használati megállapodás megkötésével, vagyis az abban foglalt feltételek elfogadásával, saját elhatározásuk alapján használták a közterület meghatározott részét. Az indítványozók által felhozott összefüggésben és érvek alapján ezért a tulajdonhoz való jog és a támadott jogszabályi rendelkezés között alkotmányos összefüggés nem mutatható ki {3153/2014. (V. 9.) AB végzés, Indokolás [17]}.
- [19] 2. Az Alkotmánybíróság nem látott okot arra, hogy a jelen ügyben a közterület-használatnak a tulajdonhoz való alapvető jog szempontjából történő, előző megítélésétől eltérjen. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi {3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [24]}. Ezért az Ör. kifogásolt rendelkezéseinek alaptörvény-ellenességét állító alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság elutasította.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1510/2014.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3127/2015. (VII. 9.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2b) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó 2015. január 12-én jogi képviselője útján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.

- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett az Alkotmánybíróság elé a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: közigazgatási bíróság) útján. Az alkotmányjogi panaszban a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 18. § (2b) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta.
- [3] A panasz alapjául szolgáló közigazgatási ügyben az indítványozó a nők kedvezményes öregségi teljes nyugdíjának megállapítását kérte. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Nyugdíjbiztosítási Igazgatósága az indítványozó nyugdíj megállapítása iránti kérelmét elutasította. A határozat indokolásában rámutatott arra, hogy az indítványozó nem jogosult a nők kedvezményes öregségi teljes nyugdíjára. A jogosultsághoz szükséges negyven év jogosultsági időn [Tny. 18. § (2a) bekezdés a) pont] belül ugyanis nem rendelkezik harminckét év kereső tevékenységgel járó vagy azzal egy tekintet alá eső jogviszonyban szerzett szolgálati idővel [Tny. 18. § (2c) bekezdés], mert a férje ápolásával töltött időszakban az ápolási díj folyósításának időtartamával szerzett szolgálati idejét a nők kedvezményes öregségi teljes nyugdíjára jogosító időként nem lehetett figyelembe venni [Tny. 18. § (2b) bekezdés].
- [4] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság az első fokú döntést helybenhagyta és a fellebbezést elutasította.
- [5] Az indítványozó ezt követően kérte a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát. A felülvizsgálati kérelem alapján eljáró közigazgatási bíróság 2014. október 7-én hozott jogerős ítéletével az indítványozó keresetét elutasította.
- [6] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában – melyet az Alkotmánybíróság főtítkárának hiánypótlási felhívására határidőben kiegészített – előadta, hogy a Tny. 18. § (2b) bekezdése sérti az Alaptörvény L cikk (1) bekezdését, a XV. cikk (2) és (5) bekezdését, továbbá a XIX. cikk (1)–(4) bekezdéseit.
- [7] Az indítványozó állítása szerint a beteg férjet ápoló, ápolási díjban részesülő nő egy tekintet alá esik a beteg gyermeket gondozó, ápolási díjban részesülő nővel, éppen ezért diszkriminatív a Tny. támadott szakasza, mert a nők között azon az alapon, hogy beteg gyermeket vagy beteg férjet ápolnak, nem lehet különbséget tenni.
- [8] Az indítványozó további állítása szerint a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel jogosult a kedvezményes nyugdíjra.

II.

- [9] Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„L cikk (1) Magyarország védi a házasság intézményét mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját. A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony.”

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

[...]

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

„XIX. cikk (1) Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult.

(2) Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézkedések és intézkedések rendszerével valósítja meg.

(3) Törvény a szociális intézkedések jellegét és mértékét a szociális intézkedést igénybe vevő személynek a közösség számára hasznos tevékenységéhez igazodóan is megállapíthatja.

(4) Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő. Törvény az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja.”

[10] A Tny. érintett, a bírósági eljárás során alkalmazott rendelkezései:

„18. § (1) A társadalombiztosítási öregségi nyugdíjra jogosító öregségi nyugdíjkorhatára annak, aki

- a) 1952. január 1-je előtt született, a betöltött 62. életév,
- b) 1952-ben született, a 62. életév betöltését követő 183. nap,
- c) 1953-ban született, a betöltött 63. életév,
- d) 1954-ben született, a 63. életév betöltését követő 183. nap,
- e) 1955-ben született, a betöltött 64. életév,
- f) 1956-ban született, a 64. életév betöltését követő 183. nap,
- g) 1957-ben vagy azt követően született, a betöltött 65. életév.

(2) Öregségi teljes nyugdíjra az jogosult, aki

- a) a születési évének megfelelő – az (1) bekezdésben meghatározott – öregségi nyugdíjkorhatárt (a továbbiakban: öregségi nyugdíjkorhatár) betöltötte, és
- b) legalább húsz év szolgálati idővel rendelkezik, valamint
- c) azon a napon, amelytől kezdődően az öregségi teljes nyugdíjat megállapítják, a Tbj. 5. § (1) bekezdés a)–b) és e)–g) pontja szerinti biztosítással járó jogviszonyban nem áll.

(2a) Öregségi teljes nyugdíjra életkorától függetlenül jogosult az a nő is, aki

- a) legalább negyven év jogosultsági idővel rendelkezik, és
- b) azon a napon, amelytől kezdődően az öregségi teljes nyugdíjat megállapítják, a Tbj. 5. § (1) bekezdés a)–b) és e)–g) pontja szerinti biztosítással járó jogviszonyban nem áll.

(2b) A (2a) bekezdés tekintetében jogosultsági időnek minősül a kereső tevékenységgel járó biztosítási vagy azzal egy tekintet alá eső jogviszonnyal, valamint a terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban és a súlyosan fogyatékos vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermekére tekintettel megállapított ápolási díjban eltöltött idővel szerzett szolgálati idő.”

III.

- [11] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az indítvány megfelel-e az Abtv.-ben előírt formai és tartalmi feltételeknek.
- [12] A formai feltételek teljesítése körében azt kellett megvizsgálni, hogy az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett-e (Abtv. 30. §), illetve, hogy a határozott kérelem Abtv. 52. §-ában írt feltételeinek eleget tesz-e.
- [13] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. A rendelkezésre álló iratok alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszt az indítványozó a törvényi határidőn belül terjesztette elő.
- [14] A benyújtott panasz az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel szemben támasztott feltételeknek megfelel, mivel tartalmazza az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti, az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó indokolt hivatkozást, az eljárás megindításának az indokait és a jogsérelem lényegét, a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, továbbá kifejezett kérelmet fogalmaz meg az alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére.
- [15] Az alkotmányjogi panaszt benyújtó az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. E rendelkezés szerint az Alkotmánybíróság eljárása akkor kezdeményezhető, ha az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet úgy ítéli meg, hogy az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [16] Az alkotmányjogi panasz tartalmi megfelelőségéhez az említett feltételek fennállását vizsgálta meg az Alkotmánybíróság.

- [17] Az Abtv. alapján alkotmányjogi panasz kezdeményezésére jogosult panaszos a közigazgatási bíróság előtti perben résztvevő peres fél, ezért érintettsége kétségtelenül fennáll. A közigazgatási bíróság ítéletét egyértelműen és kifejezetten a panaszos által támadott jogszabályi rendelkezésre alapította.
- [18] Az indítványozó az alkalmazott rendelkezéssel összefüggésben az Alaptörvényben biztosított jogának [Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdés] sérelmét állította, az indítvány tartalmazza a támadott rendelkezés alaptörvényellenességére vonatkozó okfejtést.
- [19] A panaszos jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, a Kúria előtt felülvizsgálati eljárás nincs az ügyben folyamatban, az indítvány tehát az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b*) pontjának is megfelel. Ebben a vonatkozásban tehát az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásának nincs akadálya.
- [20] 2. A panaszos hivatkozott az Alaptörvény XIX. cikkének (szociális biztonsághoz való jog) megsértésére is, azonban alkotmányjogilag értékelhető indokolást ezzel az alkotmányos rendelkezéssel összefüggésben nem adott elő.
- [21] Az indítványozó az Alaptörvény L cikk (1) bekezdésének, a XV. cikk (5) bekezdésének a sérelmét is állította. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben hangsúlyozza, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26–27. §-ai alapján az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze, így ezen hatáskörei gyakorlása során az Alkotmánybíróság kizárólag valamely Alaptörvényben biztosított joggal összefüggésben állított jogsérelem esetén járhat el, az Alaptörvény más rendelkezéseinek megsértésére való hivatkozás esetén nem.
- [22] Az Alaptörvény L cikk (1) bekezdése a házasság intézménye és a család védelmének állami kötelezettségét fogalmazza meg.
- [23] Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése szintén az államot terhelő alkotmányos kötelezettséggént írja elő a családok, a gyermekek, a nők, az idősek és a fogyatékkal élők külön intézkedésekkel történő védelmét.
- [24] Az Alaptörvény ezen rendelkezéseire tehát, mivel ezek nem Alaptörvényben biztosított jogokról rendelkeznek, alkotmányjogi panasz indítványt nem lehet alapítani.
- [25] Az Alkotmánybíróság az e pontban foglaltak miatt az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XIX. cikk, L cikk (1) bekezdése és XV. cikk (5) bekezdése vonatkozásában, az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján a határozat rendelkező részének 2. pontjában visszautasította.
- [26] 3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a fentieknek megfelelően, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése vonatkozásában – a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alkalmazásával érdemben bírálta el.

IV.

- [27] Az indítvány nem megalapozott.
- [28] 1. Az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia az indítvány alapján, hogy sérti-e az Alaptörvény hátrányos megkülönböztetés tilalmát előíró szabályát a Tny. támadott rendelkezése által, hogy a súlyosan fogyatékos gyermekekre tekintettel megállapított ápolási díjban eltöltött idővel szerzett szolgálati idő jogosultsági időnek minősül a nők kedvezményes öregségi teljes nyugdíja megállapításakor, míg a férjre tekintettel megállapított ápolási díjban eltöltött idővel szerzett szolgálati idő nem. Másként fogalmazva jogosult-e az Alaptörvény alapján a nők kedvezményes öregségi teljes nyugdíjára az a nő, aki szolgálati idejének egy részét a férjére tekintettel megállapított ápolási díjban eltöltött idővel szerezte.
- [29] 2. Az Alkotmánybíróság a hivatkozott alapjog sérelmével összefüggésben – a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontok figyelembe vételével eljárva – már korábbi döntéseiben {legutóbb: 33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [19]} megállapította, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmát előíró szabályt a korábbi Alkotmány az Alaptörvényhez hasonlóan tartalmazta, tehát nincs akadálya a korábbiakban kialakult és idevágó gyakorlat megfelelő alkalmazásának.

- [30] 2.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként kell kezelnie, azaz a jogalkotás során a jogalkotónak mindegyikük szempontjait azonos körülményekkel, elfogulatlansággal és méltányossággal, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell értékelnie. A hátrányos megkülönböztetés tilalma az Alkotmánybíróság gyakorlatában elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Személyek közötti, alkotmánysértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. A megkülönböztetés pedig akkor alaptörvény-ellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos (egymással összehasonlítható) csoportba tartozó jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Az Alkotmánybíróság ezt az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített szükségesség/arányosság tesztjének alkalmazásával vizsgálja.
- [31] Az alapjognak nem minősülő egyéb jogok esetében, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes. {ld. legutóbb összefoglalóan: 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32] és 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [244]}.
- [32] 2.2. Az Alkotmánybíróság gyakorlata abban a kérdésben is töretlen, hogy azon esetekben, amikor a jogalkotó egy adott szabályozás elfogadásával nem valamely alkotmányos kötelezettségének eleget téve rendelkezik egy adott tárgykörben a jogosultság feltételeiről, és ennek során különböztet meg, hanem egyéb okból alkot meg valamilyen kedvezmény szabályt, „a megkülönböztetés korlátja a pozitív diszkrimináció elvi határa: az egyenlő méltóságú személyként való kezelés feltétlen betartása, illetve az Alkotmányban megfogalmazott alapjogok meg nem sértése. [...] Ezen belül csak az követelhető meg, hogy a nem egyenlő kezelésnek ésszerű oka legyen, azaz ne minősüljön önkényesnek.” [16/1991. (IV. 20.) AB határozat, ABH 1991, 58, 62.; 922/B/2000. AB határozat, ABH 2001, 1444, 1452.] „Sem a jogegyenlőség alkotmányos követelményéből, sem a diszkrimináció tilalmából nem következik, hogy az állam célszerűségi, gazdaságossági, jogtechnikai, méltányossági, az eltérő társadalmi helyzetekre figyelemmel levő stb. szempontok szerint a jogok és kötelezettségek jogalkotási úton való megállapítása során a személyek között ne különböztethetne, ha ezzel egyébként az alkotmányos követelményeket nem sérti.” [521/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 555, 556., legutóbb összefoglalóan: 3048/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [43]]
- [33] 3. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben, a hátrányos megkülönböztetés sérelmének vizsgálata során az Alaptörvény szociális biztonságról szóló szabályából, a XIX. cikkből indult ki.
- [34] 3.1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XIX. cikk (4) bekezdése alapján elvi élel rögzíti, hogy egyfelől az államnak alkotmányos kötelezettsége a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartása, másfelől mindenki jogosult az állami nyugdíjra, amely jogosultság törvényi feltételeit az Országgyűlés határozza meg. Az állami nyugdíjra való jogosultság törvényi feltételeinek meg kell felelniük az Alaptörvény rendelkezéseinek, hiszen az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdése értelmében jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.
- [35] 3.2. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben áttekintette az ügyben releváns jogszabályi környezetet, így az ápolási díj és az ápolási díjnak a nyugdíjazással összefüggő legfontosabb szabályait.
- [36] Az ápolási díj a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.) 40. §-a értelmében a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás. Az a hozzátartozó jogosult ápolási díjra, aki állandó és tartós gondozásra szoruló súlyosan fogyatékos személy vagy tartósan beteg 18 év alatti személy gondozását, ápolását végzi (Szocvtv. 42. §). Aki ápolási díjban részesül, folytathat kereső tevékenységet is, azonban a munkaideje – az otthon történő munkavégzés kivételével – a napi 4 órát nem haladhatja meg.
- [37] A Tny. 18. § (2) bekezdése írja elő, hogy öregségi teljes nyugdíjra az jogosult, aki a születési évének megfelelő öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és legalább húsz év szolgálati idővel rendelkezik (továbbá azon a napon, amelytől kezdődően az öregségi teljes nyugdíjat megállapítják, külön meghatározott biztosítási jogviszonyban

nem áll). A Tny. 38. § (1) bekezdés c) pontja értelmében szolgálati időként kell figyelembe venni az ápolási díj folyósításának időtartamát.

- [38] Az ápolási díj folyósításának teljes időtartama tehát minden ápolási díjban részülő személy számára azonos módon szolgálati időnek számít az öregségi teljes nyugdíj megállapításakor, függetlenül attól, hogy kire tekintettel folyósítják az ápolási díjat.
- [39] 3.3. Az Alaptörvény XIX. cikk (4) bekezdésének második mondata felhatalmazza a törvényhozót, hogy az állami nyugdíjra való jogosultság törvényi feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja.
- [40] A Tny. 18. § (2a) bekezdése ennek az Alaptörvényben rögzített lehetőségnek megfelelően határozza meg a nők életkor betöltésétől független, kedvezményes öregségi teljes nyugdíjazásának feltételeit, legalább negyven év jogosultsági idő előírásával. A szabály célja a hosszú munkaviszonnyal rendelkező nők nyugdíjkezelésének megteremtése.
- [41] A Tny. 18. § (2b) bekezdése többletkedvezményt biztosít azzal, hogy – a kereső tevékenységgel járó biztosítási jogviszonnyal szerzett szolgálati időn túl – jogosultsági időnek minősíti a terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban és a súlyosan fogyatékos vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermekére tekintettel megállapított ápolási díjban eltöltött idővel szerzett szolgálati időt. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben jelen ügy kapcsán is hangsúlyozza, hogy senkinek nincs alanyi joga a különböző kedvezményekre.
- [42] A Tny. vizsgált szakaszában a jogalkotó kifejezetten a gyermekneveléssel – mint a nyugdíjrendszer fenntartásával kapcsolatos körülménnyel – összefüggő időszakok beszámítását sorolta a kedvezményes jogosultsági időszakok közé.
- [43] A kedvezmény célja a nők életkor betöltésétől független, kedvezményes öregségi teljes nyugdíjazása során a kettős, családi és munkahelyi szerepvállaláson belül az anyai szerepvállalás külön elismerése. Az anyai szerepvállalás, a gyermekvállalás biztosítja hosszú távon az állami nyugdíjrendszer fenntarthatóságát, működőképességét. A gyermekneveléssel összefüggő időszakok körébe esik a vizsgált kedvezményszabálynál a gyermekre tekintettel megállapított ápolási díjban eltöltött idő. Ez a kedvezményszabály az Alkotmánybíróság megítélése szerint ésszerű jogalkotói szándék alapján épült be a társadalombiztosítási nyugellátás szabályrendszerébe, és az ápolási díjban részesülő nők között a kedvezményes öregségi teljes nyugdíjra való jogosultsági idő minősítése szempontjából nem alkalmaz önkényes megkülönböztetést.
- [44] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján azt állapította meg, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmát nem sérti a Tny. támadott rendelkezése, ezért az alkotmányjogi panasznak az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét állító részét elutasította.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/352/2015.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3128/2015. (VII. 9.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 24. § (2) bekezdése c) pontjának *cb*) alpontja alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 68. § (5) bekezdése, továbbá a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény 103/A. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Adásvételi szerződés hatósági jóváhagyása tárgyában hozott földhivatali határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perben a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 2015. április 10-én kelt, 9.K.31.425/2014/7. sorszám alatt hozott végzésében az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte.
- [2] A bíróság az előtte folyamatban lévő ügyben a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi törvény) 24. § (2) bekezdése c) pontjának *cb*) alpontja és a 68. § (5) bekezdése, valamint a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 103/A. §-ában az 5 napos határidők megállapítására vonatkozó rendelkezések alaptörvény-ellenességét észlelte.
- [3] A támadott rendelkezések szerint a helyi földbizottság az adásvételi szerződést – a jóváhagyó hatósági döntést befolyásoló állásfoglalása kiadásakor – a köztudomású tények és legjobb ismeretei alapján, különösen abból a szempontból is értékeli, hogy az elővásárlásra jogosult elnyer-e olyan jogi helyzetet, amelynek révén a jövőben az elővásárlási jogát visszaélészerűen gyakorolhatja. Másrészt a szabályok a helyi földbizottság állásfoglalása hirdetményi közlésének időtartamára, az állásfoglalás ellen a települési önkormányzat képviselő-testületénél előterjeszhető kifogás határidejére tartalmaznak viszonylag rövid határidőket.
- [4] 1.1. Az indítványozó – az alapjául szolgáló ügy tényállásának, a megyei kormányhivatal közigazgatási határozatának, a bíróság szerint a közigazgatási perben alkalmazandó jogszabályoknak az ismertetését és értelmezését követően – kifejtette, hogy az alkalmazandó jogszabályok az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (7) bekezdését sértik (tiszteséges hatósági eljáráshoz és jogorvoslathoz való jog).
- [5] Az indítvány hivatkozott a 22/2012. (V. 11.) AB határozatra, a 3/2014. (I. 21.) AB határozat indokolásának a tiszteséges eljáráshoz való jogra vonatkozó egyes megállapításaira, és a 9/2013. (III. 6.) AB határozat indokolásában megjelenő, a jogorvoslathoz fűződő joggal összefüggő értelmezésre. A bíró utalt az Alkotmánybíróság előtti III/278/2015. szám alatt nyilvántartásba vett, és az indítvány benyújtásakor folyamatban lévő kezdeményezésében foglaltakra.
- [6] A bíróság szerint a tiszteséges eljáráshoz és jogorvoslathoz való alapjogot sérti az, hogy a földbizottság állásfoglalásával szemben – sem közvetlenül, sem az érdemi döntés felülvizsgálatának keretein belül – a bírósági jogorvoslati út nem biztosított, hiszen ez az az állásfoglalás, mely hatását tekintve érdemében eldöntheti az ügyet, kötelező előírás okán, elutasító határozathoz vezet. Hivatkozott arra, hogy a földbizottság eljárási minősége nem tisztázott, nem ügyfél, nem szakértő szerv, nem szakhatóság.

- [7] A bíróság azzal is érvel, hogy sérti a jogorvoslathoz és tisztességes eljáráshoz való jogot a földbizottság állásfoglalásával szemben biztosított egyetlen jogorvoslat, a kifogás előterjesztésének szabályozása is, amelynek előterjesztésére az állásfoglalás rövid időtartamú kifüggesztését követően, rövid határidőn belül van lehetőség, miközben magáról az állásfoglalás kialakításáról, a jegyzőnek történő továbbításáról, a kifüggesztésről és a levétel időpontjáról az érintettek közvetlenül nem is értesülhettek.
- [8] Ezen túlmenően kifejtette azt is, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezethető jogbiztonság elvét sérti a Földforgalmi törvény 24. § (2) bekezdés c) pont *cb*) alpontja, mely egy jövőbeni feltételezett visszaélés-szerű magatartást állapít meg az elutasítás indokaként, amelyhez kapcsolódóan jogszabály feltételrendszerrel nem telepít, további indokolási kötelezettséget nem ír elő.
- [9] 1. 2. Az indítvány tartalmaz a felülvizsgálni kért rendelkezésekkel az indítvány szerint szorosan összefüggő jogi szabályozással kapcsolatos aggályokat is.

II.

[10] Az indítvány elbírálása során az Alkotmánybíróság által figyelembe vett jogszabályi rendelkezések a következők:

[11] 1. Az Alaptörvény rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[12] 2. A Földforgalmi törvénynek az indítvány benyújtásakor hatályban volt, érintett rendelkezései:

„24. § (1) A helyi földbizottság – a mezőgazdasági igazgatási szerv megkeresésének a beérkezésétől számított – 15 napon belül adja ki az adás-vételi szerződés jóváhagyásának megtagadásához, vagy a jóváhagyás megadásához szükséges állásfoglalását.

(2) A helyi földbizottság az adás-vételi szerződést a köztudomású tények és legjobb ismeretei alapján, különösen a következő szempontok szerint értékeli: [...]

c) az adás-vételi szerződés jóváhagyása esetén az adás-vételi szerződés szerinti vevő, illetve a jegyzék szerinti, az első helyen álló elővásárlásra jogosult, vagy ha több elővásárlásra jogosult áll az első helyen, akkor valamennyi első helyen álló elővásárlásra jogosult [...]

cb) elnyer-e olyan jogi helyzetet, amelynek révén a jövőben az elővásárlási jogát visszaélészerűen gyakorolhatja, vagy [...]

„68. § (1) A települési önkormányzat közigazgatási területén földet használó földművesek, mezőgazdasági termelőszervezetek, más természetes és jogi személyek településenként helyi gazdálkodói közösséget alkotnak. [...]

(5) A helyi földbizottság állásfoglalása ellen kifogás terjeszthető elő a települési önkormányzat képviselő-testületénél. A képviselő-testület döntése ellen további jogorvoslatnak, panasznak, felszólalásnak nincs helye.”

[13] 3. A Fétv. indítvány benyújtásakor hatályban volt, figyelembe vett szabályai:

„103/A. § (1) A helyi földbizottság az állásfoglalását a települési önkormányzat jegyzője annak kézhezvételét követő 3 napon belül a települési önkormányzat polgármesteri hivatala, illetve közös önkormányzati hivatal esetében a közös önkormányzati hivatal hirdetőtábláján 5 napra kifüggeszti. Az állásfoglalás ellen – a hirdető-

táblán való kifüggesztést követő 5 napon belül – az eladó, a vevő, illetve a határidőben elfogadó nyilatkozatot tevő elővásárlásra jogosult kifogást terjeszthet elő a települési önkormányzat képviselő-testületénél. A kifogást a jegyzőhöz kell benyújtani. A kifogás benyújtásáról és annak időpontjáról a jegyző haladéktalanul értesíti a mezőgazdasági igazgatási szervet.

(2) A képviselő-testület megváltoztatja a kifogással érintett állásfoglalást, ha annak kiadására a Földforgalmi törvény 23–25. §-a megsértésével került sor, egyébként a kifogást elutasítja. Az elkésett kifogást a képviselő-testület érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. A képviselő-testület a kifogást 15 napon belül zárt ülésen bírálja el. A képviselő-testület a döntését jegyző útján közli a helyi földbizottsággal, a kifogást tevővel és a mezőgazdasági igazgatási szervvel.

(3) Kifogás benyújtása esetén e törvény és a Földforgalmi törvény alkalmazásában a helyi földbizottság állásfoglalásának közlésétől számított határidők a képviselő-testület döntése közlésétől számítandók.”

III.

[14] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.

[15] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a beadvány megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek. Az Abtv. 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a bírói kezdeményezés az Abtv. 25. §-ában, valamint az 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben előírt, az Alkotmánybíróság 3058/2015. (III. 31.) AB végzésében értelmezett feltételeknek megfelel, mivel az eljárásban alkalmazni kell a támadott normákat, az eljárás felfüggesztése megtörtént, és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz.

[16] 1.1. A Földforgalmi törvényben új jogintézmény a földbizottság, amely a helyi közösség bevonását teszi lehetővé a földszerzési eljárásba. A települési önkormányzat közigazgatási területén földet használó földművesek, mezőgazdasági termelőszervezetek, más természetes és jogi személyek településenként helyi gazdálkodói közösséget alkotnak. A helyi gazdálkodói közösség képviseleti szerve a közösség tagjai által megválasztott helyi földbizottság. A helyi földbizottság a település közigazgatási területéhez tartozó földek mértékének arányában legalább 3, legfeljebb 9 főből áll. A helyi földbizottság a település közigazgatási területén a törvény hatálya alá tartozó földek tulajdonjogának forgalmát befolyásolja.

[17] A törvény értelmében főszabályként minden olyan szerződéshez, amely a föld tulajdonjogának átruházásáról rendelkezik, a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyása szükséges. A jóváhagyásról szóló döntéshez az eljáró hatóságnak kötelező beszereznie a helyi földbizottság állásfoglalását. A helyi földbizottság véleményt nyilvánít az ajánlattevő személy, valamint az elővásárlási nyilatkozatot tevő személyek szerzéséről. A helyi földbizottság vétőjoggal rendelkezik, vagyis támogatásának hiányában a mezőgazdasági igazgatási szerv köteles elutasítani a jogügylet jóváhagyását; ugyanígy kell eljárni, ha a földbizottság nem adja ki állásfoglalását. A helyi földbizottság állásfoglalását a települési önkormányzat jegyzője a hivatala hirdetőtábláján 5 napra kifüggeszti. Az állásfoglalás ellen 5 napon belül az eladó, a vevő, illetve a határidőben elfogadó nyilatkozatot tevő elővásárlásra jogosult kifogást terjeszthet elő a települési önkormányzat képviselő-testületénél.

[18] 1.2. Az Alkotmánybíróság a III/278/2015. szám alatt nyilvántartásba vett és 2015. június 1-jén a 17/2015. (VI. 5.) AB határozattal befejezett ügyben már vizsgálta a Földforgalmi törvény 68. § (5) bekezdése, továbbá a Fétv. 103/A. §-a alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXIV. cikke és XXVIII. cikk (7) bekezdése tükrében, több más bíróság mellett ugyanannak a bíróságnak az indítványára, amely a jelen ügyben bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz.

[19] Az Alkotmánybíróság említett határozata a Földforgalmi törvény 68. § (5) bekezdésének második mondatát – amely kizárta a képviselő-testület döntése ellen a további jogorvoslat – és a Fétv. 103/A. § (1) bekezdése második mondatának „a hirdetőtáblán való kifüggesztést követő” szövegrészét alaptörvény-ellenesnek találta, a rendelkezéseket megsemmisítette. A határozat több, a jelen ügyben kifogásolt rendelkezés földbizottsági,

hatósági és bírósági alkalmazásával kapcsolatos alkotmányos követelményt is megállapított és a folyamatban lévő ügyekben általános alkalmazási tilalmat rendelt el.

- [20] Tekintettel arra, hogy a bírói kezdeményezés a 17/2015. (VI. 5.) AB határozattal elbírált kezdeményezésben kifejtett álláspontra utal vissza a Földforgalmi törvény 68. § (5) bekezdése, továbbá a Fétv. 103/A. §-a alaptörvényellenessége indokait illetően, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen esetben „ítélt dolog” áll fenn, ezért az eljárást ebben a részében az Abtv. 24. § (3) bekezdése alapján, megszüntette.
- [21] 2. Érdemben kellett vizsgálni a Földforgalmi törvény 24. § (2) bekezdése c) pontjának *cb)* alpontja alaptörvényellenességét. A kezdeményezés szerint ez a szabály az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezethető jogbiztonság elvét sérti, mert egy jövőbeni feltételezett visszaélészerű magatartást állapít meg a szerződés jóváhagyásának megtagadásához vezető elutasító állásfoglalás indokaként, amelyhez kapcsolódóan jogszabály feltételrendszert nem telepít, további indokolási kötelezettséget nem ír elő.
- [22] Az Alkotmánybíróság a 17/2015. (VI. 5.) AB határozat 2. pontjában a földbizottságok eljárásával kapcsolatos alkotmányos követelményeket állapított meg. A határozat szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való alapjog érvényesülése csak akkor biztosított, ha a földbizottságok állásfoglalása a törvényben megkövetelt értékelést olyan részletességgel tartalmazza, hogy annak okszerűsége érdemben is elbírálható a hatósági eljárásban, a hatósági döntés ténybeli megalapozottsága és jogszerűsége pedig nemcsak formai szempontból, hanem érdemben is felülbírálható a bírósági felülvizsgálat során.
- [23] Az Alkotmánybíróság említett határozata Indokolásának [75] bekezdése tartalmazza azt is, a földbizottságnak a törvény szerinti értékelést [24. § (2) bekezdés] olyan részletességgel kell elvégeznie, hogy az a Hatóság határozatának alapjául szolgálhasson, alkalmas legyen a tényállás tisztázása körében a tények valóságáról és az állásfoglalás okszerűségéről való meggyőződés kialakítására. A Hatóságra is irányadó a 25. § (1) bekezdésében foglalt előírás az adásvételi szerződés értékeléséről (28. §). Pusztán az a körülmény, hogy a földbizottság állásfoglalása köti a Hatóságot, nem mentesíti az utóbbit a tényállás tisztázásának kötelezettsége alól. A földbizottság állásfoglalása ténybeli alapjának, okszerűségének, az értékelés törvényességének ezért érdemben elbírálhatóknak kell lenniük a hatósági eljárásban. Csak ilyen állásfoglalás érvényesíthető a Hatóság döntése folytán állami akaratként.
- [24] Az alkotmányos követelmény értelmében a Földforgalmi törvény 24. § (2) bekezdése c) pontjának *cb)* alpontja konkrét tényálláshoz kötve alkalmazható. A törvény ebben a részében a valamely sérelem bekövetkeztének megelőzésére irányuló, veszélyeztető magatartást megfogalmazó törvényi tényállásokra emlékeztet, a jogsértő eredmény nem tényállási elem. Jóllehet a 24. § (2) bekezdése c) pontjának *cb)* alpontjában foglaltak megállapításához nincs szükség arra, hogy az érintett személy magatartása eredményeképpen konkrét személy jogai sérüljenek, a 24. § (2) bekezdése c) pontjának *cb)* alpontjában szereplő fogalmak használatát, azok tartalmát, annak a jogi helyzetnek a fennállását, amelyben lehetségessé válhat az elővásárlási jog visszaélészerű gyakorolása, a veszélyeztetés meglétének, mértékének mélységét a jogalkalmazás során kell megítélni. Így mind a hatóság, mind a bíróság értékelheti, hogy a konkrét tényállás alátámasztja-e a földbizottságnak a 24. § (2) bekezdése c) pontjának *cb)* alpontjára alapozott állásfoglalását.
- [25] Az említett alkotmányos követelményt a törvény 24. § (2) bekezdése alkalmazásánál – így annak c) pontja *cb)* alpontja alkalmazásánál is – figyelembe kell vennie a földbizottságnak, a hatóságnak és a bíróságnak is. A jogszabály – a mondott alkotmányos követelménnyel összhangban való alkalmazásakor – a jogbiztonság követelményével a bírói kezdeményezésben felhívott érvek alapján nem ellentétes. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.
- [26] 3. Az Alkotmánybíróság nem látott okot arra, hogy az indítványban aggályosnak tartott, de az indítvánnyal kifejezetten nem támadott rendelkezésekre kiterjessze a vizsgálódást.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1114/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3129/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kaposvári Törvényszék 1.Pf.12.353/2014/2. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó alapítvány és magánszemély indítványozó készfizető kezessége mellett megbízási szerződést kötött egy gazdasági társasággal (a továbbiakban: az egyedi ügy felperese). Az egyedi ügy felperese megbízottként integrált közösségi és szolgáltató tér kialakítására és működtetésére igénybe vehető támogatási kérelem benyújtására volt köteles, melynek részfeladatait a szerződésben pontokba szedve meghatározták. A megbízási díj – az egyes részfeladatok díjának összegeként – 6 500 000 Ft+áfa összegben került meghatározásra. A szerződés 4.1. b) pontjában foglalt feladatért – „integrált mérnöki szolgáltatás” – a kikötött 4 150 000 Ft+áfa összeg helyett az indítványozók csak 2 150 000 Ft+áfa összeget fizettek meg, mivel szerintük a szerződés szerinti teljes összeg a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 201. § (2) bekezdése alapján feltűnően aránytalan a ténylegesen elvégzett szolgáltatáshoz képest. Az egyedi ügy felperese a szerződés alapján járó, elmaradt 2 000 000 Ft+áfa megfizetésére kötelezni kérte az elsőfokú bíróságot. Az elsőfokú bíróság igazságügyi építész, valamint pályázatíró szakértő kirendelése mellett megállapította, hogy az egyes megbízási díjak külön-külön és együttesen sem arányosak, mivel több részfeladat teljesítése elmaradt, ezért a keresetet elutasította.
- [2] Az egyedi ügy felperese fellebbezést nyújtott be, melynek eredményeképpen a másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék az elsőfokú ítéletet megváltoztatta. Az ítéletének indokolásában arra mutatott rá, hogy a felek gondossági típusú szerződést kötöttek, vagyis a megbízottat az ügy ellátásáért illeti meg a megbízási díj, nem az eredményes eljárásért, így a megbízás teljesítésének nem feltétele az, hogy a megbízott elérje a megbízó által kívánt eredményt. Az indítványozók nem hivatkoztak olyan körülményre, amely arra utalna, hogy az egyedi ügy felperese az őt terhelő bármely kötelezettséget megszegi.
- [3] Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § szerinti alkotmányjogi panasszal támadták meg a Kaposvári Törvényszék döntését. Panaszukban az Alaptörvény XXIV. és XXVIII. cikkében foglalt tisztességes eljárás követelményének sérelmét állították; érvelésük szerint ugyanis a törvényszék nem tett eleget indokolási kötelezettségének azzal, hogy nem adta indokát annak, miért mellőzi a bizonyítékok köréből a szakértői véleményt, illetve miért tesz azzal ellentétes megállapításokat. Emellett kifogásolták azt, hogy a törvényszék az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének általános szabályairól szóló 23/2007. (IV. 17.) FVM rendeletet alkalmazta annak ellenére, hogy az elvégzett szolgáltatás nem merítette ki a benne foglalt mérnöki tevékenységet.

- [4] 2. Az Abtv. 27. §-a értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, valamint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [5] Panaszukban az indítványozók a szakértő állásfoglalásának mellőzését hiányolják, valamint téves jogszabályalkalmazást állítanak. Az Alkotmánybíróság döntéseiben következetesen érvényre juttatja azt az álláspontot, hogy „[a] bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz [...] nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslat-tal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. [...] A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]}. Az Alkotmánybíróság emellett nem vizsgálja azt, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat. {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]} A tisztességes eljárás alkotmányos követelményéből az következik, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]} Tekintettel arra, hogy a jelen esetben az indítványozók panaszja nem mutat túl a rendes bíróságok hatáskörébe tartozó kérdések felülbírálatán, az ügyben nem merült fel olyan, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, avagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, amely esetén az Abtv. 29. §-a alapján az indítvány érdemi vizsgálatának lenne helye.
- [6] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/403/2015.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3130/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Miskolci Törvényszék 2.Pf.21.268/2014/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Miskolci Törvényszék 2.Pf.21.268/2014/3. sorszámú ítélete ellen. Az indítványozó a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárásból való jog, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésben biztosított jogorvoslathoz való jogra hivatkozással.
- [2] Az ügy előzményét képezi, hogy az indítványozó (alperes) a tulajdonát képező személygépkocsival 2012. november 2. napján, pénteken 8 óra 56 perckor, valamint 2012. december 1. napján 15 óra 54 perckor Debrecenben a Vásáry I. utcában érvényes parkoló szelvény nélkül várakozott a Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlésének 20/1993. (V. 24.) Kr. számú rendelet hatálya alá tartozó közterületen. A felperes parkoló társaság 2012. november 2-án, pénteken a szombati napra vonatkozó, 2012. december 1-jén, szombaton pedig a munkanapokra vonatkozó díjfizetési parkolási rendet alkalmazta. A felperes az indítványozó (alperes) parkolásával összefüggésben keletkezett tőkekövetelés és járulékai iránt fizetési meghagyás kibocsátását kérte. Az eljárások az indítványozó (alperes) ellentmondása következtében perré alakultak.
- [3] A Tiszaújvárosi Járásbíróság a 2014. május 22. napján kelt 12.P.20047/2014/8. sorszámú ítéletében a parkoló társaság kereseti kérelmét a 2012. november 2-i parkolási díjfizetési kötelezettség elmulasztása miatt megalapozatlannak, míg a 2012. december 1-jei díjfizetési kötelezettség elmulasztása miatt támasztott kereseti kérelmet megalapozottnak ítélte. Az indítványozó (alperes) érdemi ellenkérelme alapján a bíróság azt vizsgálta, hogy a perbeli időpontokban – a munkarend megváltozásának rendeleti szabályozására tekintettel – terhelte-e parkolási díjfizetési kötelezettség az indítványozót (alperest), vagyis eleget tett-e a felperes a tájékoztatási kötelezettségének. A 2012. évi munkaszüneti napok körüli munkarendről szóló 39/2011. (X. 14.) NGM. rendelet november 2-át pihenőnapnak, a 2013. évi munkaszüneti napok körüli munkarendről szóló 28/2012. (IX. 4.) NGM rendelet pedig 2012. december 1. napját munkanapnak minősítette. Mivel a parkolóhelyen feltüntetett tájékoztatás szerint a díjfizetési kötelezettség attól függően alakult, hogy a parkolásra munkanapokon vagy szombati napon került-e sor és pihenőnapra vonatkozó rendelkezést a tábla nem tartalmazott, a bíróság a 2012. november 2-i parkolási eseménnyel kapcsolatos igényt megalapozatlannak találta. Megalapozottnak ítélte viszont a 2012. december 1-jei parkolással kapcsolatos igényt, mivel a tájékoztatás a munkanapokra vonatkozó díjfizetést tartalmazta, a 2012. december 1-e munkanappá minősítéséről pedig a kötelező érvényű, mindenkiel szemben hatályos rendelet rendelkezett.
- [4] A Miskolci Törvényszék a 2014. november 7. napján kelt 2.Pf.21.268/2014/3. sorszámú ítéletében az első fokú bíróság ítéletének fellebbezett részét – a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 394. § (1) bekezdése és 254. § (3) bekezdése alapján – az első fokú ítélet indokai alapján helyben hagyta. A bíróság az alperes fellebbezésében foglaltakkal kapcsolatban kiemelte, hogy az indítványozó (alperes) és a parkoló társaság (felperes) között létrejött jogviszony polgári jellegű, a felperes igénye kötelmi igény, a szerződés pedig a kihelyezett tájékoztató tábla szerinti tartalommal jött létre, ez pedig tartalmazta, hogy a parkolás munkanapokon 8–18 óra között díjfizetéshez kötött. 2012. év december 1. napja ugyan szombati nap volt, azt azonban az elsőfokú bíróság által hivatkozott jogszabály munkanappá minősítette.
- [5] Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a jogerős ítélet ellen arra hivatkozással, hogy a törvényszék az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályt nem az Alaptörvény 28. cikk első mondatának megfelelően értelmezte, nem a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében meghatározott, a hatékony rendes jogor-

voslathoz és tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülését szolgáló követelményeknek megfelelően alkalmazta. Az indítványozó szerint a másodfokú bíróság nem indokolta meg döntését, ebből pedig azt a következtetést vont le, hogy nem vette figyelembe, illetve nem vizsgálta „kellő mélységben” a fellebbezésben felhozott jogi érveket, ezért sérült a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező indokolt bírói döntéshez való jog. Álláspontja szerint az indokolt bírói döntéshez fűződő jog nem csak a tisztességes eljárás, hanem a hatékony rendes jogorvoslathoz való jognak is része. Így az indokolás hiánya az indítványozó szerint azt jelenti, hogy a törvényszék nem döntött érdemben a fellebbezéséről.

- [6] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdéseire hivatkozással tájékoztatta az indítványozót arról, hogy indítványa hiányos, mivel az az indítványozónak az ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezések értelmezésével kapcsolatos álláspontját és az irányadó alkotmánybírósági gyakorlat ismertetését tartalmazta, de nem fejtette ki, hogy a támadott ítélet miért és mennyiben sérti az Alaptörvényben biztosított jogait.
- [7] Az indítványozó indítvány kiegészítésében változatlanul a másodfokú ítélet jogi indokolásának mellőzését és a fellebbezésben előadott érvei figyelmen kívül hagyását kifogásolta. Az indítványozó azonban nem csatolta az indítványhoz a fellebbezést.
- [8] 2. Az Abtv. 56. § (1) értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Az Alkotmánybíróság ezért mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben előírt formai, valamint tartalmi követelményeknek.
- [9] 2.1. A befogadhatóság formai feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a panasz részben felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott formai követelményeknek. Az indítvány egyértelműen megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó rendelkezéseket, tartalmazza az eljárás megindításának indokát, megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntést, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és kifejezett kérelmet terjesztett elő a támadott bírói döntés megsemmisítését. Az indítványozó azonban csak részben indokolta meg, hogy a konkrét bírói döntés miért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát, nem jelölte meg ugyanis, hogy milyen kérdésekre nem tért ki a törvényszék indokolása. Az indítványozó azt is csak részben – az indoklás hiányára hivatkozva – támasztotta alá, hogy a támadott bírói döntés miért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogot, mivel nem jelölte meg, hogy a törvényszék az elsőfokú határozat törvényességét érintő milyen lényeges kérdéseket nem vizsgált meg.
- [10] Az indítványozó tehát csupán állította, hogy a konkrét bírói döntés megvalósította az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmét, de azt nem igazolta. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Abtv. 52. § (6) bekezdése értelmében az indítványozónak kell megküldenie az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják.
- [11] 2.2. A befogadhatóság tartalmi feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételek nem állnak fenn.
- [12] Az Abtv. 29. § az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Ezen feltételek vagylagos jellegűek, ezért teljesítésüket az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [13] Az alkotmányjogi panaszban előadott kérdést az Alkotmánybíróság a panaszban is felhívott 7/2013. (III. 1.) AB határozatában alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésként értékelte {Indokolás [21]} Mindebből az is következik, hogy jelen alkotmányjogi panaszban felvetett elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdést az Alkotmánybíróság korábban már eldöntötte {lásd: 3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [7]}.
- [14] Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának másik feltétele, hogy olyan alkotmányossági kifogást tartalmazzon, amely a bírói döntést érdemben befolyásolhatta. Az Alkotmánybíróság e feltétellel összefüggésben arra emlékeztet, hogy a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak.
- [15] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja

alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}.

- [16] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3065/2012 (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [17] Az Alkotmánybíróságnak jelen alkotmányjogi panasz befogadhatóságának vizsgálatakor azt a kérdést kell megválaszolnia, hogy érdemben befolyásolhatta-e a támadott döntést, ha a Törvényszék az indítványozó fellebbezéséről elmulasztott számot adni. Az indítványozó a fellebbezést nem csatolta be, a panaszban felhívott érvek alapján pedig az indokolási kötelezettség megsértése nem állapítható meg, mivel a Miskolci Törvényszék megindokolta döntését és ítéletének indokolásában kifejezetten hivatkozott az indítványozó fellebbezésben előadott érveire (lásd: Miskolci Törvényszék 2.Pf.21.268/2014/3. sorszámú ítélete indokolásának 3. bekezdése). Ebből következően az indítvány nem tartalmaz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételnek, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Abtv. 56. § (3) bekezdés szerint a visszautasítás indokának megjelölésével – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/422/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3131/2015. (VII. 9.) AB VÉGGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Egri Járásbíróság 13.P.21.390/2011/57. számú ítélete és az Egri Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Pf.25.622/2013/38. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve az Egri Járásbíróság 13.P.21.390/2011/57. számú ítélete és az Egri Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Pf.25.622/2013/38. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, L) cikk (1) bekezdése, Q) cikk (2)–(3) bekezdése, R) cikk (3) bekezdése, II. cikke, XV. cikk (1)–(2), (5) bekezdése, XVI. cikk (1) bekezdése, XX. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikke, XXVIII. cikk (1) bekezdése, illetve 28. cikke sérelmére hivatkozott, hangsúlyozva, hogy a Q) cikkel összefüggésben nem állít nemzetközi szerződésbe ütközést, kizárólag jelzi, hogy az általa támadott bírói döntés – álláspontja szerint – nemzetközi jogot is sért.
- [3] 1.1. Az ügy előzményeként az indítványozó (az alapügy alperese) előadásából és a benyújtott melléletekből megállapíthatóan az indítványozó a per felperesével élettársi kapcsolatban élt, a felperes korábbi kapcsolatából származó gyermekével együtt. Az élettársi kapcsolatból 2009-ben egy gyermek született. A felek közötti kapcsolat idővel megromlott, majd 2011-ben véglegesen megszakadt, a felperes gyermekeivel elköltözött az alperes lakásából. Ebben az időszakban a felek megállapodásának megfelelően az indítványozó rendszeresen tartotta a kapcsolatot a közös gyermekkel, közöttük a kapcsolattartás megfelelően működött, azonban 2011. októberében – a kapcsolattartást követően – nem adta vissza a gyermeket a felperesnek, ezen időpontot követően a gyermek az indítványozó gondozásában élt. A felperes – keresetlevele tanúsága szerint – a gyermekelhelyezés és a kapcsolattartás kérdésében megkísérelt egyezséget kötni az indítványozóval, ez azonban nem vezetett eredményre, ezért a perindítás mellett döntött, 2011-ben keresetet nyújtott be a bírósághoz, melyben kérte a gyermek nála való elhelyezésén túl gyermektartásdíj megfizetését, és a kapcsolattartás szabályozását. Az indítványozó a felperes és a felperes korábbi kapcsolatából származó gyermeke pszichés labilitására hivatkozva magánál kérte elhelyezni a gyermeket, és ugyancsak a gyermektartásdíj és a kapcsolattartás rendezését kérte viszontkeresetében.
- [4] Az elsőfokon eljáró Egri Járásbíróság 13.P.21.390/2011/57. számú ítéletében a felperes keresetét megalapozottnak találta, és a gyermeket nála helyezte el, illetve ítéletében rendezte a gyermektartásdíj mértékét, valamint mind a folyamatos, mind az időszakos kapcsolattartást az alperes és a gyermek között.
- [5] Az elsőfokú bíróság döntését a pedagógusi jellemzésre és a kirendelt pszichológus szakértő (több vizsgálati módszer eredményén alapuló) véleményére alapította, ezt következetesnek és a felek személyes meghallgatása során tanúsított viselkedésével, személyiségjegyeivel összhangban állónak találta. A szakvéleményben foglaltakat a felek elfogadták, és újabb szakértő kirendelését nem indítványozták, valamint azt a bíróság sem tartotta szükségesnek. Ítélete indokolásában ismertette a döntés meghozatala során figyelembe vett szempontokat (így többek között: a szülők egyéniségét, életmódját, azt, hogy erkölcsi tulajdonságaik alapján alkalmasak-e a gyermek nevelésére, ragaszkodásukat a gyermekhez, a gyermek kötődését a szüleikhez, a felek anyagi és lakáskörülményeit stb.). A bíróság megállapította, hogy a felek hasonló pszichológiai alkalmassággal, iskolai végzettséggel, anyagi körülményekkel rendelkeznek, kötődésük a gyermekhez stabil. Erre tekintettel azt kellett vizsgálni, hogy a gyermek lelki fejlődése és a szülőkhöz való érzelmi kapcsolat megtartása melyik szülőnél látszik biztosíthatónak.
- [6] A bíróság – a fentebb ismertetettek szerint – a felperesnél való elhelyezés mellett döntött, amit azzal indokolt, hogy a gyermek életkorában pszichológiai szempontból az anyánál való elhelyezés javasolt, az apánál való elhelyezés ilyen korban csak az anya alkalmatlansága esetén lehet indokolt, továbbá a felperes kapcsolattartás biztosításához való hozzáállása nyitottabb, rugalmasabb, mint a másik félnek.
- [7] A bíróság a gyermek elhelyezésén túl a gyermektartásdíjat, valamint a gyermek és az indítványozó közötti kapcsolattartást is szabályozta, a gyermek életkora és a felek lakóhelye közötti távolság figyelembe vételével.
- [8] 1.2. Az elsőfokú ítélet ellen mind a felperes, mind az alperes fellebbezett, a felperes – többek között – az elsőfokú döntés előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítását kérte a gyermekelhelyezés vonatkozásában, míg az alperes az elsőfokú ítélet megváltoztatását, azaz a gyermek nála való elhelyezését, illetve a kapcsolattartás ennek megfelelő szabályozását, valamint további személyek (így többek között a felperessel foglalkozó pszichológus) meghallgatását, iratok beszerzését kezdeményezte.
- [9] A másodfokon eljáró Egri Törvényszék 1.Pf.25.622/2013/38. számú ítéletében – az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részét nem érintve – az időszakos és a folyamatos kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezéseket részben

megváltoztatta (az indítványozó javára módosítva a kapcsolattartás gyakoriságát és időtartamát), egyebekben az elsőfokú ítéletet helyben hagyta. A másodfokú bíróság az eljárása során a feleket személyesen ismét meghallgatta, valamint elrendelte a kiskorú gyermek, a felek, és az alperesi nagyszülő pszichológiai vizsgálatát. A szakértő a szakvélemény készítése során készült helyzetvizsgálatok, az érintettek személyes vizsgálata és részletes explorációja alapján – a korábbi szakvéleménnyel egyezően – arra jutott, hogy az apa alkalmasabb a gyermek nevelésére, és a nála való elhelyezést javasolta, de ehhez feltétlenül szükséges, hogy a szülők a kapcsolattartás megvalósulására fokozott figyelmet fordítsanak.

- [10] A másodfokú bíróság döntése meghozatalakor abból indult ki, hogy mindkét szakértői véleménynek megfelelően összességében mind a felperes, mind az alperes alkalmas a gyermek nevelésére, a csatolt nyilatkozatok, a személyes meghallgatás, a szakértői vélemény alapján a gyermek mindkét szülőjéhez ragaszkodik, érzelmi kötődése szüleihez mély. Arra a következtetésre jutott továbbá, hogy a felperesi közeget ugyanúgy magáénak érzi a gyermek, mint az alperesi környezetet. Rámutatott arra is, hogy a felelős szülői magatartás mindkét félnél megállapítható, mindketten érzelmileg erősen ragaszkodnak a gyermekükhöz, és a másik szülővel való kapcsolattartást fontosnak tartják.
- [11] A másodfokú bíróság összességében a gyermeket az anyánál elhelyező elsőfokú ítéletet érdemben helyesnek és a gyermek érdekében állónak találta, és csak a kapcsolattartás gyakoriságán és időtartamán változtatott.
- [12] 2. Az indítványozó a bírósági eljárást követően fordult alkotmányjogi panaszával az Alkotmánybírósághoz, az Alaptörvény fent megjelölt rendelkezései sérelmére hivatkozva.
- [13] Az indítványozó szerint a bíróság a gyermek pszichikai fejlődését fenyegető, megalapozatlan döntést hozott, ami egyúttal diszkriminatív is.
- [14] Előadja egyrészt, hogy az elsőfokú eljárás során bizonyítást folytattak le, tanúkat hallgatott meg a bíróság, azonban a bizonyítékokat – így a tanúk vallomásait – megfelelően nem értékelte ítélete indokolásában, annak ellenére, hogy ez törvényi kötelezettsége lenne. Különösen azt kifogásolja, hogy a bíróság a korábban a felekkel foglalkozó pszichológust nem hallgatta meg, mert ehhez a felperes nem járult hozzá (nem adta meg a titoktartás alóli felmentést), így az indítványozó szerint az egyetlen releváns bizonyítást a bíróság mellőzte.
- [15] Ezzel összefüggésben arra is hivatkozik, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 286. § (2) bekezdése alapján a házassági perben a tanú a 170. § (1) bekezdésének a) pontja alapján, a tanúként kihallgatott orvos pedig ugyane rendelkezés c) pontja alapján a tanúságtételt nem tagadhatja meg.
- [16] Ehhez képest – szemben a joggyakorlattal, ami szerint ezt a szabályt kell gyermekelhelyezési perekben is alkalmazni – arra hivatkozva, hogy a fenti rendelkezést a Pp. házassági perekre vonatkozó fejezete tartalmazza, az indítványozó szerint a bíróság nem alkalmazta pusztán azért, mert az adott ügyben a gyermek nem házasságból született. Ezzel a rendelkezéssel kapcsolatban – anélkül, hogy alaptörvény-ellenességét indítványozná – kifogásolja az indítványozó, hogy az adott ügyben nem került sor az alkalmazására, azaz a családdal kapcsolatban levő pszichológus meghallgatására, ennek okaként pedig arra hivatkozott, hogy a felperes nem járult hozzá a titoktartás alóli felmentéshez. Az indítványozó utal arra is, hogy a gyermekek 47%-a házasságon kívül születik Magyarországon. Szerinte nem fogadható el az, hogy a gyermekek majdnem fele – esetleges gyermekelhelyezési per esetén – csak azon az alapon szenvedjen hátrányt, hogy nem házasságból származik (főleg, mivel ezt ők semmiféleképpen nem határozhatják meg, erre a gyermekeknek nincsen hatása). Hivatkozik a BH.2009.77. számú eseti döntésre, amely kifejezetten kimondja, hogy a házasságon kívül született gyermekeket e tény miatt nem értheti hátrány, és amely családjogi perekre is kiterjeszti a hivatalbóli bizonyítási kötelezettséget. Ezzel szemben a jelenlegi perben született döntés különbséget tesz a házasságon kívül, illetve belül született gyermek között.
- [17] Az indítványozó úgy véli, a bíróság eljárása során az Alaptörvény R) és L) cikkét figyelmen kívül hagyta, továbbá nem vette figyelembe a 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény szellemiségét, az annak megfelelő jogértelmezést, különösen a 2. cikkében foglalt diszkriminációtíltalmat. Az indítványozó szerint a bírósági döntések – azon túl, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköznek – sértik az Alaptörvény további rendelkezéseit is, így a II. és XVI. cikket is. A fentiekben túl arra is hivatkozik az indítványozó, hogy a bíróság mulasztása és nem megfelelő jogértelmezése miatt nem kerülhet a fél olyan helyzetbe, hogy eljárási jogait ne gyakorolhassa, ez ugyanis sérti a kiszámítható jogalkalmazás, tehát a tisztességes eljárás Alaptörvényben rögzített követelményét. Szerinte a jelen ügyben nem tették lehetővé számára az eljárási jogai gyakorlását, ezáltal mind az indítványozó, mind a gyermek érdekei sérelmet szenvedtek. Indokolása alátámasztásául számos AB határozatra is hivatkozik. Összegzésként kifej-

ti, hogy a bíróság azáltal, hogy az ügy érdemi eldöntésére alkalmas kötelező bizonyítást nem vett fel, megalapozta a tisztességes eljárás elvének sérelmét, ezen keresztül pedig a hátrányos megkülönböztetés elve sérelmét.

- [18] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [19] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indoklással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [20] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai követelményeinek az alábbiak szerint részben eleget tesz.
- [21] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mikor tekinthető a kérelem határozottnak. Jelen alkotmányjogi panasz tartalmazza az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja szerinti, illetve az Abtv. 27. §-a szerinti hatáskörére vonatkozó hivatkozást; az indítványozó megjelöli az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit; megjelöli azokat a bírósági ítéleteket, amelyeket alaptörvény-ellenesnek tart; továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő a bírósági határozatok alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [22] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pontjában foglalt követelményeket azonban az indítvány csak részben teljesíti. E rendelkezés értelmében az indítványnak indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [23] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XV. cikkével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben megfelelő indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, az indítványozó előadja az alapjogi sérelem lényegét. Ezzel szemben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, L) cikk (1) bekezdésével, R) cikk (3) bekezdésével, II. cikkével, XVI. cikk (1) bekezdésével, XX. cikk (1) bekezdésével, illetve XXIV. cikkével összefüggésben alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem ad elő arra vonatkozóan, hogy a kifogásolt ítéletek miért ellentétesek az Alaptörvény felsorolt rendelkezéseivel.
- [24] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény fenti rendelkezéseire alapított részében az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pontjának nem felel meg.
- [25] 3.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a tisztességes eljárást, illetőleg ezen keresztül a hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét kifogásoló részében [Alaptörvény XV. cikk (2), XXVIII. cikk (1) bekezdés] a befogadhatóság formai feltételeinek eleget tesz, és a formai követelményeknek megfelelő indítványrész tekintetében – a befogadhatóság tartalmi követelményeinek vizsgálata körében – az alábbi következtetésre jutott.
- [26] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, alkotmányjogi panaszát az Egri Törvényszék másodfokú, jogerős ítélete ellen terjesztette elő, további jogorvoslat nincsen számára biztosítva; továbbá az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügyben félként (alperesként) szerepelt, ezért az Abtv. 27. §-a, és az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerinti jogosultnak és nyilvánvalóan érintettnek tekinthető.
- [27] 3.3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18] stb.].
- [28] A jelen ügyben az indítványozó azt kifogásolja, hogy az eljáró bíróságok egyrészt a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem értékelték megfelelően, valamint – többszöri kérelme ellenére – a Pp. 286. §-ával ellentétes módon nem került sor hivatalbóli bizonyítás elrendelésére, konkrétan annak a pszichológusnak a meghallgatására, aki szerinte az ügy érdemére kihatóan nyilatkozatot tehetett volna, mert ehhez a felperes nem járult hozzá [nem adta meg a titoktartási kötelezettsége alóli felmentést, amit számára a Pp. 170. § (1) bekezdés *c*) pontja egyéb-

ként lehetővé tesz], így az ügyben egyetlen relevánsnak tekinthető bizonyíték beszerzését mellőzte a bíróság, ez pedig a házasságon kívül született gyermek hátrányos megkülönböztetéséhez vezet. A diszkrimináció azért áll fenn álláspontja szerint, mert a házassági per fenti szabályát a házasságon kívül született gyermekek esetén is alkalmaznia kell a bíróságnak, az adott ügyben azonban – többek között a BH.2009.77. számú eseti döntésben foglaltakkal ellentétesen – ez nem történt meg.

[29] 3.4. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja fogalmazza meg, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját.

[30] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint „[a] bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. Ezért fogalmaz úgy az Abtv. 27. §-a, hogy alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A jogalkotó ezzel a 2012. január 1-jétől hatályos rendelkezéssel teremtette meg a bírói jogalkalmazás és jogértelmezés alkotmányossága vizsgálatának korábban nem ismert lehetőségét. A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény és az Abtv. fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. [...]

A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.

A bírósági jogértelmezésnek, jogalkalmazásnak közvetlenül kell valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére vezetnie, nem pedig azáltal, hogy eltér bíróságok más ügyekben hozott döntéseitől. A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza. Ugyanezen okokból nem lehet hivatkozni a hátrányos megkülönböztetés tilalmára sem.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}

[31] Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes a tekintetben is, hogy a tényállás feltárása, a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a következtetések levonása a rendes bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel.

[32] 3.5. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel a következőket állapította meg: az indítványozó állításával ellentétben mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság alapos bizonyítási eljárást folytatott le. Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában kifejtette, hogy a felek személyiségére, gyermeknevelési képességére, a gyermek pszichés állapotára vonatkozó megállapításait, és ez alapján döntését a pszichológus szakértő több vizsgálati módszer alapján felállított véleményére, a felek személyes meghallgatására, a tanúvallomásokra, valamint a pedagógusi jellemzésre alapította. A szakvéleményekben foglaltak aggálytalanságára, és arra tekintettel, hogy azokat egyik fél sem kifogásolta, az elsőfokú bíróság további szakértő kirendelését nem tartotta szükségesnek [lásd elsőfokú ítélet 4. oldal III. pont].

[33] A másodfokú bíróság a feleket személyesen ismét meghallgatta, továbbá elrendelte a kiskorú gyermek, a felek, és az alperesi nagyszülő pszichológiai vizsgálatát, és az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítási eljárás, valamint az általa foganatosított bizonyítás-kiegészítés eredményét összességében értékelte. Ítéletében kifejezetten kiemeli, hogy a felek által a másodfokú eljárásban felajánlott bizonyítási indítványokat mellőzte, mert azok az érdemi elbírálásra kihatással nem bírtak, ugyanakkor viszont az eljárás indokolatlan és szükségtelen elhúzódtását eredményezték volna. Kitért ítéletében arra is, hogy a felperes által az utolsó tárgyaláson becsatolt

felvételt nem értékelte bizonyítékként, mert ismeretlen körülmények között készült, tartalma írásban nem volt csatolva, és elkésetten került benyújtásra [lásd másodfokú ítélet 13. oldal első bekezdés]. Az Alkotmánybíróság a rendelkezésére álló iratok, így különösen a bíróságok ítéletei alapján megállapította, hogy az alapul fekvő eljárásokban nem merült fel olyan utalás vagy állítás, amely a házasságon kívül és a házasságban született gyermekek közötti hátrányos megkülönböztetést vagy a diszkriminációra vonatkozó indítványozói kifogásokat megalapozná.

- [34] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a támadott bírósági döntésekkel (így az Egri Járásbíróság 13.P.21.390/2011/57. számú és az Egri Törvényszék mint másodfokú bíróság 1. Pf.25.622/2013/38. számú ítéletével), az azokban foglalt mérlegelési és jogértelmezési kérdésekkel kapcsolatosan nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel, ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontjára tekintettel visszautasította.

Budapest, 2015. június 30.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/31/2015.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3132/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 76. § (5) bekezdés *h*) pontja, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 31. § (1) bekezdés utolsó mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 26. § (2) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] Az indítványozó előadása szerint az ellene folyó büntetőügy elbírálására a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel. Az indítványozó az első tárgyalásra szóló idézés kézhezvételekor szerzett tudomást arról, hogy az ügy tárgyalására a Debreceni Törvényszéken kerül sor, és az ügyben az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban OBH) elnökének határozatával (a továbbiakban: határozat) kirendelt bíró jár el.

- [3] Az indítványozó állítása szerint az OBH elnöke visszaélészerűen gyakorolja a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 76. § (5) bekezdés *h*) pontja, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 31. § (1) bekezdés utolsó mondata által a bírák kirendelésére biztosított jogkörét, mert a bíróságok közötti ügyáthelyezés szabályainak alaptörvény-ellenességét megállapító 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, valamint ezeknek a rendelkezéseknek a jogalkotó általi hatályon kívül helyezése eredményeként kialakult helyzetben a kirendelés intézményét ténylegesen az ügyek áthelyezésére használja fel. Az indítványozó érvelése szerint azzal, hogy ügyét a Fővárosi Törvényszékre kirendelt bírót az eredeti beosztásának megfelelő szolgálati helyén, a Debreceni Törvényszéken tárgyalja, a bírót kirendelése folytán kialakult helyzet ugyanazon következményekkel jár, mint korábban az ügyáthelyezés.
- [4] A támadott jogszabályi rendelkezések az indítványozó állítása szerint ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1), (3) és (7) bekezdésével, illetve a B) cikk (1) bekezdésével, mert azok sértik a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát jelentő törvényes bíróhoz való jogát, továbbá nagymértékben megnehezítik a védelemhez való jogának gyakorlását. Sérelmezte, hogy az OBH elnökének szabad, szubjektív belátáson alapuló határozata jogorvoslattal nem támadható, mindez pedig a jogállamiság, jogbiztonság alkotmányos követelményének nem felel meg. Az indítványozó a támadott rendelkezések alaptörvény-ellenességének megállapítását, megsemmisítését, és az ügyében történő alkalmazásának kizárását kérte az Alkotmánybíróságtól. Az indítványozó utalt továbbá arra, hogy a támadott rendelkezések nemzetközi szerződésbe is ütköznek, mely tény vizsgálatát az Alkotmánybíróság hivatalból végezheti el.
- [5] 2. Az Abtv. 56. § alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja a befogadás törvényben előírt formai és tartalmi feltételeinek meglétét.
- [6] 2.1. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c*) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán *a*) az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és *b*) jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [7] A fenti rendelkezésből az Alkotmánybíróság álláspontja szerint egyértelműen következik, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alkotmányjogi panaszt csak egyedi ügyben folytatott bírósági eljárásban alkalmazott jogszabály, jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességére hivatkozással lehet alapítani.
- [8] Az Abtv. 1. § *a*) pontja határozza meg, hogy a törvény alkalmazásában mit kell egyedi ügynek tekinteni. Eszerint egyedi ügy: a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet jogát vagy kötelezettségét, jogos érdekét vagy jogi helyzetét érintő vagy eldöntő bírósági eljárás.
- [9] Az indítványozó által támadott jogszabályi rendelkezések az OBH elnökének biztosítanak bírót kirendelésére vonatkozó hatáskört. A Bjt. kirendelésre vonatkozó szabályai (31–33. §) alapján megállapítható, hogy bírót kirendelésére nem egyedi ügyben kerül sor, és a kirendelt bírót nem meghatározott ügy elbírálására kap felhatalmazást, hanem a kirendelés helye szerinti szolgálati helyen, a kirendelés időtartama alatt végez bírói munkát.
- [10] Az OBH elnöke továbbá nem résztvevője a bírósági eljárásnak, ezért nem bírósági eljárásban, nem annak kezei között hozza meg kirendelésről szóló határozatát.
- [11] A fentiekből következik, hogy az OBH elnöke a támadott jogszabályi rendelkezések alapján nem egyedi ügyben, és nem bírósági eljárásban hoz határozatot bírót kirendeléséről. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a sérelmezett rendelkezések alkalmazására az indítványozó ellen folyó bírósági eljárásban nem került sor, ezért az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított indítvány nem felel meg a törvényi követelményeknek.
- [12] 2.2. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c*) pontja alapján, ha *a*) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és *b*) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [13] Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy határidőben nyújtotta-e be az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapított panaszát az indítványozó. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a 26. §

(2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Abtv. 30. § (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság olyan alkotmányjogi panasz tárgyában is dönthet, amelyet az indítványozó rajta kívül álló elháríthatatlan okból történő akadályoztatása folytán a határidő eltelte után nyújtott be, és az akadály megszűnésétől számított tizenöt napon belül – az elbírálásra alkalmas indítvány előterjesztésével egyidejűleg – igazolási kérelmet nyújt be. Az Abtv. 30. § (4) bekezdése szerint a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan nap elteltével alkotmánybírósági eljárás megindításának nincs helye.

- [14] Az indítványozó állítása szerint az Abtv. 30. § (2) bekezdésére figyelemmel határidőben nyújtotta be panaszát, mivel csak az első tárgyalásra szóló idézés kézhezvételekor, 2014. november 17-én szerzett tudomást a „támadott határozatról”. Az indítványozó érvelésével összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az alkotmányjogi panasznak nem tárgya az OBH elnökének határozata, az indítványozó a támadott jogszabályi rendelkezések alkotmányossági vizsgálatát kérte. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Abtv. 30. § (2) bekezdése a 26. § (2) bekezdésére alapított panaszok esetében nem, csak az Abtv. 26. § (1) bekezdésére, illetve 27. §-ára alapított panaszok vizsgálata során alkalmazható.
- [15] Az indítványozó által sérelmezett jogszabályi rendelkezések 2012. január 1-jén léptek hatályba, az indítványozó pedig 2014. december 19-én adta postára panaszát, igazolással nem élt. Az Alkotmánybíróság a fenti tények és jogszabályi rendelkezések alapján megállapította, hogy a panasz elkésletten és olyan időpontban került benyújtásra, amikor az Abtv. 30. § (4) bekezdése alapján a határidő elmulasztása miatt igazolásnak, illetve alkotmánybírósági eljárás megindításának már nem volt helye.
- [16] Az alkotmányjogi panasz a fenti okok miatt nem felelt meg a befogadhatóság törvényi feltételeinek, ezért a további vizsgálatot mellőzve az Alkotmánybíróság azt – figyelemmel az Abtv. 50. § (1) bekezdésére és 56. § (3) bekezdésére, valamint az Ügyrend 5. § (1) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*), illetve *d*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2348/2014.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3133/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 36.Kpk.46.110/2014/4. számú végzése, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 15. § (1) és (3) bekezdése, valamint a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet 3. § (4) bekezdés *b*) pontja, a 4. §-a, az 5. § (1) bekezdés *h*) pontja és (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 36.Kpk.46.110/2014/4. számú végzése (a továbbiakban: Végzés) alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Kérte továbbá az Abtv. 24. § (1) bekezdése alapján a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 15. § (1) és (3) bekezdése, valamint a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 3. § (4) bekezdés *b*) pontja, a 4. §-a, az 5. § (1) bekezdés *h*) pontja és (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is.
- [2] Az indítványozó előadta, hogy a tulajdonában lévő ingatlan másik tulajdonosa egy kft.-vel használati megállapodást kötött. A kft. rendezvénytartásra engedélyt kapott Kp/47-3/2014/V. szám alatt a Ferencvárosi Polgármesteri Hivataltól, amely ellen az indítványozó fellebbezett, azonban a fellebbezését a hatóság Kp/47-14/2014/V. számú határozatában érdemi vizsgálat nélkül elutasította, mert már korábbi határozatában – amelyet bírósági közigazgatási határozat már korábban helyben hagyott – megállapította, hogy az indítványozó az ügyben nem számít ügyfélnek. Az indítványozó a döntéssel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, azonban felülvizsgálati kérelmet a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a Végzésében elutasította.
- [3] Az Alkotmánybíróság főtíkára hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, mivel az indítvány nem tartalmazott kellő indokolást arra nézve, hogy a bírói döntés az indítványozónak az Alaptörvényben biztosított jogait mennyiben és miért sérti. Egyben tájékoztatta az indítványozót, hogy az indokolásnak ki kell terjednie az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott valamennyi rendelkezésre, továbbá az indítványozónak az Abtv. 24. § (1) bekezdése alapján utólagos normakontroll iránti eljárást nincs lehetősége indítványozni.
- [4] Az indítványozó a hiánypótlási felhívásnak határidőben eleget tett és a felhívásra tett indítvány-kiegészítésében a Végzés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Abtv. 27. §-a, a Ket. és a Korm.r. alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján kérte.
- [5] Az indítványozó – indítvány-kiegészítésében pontosított – álláspontja szerint a Végzés megsértette az Alaptörvény R) cikkének, az XIII. cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (2) bekezdésének, XXIV. cikk (1) bekezdésének, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének és 28. cikkének rendelkezéseit, valamint a Ket. és a Korm.r. támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény R) cikkének, XIII. cikk (1) bekezdésének és XV. cikk (2) bekezdésének rendelkezéseit.
- [6] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Az Abtv. 56. § (3) bekezdése értelmében a befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [7] 2.1. Az Alkotmánybíróság elsőként az alkotmányjogi panasz formai megfelelését vizsgálta.
- [8] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c*) pontja alapján az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet akkor fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [9] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [10] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a, valamint az 51. § (1) bekezdése szerinti jogosultnak tekinthető, az indítványozó az egyedi ügyben érintett szervezet és a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségét kimerítette.

- [11] 2.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az alkotmányjogi panasz Abtv. 26. § (1) bekezdésében és 27. §-ában, illetve 29–31. §-aiban foglalt tartami befogadhatósági feltételeknek való megfelelését vizsgálta.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a Végzést 2014. október 28-án vette át és az alkotmányjogi panaszát 2014. december 27-én adta postára, így az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett.
- [13] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasznak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha az alkotmányjogi panasz tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]; az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezéseket vagy bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; az Alaptörvény megsértettnek állított rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezések, bírói döntés miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]; valamint kifejezett kérelmet a jogszabályi rendelkezés vagy a bírói döntés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [14] Az indítványozó panaszában megjelölte azokat a törvényi rendelkezéseket, amelyek megállapítják az Alkotmánybíróság hatáskörét az alkotmányjogi panasz elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [az Abtv. 26. § (1) bekezdése és a 27. §-a], továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést (a Végzés) és jogszabályi rendelkezéseket [a Ket. 15. § (1) és (3) bekezdése, valamint a Korm.r. 3. § (4) bekezdés b) pontja, a 4. §-a, az 5. § (1) bekezdés h) pontja és (4) bekezdése], valamint az Alaptörvény megsértettnek állított rendelkezéseit [az Alaptörvény R) cikke, az XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (2) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése és 28. cikke] és a panasz kifejezett kérelmet tartalmaz az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára (a Végzés, a Ket. és a Korm.r. támadott rendelkezései alaptörvényellenességének megállapítása és megsemmisítése).
- [15] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróságnak kizárólag a bírói döntés alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, amelynek célja a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölése.
- [16] Azt indítványozó a Végzés kapcsán az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának és a (7) bekezdés szerinti jogorvoslati jogának sérelmét állította. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz e részben nem felel meg az Abtv. 29. §-ban foglalt feltételnek, mivel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével kapcsolatosan sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem vetett fel, ezért az alkotmányjogi panasz e vonatkozásban nem befogadható.
- [17] Az indítványozó az alkotmányjogi panaszában hivatkozott arra is, hogy a bíróság jogalkalmazása során az alkalmazott jogszabályok értelmezésekor az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglaltak is sérültek. Az Alaptörvény XXIV. cikke a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog biztosításáról, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogról a XXVIII. cikk tartalmaz rendelkezéseket. Az Alkotmánybíróságnak kizárólag a bírói döntés alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van jogköre, amelynek célja a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölése. Az indítványozó által felvetett jogértelmezési és joggyakorlati aggályok azonban nem alkotmányossági kérdések. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz e részben nem felel meg az Abtv. 29. §-ban foglalt feltételnek, mivel az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével kapcsolatosan sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem vetett fel.
- [18] Alkotmányjogi panaszt csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani, ezért az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja alapján az indítványban meg kell jelölni az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Az Alaptörvény 28. cikkének címettjei a bíróságok, e rendelkezés nem fogalmaz meg olyan jogot, amelyre alkotmányjogi panaszt önállóan lehetne alapítani. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a „jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel nem orvosolható” [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]].

- [19] Az indítványozó által a Végzés kapcsán felvetett jogértelmezési és joggyakorlati aggályok azonban nem alkotmányossági kérdések. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz e részben sem felel meg az Abtv. 29. §-ban foglalt feltételnek, mivel az sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem vetett fel, ezért az alkotmányjogi panasz e vonatkozásban sem befogadható.
- [20] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Végzés vonatkozásában alkotmányjogilag értékelhető kifejtés mellőzésével hivatkozott az Alaptörvény R) cikkében rögzített alapvetés sérelmére, az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tulajdonnal járó társadalmi felelősségre és ehhez kapcsolódóan az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében meghatározott hátrányos megkülönböztetés tilalmára is. A panasz e vonatkozásban nem tartalmazott kellő indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett Végzés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel ezért az alkotmányjogi panasz e vonatkozásban sem befogadható.
- [21] Az indítványozó kérte továbbá az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a Ket. 15. § (1) és (3) bekezdése, valamint a Korm.r. 3. § (4) bekezdés *b*) pontja, a 4. §-a és az 5. § (1) bekezdés *h*) pontja és (4) bekezdése alaptörvényellenességének megállapítását és megsemmisítését is az Alaptörvény R) cikkének, XIII. cikk (1) bekezdésének és XV. cikk (2) bekezdésének rendelkezései – vélt – sérelme miatt. Az alkotmányjogi panasz indokolása általában a Korm.r. „– (többek közt az 5. § (4) pontban foglalt »ügyfelek«) és ennek tükrében” a Ket. „15. § (1)–(3)-ban megfogalmazott ügyféli jogállás” sérelmét állította az Alaptörvény R) cikkére, XIII. cikk (1) bekezdésére és XV. cikk (2) bekezdésére hivatkozással, azonban indítványozó nem jelölte meg és a panasz nem tartalmaz konkrét indokolást arra vonatkozóan, hogy a Ket. és Korm.r. egyes sérelmezett rendelkezései miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt egyes rendelkezéseivel és azok miért sérültek. Sem a panasz, sem a panasz pontosítására – a főtítkári hiánypótlási felhívásra – benyújtott indítvány-kiegészítést a Korm.r. 3. § (4) bekezdés *b*) pontja, a 4. §-a, az 5. § (1) bekezdés *h*) pontja vonatkozásában alapjogsérelemre vonatkozó okfejtést, indokolást nem tartalmaz. Így az Abtv. szerinti egyértelmű, alkotmányjogilag értékelhető indokolást a támadott rendelkezések tekintetében az alkotmányjogi panasz nem tartalmaz, ezért az alkotmányjogi panasz emiatt sem befogadható.
- [22] 3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában és az 52. § (1) bekezdésében foglalt befogadhatósági feltételnek. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 29. §-ában és az 52. § (1) bekezdésében foglalt befogadhatósági akadály miatt az Alkotmánybíróság Ügyrendje 30. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/406/2015.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3134/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 19.K.30.038/2014/13. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 19.K.30.038/2014/13. számú – részére 2014. november 7-én kézbesített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján 2014. december 17-én alkotmányjogi panaszt nyújtott be a bíróságnál. A panasz 2015. január 28-án érkezett az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó kérte a támadott jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztését is az Abtv. 61. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján.
- [3] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint az indítványozó vendéglátó egységének egyik helyiségében egy internetes terminál alapú játékgépet működtetett. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) adóhatósági ellenőrei helyszíni ellenőrzés során annak működését felfüggesztették és a berendezést hologramos matricával lezárták. A helyszíni ellenőrzést követően a NAV a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) 26. § (1) bekezdése értelmében megállapította, hogy a játékgép pénznyerő automatának minősül, ezért a 2013. február 21-én meghozott határozatával az Szjtv. 12. § (1) bekezdése, (3) bekezdés *d*) pontja és (6) bekezdése alapján 500 000 forint bírságot szabott ki az indítványozóval szemben. Megállapította ugyanis, hogy az engedély nélkül üzemelő terminállal összefüggésben megvalósuló szerencsejáték szervezéshez lehetőséget biztosító közvetítői tevékenységet folytatott, amellyel megsértette a Szjtv. 2. § (7) bekezdésében foglaltakat.
- [4] 1.2. A NAV határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be, amelyben kérte annak hatályon kívül helyzését és az eljárt hatóság új eljárásra kötelezését. Álláspontja szerint a NAV jogszabálysértő módon járt el, mert a tényállást megfelelően nem tisztázta. Az indítványozó keresete alátámasztására szakvéleményeket csatolt, amelyek szerint a vendéglátó egységben működtetett internetes terminál nem minősül pénznyerő automatának, ezért nem tartozik a Szjtv. 1. § (1) bekezdésének, valamint 26. § (1) bekezdésének hatálya alá.
- [5] 1.3. A bíróság az indítványozó által támadott ítéletével a keresetet elutasította. Indokolásában rögzítette, hogy a közigazgatási per tárgya a közigazgatási határozat törvényességének vizsgálata, továbbá részletesen kifejtette, hogy az indítványozó által kért szakértő kirendelését több okból sem tartja szükségesnek.
- [6] 1.4. Az ítélet ellen benyújtott alkotmányjogi panaszban az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] a sérelmét állította.
- [7] Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való joga azért sérült a peres eljárásban, mert a per során felmerült bizonyítandó tények olyan informatikai szakkérdések, amelyek megítélésére a bíróság nem rendelkezett szakkompetenciával, így az általa javasolt szakértőt kellett volna kirendelnie és ennek következtében megsértette a fegyveregyenlőség elvét. Indítványában részletesen bemutatta az Alkotmánybíróságnak, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) a tisztességes eljáráshoz való joggal és azon belül a fegyveregyenlőség elvével összefüggő gyakorlatát.

- [8] Az indítványozó a jogorvoslathoz való jogának sérelmét arra alapítottan állította, hogy a közigazgatási peres eljárásban nem áll rendelkezésre kétfokú bírósági jogorvoslat. Utalt arra is, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdés a) pontja kizárja, hogy az adott ügyben a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezzen, a pertárgy értéke ugyanis nem haladja meg a felülvizsgálati értékhatárt.
- [9] Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára [1718/B/2010. AB határozat, 36/2013. (XII. 15.) AB határozat] utalással kifejtette, hogy az Alaptörvény Q) cikk (2)–(3) bekezdése értelmében az adott ügyben az EJEB gyakorlatát is figyelembe kell venni. Álláspontja szerint ezért a bírói döntés sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [10] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz benyújtásra jogosulttól származik [Abtv. 51. § (1) bekezdés], és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 52. § (1b) bekezdés]. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette [Abtv. 27. § b) pont].
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának tartalmi követelményeit vizsgálta. Ennek során az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján mérlegelési jogkörben eljárva vizsgálta, hogy az indítvány befogadhatóságának tartalmi feltételei – így az Abtv. 27. § a) pontja és 29. §-a szerinti feltételek – az adott ügyben fennállnak-e.
- [12] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [13] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [14] 3.1. Az Abtv. 27. §-a értelmében a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt az indítványozó alkotmányjogi panaszt kizárólag az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére alapítottan terjeszthet elő. Következésképpen a Q) cikk (2)–(3) bekezdésére hivatkozással az EJE megjelölt cikkének sérelmére vonatkozó indokait az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta [ld.: 3115/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [20]], ezért az alkotmányjogi panaszt ebben a részében az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.
- [15] 3.2. Az indítványozónak a jogorvoslathoz való jog sérelmével kapcsolatos indokai alapján az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az Abtv. 27. §-a alapján támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét nem alapozhatja arra, hogy ellene a hatályos törvény szerint nincs helye rendkívüli jogorvoslatnak. Az egyfokú bírósági eljárást megalapozó jogszabály [pl. Pp. 340/A. § (2) bekezdés a) pont] Alaptörvénnyel való összhangját az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján erre irányuló, határozott kérelem esetén vizsgálhatná, de ilyen indítványt az indítványozó nem terjesztett elő.
- [16] Az Alkotmánybíróság utal továbbá arra a következetes gyakorlatára, amely szerint a felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe [l. például: 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]], mert a jogorvoslathoz való jog kizárólag a rendes jogorvoslatokra terjed ki [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 68.]. Ebből következően a felülvizsgálat érdemi elbírálásának perjogi feltételekhez – az adott esetben a felülvizsgálati kérelemben vitatott értékhez – kötése nem vizsgálható az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog tartalmához mérten, mert azzal nem áll alkotmányjogi összefüggésben [l. ehhez kapcsolódóan: 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 38.].
- [17] Az alkotmányjogi panaszt ezért az Alkotmánybíróság ebben a vonatkozásban az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.
- [18] 3.3. Az Abtv. 27. §-ából következően az Alkotmánybíróság nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védel-

mén keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.

- [19] Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét részben arra alapítva állította, hogy a bíróság a perrel érintett internetes terminált anélkül minősítette pénznyerő automatának, hogy ezen – informatikai szakértői kompetenciába tartozó – szakkérdés megítélésében szakértőt rendelt volna ki. Az indítványozó ezért valószínűleg alkotmányjogi panaszával a bíróság ítéletének felülmérlegelését kívánja elérni. Az Alkotmánybíróság jogköre azonban – a fentiekben hivatkozottak szerint – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Nem rendelkezik hatáskörrel az Alkotmánybíróság arra sem, hogy a bíróság felülbírálati jogköréhez tartozó – szakjogi – kérdésekben állást foglaljon [elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó sem a bíróság eljárásával, sem az ügyében hozott ítélet érdemével összefüggésben nem állított olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség merülne fel, és ezáltal az érdemi alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgálhatna, így az alkotmányjogi panasz ebben a tekintetben sem felel meg az Abtv. 29. §-ában rögzített feltételeknek.
- [21] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti feltételeknek, ezért azt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján visszautasította.
- [22] Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia az indítványozó által az érintett bírói döntés végrehajtásának felfüggesztése iránt előterjesztett kérelem tárgyában.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/411/2015.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3135/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 17.K.33.364/2013/14. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 17.K.33.364/2013/14. számú – részére 2014. november 18-án kézbesített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszát 2015. január 19-én adta postára. A beadvány 2015. február 3-án érkezett meg az Alkotmánybírósághoz. Ebben kérte a támadott jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztését is az Abtv. 61. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján.
- [2] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) fedett adóhatósági ellenőrei a perbeli vendéglátó egységben helyszíni ellenőrzést folytattak le. Ennek alapján a NAV megállapította, hogy a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) 26. § (1) bekezdése értelmében a játékgép pénznyerő automatának minősül. Miután az indítványozó szerencsejáték szervezésére, és ennek keretében pénznyerő automata üzemeltetésére engedéllyel nem rendelkezett, ezért terhére a NAV az Szjtv. 12. § (3) bekezdés *d*) pontja alapján – figyelemmel e törvény 12. § (6) bekezdésére is – 600 000 forint bírságot szabott ki.
- [3] A NAV határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését és az eljárás új eljárásra kötelezését. A bíróság az indítványozó által támadott ítéletével a keresetet elutasította.
- [4] A bíróság az ítélet indokolásában kifejezetten utalt arra, hogy azért nem teljesítette az informatikai szakértő kirendelése iránti indítványát, mert a terminál internetes szerverének rendszerbeállításai utólag nem rekonstruálhatók, így a kirendelt szakértő azt ellenőrzéskori állapotában nem tudná megvizsgálni. Ezen túlmenően a szerencsejáték-szervezés minősítés nem informatikai, hanem jogi szakkérdés.
- [5] 1.2. Az ítélet ellen benyújtott alkotmányjogi panaszban az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] a sérelmét állította.
- [6] Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való joga azon belül különösen a fegyveregyenlőség elve azért sérült a peres eljárásban, mert a bíróság informatikai szakértőt nem rendelt ki. Nézete szerint a per során felmerült bizonyítandó tények olyan informatikai szakkérdések, amelyek megítélésére a bíróság nem rendelkezett szakkompetenciával. Továbbra is fenntartotta azt az álláspontját: az ügyben figyelembe kellett volna venni, hogy az internetes terminálok üzembe helyezése előtt kikérte a NAV előzetes állásfoglalását.
- [7] A jogorvoslathoz való jogának sérelmét arra alapítottan állította, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdés *a*) pontja kizárja, hogy az adott ügyben a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezzen, a pertárgy értéke ugyanis nem haladja meg a felülvizsgálati értékhatárt.
- [8] Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára [1718/B/2010. AB határozat, 36/2013. (XII. 5.) AB határozat] utalással kifejtette, hogy az Alaptörvény Q) cikk (2)–(3) bekezdése értelmében az adott ügyben az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatát is figyelembe kell venni. Álláspontja szerint ezért a bírói döntés sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta.
- [10] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Ügyrend 28. § (1) bekezdése szerint nem lehet a határidő elmulasztásának következményeit alkalmazni, ha a beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján postára adták. A (2) bekezdés szerint, ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, akkor az a legközelebbi munkanapon jár le. Az indítványozó a támadott ítéletet a bíróság tértivevénye szerint 2014. november 18-án vette át és a 2015. január 19-én kelt alkotmányjogi panaszt – a borítékon szereplő dátumbélyegző szerint – még aznap postára adta. 2015. január 18-a (vasárnap) munkaszüneti napra esett, így az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a panaszt határidőben benyújtotta.

- [11] Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásra jogosulttól származik [Abtv. 51. § (1) bekezdés], és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], valamint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette [Abtv. 27. § b) pont].
- [12] 3. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 27. § a) pontja és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeit vizsgálta.
- [13] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [14] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [15] 3.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt rámutat, hogy az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [16] Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét részben arra alapítva állította, hogy a bíróság a perrel érintett internetes terminált anélkül minősítette pénznyerő automatának, hogy ezen – informatikai szakértői kompetenciába tartozó – szakkérdés megítélésében szakértőt rendelt volna ki. Az indítványozó ezért valójában alkotmányjogi panaszával a bíróság ítéletének felülmérlegelését kívánja elérni. Az Alkotmánybíróság jogköre azonban – a fentiekben hivatkozottak szerint – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel [lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]]. Nem rendelkezik hatáskörrel az Alkotmánybíróság arra sem, hogy a bíróság felülbírálati jogköréhez tartozó – szakjogi – kérdésekben állást foglaljon [elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [17] 3.2. Az indítványozónak a jogorvoslatihoz való jog sérelmével kapcsolatos indokai alapján az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az alkotmányjogi panaszával támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét nem alapozhatja arra, hogy ellene nincs helye rendkívüli jogorvoslatnak, mert ez a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megítélésére nem hat ki. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában – az adott ügyben az egyfokú bírósági eljárást megalapozó – jogszabályi környezet [pl. Pp. 340/A. § (2) bekezdés a) pont] alaptörvény-ellenességének megállapítását pedig nem kérte, ezért ezt az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.
- [18] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság utal arra a következetes gyakorlatára, amely szerint a felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe [ld. például: 3120/2012. (VII.26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]], mert a jogorvoslatihoz való alkotmányos követelmény kizárólag a rendes jogorvoslatra terjed ki [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 68.]. Ebből következően a felülvizsgálat érdemi elbírálásának perjogi feltételekhez – az adott esetben a felülvizsgálati kérelemben vitatott értékhez – kötése nem vizsgálható az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslatihoz való jog tartalmához mérten, mert azzal – a fentiek szerint – nem áll alkotmányjogi összefüggésben [ld. ehhez kapcsolódóan: 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 38.].
- [19] 3.3. Az Abtv. 27. §-a értelmében a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt az indítványozó alkotmányjogi panaszt kizárólag az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére alapítottan terjeszthet elő. Következésképpen a Q) cikk (2)–(3) bekezdésére hivatkozással az EJE megjelölt cikkének sérelmére vonatkozó indokait az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta [lásd: 3115/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [20]].

- [20] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.
- [21] 3.4. Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia az indítványozó által az érintett bírói döntés végrehajtásának felfüggesztése iránt előterjesztett kérelem tárgyában.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/462/2015.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3136/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 27.K.30.649/2014/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 27.K.30.649/2014/11. számú – részére 2014. november 26-án kézbesített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszát 2015. január 26-án adta postára. A beadvány az Alkotmánybírósághoz 2015. február 11-én érkezett. Ebben kérte a támadott jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztését is az Abtv. 61. § (1) bekezdés b) pontja alapján.
- [2] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) fedett adóhatósági ellenőrei a perbeli vendéglátó egységben helyszíni ellenőrzést folytattak le. Ennek alapján a NAV megállapította, hogy a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Sztvt.) 26. § (1) bekezdése értelmében a játékép pénznyerő automatának minősül. Miután az indítványozó szerencsejáték szervezésére, és ennek keretében pénznyerő automata üzemeltetésére engedéllyel nem rendelkezett, ezért terhére a NAV az Sztvt. 12. § (3) bekezdés d) pontja alapján – figyelemmel e törvény 12. § (6) bekezdésére is – 500 000 forint bírságot szabott ki.
- [3] A NAV határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését és az eljárás hatóság új eljárásra kötelezését, valamint perköltségben marasztalását.

- [4] A bíróság az indítványozó által támadott ítéletével a keresetet elutasította. A bíróság az ítélet indokolásában kifejezetten utalt arra, hogy azért nem teljesítette az informatikai szakértő kirendelése iránti indítványát, mert a perben egy jogkérdést kellett eldönteni és az informatikai szakvélemények nem rendelkeztek relevanciával.
- [5] A bíróság indokolásában – a NAV előzetes állásfoglalásával összefüggésben – kitért arra is, hogy az állásfoglalás egy szakmai vélemény, mely kötelező erővel nem bír, arra bíróság vagy más hatóság előtt megalapozottan hivatkozni nem lehet.
- [6] 1.2. Az ítélet ellen benyújtott alkotmányjogi panaszban az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] a sérelmét állította.
- [7] Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való joga azért sérült a peres eljárásban, mert a bíróság a jogvita lényegét érintő kérdésre egyáltalán nem engedett bizonyítást vezetni, ezáltal megsértette a fegyveregyenlőség elvét. Nézete szerint a per során felmerült bizonyítandó tények olyan informatikai szakkérdések, amelyek megítélésére a bíróság nem rendelkezett szakkompetenciával. Továbbra is fenntartotta azt az álláspontját: az ügyben figyelembe kellett volna venni, hogy az internetes terminálok üzembe helyezése előtt kikérte a NAV előzetes állásfoglalását.
- [8] A jogorvoslathoz való jogának sérelmét arra alapítottan állította, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdés a) pontja kizárja, hogy az adott ügyben a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezzen, a pertárgy értéke ugyanis nem haladja meg a felülvizsgálati értékhatárt.
- [9] Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára [1718/B/2010. AB határozat, 36/2013. (XII. 5.) AB határozat] utalással kifejtette, hogy az Alaptörvény Q) cikk (2)–(3) bekezdése értelmében az adott ügyben az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatát is figyelembe kell venni. Álláspontja szerint ezért a bírói döntés sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [10] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz benyújtásra jogosulttól származik [Abtv. 51. § (1) bekezdés], és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], valamint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette [Abtv. 27. § b) pont].
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 27. § a) pontja és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeit vizsgálta.
- [12] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [13] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [14] A hivatkozott rendelkezésekhez mérten az adott ügyben az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.
- [15] 3.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt rámutat, hogy az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmén keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [16] Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét részben arra alapítva állította, hogy a bíróság a perrel érintett internetes terminált anélkül minősítette pénznyerő automatának, hogy ezen – informatikai szakértői kompetenciába tartozó – szakkérdés megítélésében szakértőt rendelt volna ki. Az indítványozó ezért valójában alkotmányjogi panaszával a bíróság ítéletének felülmérlegelését kívánja elérni. Az Alkotmánybíróság jogköre azonban – a fentiekben hivatkozottak szerint – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-

ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Nem rendelkezik hatáskörrel az Alkotmánybíróság arra sem, hogy a bíróság felülbírálati jogköréhez tartozó – szakjogi – kérdésekben állást foglaljon [elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]}.

- [17] 3.2. Az indítványozónak a jogorvoslathoz való jog sérelmével kapcsolatos indokai alapján az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az alkotmányjogi panaszával támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét nem alapozhatja arra, hogy ellene nincs helye rendkívüli jogorvoslatnak, mert ez a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megítélésére nem hat ki. Az alkotmányjogi panaszában hivatkozott – az adott ügyben az egyfokú bírósági eljárást megalapozó – jogszabályi környezet [pl. Pp. 340/A. § (2) bekezdés a) pont] alaptörvény-ellenességének megállapítását pedig nem kérte, ezért ezt az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.
- [18] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság utal arra a következetes gyakorlatára, amely szerint a felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe [l. például: 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]], mert a jogorvoslathoz való alkotmányos követelmény kizárólag a rendes jogorvoslatra terjed ki [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 68.]. Ebből következően a felülvizsgálat érdemi elbírálásának perjogi feltételekhez – az adott esetben a felülvizsgálati kérelemben vitatott értékhez – kötése nem vizsgálható az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog tartalmához mérten, mert azzal – a fentiek szerint – nem áll alkotmányjogi összefüggésben [l. ehhez kapcsolódóan: 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 38.].
- [19] 3.3. Az Abtv. 27. §-a értelmében a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt az indítványozó alkotmányjogi panaszt kizárólag az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére alapítottan terjeszthet elő. Következésképpen a Q) cikk (2)–(3) bekezdésére hivatkozással az EJE megjelölt cikkének sérelmére vonatkozó indokait az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta {lásd: 3115/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [20]}.
- [20] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.
- [21] 3.4. Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia az indítványozó által az érintett bírói döntés végrehajtásának felfüggesztése iránt előterjesztett kérelem tárgyában.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/530/2015.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3137/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 27.K.33.932/2013/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 27.K.33.932/2013/11. számú – részére 2014. november 26-án kézbesített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszát 2015. január 26-án postára adta. A beadvány az Alkotmánybírósághoz 2015. február 16-án érkezett. Ebben kérte a támadott jogerős ítélet végrehajtásának a felüggesztését is az Abtv. 61. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján.
- [2] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) fedett adóhatósági ellenőrei a perbeli vendéglátó egységben helyszíni ellenőrzést folytattak. Ennek alapján a NAV megállapította, hogy a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) 26. § (1) bekezdése értelmében a játékgép pénznyerő automatának minősül. Miután az indítványozó szerencsejáték szervezésére, és ennek keretében pénznyerő automata üzemeltetésére engedéllyel nem rendelkezett, ezért terhére a NAV az Szjtv. 12. § (3) bekezdés *d*) pontja alapján – figyelemmel e törvény 12. § (6) bekezdésére is – 500 000 forint bírságot szabott ki.
- [3] A NAV határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését és az eljárt hatóság új eljárásra kötelezését, valamint perköltségben marasztalását.
- [4] A bíróság az indítványozó által támadott ítéletével a keresetet elutasította. A bíróság az ítélet indokolásában kifejezetten utalt arra, hogy azért nem teljesítette az informatikai szakértő kirendelése iránti indítványát, mert a terminál beállításai változtathatók és az ellenőrzéskori állapotban a szakértő már nem tudná megvizsgálni. Ezen túlmenően a perben eldöntendő kérdések, hogy mi minősül pénznyerő automatának, illetve közvetítői tevékenységnek, nem informatikai, hanem jogi szakkérdések.
- [5] A bíróság indokolásában – a NAV előzetes állásfoglalásával összefüggésben – kitért arra is – utalással az Alkotmánybíróság 60/1992. (X. 17.) AB határozatában kifejtettekre –, hogy az állásfoglalás egy szakmai vélemény, mely kötelező erővel nem bír, arra bíróság vagy más hatóság előtt megalapozottan hivatkozni nem lehet, és ezen körülményre a NAV az állásfoglalásában maga is felhívta az indítványozó figyelmét.
- [6] 1.2. Az ítélet ellen benyújtott alkotmányjogi panaszban az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] a sérelmét állította.
- [7] Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való joga, azon belül a fegyveregyenlőség elve, azért sérült a peres eljárásban, mert a bíróság informatikai szakértőt nem rendelt ki. Nézete szerint a per során felmerült bizonyítandó tények olyan informatikai szakkérdések, amelyek megítélésére a bíróság nem rendelkezett szakkompetenciával. Továbbra is fenntartotta azt az álláspontját: az ügyben figyelembe kellett volna venni, hogy az internetes terminálok üzembe helyezése előtt kikérte a NAV előzetes állásfoglalását.
- [8] A jogorvoslathoz való jogának sérelmét arra alapítottan állította, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdés *a*) pontja kizárja, hogy az adott ügyben a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezzen, a pertárgy értéke ugyanis nem haladja meg a felülvizsgálati értékhatárt.
- [9] Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára [1718/B/2010. AB határozat, 36/2013. (XII. 5.) AB határozat] utalással kifejtette, hogy az Alaptörvény Q) cikk (2)–(3) bekezdése értelmében az adott ügyben az Emberi Jogok

Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatát is figyelembe kell venni. Álláspontja szerint ezért a bírói döntés sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkében foglalt tisztességes eljárásához való jogot.

- [10] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz benyújtásra jogosulttól származik [Abtv. 51. § (1) bekezdés], és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], valamint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette [Abtv. 27. § b) pont].
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 27. § a) pontja és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeit vizsgálta.
- [12] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [13] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [14] 3.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt rámutat, hogy az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [15] Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét részben arra alapítva állította, hogy a bíróság a perrel érintett internetes terminált anélkül minősítette pénznyerő automatának, hogy ezen – informatikai szakértői kompetenciába tartozó – szakkérdés megítélésében szakértőt rendelt volna ki. Az indítványozó ezért valójában alkotmányjogi panaszával a bíróság ítéletének felülmérlegelését kívánja elérni. Az Alkotmánybíróság jogköre azonban – a fentiekben hivatkozottak szerint – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel [lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]]. Nem rendelkezik hatáskörrel az Alkotmánybíróság arra sem, hogy a bíróság felülbírálati jogköréhez tartozó – szakjogi – kérdésekben állást foglaljon [elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [16] 3.2. Az indítványozónak a jogorvoslati jog sérelmével kapcsolatos indokai alapján az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az alkotmányjogi panaszával támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét nem alapozhatja arra, hogy ellene nincs helye rendkívüli jogorvoslatnak, mert ez a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megítélésére nem hat ki. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában – az adott ügyben az egyfokú bírósági eljárást megalapozó – jogszabályi környezet [pl. Pp. 340/A. § (2) bekezdés a) pont] alaptörvény-ellenességének megállapítását pedig nem kérte, ezért ezt az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.
- [17] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság utal arra a következetes gyakorlatára, amely szerint a felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe [ld. például: 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]], mert a jogorvoslati jog alkotmányos követelmény kizárólag a rendes jogorvoslatra terjed ki [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 68.]. Ebből következően a felülvizsgálat érdemi elbírálásának perjogi feltételekhez – az adott esetben a felülvizsgálati kérelemben vitatott értékhez – kötése nem vizsgálható az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslati jog tartalmához mérten, mert azzal – a fentiek szerint – nem áll alkotmányjogi összefüggésben [ld. ehhez kapcsolódóan: 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 38.].

- [18] 3.3. Az Abtv. 27. §-a értelmében a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt az indítványozó alkotmányjogi panaszt kizárólag az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére alapítottan terjeszthet elő. Következésképpen a Q) cikk (2)–(3) bekezdésére hivatkozással az EJE megjelölt cikkének sérelmére vonatkozó indokait az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta [lásd: 3115/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [20]].
- [19] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.
- [20] 3.4. Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia az indítványozó által az érintett bírói döntés végrehajtásának felfüggesztése iránt előterjesztett kérelem tárgyában.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/553/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3138/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 26.K.32.080/2014/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 26.K.32.080/2014/7. számú – részére 2014. november 19-én kézbesített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszát 2015. január 19-én adta postára. A beadvány 2015. február 17-én érkezett az Alkotmánybírósághoz. Ebben kérte a támadott jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztését is az Abtv. 61. § (1) bekezdés b) pontja alapján.
- [2] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) fedett adóhatósági ellenőrei a perbeli vendéglátó egységben helyszíni ellenőrzést folytattak. Ennek alapján a NAV megállapította, hogy a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtvt.) 26. § (1) bekezdése értelmében a játékgép pénznyerő automatának minősül. Miután az indítványozó szerencsejáték szervezésére, és ennek keretében pénznyerő automata üzemeltetésére engedéllyel nem rendel-

- kezett, ezért terhére a NAV az Szjtv. 12. § (3) bekezdés *d*) pontja alapján – figyelemmel e törvény 12. § (6) bekezdésére is – 800 000 forint bírságot szabott ki.
- [3] A NAV határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését és az eljárási hatóság új eljárásra kötelezését, valamint perköltségben marasztalását.
- [4] A bíróság az indítványozó által támadott ítéletével a keresetet elutasította. A bíróság az ítélet indokolásában kifejezetten utalt arra, hogy azért nem teljesítette az informatikai szakértő kirendelése iránti indítványát, mert a terminál internetes szerverének rendszerbeállításai utólag nem rekonstruálhatók, ugyanis nem rendelkezik változást követő tanúsítvánnyal. A terminál működési jellemzői ezért utólag egyénileg megváltoztathatók. Ezen túlmenően a szerencsejáték-szervezéssé minősítés nem informatikai, hanem jogi szakkérdés.
- [5] A bíróság indokolásában – a NAV előzetes állásfoglalásával összefüggésben – kitért arra is – utalással az Alkotmánybíróság 60/1992. (X. 17.) AB határozatában kifejtettekre –, hogy az állásfoglalás egy szakmai vélemény, mely kötelező erővel nem bír, arra bíróság vagy más hatóság előtt megalapozottan hivatkozni nem lehet, és ezen körülményre a NAV az állásfoglalásában maga is felhívta az indítványozó figyelmét.
- [6] 1.2. Az ítélet ellen benyújtott alkotmányjogi panaszban az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] a sérelmét állította.
- [7] Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való joga azért sérült a peres eljárásban, mert a bíróság informatikai szakértőt nem rendelt ki. Nézete szerint a per során felmerült bizonyítandó tények olyan informatikai szakkérdések, amelyek megítélésére a bíróság nem rendelkezett szakkompetenciával. Továbbra is fenntartotta azt az álláspontját: az ügyben figyelembe kellett volna venni, hogy az internetes terminálok üzembe helyezése előtt kikérte a NAV előzetes állásfoglalását.
- [8] A jogorvoslathoz való jogának sérelmét arra alapítottan állította, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdés *a*) pontja kizárja, hogy az adott ügyben a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezzen, a pertárgy értéke ugyanis nem haladja meg a felülvizsgálati értékhatárt.
- [9] Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára [1718/B/2010. AB határozat, 36/2013. (XII. 5.) AB határozat] utalással kifejtette, hogy az Alaptörvény Q) cikk (2)–(3) bekezdése értelmében az adott ügyben az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatát is figyelembe kell venni. Álláspontja szerint ezért a bírói döntés sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [10] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz benyújtásra jogosulttól származik [Abtv. 51. § (1) bekezdés], és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], továbbá az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette [Abtv. 27. § *b*) pont].
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panaszban az Abtv. 27. § *a*) pontja és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeit vizsgálta.
- [12] Az Abtv. 27. § *a*) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [13] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [14] A hivatkozott rendelkezésekhez mérten az adott ügyben az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.
- [15] 3.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt rámutat, hogy az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmében keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].

- [16] Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét részben arra alapítva állította, hogy a bíróság a perrel érintett internetes terminált anélkül minősítette pénznyerő automatának, hogy ezen – informatikai szakértői kompetenciába tartozó – szakkérdés megítélésében szakértőt rendelt volna ki. Az indítványozó ezért valószínűleg alkotmányjogi panaszával a bíróság ítéletének felülmérlegelését kívánja elérni. Az Alkotmánybíróság jogköre azonban – a fentiekben hivatkozottak szerint – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel [lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]]. Nem rendelkezik hatáskörrel az Alkotmánybíróság arra sem, hogy a bíróság felülbírálati jogköréhez tartozó – szakjogi – kérdésekben állást foglaljon [elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [17] 3.2. Az indítványozónak a jogorvoslathoz való jog sérelmével kapcsolatos indokai alapján az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az alkotmányjogi panaszával támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét nem alapozhatja arra, hogy ellene nincs helye rendkívüli jogorvoslatnak, mert ez a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megítélésére nem hat ki. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában – az adott ügyben az egyfokú bírósági eljárást megalapozó – jogszabályi környezet [pl. Pp. 340/A. § (2) bekezdés *a)* pont] alaptörvény-ellenességének megállapítását pedig nem kérte, ezért ezt az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.
- [18] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság utal arra a következetes gyakorlatára, amely szerint a felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe [l. például: 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]], mert a jogorvoslathoz való alkotmányos követelmény kizárólag a rendes jogorvoslatra terjed ki [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 68.]. Ebből következően a felülvizsgálat érdemi elbírálásának perjogi feltételekhez – az adott esetben a felülvizsgálati kérelemben vitatott értékhez – kötése nem vizsgálható az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog tartalmához mérten, mert azzal – a fentiek szerint – nem áll alkotmányjogi összefüggésben [ld. ehhez kapcsolódóan: 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 38.].
- [19] 3.3. Az Abtv. 27. §-a értelmében a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt az indítványozó alkotmányjogi panaszt kizárólag az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére alapítottan terjeszthet elő. Következésképpen a Q) cikk (2)–(3) bekezdésére hivatkozással az EJE megjelölt cikkének sérelmére vonatkozó indokait az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta [l. 3115/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [20]].
- [20] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.
- [21] 3.4. Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia az indítványozó által az érintett bírói döntés végrehajtásának felfüggesztése iránt előterjesztett kérelem tárgyában.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/573/2015.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3139/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 17.K.31.723/2014/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 17.K.31.723/2014/5. számú – részére 2014. december 9-én kézbesített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszát 2015. február 9-én adta postára. A beadvány 2015. február 27-én érkezett az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó kérte a támadott jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztését is az Abtv. 61. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján.
- [3] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) adóhatósági ellenőrei a perbeli vendéglátó egységben tartott helyszíni ellenőrzés során a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) 26. § (1) bekezdése értelmében megállapították, hogy a játékgép pénznyerő automatának minősül, ezért a NAV határozatával az Szjtv. 12. § (1) bekezdése, (3) bekezdés *d*) pontja és (6) bekezdése alapján 500 000 forint bírságot szabott ki az indítványozóval szemben. Megállapította ugyanis, hogy az engedély nélkül üzemelő terminállal összefüggésben megvalósuló szerencsejáték szervezéshez lehetőséget biztosító közvetítői tevékenységet folytatott, amellyel megsértette a Szjtv. 2. § (7) bekezdésében foglaltakat.
- [4] A NAV határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését és az eljárt hatóság új eljárásra kötelezését. Álláspontja szerint a NAV jogszabálysértő módon járt el, mert a tényállást megfelelően nem tisztázta, valamint a keresethez szakvéleményeket is csatolt, amelyek szerint a vendéglátó egységben működtetett internetes terminál nem minősül pénznyerő automatának, ezért nem tartozik a Szjtv. 1. § (1) bekezdésének, valamint 26. § (1) bekezdésének hatálya alá.
- [5] A bíróság az indítványozó által támadott ítéletével a keresetet elutasította. Indokolásában rögzítette, hogy a közigazgatási per tárgya a közigazgatási határozat törvényességének vizsgálata, valamint kifejtette, hogy az indítványozó által kért szakértő kirendelését több okból sem tartotta szükségesnek, mert a rendszer nem rendelkezik változást kezelő tanúsítvánnyal, így nem lehetett volna megállapítani, hogy a szakértő által vizsgált szerver ugyanolyan állapotban működik, amilyen állapotban azt az ellenőrök használták.
- [6] 1.2. Az ítélet ellen benyújtott alkotmányjogi panaszban az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] a sérelmét állította.
- [7] Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való joga azért sérült a peres eljárásban, mert a per során felmerült bizonyítandó tények olyan informatikai szakkérdések, amelyek megítélésére a bíróság nem rendelkezett szakkompetenciával, így az általa javasolt szakértőt kellett volna kirendelnie és ennek következtében megsértette a fegyveregyenlőség elvét. Indítványában részletesen bemutatta az Alkotmánybíróságnak, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) a tisztességes eljáráshoz való joggal és azon belül a fegyveregyenlőség elvével összefüggő gyakorlatát.
- [8] Az indítványozó a jogorvoslathoz való jogának sérelmét arra alapítottan állította, hogy a közigazgatási peres eljárásban nem áll rendelkezésre kétfokú bírósági jogorvoslat. Utalt arra is, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdés *a*) pontja kizárja, hogy az adott ügyben

a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezzen, a pertárgy értéke ugyanis nem haladja meg a felülvizsgálati értékhatárt.

- [9] Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára [1718/B/2010. AB határozat, 36/2013. (XII.5.) AB határozat] utalással kifejtette, hogy az Alaptörvény Q) cikk (2)–(3) bekezdése értelmében az adott ügyben az EJEB gyakorlatát is figyelembe kell venni. Álláspontja szerint ezért a bírói döntés sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [10] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz benyújtásra jogosulttól származik [Abtv. 51. § (1) bekezdés], és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], valamint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette [Abtv. 27. § b) pont].
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panaszra az Abtv. 27. § a) pontja és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeit vizsgálta.
- [12] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [13] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [14] 3.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt rámutat, hogy az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keretében – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [15] Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét részben arra alapítva állította, hogy a bíróság a perrel érintett internetes terminált anélkül minősítette pénznyerő automatának, hogy ezen – informatikai szakértői kompetenciába tartozó – szakkérdés megítélésében szakértőt rendelt volna ki. Az indítványozó ezért valójában alkotmányjogi panaszával a bíróság ítéletének felülmérlegelését kívánja elérni. Az Alkotmánybíróság jogköre azonban – a fentiekben hivatkozottak szerint – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel [lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]]. Nem rendelkezik hatáskörrel az Alkotmánybíróság arra sem, hogy a bíróság felülbírálati jogköréhez tartozó – szakjogi – kérdésekben állást foglaljon [elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [16] 3.2. Az indítványozónak a jogorvoslati jog sérelmével kapcsolatos indokai alapján az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az alkotmányjogi panaszával támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét nem alapozhatja arra, hogy ellene nincs helye rendkívüli jogorvoslatnak, mert ez a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megítélésére nem hat ki. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában – az adott ügyben az egyfokú bírósági eljárást megalapozó – jogszabályi környezet [pl. Pp. 340/A. § (2) bekezdés a) pont] alaptörvény-ellenességének megállapítását pedig nem kérte, ezért ezt az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.
- [17] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság utal arra a következetes gyakorlatára, amely szerint a felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe [ld. például: 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]], mert a jogorvoslati jog alkotmányos követelménye kizárólag a rendes jogorvoslatra terjed ki [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 68.]. Ebből következően a felülvizsgálat érdemi elbírálásának perjogi feltételekhez – az adott esetben a felülvizsgá-

lati kérelemben vitatott értékhez – kötése nem vizsgálható az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog tartalmához mérten, mert azzal – a fentiek szerint – nem áll alkotmányjogi összefüggésben [ld. ehhez kapcsolódóan: 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 38.].

- [18] 3.3. Az Abtv. 27. §-a értelmében a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt az indítványozó alkotmányjogi panaszt kizárólag az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére alapítottan terjeszthet elő. Következésképpen a Q) cikk (2)–(3) bekezdésére hivatkozással az EJEE megjelölt cikkének sérelmére vonatkozó indokait az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta [lásd: 3115/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [20]].
- [19] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.
- [20] 3.4. Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia az indítványozó által az érintett bírói döntés végrehajtásának felfüggesztése iránt előterjesztett kérelem tárgyában.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/655/2015.



AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3140/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 28.K.31.989/2014/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: bíróság) 28.K.31.989/2014/8. számú – részére 2014. december 16-án kézbesített – ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszát 2015. február 10-én adta postára. A beadvány 2015. március 5-én érkezett az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó kérte a támadott jogerős ítélet végrehajtásának a felfüggesztését is az Abtv. 61. § (1) bekezdés b) pontja alapján.

- [3] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) adóhatósági ellenőrei a perbeli vendéglátó egységben tartott helyszíni ellenőrzés során a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) 26. § (1) bekezdése értelmében megállapították, hogy a játékgép pénznyerő automatának minősül, ezért a NAV határozatával az Szjtv. 12. § (1) bekezdése, (3) bekezdés *d*) pontja és (6) bekezdése alapján 500 000 forint bírságot szabott ki az indítványozóval szemben. Megállapította ugyanis, hogy az engedély nélkül üzemelő terminállal összefüggésben megvalósuló szerencsejáték szervezéshez lehetőséget biztosító közvetítői tevékenységet folytatott, amellyel megsértette a Szjtv. 2. § (7) bekezdésében foglaltakat.
- [4] A NAV határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be, amelyben kérte annak hatályon kívül helyezését és az eljárt hatóság új eljárásra kötelezését. Álláspontja szerint a NAV jogszabálysértő módon járt el, mert a tényállást megfelelően nem tisztázta, valamint a keresethez szakvéleményeket is csatolt, amelyek szerint a vendéglátó egységben működtetett internetes terminál nem minősül pénznyerő automatának, ezért nem tartozik a Szjtv. 1. § (1) bekezdésének, valamint 26. § (1) bekezdésének hatálya alá.
- [5] A bíróság az indítványozó által támadott ítéletével a keresetet elutasította. Indokolásában rögzítette, hogy a közigazgatási per tárgya a közigazgatási határozat törvényességének vizsgálata, valamint kifejtette, hogy az indítványozó által kért szakértő kirendelését több okból sem tartotta szükségesnek, mert a rendszer nem rendelkezik változást kezelő tanúsítvánnyal, így nem lehetett volna megállapítani, hogy a szakértő által vizsgált szerver ugyanolyan állapotban működik, amilyen állapotban azt az ellenőrök használták.
- [6] 1.2. Az ítélet ellen benyújtott alkotmányjogi panaszban az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és a jogorvoslathoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] a sérelmét állította.
- [7] Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való joga azért sérült a peres eljárásban, mert a per során felmerült bizonyítandó tények olyan informatikai szakkérdések, amelyek megítélésére a bíróság nem rendelkezett szakkompetenciával, így az általa javasolt szakértőt kellett volna kirendelnie és ennek következtében megsértette a fegyveregyenlőség elvét. Indítványában részletesen bemutatta az Alkotmánybíróságnak, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) a tisztességes eljáráshoz való joggal és azon belül a fegyveregyenlőség elvével összefüggő gyakorlatát.
- [8] Az indítványozó a jogorvoslathoz való jogának sérelmét arra alapítottan állította, hogy a közigazgatási peres eljárásban nem áll rendelkezésre kétfokú bírósági jogorvoslat. Utalt arra is, hogy a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdés *a*) pontja kizárja, hogy az adott ügyben a Kúria előtt felülvizsgálati eljárást kezdeményezzen, a pertárgy értéke ugyanis nem haladja meg a felülvizsgálati értékhatárt.
- [9] Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatára [1718/B/2010. AB határozat, 36/2013. (XII. 5.) AB határozat] utalással kifejtette, hogy az Alaptörvény Q) cikk (2)–(3) bekezdése értelmében az adott ügyben az EJEB gyakorlatát is figyelembe kell venni. Álláspontja szerint ezért a bírói döntés sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [10] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz benyújtásra jogosulttól származik [Abtv. 51. § (1) bekezdés], és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], valamint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségét kimerítette [Abtv. 27. § *b*) pont].
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 27. § *a*) pontja és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeit vizsgálta.
- [12] Az Abtv. 27. § *a*) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [13] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

- [14] 3.1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt rámutat, hogy az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [15] Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét részben arra alapítva állította, hogy a bíróság a perrel érintett internetes terminált anélkül minősítette pénznyerő automatának, hogy ezen – informatikai szakértői kompetenciába tartozó – szakkérdés megítélésében szakértőt rendelt volna ki. Az indítványozó ezért valójában alkotmányjogi panaszával a bíróság ítéletének felülmérlegelését kívánja elérni. Az Alkotmánybíróság jogköre azonban – a fentiekben hivatkozottak szerint – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel [lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]]. Nem rendelkezik hatáskörrel az Alkotmánybíróság arra sem, hogy a bíróság felülbírálati jogköréhez tartozó – szakjogi – kérdésekben állást foglaljon [elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [16] 3.2. Az indítványozónak a jogorvoslathoz való jog sérelmével kapcsolatos indokai alapján az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az alkotmányjogi panaszával támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét nem alapozhatja arra, hogy ellene nincs helye rendkívüli jogorvoslatnak, mert ez a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megítélésére nem hat ki. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában – az adott ügyben az egyfokú bírósági eljárást megalapozó – jogszabályi környezet [pl. Pp. 340/A. § (2) bekezdés *a)* pont] alaptörvény-ellenességének megállapítását pedig nem kérte, ezért ezt az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.
- [17] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság utal arra a következetes gyakorlatára, amely szerint a felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe [lásd például: 3120/2012. (VII.26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]], mert a jogorvoslathoz való alkotmányos követelmény kizárólag a rendes jogorvoslatra terjed ki [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 68.]. Ebből következően a felülvizsgálat érdemi elbírálásának perjogi feltételekhez – az adott esetben a felülvizsgálati kérelemben vitatott értékhez – kötése nem vizsgálható az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog tartalmához mérten, mert azzal – a fentiek szerint – nem áll alkotmányjogi összefüggésben [lásd ehhez kapcsolódóan: 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 38.].
- [18] 3.3. Az Abtv. 27. §-a értelmében a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítása iránt az indítványozó alkotmányjogi panaszt kizárólag az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére alapítottan terjeszthet elő. Következésképpen a Q) cikk (2)–(3) bekezdésére hivatkozással az EJE megjelölt cikkének sérelmére vonatkozó indokait az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálhatta [lásd: 3115/2014. (IV. 17.) AB végzés, Indokolás [20]].
- [19] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.
- [20] 3.4. Az alkotmányjogi panasz visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia az indítványozó által az érintett bírói döntés végrehajtásának felfüggesztése iránt előterjesztett kérelem tárgyában.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/719/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3141/2015. (VII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 55.Mf.632.754/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó 2015. február 10-én jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Fővárosi Törvényszék 55.Mf.632.754/2014/4. számú ítélete ellen.
- [2] Az indítványozó 1996. április 15. napjától kezdődően állt határozatlan időtartamú köztisztviselői, majd 2010 júliusától kormánytisztviselői jogviszonyban az Országos Egészségbiztosítási Pénztárnál (a továbbiakban: munkáltató). 2010. augusztus 25. napján – kormánytisztviselői jogviszonya fenntartása mellett – betöltötte az öregségi nyugdíjkorhatárt.
- [3] Munkáltatója a kormánytisztviselők jogállásáról szóló 2010. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: Ktjt.) 8. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján 2011. április 29-i hatállyal – indokolás nélkül – megszüntette az indítványozó kormánytisztviselői jogviszonyát.
- [4] Az indítványozó ezt követően keresettel fordult a Fővárosi Munkaügyi Bírósághoz a munkáltatói intézkedés jogellenességének megállapítása és az ehhez fűződő jogkövetkezmények alkalmazása érdekében. Keresetében többek között arra is hivatkozott, hogy az Alkotmánybíróság a 8/2011. (II. 18.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) a Ktjt. 8. § (1) bekezdése alkotmányellenességét már megállapította és *pro futuro*, 2011. május 31-i hatállyal megsemmisítette. Álláspontja szerint az Alkotmánybíróság nem azt mondta ki, hogy a jogszabályhely ezen időpont után válik alkotmányellenessé, hanem csupán „időt kívánt biztosítani a jogalkotónak az Alkotmánynak megfelelő szabályok megalkotására.”
- [5] Az indítványozó kereseti kérelmében előadta, hogy munkáltató az alkotmányellenes jogszabályon alapuló indokolás nélküli felmentéssel rendeltetésellenes joggyakorlást valósított meg, ezért az intézkedése jogellenes.
- [6] A Fővárosi Munkaügyi Bíróság az indítványozó keresetét elutasította és az ítéletében megállapította, hogy önmagában nem minősül joggal való visszaélésnek az a körülmény, hogy a munkáltatói intézkedésre olyan jogszabály alapján került sor, amelynek alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, mivel a testület a jövőre nézve semmisítette meg a rendelkezést.
- [7] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét – a Ktjt. jogszerű alkalmazhatóságának tekintetében – helybenhagyta.
- [8] A másodfokú ítélet szerint a felperes alaptalanul hivatkozott az Alapjogi Charta 30. és 47. cikkének sérelmére is, tekintettel arra, hogy ezzel kapcsolatban az Európai Unió Bírósága megállapította, hogy a Ktjt. megalkotásával Magyarország nem az Unió jogát hajtotta végre.

- [9] 2. Az indítványozó a jogerős ítélet ellen fordult az Alkotmánybírósághoz. Az alkotmányjogi panaszában az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a támadott döntést. Álláspontja szerint az ítélet sérti az Alaptörvény II. cikkében szabályozott emberi méltósághoz való jogát, az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében foglalt munka és foglalkozás szabad megválasztásához való jogát, az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésében szabályozott közhivatal viseléséhez való jogát, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt hatékony bírói védelemhez fűződő alapjogát és a (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogát, továbbá ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság követelményével, illetve az Alaptörvény 25. és 28. cikkével is.
- [10] Az indítványozó arra hivatkozott, hogy felmentése kezdeményezésekor a munkáltató már nyilvánvalóan tudta, hogy alkotmányellenes jogszabályt alkalmaz, hiszen a munkáltatói intézkedés megtételekor az indokolás nélküli felmentésre jogot adó jogszabály alkotmányellenességét és hatályvesztésének időpontját az Alkotmánybíróság már megállapította. Álláspontja szerint a jogszabály *pro futuro* megsemmisítése nem teszi az Abh. kihirdetését követően közölt indokolás nélküli felmentést alkotmányossá, illetve a vonatkozó jogszabályi rendelkezést alkalmazandóvá.
- [11] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésének sérelmére is, amely szerint Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. A panasz érvelése szerint munkáltatói intézkedést jogszerűnek tartó bírói döntés ellentétes az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (EJEE, melyet Magyarországon az 1993. évi XXXI. törvény hirdetett ki) 6. cikk (1) bekezdésében és 13. cikkében foglalt rendelkezésekkel. Az indítványozó részletesen ismertette az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) *K.M.C. kontra Magyarország* [(19554/11), 2012. július 10.], illetve *N.K.M. kontra Magyarország* [(73743/11), 2013. november 26.] ügyekben hozott ítéleteit, melyekben az EJEB elmarasztalta Magyarországot az indokolás nélküli felmentéssel kapcsolatban a hatékony bírói felülvizsgálathoz fűződő jog megsértése miatt.
- [12] Az indítványozó ezzel kapcsolatban megjegyezte, hogy ugyan jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára nincs indítványozói jogosultsága, de miután az Alkotmánybíróság által hivatalból is gyakorolható hatáskorról van szó, felhívja az Alkotmánybíróság figyelmét a hivatalból történő eljárás lefolytatásának lehetőségére.
- [13] 3. Az alkotmányjogi panasz az alábbiak miatt nem befogadható.
- [14] 3.1. Az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen az indítványozónak az Abtv. 27. §-a szerinti érintettségét, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. §-ai szerinti feltételek fennállását.
- [15] Az indítványozó a támadott bírói döntést 2014. szeptember 18. napján vette át, az alkotmányjogi panaszt 2014. november 17. napján személyesen terjesztette elő az ügyben első fokon eljáró bíróságnál, az alkotmányjogi panasz tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében írt hatvan napos határidőben érkezett. Az indítványozó teljesítette az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében meghatározott feltételeket is, és az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírósági eljárásban a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [16] Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további – tartalmi – feltételeit határozza meg. Eszerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [17] Az Alkotmánybíróság a panaszban hivatkozott alapjogok sérelmének vizsgálata során a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontok figyelembe vételével járt el.
- [18] 3.2. Az Abh. – egyéb rendelkezések mellett – megállapította, hogy a Kjtj. 8. § (1) bekezdése alkotmányellenes, ezért azt 2011. május 31-i hatállyal megsemmisítette. A határozat meghozatalakor hatályban volt, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: régi Abtv.) 42. §-a alapján az Alkotmánybíróság által megsemmisített jogszabályi rendelkezés főszabályként a határozat közzétételét követő napon veszítette hatályát. A régi Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján azonban az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes jogszabály hatályon kívül helyezésének időpontját ettől eltérően is meghatározhatta, ha ezt a jogbiztonság vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolta. A *pro futuro* megsemmisítés két előfeltétele, hogy

egyrészt a megalkotandó új jogszabály hatálybalépéséig biztosítható legyen a jogrend kiszámítható működése, másrészt, hogy az alkotmányellenes jogszabály időleges hatályban tartása kevesebb veszélyt jelent a jogrend épsége szempontjából, mint az azonnali megsemmisítés. [47/2003. (X. 27.) AB határozat, ABH 2003, 525, 549–550.]

- [19] Az Alkotmánybíróság az Abh. meghozatala során, a megsemmisítés időpontjának meghatározásánál figyelemmel volt arra, „hogymivel a Ktjt. 10. § (1) bekezdése alapján a kormánytisztviselői jogviszonyokban a Ktv.-nek a köztisztviselő lemondására és felmentésére vonatkozó 16–17. §-ai nem alkalmazandók, a Ktjt. 8. § (1) bekezdésének megsemmisítése következtében a kormánytisztviselői jogviszony lemondással és felmentéssel való megszüntetése szabályozatlanul marad. Időt kívánt biztosítani a jogalkotónak az Alkotmánynak megfelelő szabályok megalkotására, ezért a Ktjt. 8. § (1) bekezdését a jövőre nézve úgy semmisítette meg, hogy az 2011. május 31-én veszti hatályát.” (ABH 2011, 49, 84.)
- [20] A *pro futuro* megsemmisítéssel tehát az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes jogszabályt meghatározott időtartamra kifejezett rendelkezésével a jövőre nézve alkalmazandónak nyilvánítja, és ilyen esetekben az alkotmányellenes jogszabály alkalmazhatósága tekintetében nincs mód sem egyedi, sem generális jelleggel annak ismételt elbírálására [lásd 1813/B/2010. AB határozat (ABH 2011, 2936, 2939.)].
- [21] 3.3. Az Alkotmánybíróság ezt az álláspontját erősítette meg az elmúlt időszak során, a Ktjt. 8. § (1) bekezdése alapján felmentett személyek alkotmányjogi panaszai alapján meghozott végzéseiben [lásd 3041/2013. (II. 28.) AB végzés, 3042/2013. (II. 28.) AB végzés, 3043/2013. (II. 28.) AB végzés, 3044/2013. (II. 28.) AB végzés, 3045/2013. (II. 28.) AB végzés és 3167/2013 (IX. 17.) AB végzés, 3030/2015. (II. 9.) AB végzés, 3029/2015. (II. 9.) AB végzés], amikor kimondta, hogy „[a] *pro futuro* hatállyal megsemmisített jogszabályt (jogszabályi rendelkezést) az adott alkotmánybírósági határozat indokolásában a *pro futuro* megsemmisítés meghatározott okától függetlenül, minden esetben alkalmazni kell, amíg a megsemmisített jogszabály hatályát nem veszti, hacsak az Alkotmánybíróság az adott alkotmánybírósági határozatban másként nem rendelkezik.” {3167/2013 (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [22]}
- [22] Ezekben az ügyekben az Alkotmánybíróság – a jelen ügghöz hasonló ténybeli alapból származó, azonos jog alapján keletkezett jogviszonyokról döntve – azt állapította meg, hogy tekintettel arra, hogy a bíróságok – a *pro futuro* megsemmisítés miatt – az Abh. közzététele után is kötelesek voltak az alkotmányellenessé nyilvánított Ktjt. 8. § (1) bekezdését alkalmazni, az alkotmányjogi panaszok nem tartalmaznak új, alapvető alkotmányjogi kérdéseket, ugyanis az indítványban előadott alkotmányértéteket az Abh.-ban az Alkotmánybíróság már elbírálta.
- [23] Jelen ügyben ugyanerre a következtetésre jutott az Alkotmánybíróság, ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [24] 3.4. Az indítványozó az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdésének megsértését is állította alkotmányjogi panaszában, vagyis jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatát kezdeményezte, amelyre azonban az Abtv. 32. § (2) bekezdése alapján nem jogosult. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványt ebben a részében is visszautasította az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [25] Álláspontom szerint az adott ügyben nem lehet az alkotmányjogi panasz visszautasításának az a hivatkozás az indoka, hogy a *pro futuro* hatályú megsemmisítés esetén „az alkotmányellenes jogszabály alkalmazhatósága tekintetében nincs mód sem egyedi, sem generális jelleggel annak ismételt elbírálására [lásd 1813/B/2010. AB végzés (ABH 2011, 2936, 2939.)].”
- [26] Nem lehet ugyanis figyelmen kívül hagyni, hogy az Alkotmánybíróság hivatkozott gyakorlatának nem a hatályos Abtv. az alapja. Az Alkotmánybíróság hatáskörei – különösen az alkotmányjogi panasz szabályozása tekintetében – jelentősen megváltoztak az említett határozat meghozatala óta (2011. október 25.), ezért a fenti megállapításnak nem lehet olyan tartalmat tulajdonítani, amely a hatályos szabályozás értelmezésekor is irányadó.
- [27] Az alkotmányjogi panasz a korábbi szabályozás rendszerében az utólagos normakontroll egy fajtája volt. Ennek keretében az Alkotmánybíróság egy jogszabály alkotmányossági vizsgálatát folytatta le [lásd régi Abtv. 48. § (1)–(3) bekezdés], és nem vizsgálhatta a jogszabály alkalmazásával érintett – konkrét – ügyben bekövetkezett egyedi jogsérelmet. Az Alkotmánybíróság a régi Abtv. alapján több határozatában is rámutatott, hogy az alkotmányjogi panasz alapján „nincs hatásköre a bíróság által esetlegesen elkövetett eljárási hibák felülvizsgálatára, s ennek alapján az egyedi bírósági határozatok alkotmányellenességének megállapítására.” [pl. 1029/D/1998. AB határozat, ABH 2001, 1295.]
- [28] A hatályos Abtv. „az alapjogvédelem új korszakát [nyitotta] meg azért, hogy [...] az Alkotmánybíróság az egyedi ügyben hozott bírói döntés esetleges Alaptörvénybe ütközését is megvizsgálja. Ez a hatékony rendes jogorvoslati lehetőségeit már kimerítő panaszos számára egy olyan további különleges jogorvoslatot biztosít, amely a legsúlyosabb – alkotmányos – jogsérelmek esetén lehetőséget ad az Alkotmánnyal összhangban lévő döntés meghozatalára”. Hangsúlyozta a jogalkotó azt is, hogy „a valódi alkotmányjogi panasz alapján az alapjogok közjogi alanyi jogként érvényesülnek” (Abtv.-hez fűzött indokolás).
- [29] Álláspontom szerint a fentiekre tekintettel nem tehető az a megállapítás, hogy az adott ügyben „ismételt” elbírálásra kerülne sor, mert az adott ügynek nem normakontroll a tárgya. Az utólagos normakontroll keretében megvalósuló objektív jellegű jogvédelem és a lényegében „alanyi jogérvényesítést” megvalósító – az Abtv. 27. §-a szerinti – alkotmányjogi panasz esetén nem csak az eljárás alanya és tárgya különbözik egymástól, de más a hivatkozott jogsérelem megállapításának a szempontrendszer is. Az a jogsérelem, amely az egyéni érintettség esetén alaptörvény-ellenességre vezethet, nem szükségszerűen vezet arra az objektív jogvédelem keretében, és fordítva: lehet olyan alkotmányossági szempont, amelyre tekintettel a *pro futuro* megsemmisítés indokolt, de ez a normakontroll keretében elfogadható szempont önmagában nem zárhatja ki az egyéni jogsérelemre alapított alkotmányjogi panasz érdemi elbírálását.
- [30] Az adott esetben ezért érdemben kellett volna vizsgálni, hogy az indítványozó által támadott bírósági döntés – az állított jogsérelemhez mérten – sérti-e az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított jogát.

Budapest, 2015. június 29.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/476/2015.



Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273